

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΕΙΞΗ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Ο ΚΟΣΜΟΣ

ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΟΕΣΒ

βλ. σελ. 11

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1939

Handwritten notes on the left margin, including the number '11' and some illegible scribbles.

Handwritten text in the middle-left section, possibly including the name 'W. Woods' and other faint characters.

Handwritten text in the middle-right section, possibly including the name 'Miss' and other faint characters.

Handwritten text in the middle-right section, possibly including the name 'Miss' and other faint characters.

2000

17200

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ο ΚΟΣΜΟΣ

ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΑΡΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

Ο ΚΟΣΜΟΣ
ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
1939

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ο ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

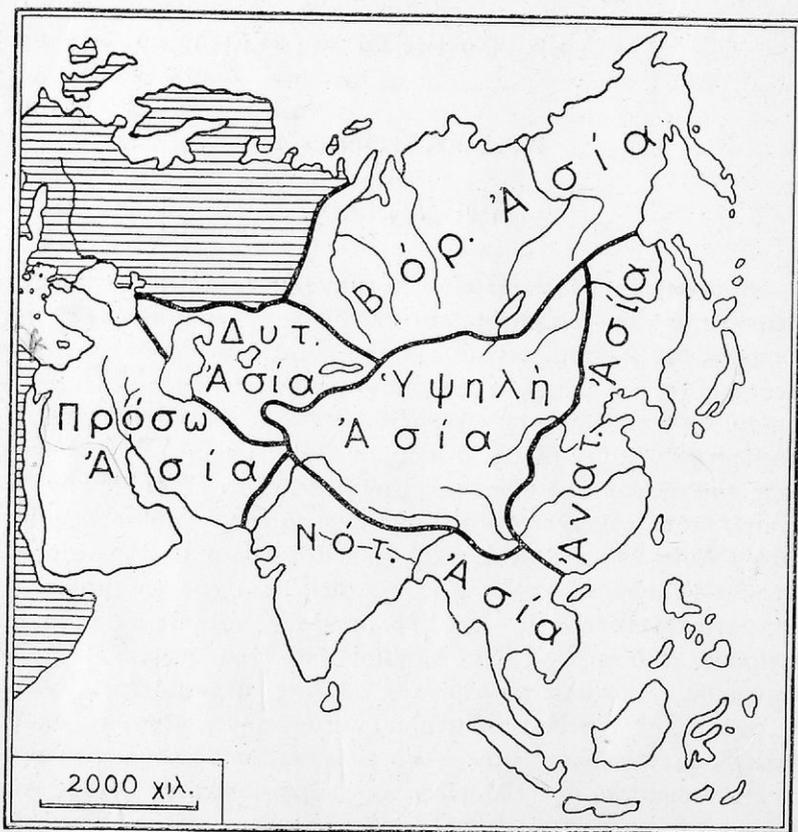
ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Η ΑΣΙΑ

Εισαγωγή.— Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ μεγαλύτερα καὶ ὕψηλότερα ἥπειρος τῆς γῆς, τέσσαρας καὶ πλέον φορὰς μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης (44 ἑκατομ. τετραγ. χιλίωμ.). Διὰ τὴν μεγάλην αὐτῆς ἔκτασιν ἔχει καὶ μέγαν πληθυσμόν· πλεόν τοῦ ἑνὸς δισεκατομμυρίου, δηλ. τὸ ἡμισυ τῶν ἀνθρώπων ὅλου τοῦ κόσμου, κατοικεῖ εἰς τὴν Ἀσίαν (ὅλος ὁ κόσμος 2 δισεκατομ.) ἢ πυκνότης ὅμως τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μικροτέρα ἀπὸ ὅ,τι εἶναι εἰς τὴν Εὐρώπην, διότι ὑπάρχουν καὶ ἔρημοι ἐκτάσεις, ὁποίας δὲν ἔχει αὐτὴ (Ἀσία 25 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ., Εὐρώπη 46). Ἡ Ἀσία εἶναι κοιτὶς λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων κατὰ μάζας μετηνάστευσαν εἰς τὴν Εὐρώπην, ὡς καὶ εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, αἱ ὁποῖαι κεῖνται πλησίον, δηλ. τὴν Ἀφρικὴν καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀσίας περισσότερον ἤλθον εἰς σχέσεις μὲ τὴν Νοτιοανατολικὴν Εὐρώπην ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα εἶναι πρὸς τὴν Μεσόγειον. Ἀπὸ τοὺς προϊστορικοὺς ἤδη χρόνους ἐγνώρισαν οἱ Ἕλληνες τοὺς ἀρχαιοτάτους λαοὺς τῆς Ἀσίας καὶ ἀπ' αὐτοὺς παρέλαβον τὰ πρῶτα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ, τὸν ὁποῖον ἀνέπτυξαν. Ἡ δυτικωτάτη αὐτῆς χερσόνησος, ἡ Μικρὰ Ἀσία, ἦτο ἡ ἀρχαιοτάτη κοιτὶς τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ.

Ἐρωτήσεις.— 1. Νὰ εὗρῃς ἐπὶ τοῦ χάρτιου εἰς ποῖον γεωγρ. μῆκος ἐκ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Λονδίνου εὐρίσκειται τὸ ἀντικρὸν τῆς Λέσβου δυτικώτατον ἀκρωτήριο τῆς Ἀσίας Δεκτόν.— 2. Ἀπὸ ποίας νήσου;

τῆς Ἀσίας διέρχεται ὁ ἰσημερινός ;—3. Ποῖον εἶναι τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριο τῆς Ἀσίας, τὸ ὁποῖον πλησιάζει τὸν ἰσημερινόν ;—4. Δεῖξε τὸ ἀνατολικώτατον ἀκρωτήριο Ἀνατολικὸν ἄπεναντι τῆς Ἀμε

1. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἀσίας.

ρικῆς ποῖον τὸ γεωγρ. μῆκος αὐτοῦ ;—5. Δεῖξε τὸ βορειώτατον Τσελεγκιοῦσκιν.—6. Παρακολούθησε εἰς τὴν Ἀσίαν τὸν παράλληλον τῶν Ἀθηνῶν (30° β. γ. π) καὶ ὀνόμασε μέρη τὰ ὁποῖα διέρχεται.

Ὅρια.—Τὰ ὅρια τῆς Ἀσίας διακρίνονται καθαρῶς πρὸς Β.

εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, πρὸς Α. εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν, καὶ πρὸς Ν. εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὄκεανόν. Πρὸς Δ. ὅμως εἶναι ἀκαθόριστα, διότι ἡ Εὐρώπη φαίνεται ὡς προέκτασις τῆς μεγάλης ταύτης ἡπείρου. Τὰ ὄρη Οὐράλια, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται ὡς ὄρια, δὲν εἶναι ὑψηλὰ καὶ διὰ τῶν αὐχένων αὐτῶν εἶναι εὐκόλος ἡ συγκοινωνία πρὸς τὴν Εὐρώπην· εὐκολωτέρα εἶναι διὰ τῆς χαμηλῆς πεδιάδος, ἡ ὁποία κεῖται μεταξὺ τῶν Οὐραλίων καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης. Ὡσαύτως ἡ Μικρὰ Ἀσία ἦτο ποτὲ ἠνωμένη μετὰ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου καὶ ἀπεχωρίσθη ἀπὸ τὰς κατακρημνίσεις τῆς χώρας, τῆς ὁποίας τὴν θέσιν σήμερον κατέχει τὸ Αἰγαῖον πέλαγος· λείψανα τῆς χώρας ταύτης, δηλ. τῆς Αἰγηίδος, εἶναι τὸ πλῆθος τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Διὰ τοῦτο πολλοὶ θεωροῦν τὴν Εὐρώπην ὡς ἐξάρτημα τῆς Ἀσίας.

Διαίρεσις.— Εἰς τὸ μέσον τῆς ἡπείρου σχηματίζεται τεράστιον ὑψίπεδον μὲ ὑψηλότατα ὄρη, τὸ ὁποῖον λέγεται *Ὑψηλὴ Ἀσία*. Περί αὐτὴν ἐκτείνονται ἡ *Νοτιοδυτικὴ* ἢ *Πρόσω Ἀσία*, ἡ *Νότιος Ἀσία*, ἡ *Ἀνατολικὴ Ἀσία*, ἡ *Βόρειος Ἀσία* καὶ ἡ *Δυτικὴ Ἀσία* (σχ. 1).

1. ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑ

(ἢ ΕΓΓΥΣ ΑΝΑΤΟΛΗ)

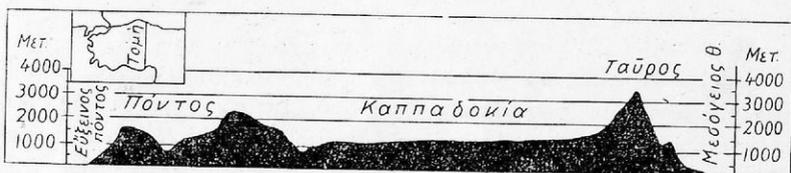
Α'. ΜΙΚΡΑ ΑΣΙΑ (ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ)

Εἰσαγωγή.— Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι ἡ δυτικὴ χερσόνησος τῆς Ἀσίας, ἡ ὁποία πλησιάζει τὴν Εὐρώπην. Διὰ τὴν γεωγραφικὴν αὐτῆς θέσιν διὰ μέσου τῶν αἰώνων ἦτο ἡ γέφυρα διαβάσεως τῶν λαῶν ἀπὸ τὴν μίαν ἡπειρον εἰς τὴν ἄλλην. Ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1922 κατῴκουν ἑκατομμύρια Ἕλλήνων, πρὸ πάντων εἰς τὰ παράλια. Σήμερον ἀποτελεῖ αὕτη τὸ σημαντικώτερον τμήμα τοῦ Τουρκικοῦ κράτους.

Σχῆμα καὶ ὄρια.— Ἡ Μ. Ἀσία ἔχει σχῆμα περίπου ὁρ-

θογωνίου τετραπλεύρου, τοῦ ὁποῦ αἱ δύο μακρότεραι πλευραὶ, βόρειος καὶ νότιος, ἢ μὲν βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τῆς Προποντίδος, ἢ δὲ ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἡ δυτικὴ ἀκτὴ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, ὅπου πρὸ αὐτῆς ὑψοῦνται Ἑλληνικαὶ νῆσοι καὶ τὰ Δωδεκάνησα πρὸς Α. τὰ ὄρια τῆς χερσονήσου εἶναι ἀσαφῆ, διότι αἱ ὄροσειραὶ τῆς Μ. Ἀσίας ἐξακολουθοῦν ὁμοιομόρφως εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.—Ἡ Μ. Ἀσία ἀποτελεῖται ἀπὸ παλαιὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἔπαθον πολλὰς διαταράξεις καὶ ἐπεκάθησαν ἐπ' αὐτῶν νεώτερα. Εἰς τὸ μέσον ἐκτείνεται παλαιὸν ὑπίπεδον (μέσου ὕψους 1000 μ.), τὸ ὁποῖον περιβάλλεται ὑπὸ

2. Τομὴ τῆς Μ. Ἀσίας (ἐκ Β. πρὸς Ν).

ὕψηλων ὄροσειρῶν, νεωτέρων πτυχώσεων. Πρὸς Β. ἐκτείνονται παραλλήλως τοῦ Εὐξείνου αἱ **Ποντικαὶ Ἄλπεις** (ὑψ. 3.000 μ.). Ἐξ αὐτῶν τὸ ὄρος **Ἀντίταυρος** ἐκτείνεται κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς χερσονήσου ἔχον διεύθυνσιν ΝΔ. Ἡ νοτιὰ ὄροσειρὰ φέρει τὸ ὄνομα **Ταῦρος** (3.500 μ.). ΝΑ. τούτου, μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐκτείνεται παράλιον βαθύπεδον ἀνήκον εἰς τὴν χώραν Κιλικίαν. Τὰ δὲ πρὸς τὸ Αἰγαῖον ὄρη εἶναι χαμηλότερα καὶ ἔχον διεύθυνσιν ἐξ Α. πρὸς Δ. (Τμῶλος, Σίπυλος, Ἴδη, Μυσικός Ὀλυμπος κ. ἄ.). Εἰς τὰ ΝΑ. τοῦ κεντρικοῦ ὑπίπεδου ὑψοῦνται τὸ ἠφαίστειον **Ἀργαῖος** (σχεδὸν 4.000 μ. ὑψ.), τὸ ὑψιστον τῆς Μ. Ἀσίας.

Ὅλαι αἱ ὄροσειραὶ αὗται μέχρι τέλους τῆς τριτογενοῦς περιόδου τῆς ἡλικίας τῆς γῆς, ὅτε δὲν ὑπῆρχε τὸ Αἰγαῖον πέλαγος, συνεδέοντο μὲ τὰ ὄρη τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς Τουρκικῆς

Θράκης. Τὸν σύνδεσμον τοῦτον, πλὴν τῶν νήσων, δεικνύουν οἱ πορθμοὶ Βόσπορος (εὐρους 550 μ.) καὶ Ἑλλήσποντος (κ. Δαρδανέλλια, εὐρ. 1200 μ.), οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἦσαν κοιλάδες.

Ὁ πλούσιος διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν τοῦ Αἰγαίου ἐξηγεῖται ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄροσειρῶν, αἱ ὅποια χωροῦν ἐγκαρσίως πρὸς τὸ πέλαγος· κατὰ τὰς κατακρημνίσεις δηλ. αὗται ἔμειναν ὑπεράνω τῆς θαλάσσης, ἐνῶ ἡ θάλασσα κατέλαβε τὰ μεταξὺ τῶν ὀρέων χαμηλὰ μέρη. Ὅχι δὲ μόνον οἱ ἐδῶ κόλποι καὶ λιμένες εἶναι πλεονέκτημα, ἀλλὰ καὶ αἱ κοιλάδες αἱ ὅποια ἀνοίγονται πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ εὐκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ κέντρου τῆς χώρας. Τούναντίον, ἀπὸ τὰς ἄλλας μακροτέρας ἀκτάς, κατὰ τὰς ὁποίας τὰ ὄρη διατάσσονται παραλλήλως, ἡ σύγκοινωνία εὐρίσκει δυσκολίας.

Ποταμοί. ~~Οἱ~~ ἀπὸ τὰς θαλάσσας ^{ὄχι} πνέοντες ἄνεμοι ψύχονται εἰς τὰ ὄρη καὶ οἱ ὕδρατμοὶ ἀφίνουν ἐδῶ ἀρκετάς βροχάς, ἐνῶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ὑψίπεδον φθάνουν ξηροὶ καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι σπάνια. Ἐπειδὴ δὲ αἱ βροχαὶ πίπτουν κυρίως τὸν χειμῶνα, οἱ ποταμοὶ κατὰ μὲν τὰς ἄλλας ἐποχὰς τοῦ ἔτους ἔχουν ὀλίγον ὕδωρ, κατὰ δὲ τὸν χειμῶνα ἔχουν πολὺ· εἶναι δὲ καὶ θολόν, διότι τὸ ὕδωρ, ἐπειδὴ ῥέει ὀρμητικῶς, παρασύρει ἀπὸ τὰς ὄχθας καὶ τὸν πυθμένα πολὺ χῶμα καὶ τὸ μεταφέρει πρὸς τὰς ἐκβολάς. Ἐκεῖ ὁ ποταμὸς ῥέει διὰ προσχωσιγενῶν πεδιάδων καὶ ὁ ῥοῦς του καθίσταται ἤρεμος. Τὸ χῶμα κατακάθεται καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς σὺν τῷ χρόνῳ ἢ πρόσχωσις αὐξάνει ^{καὶ} ~~ἄλλοτε~~ οἱ κόλποι εἰς τοὺς ὁποίους ἐκβάλλουν οἱ ποταμοὶ **Μαλανδρος**, **Ἐρμος** καὶ **Κάυστρος** ἦσαν πολὺ βαθύτεροι καὶ μεγαλύτεροι, πολλοὶ δὲ λιμένες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἔχουν σήμερον καταχωσθῆ καὶ ἀποτελοῦν ξηράν. Πολλοὶ ποταμοὶ ῥέουν καὶ πρὸς Ν. εἰς τὴν Μεσόγειον, ὡς ὁ **Εὐρουμέδων**, ὁ **Κύδνος** καὶ ὁ **Πύραμος**· ὁ μεγαλύτερος ὅμως τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ὁ **Ἄλυς** (Κιζιλ Ἰρμάκ), ὁ ὅποιος διαγράφει μακρὸν τόξον εἰς τὸ ὑψίπεδον καὶ διασχίζων τὰ Ποντικά ὄρη ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον· εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν ἐκβάλλει καὶ ὁ **Σαγγάριος**, παρὰ τὸν ὅποιον ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς τῷ 1922 ἠγωνίσθη ἠρωικῶς.

Κλίμα καὶ βλάστησις.— Τὸ καθαρῶς μεσογειακὸν κλίμα ἀπαντᾷται μόνον εἰς τὰς πρὸς τὸ Αἰγαῖον παραλίους χώρας. Ὁ χειμῶν ἐνταῦθα εἶναι γλυκὺς μὲ μετρίας βροχάς, τὸ δὲ θέρος θερμὸν. Τὰ δάση, τὰ ὁποῖα εἶναι πτωχὰ καὶ ὀλίγα, ἀντικαθίστᾷ ἡ λόχμη.

Αἱ Ποντικαὶ Ἄλπεις, ἐπειδὴ εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ὑγροὺς ἀνέμους ἐκ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, δέχονται πολλὰς βροχὰς καὶ τὸ κλίμα τῶν βορείων τούτων χωρῶν, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑγρὸν καὶ ψυχρὸν, ὀνομάζεται **Πόντιον**. Ὡς ἐκ τούτου φύονται δένδρα μεγάλα καὶ ποικίλα, τὰ ὁποῖα σχηματίζουν δασικὴν ζώνην πλάτους πλέον τῶν 100 χιλιομ. Τὰ δάση ὅμοια ταῦτα ἔχουν πάθει πολλὰς καταστροφὰς ἀπὸ τοὺς ποιμένας.

Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μ. Ἀσίας ἡ διαφορά τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους εἶναι μεγάλη, δηλ. ἔχει κλίμα ἠπειρωτικόν. Διὰ τὰς ὀλίγας βροχὰς ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδεις, ἢ ἐλλείπει τελείως καὶ σχηματίζεται ἔρημος. Τὰ ὕδατα τὸ θέρος ξηραίνονται σχεδὸν πανταχοῦ καὶ μόνον ὁ Ἄλυς ἔχει ἀρκετὸν ὕδωρ καὶ αἱ λίμναι. Πρὸς τὸ μέρος δὲ τοῦ Ταύρου, ἐπειδὴ οἱ ἄνεμοι ἔρχονται ἐκεῖ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ὑγρασία εἶναι ὀλιγωτέρα καὶ ἡ θερμοκρασία ὑψηλοτέρα. Τὰ δάση τοῦ ὄρους συνίστανται ἐκ βελονοφύλλων δένδρων (ἐλατῶν καὶ πευκῶν).

Ἰστορικὴ ἄποψις. Κάτοικοι.— Ἡ Μ. Ἀσία, ἐπειδὴ εἶναι ὡς γέφυρα μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, ἀνέκαθεν κατεῖχετο ἀπὸ διάφορα γειτονικά κράτη καὶ πολλὰ ἔθνη κατώκησαν εἰς αὐτήν. Μέχρι σήμερον διαμένουν εἰς ἀποκέντρους περιοχὰς διάφορα μικρὰ ἔθνη, ἕκαστον τῶν ὁποίων ἔχει ἰδίαν θρησκείαν καὶ ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν κοινωνίαν. Τοιαῦτα εἶναι τὸ ἔθνος τῶν Ταχταδῶν, τῶν Ἐρυθροκεφάλων, τῶν νομάδων Γιουρούκων καὶ Τουρκομάνων. Ἐξηγεῖται δὲ τοῦτο ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐπικοινωνίας τῶν διαφόρων αὐτῶν ἐθνοτήτων λόγῳ τοῦ ὄρειοῦ τοῦ ἐδάφους καὶ τῶν ἀδιαβάτων φαραγγῶν. Οἱ ἀρχαιότεροι τῶν πολιτισμένων λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἔζησαν ἐδῶ, εἶναι οἱ Χετταῖοι, κατοικήσαντες πρὸς Α. τοῦ Ἄλυος ποταμοῦ καὶ οἱ Ἑλ-

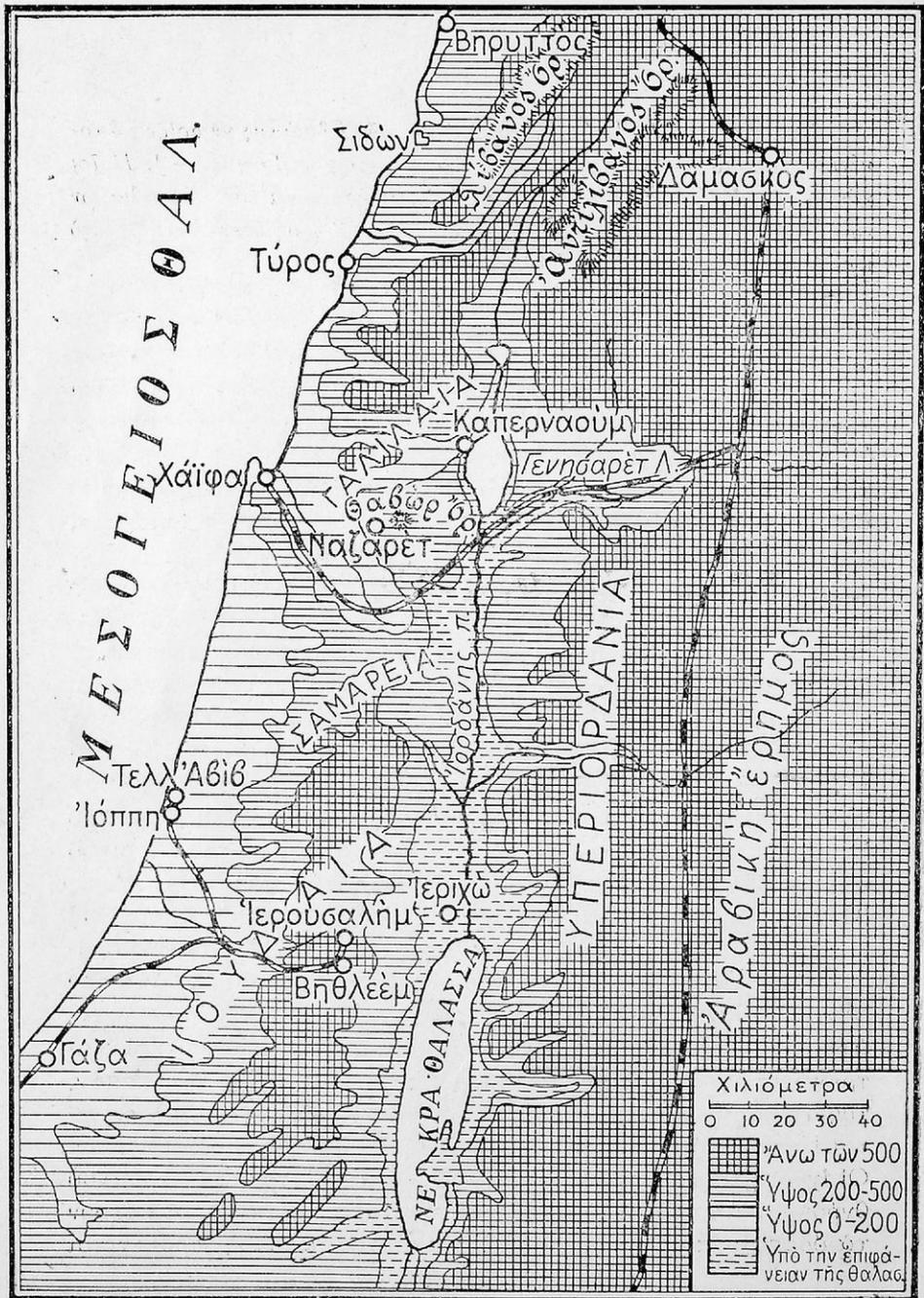
Ἀσκήσεις.—1. Ποίας ἄλλας χώρας τῆς *Εὐρώπης* γνωρίζεις ἀποκλεισμένας διὰ ὁρέων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πτωχὰς βροχὰς;—2. Ποῖαι χῶραι τῆς *Μ. Ἀσίας* ὁμοιάζουν μὲ Ἑλληνικὰς κατὰ τὸν διαμελισμὸν τῶν παραλίων, τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα;—3. Ταξίδευσε νοερώς ἀπὸ τὴν *Κων/πολιν* μέχρι τῶν Ἀδάνων.

Β'. ΣΥΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Θέσις καὶ μορφὴ τοῦ ἐδάφους.— Αἱ σπουδαιόταται αὐταὶ χῶραι ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ Ἰσικκοῦ κόλπου μέχρι τῆς Ἀφρικῆς. Ὁ ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης διαμελισμὸς αὐτῶν εἶναι πτωχός, τὸ δὲ ἔδαφος μορφώνεται ὡς τραπεζοειδὲς ὀροπέδιον, τὸ ὅποιον τόσον πρὸς τὴν θάλασσαν, ὅσον καὶ πρὸς τὰ μεσόγεια, καταπίπτει κατὰ βαθμίδας.

Παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκτὴν τὸ ὀροπέδιον διακόπτεται ὑπὸ καθιζήσεως ταφροειδοῦς εἰς μῆκος 750 χιλιομ. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ μήκου καὶ πρὸς τὰς πλευράς τῆς τάφρου ὑψοῦνται τὰ ὄρη *Διβανος* (3100 μ.) καὶ *Ἀντιλίβανος* (2600μ.). Οἱ ἀσβεστολιθικοὶ βράχοι τοῦ Λιβάνου λάμπουν ἐκτυφλωτικῶς ὑπὸ τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου. Κατὰ τὰ ὄρη ταῦτα διακρίνονται αἱ χῶραι πρὸς Β. μὲν ἡ *Συρία*, πρὸς Ν. δὲ ἡ *Παλαιστίνη*.

Τὸ πρὸς Β. κλίνον χαμηλὸν τμήμα διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὀρόντου ποταμοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει πλησίον τοῦ Ἰσικκοῦ κόλπου. Τὸ δὲ πρὸς Ν., καλούμενον κοιλάς Γῶρ, καταπίπτει εἰς βάθος χαμηλότερον καὶ ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Εἰς τὴν βαθεῖαν αὐτὴν κοιλάδα ρεεῖ ὀρυητικῶς ὁ *Ἰορδάνης* ποταμὸς (ἴσος εἰς τὸ μῆκος πρὸς τὸν Ἀχελῶν). Πηγάζων ἀπὸ τὸν Ἀντιλίβανον διαρρέει τὴν ἰχθυοτρόφον λίμνην Γεννησαρὲτ εἰς ὑψόμετρον 280 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ διατρέχων τὴν κοιλάδα Γῶρ ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιφάνεια εὐρίσκεται χαμηλότερα (390 μ.). Λέγεται Νεκρὰ θάλασσα, διότι δὲν ἔχει ἰχθύς ἢ ἄλλο ὑδρόβιον ζῶον. Οἱ ἰχθύες τοὺς ὁποίους φέρουν ἐδῶ τὰ ὕδατα τοῦ Ἰορδάνου θνήσκουσι ἀπὸ τὸ πολὺ ἅλας καὶ τὴν ἄσφαλτον, τὰ ὁποῖα ἔχουν τὰ ὕδατα αὐτῆς ἢ μεγάλη αὐτὴ ποσότης ἁλατος προέρχεται

ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν ἐξάτμισιν τῶν ὑδάτων τῆς λίμνης, κειμένης ἐν μέσῳ ξηρᾶς περιοχῆς.

Κλίμα καὶ βλάστησις.— Μόνον ἡ παραλιακὴ ὑψηλὴ ζώνη δέχεται διὰ τῶν θαλασσίων ἀνέμων τὸν χειμῶνα πλουσίας βροχᾶς, πρὸς τὸ μεσογειακὸν δὲ τοῦτο κλίμα συμφωνεῖ καὶ ἡ βλάστησις. Ἀπὸ τοὺς κέδρους τοῦ Λιβάνου ὀλίγοι σήμερον σφάζονται ἀκόμη. Εὐδοκιμεῖ ἡ ἄμπελος, ἡ ἄμυγδαλέα, ἡ πορτοκαλλέα, ἡ βανανέα καὶ ὁ βάμβαξ. Πρὸς τὰ μεσόγεια αἱ βροχαὶ ἐλαττοῦνται βαθμηδὸν καὶ τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς στεππῶδες, ἕως ὅτου μεσογειότερον καταντήσει εἰς ἔρημον. Ἡ συριακὴ καὶ ἡ ἀραβικὴ ἔρημος ὀρίζουν τὰς χώρας ταύτας πρὸς Α.

Ἱστορικὴ καὶ πολιτικὴ ἄποψις.— Εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἡ Συρία εἶχε μεγάλην σπουδαιότητα. Εἰ τὴν παραλίαν, ὅπου ἦτο πυκνὸς ὁ πληθυσμὸς τῶν Φοινίκων, ὑπῆρχον μεγάλαι πόλεις, ὡς ἡ Τύρος καὶ ἡ Σιδῶν. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν, ἔμποροι καὶ ναυτικοί, ἴδρυσαν πολλὰς ἀποικίας εἰς τὴν Μεσόγειον. Νοτιώτερον τούτων κατῴκουν οἱ *Φιλισταῖοι*, ἐνῶ εἰς τὴν μεσόγειον Παλαιστίνην (ἢ τὴν γῆν Χαναάν) κατῴκουν οἱ *Ἰουδαῖοι*. Ἡ Συρία ἀπετέλεσε καὶ Ἑλληνικὸν κράτος (ἐπὶ τῶν Σελευκιδῶν), ὅποτε ἐκτίσθη ἡ μεγάλη πόλις *Ἀντιόχεια* παρὰ τὸν Ὀρόντην (ἄλλοτε 700 χιλ. κ.), ὅπου τὸ πρῶτον ὠνομάσθησαν οἱ μαθηταὶ τοῦ Χριστοῦ Χριστιανοί. Κατὰ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους αἱ παραλιακαὶ πόλεις εἶχον τὸ διακομιστικὸν ἐμπόριον μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, διότι ἦσαν εἰς τὸ τέρμα τῶν ὁδῶν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἰράν καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Σήμερον οἱ λιμένες τῆς Τύρου καὶ τῆς Σιδῶνος εἶναι χωμένοι ἀπὸ σωροὺς ἄμμου καὶ λάσπης, τοὺς ὁποίους φέρει ἐδῶ θαλάσσιον ρεῦμα ἀπὸ τὸ δέλτα τοῦ Νείλου. Οἱ χρησιμοποιούμενοι λιμένες τῆς *Χάιφας* καὶ τῆς *Βηρουτοῦ* προστατεύονται ἀπὸ τὰς ἐπιχώσεις διὰ ἀκρωτηρίων, τὰ ὅποια προεκτείνονται δυτικῶς ἐκάστου τούτων.

Ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἀνήκον εἰς τὴν Τουρκίαν. Μετὰ τὸν πόλεμον ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἀνέθεσε διὰ ἐντολῆς τὴν διοίκησιν τῆς μὲν Συρίας εἰς

τὴν Γαλλίαν, τῆς δὲ Παλαιστίνης εἰς τὴν Μεγ. Βρεττανίαν.

Ἡ Συρία πολιτικῶς.— Ἡ Συρία ἔχει ἐπιφάνειαν 150 χιλ. τετρ. χιλιομ. (ἢ Ἑλλάς 130 χιλ.), πληθυσμὸν δὲ σχεδὸν 3 ἑκατ. (ἢ Ἑλλάς 7). Οἱ κάτοικοι εἶναι διαφόρων φυλῶν καὶ θρησκειῶν. Ἀπὸ τὰ πολλὰ τζαμιά καὶ τοὺς μιναρέδες τῶν πόλεων ἀντιλαμβάνεται τις ὅτι ὑπερτεροῦν κατὰ τὸν ἀριθμὸν οἱ μωαμεθα-

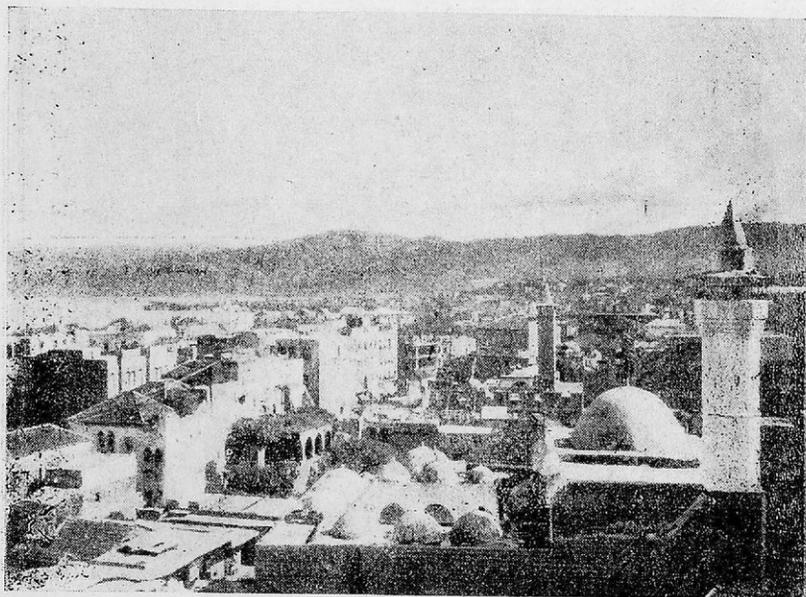

13. Δαμασκός. Γενικὴ ἄποψις.

νοὶ Ἕλληνας καὶ Ἄραβες· εἰς τοὺς βράχους τῶν ὄρεων ὡς φρούρια ὑψώνονται τὰ μοναστήρια τῶν χριστιανῶν, οἱ ὅποιοι ἀνήκουν εἰς διαφόρους αἱρέσεις. Οἱ Ἕλληνες καὶ ἄλλοι ὀρθόδοξοι ἀνήκουν εἰς τὸ πατριαρχεῖον τῆς Ἀντιοχείας καὶ κατοικοῦν μὲ τοὺς Ἀρμενίους καὶ τοὺς Ἑβραίους εἰς τοὺς ἐμπορικοὺς λιμένας.

Εἰς τὴν Συρίαν διακρίνονται: 1) ἡ **Συριακὴ πολιτεία**. Πρωτ. αὐτῆς εἶναι ἡ **Δαμασκός** (250), κειμένη ἀνατολικῶς τοῦ Ἀντιλίβανου εἰς ὄασιν. Εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Πατριάρχου τῆς Ἀντιο-

χείας. Ἔχει ἀνεπτυγμένην βιοτεχνίαν καὶ ἐμπόριον, συνδέεται δὲ μετὰ τοῦ ἐπινείου Βηρυτοῦ (150) καὶ μετὰ τῆς ἐμπορικῆς πόλεως Χαλεπίου (220). 2) ἡ πολιτεία τῶν *Δρούσων*. 3) ἡ δημοκρατία τοῦ *Διβάνου*. 4) ἡ πολιτεία τῶν *Ἀλαουιτῶν* μὲ πρωτ. τὴν *Δαοδίκειαν* καὶ 5) ἡ πολιτεία τῆς *Ἀλεξανδρέτιας* (Χατάη) μὲ ὀμώνυμον πρωτ. Ἡ τελευταία αὕτη πολιτεία, ἐπειδὴ ἔχει πολλοὺς Τούρκους, ἀπεσπάσθη ἐσχάτως ἀπὸ τὴν Γαλλικὴν διοί-

14. Βηρυτός. Γενικὴ ἄποψις.

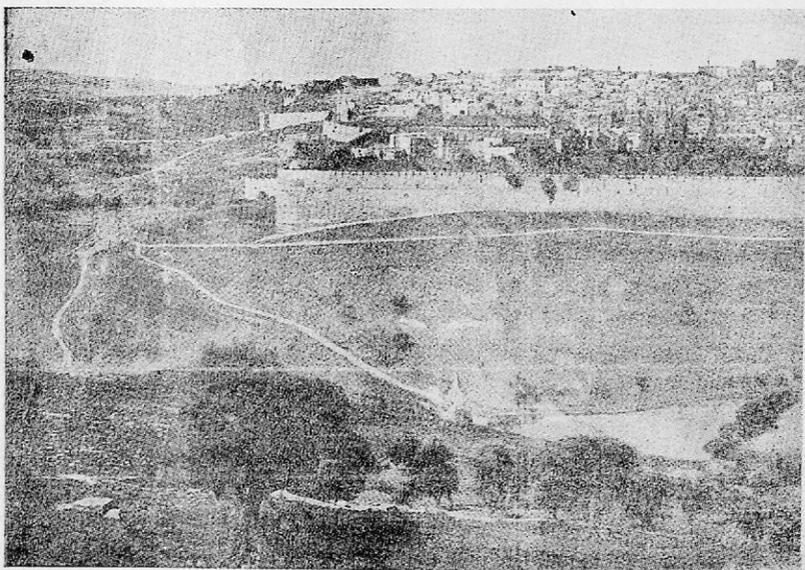
κησιν καὶ ἠνώθη μετὰ τῆς Τουρκίας. Ἐνταῦθα εἶναι καὶ ἡ μικρὰ σήμερον πόλις Ἀντιόχεια.

Εἰς τὴν Συρίαν δὲν ὑπάρχουν μεγάλαι βιομηχαναί. Ἡ βιοτεχνία περιορίζεται εἰς τὴν κατασκευὴν μαλλίνων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν ὕφασμάτων, κύρια δ' ἐξαγόμενα προϊόντα εἶναι ἐσπεριδοειδῆ καὶ βανάναι. ✓

Ἡ Παλαιστίνη.— Ἡ ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν ἐντολὴν Παλαι-

στίνη έχει ἐπιφάνειαν 66 χιλ. τετρ. χιλ. (τὸ ἡμισυ τῆς Ἑλλάδος) καὶ κατοίκους περί τὸ 1 1/2 ἑκατομ. Περιλαμβάνει δύο κράτη: τὴν κυρίως **Πολαισίτην** καὶ τὴν **Ὑπεριοξδαν/αν**, δηλ. τὴν πέραν τοῦ Ἰορδάνου χώραν.

Ὁ πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἐξ Ἀράβων μουσουλμάνων καὶ ἐξ Ἰουδαίων, οἱ ὅποιοι ἐσχάτως ἤλθον ἀπὸ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου, ἔπου εἶναι διεσπαρμένοι καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν

15. Ἡ Ἱερουσαλήμ ἀπὸ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν. Ἐμπροσθεν ἡ κοιλάς «τῶν Κέδρων».

παλαιὰν πατρίδα των. Οἱ Ἰουδαῖοι (περί τὰς 600 χιλ.) κατοικοῦν πρὸ πάντων κατὰ τὰ παράλια, ὅπου ἴδρυσαν καὶ ἐντελῶς νέαν πόλιν, τὴν **Τελ Ἀβιβ**. Οἱ Ἀραβες καὶ οἱ Ἰουδαῖοι εὐρίσκονται πρὸς ἀλλήλους διαρκῶς εἰς προστριβὰς καὶ πολλάκις συμβαίνουν αἱματηραὶ συμπλοκαί, αἱ ὅποια καταστέλλονται ἀπὸ τὰ βρεττανικὰ στρατεύματα. Εἰς τὴν ἀνώμαλον ταύτην κατάστασιν προστίθενται καὶ αἱ ἀξιώσεις τοῦ χριστιανικοῦ πληθυσμοῦ διὰ τοὺς «Ἀγίους» αὐτοὺς «τόπους».

Οἱ Ἄγγλοι ἔχουν φροντίσει πολὺ διὰ τὴν πρόοδον τῆς χώρας· ἴδρυσαν μέγαν πολεμικὸν καὶ ἐμπορικὸν λιμένα, τὸν τῆς Χαΐφας, καὶ σιδηροδρομικὰς γραμμὰς διὰ τῶν ὁποίων ἡ χώρα συνδέεται μετὰ τῆς Συρίας, τῆς Ἀραβίας καὶ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Ὁ ἐν γένει ὄμως πλοῦτος τῆς χώρας εἶναι μέτριος, διότι τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι πανταχοῦ εὐφορον· αἱ καλλιέργειαι περιορίζονται εἰς τὰς βαθμίδας καὶ κλιτύς τῶν ὀρέων, ὡς καὶ εἰς τὰς ὀάσεις. Κύρια προϊόντα εἶναι πορτοκάλια, οἶνος, ἔλαιον καὶ κριθή. Ἡ πρωτ. αὐτῆς *Ἱερουσαλὴμ* (90), «ἡ Ἁγία πόλις», εὐρίσκεται εἰς ὕψος 800 μ. καὶ εἶναι ἱερὰ δι' ὅλους τοὺς χριστιανούς· ἱερὰ ἀκόμη θεωρεῖται καὶ ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν μαωμεθανῶν. Κατ' ἔτος χιλιάδες χριστιανῶν ἀπὸ ὅλον τὸν κόσμον συρρέουν ἐδῶ (ιδίως τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα), διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν Πανάγιον τάφον τοῦ Σωτῆρος. Κατοικεῖται ἀπὸ Ἀραβας, Χριστιανούς, Ἰουδαίους καὶ Ἑλληνας καὶ εἶναι ἔδρα ὀρθοδόξου πατριάρχου. Ἐπίνειον τῆς πόλεως εἶναι ἡ *Γόππη* (κ. Γιάφα), ἡ ὁποία συνδέεται μὲ αὐτὴν διὰ σιδηροδρόμου.

Πρὸς Ν τῆς Παλαιστίνης, εἰς μίαν τριγωνικὴν χερσόνησον, ὑψώνεται τὸ ὄρος *Σινᾶ* μὲ ἑλληνικὸν μοναστήριον. Εἶναι γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τοῦ Μωυσέως.

Ἐπὶ τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης.—Διὰ βενζινακάτου διαπλέομεν τὸν Ἰορδάνην πρὸς τὸν κατάρρουν ἐν καιρῷ ἀνοίξεως, ὅποτε τὰ ὕδατα αὐτοῦ εἶναι ὑψωμένα καὶ θολὰ. Τὸ πλάτος τοῦ ποταμοῦ, ὅσον προχωροῦμεν, τόσον καὶ αὐξάνεται. Συγχρόνως ἡ ἐπὶ τῶν ὄχθων πρασίνη λόχη γίνεται χαμηλοτέρα καὶ διακόπτεται ὑπὸ γυμνῆς γῆς. Ξηρὰ τινὰ δένδρα ὑψοῦνται ἄνωθεν τοῦ ρεύματος. Εἰσερχόμεθα εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Οἱ ἰχθύες, τοὺς ὁποίους παρασύρει τὸ ρεῦμα μέχρι τῶν ἐκβολῶν, δὲν δύνανται νὰ ζήσουν εἰς τὸ ὑπερβολικὰ ἄλμυρον ὕδωρ τῆς θαλάσσης καὶ ἀφ' οὗ ἀγωνισθοῦν ἐπὶ τινὰ χρόνον τὸν ἄνευ ἐλπίδος κατὰ τοῦ θανάτου ἀγῶνα, ὑποκύπτουν, τὰ δὲ πτώματά των ἐκβράζονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἀκτὴν. Μοῦ φαίνεται ὡς νὰ πλησιάζωμεν εἰς τὸν κάτω κόσμον.

Δὲν ὑπάρχει εἰς ἄλλο μέρος τῆς γῆς ὕδωρ μὲ τόσον γλυκὸν φωτισμὸν, οὔτε οὐρανὸς μὲ τόσον ἡρεμὸν χρῶμα ὅσον ἐδῶ, ὅπου ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἄλμην. Ρίπτομαι μέσα εἰς τὸ θερμὸν καὶ καθαρὸν ὕδωρ. Αἰσθάνομαι ὡς νὰ πίπτω εἰς παχὺ πουπουλένιον στρώμα τεραστίας κλίνης, καὶ ἐξαπλώνομαι ὡς

νά εύρισκόμην εἰς μαλακὴν ἄμμον, εἰς τρόπον ὥστε ἠμποροῦσα νά ἀναγνώσω καὶ ἐφημερίδα. Τόσον θαυμαστὴ εἶναι ἡ μεγάλη ἄνωσις τοῦ ὕδατος. Ἄλλὰ μόλις ἀφήνω τὸ ὕδωρ, καταλαμβάνει τὸ σῶμά μου καυστικός κνισμός. Ἄν καὶ δὲν βυθίζεται τις εἰς τὴν θάλασσαν αὐτὴν, ἐν τούτοις τὸν κολυμβητὴν καταλαμβάνει τρόμος ὅταν προσπαθῆ νά κρατηθῆ ὀρθιος καὶ δὲν ἠμπορεῖ. Καὶ ὀλίγον ὕδωρ νά εἰσέλθῃ εἰς τὸ στόμα του εἶναι ἐπικίνδυνον· γλῶσσα, ρώθωνες καὶ οὐρανίσκος καλοῦν ὧς νά προσεβλήθῃσαν ἀπὸ κατατρῶγον ὀξύ.

Ἡ μηχανὴ τοῦ ἀκατίου μας ἀγκομαχεῖ, διότι αἱ κινήσεις της δυσκολεύονται ἀπὸ τὴν ἀλμυρότητα τοῦ ὕδατος. Μεγάλαι λευκαὶ κηλίδες παρουσιάζονται ὑπὸ τὸν λάμποντα ἥλιον ἐπὶ τοῦ φαιοῦ ὑποκαμίσου μας· ὁ ἰδρῶς μας εἶναι καὶ αὐτὸς ἄλας. Ὅσον προχωροῦμεν, τόσο καὶ ἡ γῶρα λαμβάνει ὕψιν θλιβέρωτέραν. Μακράν, πρὸς Ν, ὑψώνεται τὸ Ἄλατοβούνι, ὅπου φαίνεται ὅτι ὑπῆρχον τὰ καταβυθισθέντα Σόδομα.

Μετὰ μεσημβρίαν τῆς δευτέρας ἡμέρας μᾶς κατέλαβε θύελλα. Μὲ τρομακτικὴν δύναμιν, ὧς μόλυβδος βαρὺς ὑψώθη τὸ ὕδωρ, ἂν καὶ ὁ οὐρανὸς ἦτο αἴθριος. Τρομακτικὰ ἐκρότουν τὰ ἀλμυρὰ κύματα ἐπὶ τῶν βράχων. Εὐτυχῶς τὴν πρωίαν τῆς ἐπομένης ὁ καιρὸς ἠσύχασεν. Ὁ βαρὺς καὶ ἀλατόχρους οὐρανὸς ἐφωτίσθη βραδέως. Ὅτε ἐπανεἶδομεν ἀλλήλους, τὰ πρόσωπά μας ἦσαν ὧς ἐπιχρισμένα ὑπὸ ἀβεστοκονιάματος· αἱ τρίχες μας ἦσαν λευκαὶ ἀπὸ τὸ ἄλας καὶ ἐφαινόμεθα ὧς νά ἐγνῆράσαμεν εἰς τὸ διάστημα μιᾶς νυκτός. Ὅλον τὸ ἀκατίόν μας ἦτο σκεπασμένον ὑπὸ ἀλατούχου στρώματος ὧς ὑπὸ χιόνος.

(Κατὰ τὸν Α. Wagner)

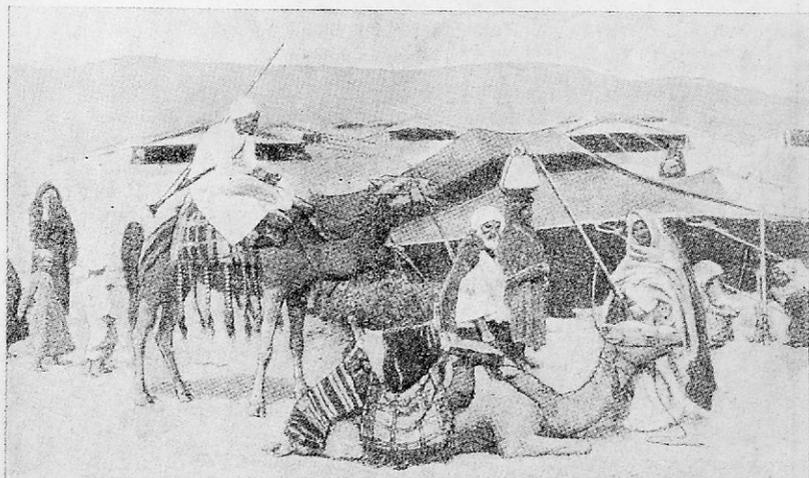
Ἀσκήσεις.—1. Σχημάτισε ἐπὶ τοῦ πίνακος τομὴν τοῦ ἐδάφους τῆς Παλαιστίνης ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν διὰ τῆς Ἱερουσαλήμ μέχρι τῆς Ὑπεριορδανίας καὶ σημείωσε τὰ διάφορα αὐτοῦ ὕψη.—2. Ποῖα ἄλλα μέρη γνωρίζεις χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης;—3. Εὐρὲ εἰς τὸν χάριτον τὴν Ναζαρέτ καὶ ἄλλας πόλεις καὶ θέσεις πὸν γνωρίζεις ἀπὸ τὴν Ἱερὰν ἱστορίαν.—4. Ποῖαν μεγάλην νῆσον γνωρίζεις ἀπέναντι τοῦ Ἰσσοικοῦ κόλπου;—5. Ταξίδευσεν νοερώς ἐκ τῆς πατρίδος σου διὰ Κύπρου εἰς τὴν Χάιφαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἱεροσόλυμα.

Γ. ΑΡΑΒΙΑ

Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.—Ἡ Ἀραβία εἶναι μεγάλη καὶ ὑψηλὴ χερσόνησος τραπεζοειδής, ὅπως καὶ ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη. Χωρίζεται ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἡ ὁποία

κλίμα, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ θέρος κάμνει τὰ παράλια νὰ εἶναι πραγματικὴ κόλασις. Τὸ ἐσωτερικὸν στερεῖται σχεδὸν ἐντελῶς βροχῶν, διὰ τοῦτο οὐδένα ποταμὸν ἔχει εἰ μὴ μόνον χειμάρρους, οἱ ὅποιοι σχηματίζονται κατόπιν σπανιωτάτων βροχῶν, τὸ δὲ ὕδωρ ἀμέσως ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῆς ἄμμου. Οἱ τοιοῦτοι χεῖμαρροι λέγονται *Οὐάδι*. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἡ Ἀραβία εἶναι πλήρης ἐρήμων καὶ στεπεπῶν. Μόνον ἡ δυτικὴ παραλία δέχεται

17. Κατασκηνώσεις Ἀράβων (Βεδουίνων).

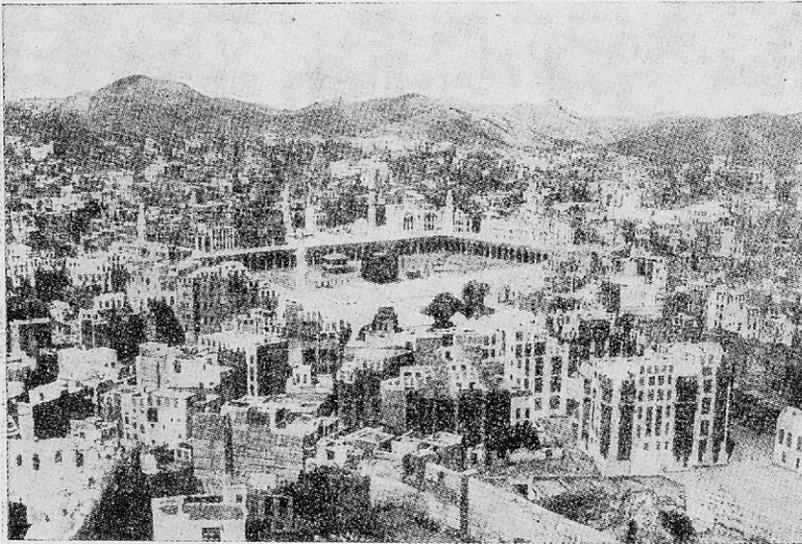
Αἱ ἐξ ὑφάσματος χονδροῦ σινηαὶ τῶν Ἀράβων ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς ἐκ δερματος σινηὰς τῶν Κιργησίων. Αὗται εὐκολύνουσι πολὺ τὰς κινήτας αὐτῶν ἐγκαταστάσεις κατὰ τὸν νομαδικὸν αὐτῶν βίον εἰς τὰς ἐρήμους καὶ τὰς στέππας.

βροχᾶς κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Σεπτέμβριον, πλουσίας δὲ ἡ νοτιοδυτικὴ ὑψηλὴ χώρα *Ἰεμένη*.

Κάτοικοι καὶ πολιτικὴ κατάστασις.—Διὰ τὸ ἄνυδρον τῆς χώρας ἡ Ἀραβία ἔχει ἀραιότατον πληθυσμόν. Ἐνῶ ἡ ἔκτασις τῆς εἶναι εἰκοσαπλασία τῆς Ἑλλάδος, ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι ἴσος (7 ἑκατ.). Κύριοι κάτοικοι εἶναι οἱ Ἀραβες, ἐπικαλούμενοι Βεδουῖνοι, οἱ ὅποιοι περιφέρονται ὡς κτηνοτρόφοι νομάδες μὲ τὰ πρόβατα, τοὺς ἵππους καὶ τὰς καμήλους των ἀνά τὰ μέρη

ὅπου εὐρίσκουν ὀλίγην βλάστησιν. Ἐπειδὴ εἰς τὴν Ἀραβίαν δὲν δύνανται νὰ ζήσουν πολλοὶ ἄνθρωποι, ὁ αὐξανόμενος ἀραβικὸς πληθυσμὸς ἐξηπλώθη ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος εἰς τὰς πέριξ χώρας. Ἀπὸ δὲ τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ οἱ Ἀραβες ἐτράπησαν εἰς διαφόρους κατακτήσεις καὶ ἐκυρίευσαν τὴν Συρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον, ὅλην τὴν Βόρ. Ἀφρικὴν καὶ αὐτὴν τὴν Ἰσπανίαν.

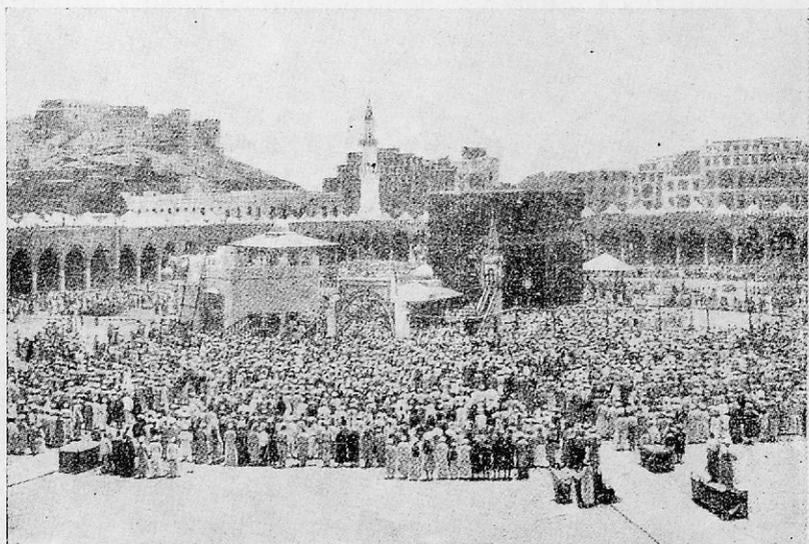
Πολιτικῶς σήμερον ἡ Ἀραβία διαιρεῖται εἰς διάφορα κράτη.

18. Ἡ πόλις Μέκκα. Ἐν τῷ μέσῳ «ἡ Κάαβα».

Ἡ Ἀγγλία κατέχει διάφορα παράλια μέρη καὶ τοιουτοτρόπως ἔχει ἐξασφαλίσει τὴν σπουδαίαν παραλιακὴν γραμμὴν διὰ τὰς συγκοινωνίας μετὰ τὰς ἀποικίας καὶ τὰς κτήσεις της. Οἱ Ἀραβες ἀκολουθοῦν τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν καὶ ἱεραὶ πόλεις αὐτῶν εἶναι ἡ **Μέκκα** καὶ ἡ **Μεδίνα**, ὅπου φθάνει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀπὸ τοὺς συριακοὺς σιδηροδρόμους. Ἡ Μέκκα εἶναι ἡ πατρίς τοῦ Μωάμεθ, εἰς δὲ τὴν Μεδίναν εἶναι ὁ τάφος αὐτοῦ. Μυριάδες προσκυνητῶν ἔρχονται κατ' ἔτος μετὰ τὸν σιδηρόδρο-

μον ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν εἰς τὴν Μέκκαν διὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν Καάβαν, δηλ. ἕνα κυβοειδὲς οἰκοδόμημα, ὅπου φυλάσσεται ὁ ἱερός λίθος (μετεωρόλιθος). Ἄλλοι διὰ θαλάσσης ἔρχονται εἰς τὰς ἱεράς πόλεις διὰ τοῦ λιμένος **Δζέδδα**, ὁ ὁποῖος συνδέεται μὲ τὰς πόλεις διὰ σιδηροδρόμου. Καθ' ἡμέραν τὸ 1/10 τῆς ἀνθρωπότητος στρέφει τὸ πρόσωπον πρὸς τὸ μέρος τοῦ ὀρίζοντος πού εὐρίσκεται ἡ Μέκκα διὰ νὰ προσευχηθῆ. Ἡ δὲ νο-

19. Ἡ Καάβα εἰς τὴν Μέκκαν.

τιωτέρα χώρα Ἰεμένη, διὰ τὰς πλουσίας βροχὰς τῆς, ἔχει μεγάλην βλάστησιν καὶ ἐπονομάζεται «Εὐδαίμων Ἀραβία». Παράγει σιτηρά, πορτοκάλλια, χουρμάδες καὶ πρὸ πάντων καφφέν, ὁ ὁποῖος ἐξάγεται ἐκ τῶν λιμένων **Μόκας** καὶ **Χοδείδας**.

Παρά τὸν Βάβ-έλ-Μανδέβ εἶναι ἰδρυμένη ἡ Ἀγγλικὴ ἀποικία Ἰνδου, ὀχυρὸς σταθμός.

Ὁ πλοῦς διὰ τῆς «κολάσεως». — Ἐν ὥρᾳ σκοτεινῆς νυκτὸς εἰσερ-

χόμεθα εις τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ. Θαμβωτικοὶ πράσινοι φανοὶ φωτίζουν τὴν νύκτα μὲ μαγικὸν φῶς καὶ μᾶς δεικνύουσι τὴν γραμμὴν τῆς θαλασσίας ὁδοῦ. Τὸ ἀτμόπλοϊόν μας ὀφείλει, ὅπως ὄλα τὰ πλοῖα, νὰ πλῆ βραδείως, ὅπως μὴ τὸ παραγόμενον κύμα βλόψη τὰ παρόχθια τοιχώματα τῆς διώρυγος. Μὲ θαυμασμὸν διαπλέομεν τὴν μακρὰν ταύτην ὑδατίνην ὁδόν, ἡ ὁποία εἰς 168 χιλιομ. μήκος διαχωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον. Τεράστιοι βορβοροφάγοι διαφόρων συστημάτων ἴστανται κατ' ἀποστάσεις ἐπὶ τῆς ἀκτῆς, ὅπως καθαρίσουσι τὴν κοίτην τῆς διώρυγος ἀπὸ τῆς ἰλύος καὶ τῆς ἄμμου. Ἀτελεῖωτα ἐρημικὰ μέρη, βραχώδη ἐδάφη καὶ ἀραβικὰ χωρία, τὰ ὁποῖα εἶχον ἰδρυθῆ κατὰ τὸν χρόνον τῆς διανοίξεως τῆς διώρυγος, διέρχονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μας. Συχνὰ φαίνονται Βεδουῖνοι καὶ ἀγέλαι καμήλων, αἰγῶν καὶ προβάτων.

Κατὰ τὴν πρωίαν φθάνομεν εἰς τὸ Σουέζ. Ἀπ' ἐκεῖ, ὅσον τὸ πλοῖον προχωρεῖ πρὸς τὰ ἔξω τοῦ κόλπου, τόσοι αὐξάνει καὶ ὁ καύσων. Ὁ πλοίαρχος παρουσιάζεται μὲ λευκὴν στολήν, οἱ καμαρωτοὶ μὲ λευκὸν καὶ κοντὸν ἐπενδύτην. Εἶναι καιρὸς νὰ φορέσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ λινὰ μας καὶ τὸ θερινὸν κράνος, διότι ἀπ' ἐδῶ ἀρχίζει ἡ περιφημος «Ἐρυθρὰ θάλασσα». Ἀριστερὰ μας ὑπεράνω τῆς βαθυκυάνου θαλάσσης καὶ τῆς ἐρυθροκιτρίνου ἀκτῆς ὑψοῦται τὸ περίφημον ὄρος Σινᾶ.

Ὁ ὑδράργυρος τοῦ θερμομέτρου ἀνέρχεται ἀκαταπαύστως. Ἄνωθεν ἡμῶν θολοῦται φλογερὸς οὐρανός· ὑποτρέμοντες κυματισμοὶ ἀέρος ἀναδίδονται ἐκ τοῦ πλοίου. Οἱ ἀνεμιστήρες εἰς τὴν θαλάμους ματαίως ἀγωνίζονται κατὰ τοῦ καύσωνος, ὁ ὁποῖος μᾶς ἐξήρανε τὸν οὐρανίσκον. Μίαν πρωίαν ἀπὸ τὸν θερμὸν ὕπνον μᾶς ἐξυπνᾷ μονότονος φωνή, ἡ ὁποία προήρχετο ἀπὸ βραχνὸν φάρυγγα καὶ ὠμοίωζε πρὸς ὕμνον λιτανείας· ἡ φωνὴ αὕτη μᾶς ἀναγγέλλει ὅτι εὕρισκόμεθα εἰς τὴν θερμωτάτην πόλιν τοῦ κόσμου, τὴν **Μασσαύαν**, τὴν πρωτ. τῆς Ἰταλικῆς ἀποικίας Ἐρυθραίας. Τὸ θερμομέτρον ἐδείκνυεν ἤδη 45 βαθμοὺς Κελσίου. Τὸ πλοῖον σταματᾷ, ὁπότε νέα εἰκὼν παράξενος παρουσιάζεται πρὸ ἡμῶν. Ὁ πρὸ τοῦ πλοίου χῶρος ἐγέμισεν ἀπὸ πλῆθος Νιγηρῶν, οἱ ὁποῖοι κραυγάζοντες καὶ ἄδοντες μετέφερον κιβώτια καὶ σάκκους ἐπὶ τῶν ἡλιοκαθὼν ράχεων των διὰ νὰ τὰ φορτώσουσι εἰς τὸ πλοῖόν μας. Τὴν εἰκόνα ταύτην ἐφώτιζον αἱ θερμαὶ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου. Μικραὶ στιλπνόμαυραι Νιγηρῆτιδες ἐπήδων εἰς τὸ ἀλιμηρὸν ὕδωρ καὶ ἐβυθίζοντο διὰ νὰ περισυλλέξουσι τὰ νομίσματα, τὰ ὁποῖα ἐρρίπτομεν πρὸς αὐτάς.

Ἀφοῦ ἀφήσαμεν τὴν Μασσαύαν, ἐπλέομεν ἀκόμη εἰς τὴν κόλασιν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Μόλις πλησίον τοῦ Ἄδεν, εἰς τὸν πορθμὸν Βόβ-ἐλ-Μανδὲβ καταπίπτει ὀλίγον ἡ θερμοκρασία. Ἡ ὄρχαία πόλις Ἄδεν εὕρισκεται εἰς ἓνα κοίλωμα. Ἄν καὶ ἡμεθα εἰς τὴν Ἀρα-

βίαν, σπανίως ἐβλέπομεν εἰς τὰς ὁδοὺς ἰθαγενεῖς. Ἐπικρατεῖ ζωὴ Ἰνδική, διότι ἡ πόλις κατέχεται ὑπὸ ἰῶν Ἀγγλῶν καὶ ἐξαρτᾶται ἀπὸ Ἰνδικῆν κυβέρνησιν. Ἡ βροχὴ εἰς τὸ Ἄδεν εἶναι σπάνιον φαινόμενον· πολλακίς παρέρχονται καὶ δύο ἕτη χωρὶς νὰ βρέξῃ. Ἀνῆλθομεν πέραν τῆς πόλεως διὰ νὰ ἐπισκεφθῶμεν περίφημον ἔργον κείμενον εἰς τὴν ἀρχὴν στενῆς φάραγγος· εἶναι αἱ περίφημοι ὕδαταποθῆκαι, εἰς τὰς ὁποίας διὰ φράγματος συγκρατεῖται τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς. Πολλακίς ὅμως συμβαίνει μετὰ μακρὰν ξηρασίαν ἢ δεξαμενὴ νὰ εἶναι κενή.

Ὅταν ἀνεχωρήσαμεν ἐκ τοῦ Ἄδεν, ἔπνεε δροσερὸς ἄνεμος ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ· μετὸν καθαρὸν καὶ ἕναστρον οὐρανὸν τῆς νυκτός καὶ μετὰ τὰ φωσφορίζοντα ὕδατα τῆς σκοτεινῆς θαλάσσης, ἔπειτα ἀπὸ τὴν κόλασιν, ἐφαίνετο εἰς ἡμᾶς ἡ νύξ παραδεισίας ὠραιότητος.

(Κατὰ τὸν Α. Lübecke)

Δ'. ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Φυσικὴ ἄποψις.— Ἡ Μεσοποταμία εἶναι μέγα βαθύπεδον

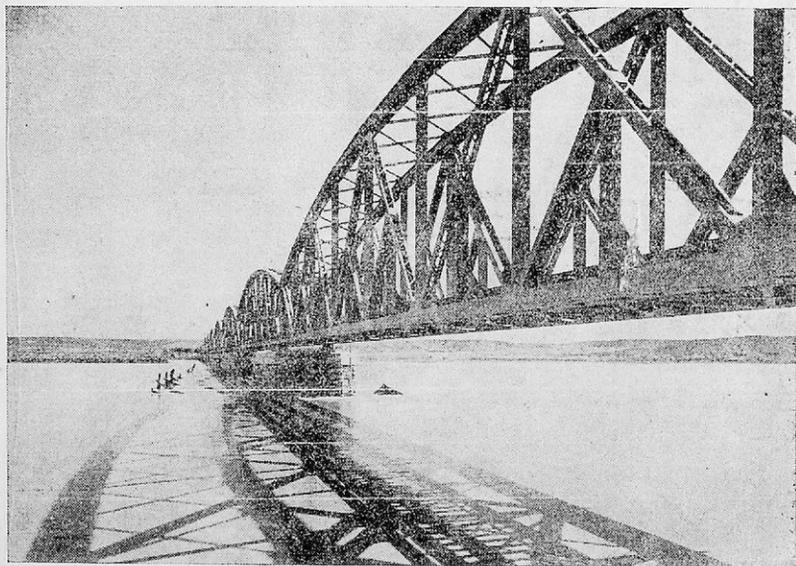
20 Σχεδιά εἰς τὸν Τίγρην ποταμόν.

λεκανοειδές, τὸ ὁποῖον ἀνοίγεται μεταξὺ τῆς Ἀραβίας καὶ τοῦ Ἰρακικοῦ ὑψιπέδου. Γὸ βόρειον αὐτῆς μέρος καταλαμβάνεται ἀπὸ λόφους καὶ χαμηλὰ ὄροπέδια, τὰ ὁποῖα συνδέονται μετὰ τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας. Ἐνεκα τῆς κλειστῆς αὐτῆς θέσεως δέχεται ὀλίγας βροχάς. Ἐν τούτοις ἡ ἕκτασις τοῦ βαθυπέδου καλύπτεται ἀπὸ στρῶμα ἄμμου καὶ ἀργίλλου, τὸ ὁποῖον μετέφερον οἱ μεγάλοι ποταμοὶ *Τίγρης*, καὶ *Εὐφρατις*, κατερχόμενοι ἐκ τῆς Ἀρμενίας. Μετὰ τὰς πλημύρας των, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάιον, λιπαίνουσι καὶ ποτί-

μύρας των, κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ Μάιον, λιπαίνουσι καὶ ποτί-

ζουν τὸ ἔδαφος, ἐνούμενοι δὲ ὑπὸ τὸ ὄνομα Σάτ-ἐλ-Ἀράβ δη-
μιουργοῦν εἰς τὴν ἐκβολὴν μέγα δέλτα, τὸ ὅποιον προεκτείνε-
ται εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον κατ' ἔτος 50 μ. **V**

V Ἱστορικὴ ἄποψις.—Κατὰ τὴν ἀρχαιότητα διὰ τὰς πλημ-
μύρας τῶν ποταμῶν ἡ Μεσοποταμία ὑπῆρξε μία ἀπὸ τὰς
πλουσιωτέρας χώρας τοῦ κόσμου, παράγουσα σιτηρὰ καὶ

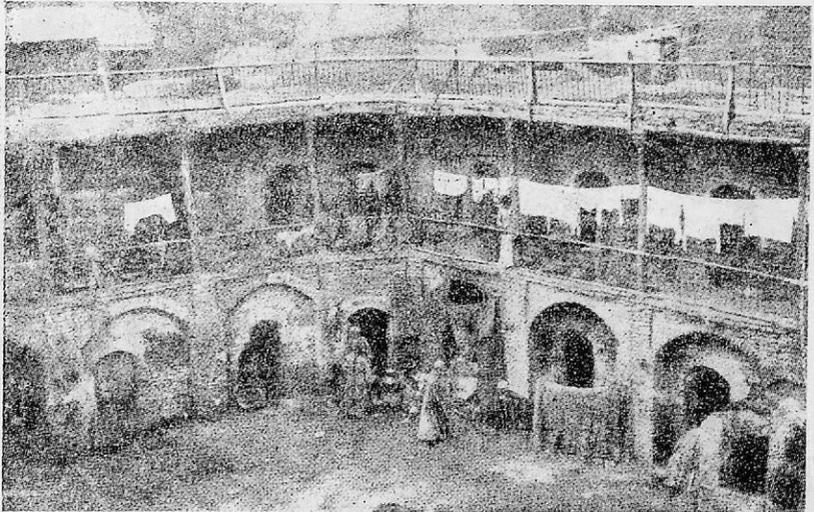
21. Γέφυρα ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου.

στολιζομένη μὲ φοῖνικας. Ἔνεκα τῆς εὐφορίας αὐτῆς καὶ
τῆς κεντρικῆς θέσεώς της ἤκμασεν ἐδῶ ἡ πόλις **Νινευὶ** τῶν
Ἀσσυρίων καὶ ἡ μεγάλη **Βαβυλῶν** τῶν Βαβυλωνίων. Γειτο-
νικοὶ λαοὶ ἐκυρίευσαν καὶ κατέστρεψαν τὰς πόλεις ταύτας.
Νέαν ἀκμὴν ἔλαβεν ἡ χώρα ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγ. Ἀ-
λεξάνδρου, ὁπότε ἐκτίσθη ἐπὶ τοῦ Εὐφράτου ἡ μεγάλη πόλις **Σε-
λεύκεια**. Ἀργότερον, κατὰ τὸν μεσαῖωνα, ὁπότε κατεῖχτο ὑπὸ
τῶν Ἀράβων, ἤκμασεν ἡ **Βαγδάτη**, ἡ ὁποία εἶχε 2 ἑκατ. κατ.
καὶ ἦτο ἡ μεγίστη καὶ πλουσιωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Ση-

μερινοὶ κάτοικοι εἶναι Ἄραβες καὶ Κοῦρδοι μουσουλμάνοι.

Τὸ βασίλειον τῆς Μεσοποταμίας ἢ τὸ Ἰράκ.— Ἡ Μεσοποταμία σήμερον εἶναι βασίλειον (300 χιλ. τετρ. χιλ.) ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγάλης Βρεττανίας. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ ἀνέρχεται εἰς 3 300 000 κατ. καὶ πρωτ. αὐτοῦ εἶναι ἡ Βαγδάτη (200) ἐπὶ τοῦ Τίγρητος.

Ὁ οἰκονομικὸς βίος.— Πρὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἡ

22. Πανδοχεῖον (χάνι) δημόσιον ἐν Βαγδάτῃ.

χώρα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Τούρκων εἶχε παραμεληθῆ. Σήμερον μὲ τὰ χρηματικὰ κεφάλαια καὶ τὴν φροντίδα τῶν Ἄγγλων ἡ Μεσοποταμία ἀναλαμβάνει οἰκονομικῶς καὶ δεικνύει σημαντικὰς προόδους.

α) Γεωργία.—Μὲ φράγματα ἐπὶ τῶν ποταμῶν καὶ μὲ διώρυγας ποτίζονται ἀπέραντοι ἐκτάσεις. Παρὰ τοὺς ὄρυζῶνας, τοὺς σιταγροὺς καὶ τοὺς φοίνικας, οἱ ὅποιοι προορίζονται διὰ τὴν ἐντοπίαν κατανάλωσιν, οἱ Ἄγγλοι ἐγκαθιστοῦν μεγάλας φυτείας βάμβακος.

β) *Ἐκμετάλλευσις φυσικοῦ πλούτου.*—Ἐπὶ τοῦ ἄνω Τίγρητος καὶ πλησίον τῆς πόλεως *Μοσοῦλης* (100), εὑρέθη ἄφθονον *πετρέλαιον*, τὸ ὁποῖον μὲ μακροτάτους σωλήνας διοχετεύεται εἰς λιμένας τῆς Μεσογείου, εἰς τὴν Τρίπολιν τῆς Συρίας καὶ εἰς τὴν Χαίφαν τῆς Παλαιστίνης. Ἄπ' ἐκεῖ διὰ τῶν πλοίων μεταφέρεται τὸ πετρέλαιον εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

γ) *Συγκοινωνία καὶ Ἐμπόριον.*—Ἡ Μεσοποταμία ἔχει σπουδαίαν θέσιν εἰς τὰς διεθνεῖς συγκοινωνίας. Εἶναι ἡ ὁδός, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸν Βόσπορον φέρει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον, αὐτὴν δὲ ἀκολουθεῖ ὁ λεγόμενος σιδηρόδρομος τῆς Βαγδάτης. Ποταμόπλοια ἐκ τοῦ κόλπου πλέουν διὰ τοῦ Σάτ-ἐλ-Ἀράβ μέχρι τῆς πόλεως *Βασσόρας* (50), ἀπ' ἐκεῖ δὲ ἀνέρχονται καὶ μέχρι τῆς Βαγδάτης. Ἐπὶ πλέον οἱ Ἄγγλοι διὰ τῆς Μεσοποταμίας ἀσφαλίζουν τὴν διὰ ξηρᾶς ὁδόν, ἡ ὁποία φέρει πρὸς τὰς Ἰνδίας, ὑπεράνω δὲ ταύτης πετοῦν καὶ τὰ Ἀγγλικὰ ἀεροπλάνα.

Ε. ΑΡΜΕΝΙΑ

Ἡ Ἀρμενία ὁμοιάζει κατὰ τὴν διαμόρφωσιν μὲ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Εἶναι ὀρεινὴ χώρα μὲ πολλὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι εἶναι συνέχεια τῶν Ποντικῶν ὀρέων. Ἐδῶ ὅμως ὅλα τὰ ὄρη εἶναι ἄδενδρα καὶ τὰ ἀρχαῖα αὐτῶν πετρώματα σκεπάζονται εἰς τὰ περισσότερα μέρη μὲ τὰ ἠφαιστειογενῆ πετρώματα λάβαν καὶ στάκτην. Τὸ ὑψηλότεον καὶ γνωστὸν ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ὄρος *Αραράς* (5200) εἶναι ἠφαιστειον, τοῦ ὁποίου ἡ αἰωνία χιών εἰς τὴν κορυφὴν φαίνεται ἀπὸ πολὺ μακρὰν.

Εἰς τὰ ὄρη ταῦτα ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν οἱ ποταμοὶ Τίγρης καὶ Εὐφράτης, οἱ ὁποῖοι διέρχονται ὑψηλὰ λεκανοπέδια ἢ κόπτουν τὰς ὄροσειράς μὲ ἀγρίας φάραγγας. Εἰς μερικὰ μέρη μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν κλείονται μεγάλοι καὶ ἄλμυραὶ λίμναι, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ Βὰν κεῖται εἰς ὕψος 1700 μ.

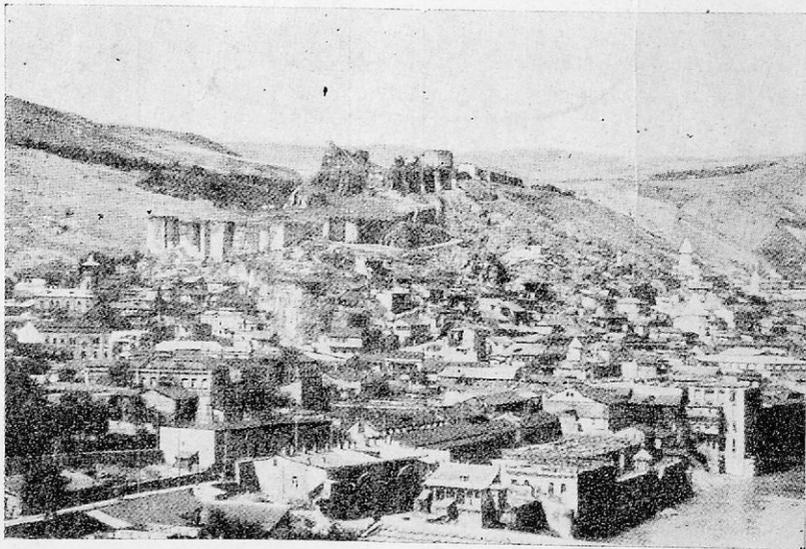
Διὰ τὴν τοιαύτην κατάταξιν τῶν ὀρέων τὸ κλίμα τῆς Ἀρμενίας εἶναι ἠπειρωτικόν. Ὅχι σπανίως ἡ θερμοκρασία τὸ θέρος ἀναβαίνει + 38° καὶ τὸν χειμῶνα καταβαίνει — 20°. Ὅλα

ἀπὸ τὸν Ὀκτώβριον ἕως τὸν Ἀπρίλιον εἶναι σκεπασμένα με-
χιόνας. Ἡ τῆξις τῆς χιόνας καὶ αἱ βροχαὶ προσχώνουν μὲ τὴν
ἠφαιστειογενῆ γῆν τὰς κοιλάδας καὶ σχηματίζουν εὐφορον
ἔδαφος. Ἡ Ἀρμενία εἶναι ἡ πατρίς τῆς βερυκοκκέας καὶ ἔχει
ἀρκετὰ γεωργικὰ καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Αἱ ἄθλια ὁμως
ὄδοι ἐμποδίζουν τὴν μεταφορὰν τούτων.

Οἱ κάτοικοι ὑπολογίζονται εἰς 2 1/2 ἑκατ. Οἱ **Ἀρμένιοι** εἶ-
ναι Ἀριανῆς καταγωγῆς καὶ διὰ τὰ ὄχυρά ὄρη τῆς χώρας τῶν
ἐφύλαξαν τὸν χριστιανισμόν, τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς
Ἕλληνας, εἶναι ὁμως μονοφυσῖται. Εἰρηνικοὶ ἄνθρωποι, ἀσχο-
λοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ζητοῦντες τὴν
ἀπελευθέρωσιν τῶν ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἔπαθον κατὰ διαφό-
ρους ἐποχὰς τόσας σφαγὰς καὶ καταστροφὰς, ὥστε ὀλίγοι σή-
μερον μένουσιν εἰς τὴν Ἀρμενίαν καὶ πολλοὶ ζοῦσιν εἰς ἄλλα μέρη,
ὅπου διακρίνονται ὡς ἐπιτήδευοι ἔμποροι. Εἰς τὴν Ἑλλάδα μέ-
νουσιν σήμερον 30 χιλ. πρόσφυγες. Εἰς τὰ νότια τῆς χώρας, εἰς
τὸ **Κουρδιστάν**, ζοῦσιν κατὰ τὸ πλεῖστον ὡς νομάδες κτηνοτρόφοι
οἱ **Κοῦρδοι**, ὁμιλοῦντες γλῶσσαν ἢ ὁποῖα ὁμοιάζει μὲ τὴν περ-
σικὴν. Εἶναι μωαμεθανοὶ καὶ ἐχθροὶ τῶν Ἀρμενίων, ἐπιτίθεν-
ται δὲ πολλάκις ἐναντίον τῶν ὡς λησταί.

Ἡ Ἀρμενία δὲν εἶναι αὐτόνομος χώρα. Ἡ συνθήκη τῶν
Σεβρῶν (1919), εἶχεν ἀναγνωρίσει αὐτὴν ὡς ἀνεξάρτητον κρά-
τος, ἀλλ' ἡ Τουρκία καὶ ἡ Ρωσία δὲν τὴν ἀνεγνώρισαν. Τὸ ΝΔ
τμήμα αὐτῆς ἀνήκει εἰς τὴν Τουρκίαν. Ἐδῶ οἱ Τούρκοι σήμερον
ἰδρύουσι σιδηροδρομ. γραμμὰς διὰ νὰ μεταφέρουν τὰ κυριώτερα
πρόϊόντα, δηλ. τὰ ἐξαιρέτα ὀπωρικὰ καὶ τὸ ἔριον τῶν ζώων
καὶ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς λαματικὰς πηγὰς καὶ τὸν πλοῦτον
τῶν ὄρυκτων. Πρωτ. τῆς τουρκικῆς Ἀρμενίας εἶναι ἡ **Ἐρζερούμ**
(30), εἰς ὕψος 1800 μ., μὲ πολλὰ τζαμιά. Ἡ ΒΑ Ἀρμενία ἀπο-
τελεῖ μέρος τῆς σοβιετικῆς δημοκρατίας, ἡ ὁποῖα λέγεται Ὑπερ-
καυκασία. Τὰ ἐδῶ ὄρη διατέμνουσιν βαθεῖαι κοιλάδες διὰ τῶν
ὁποίων ρέουσιν ποταμοὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κασπίαν. Σπουδαιό-
τερος τούτων εἶναι ὁ Ἀράξης (Ἀράς). Πρωτ. εἶναι ἡ **Ἐριβάν**
(65). Τὸ ἀνατολικὸν τμήμα, ὅπου ἡ πόλις **Ταυρίς** (240), ἀνήκει
πρὸ πολλοῦ εἰς τὴν Περσίαν. ✓

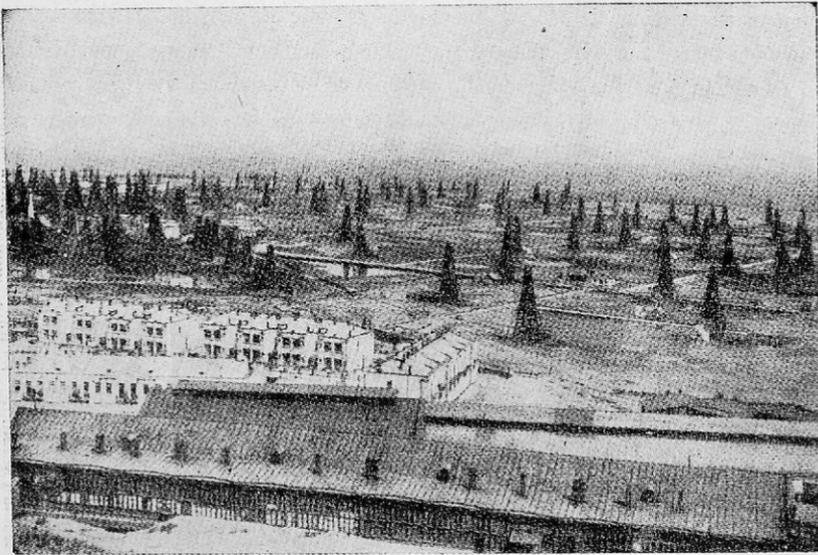
ἀπὸ τὴν Προκαυκασίαν παρακάμπτει τὸ ὄρος πρὸς Α, ἐνῶ ἡ ἄμαξιτὴ ὁδὸς μὲ δυσκολίαν ὑπερβαίνει τὸ ὄρος διὰ διόδου 2400 μ. ὕψους. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς Ὑπερκαυκασίας εἶναι ὑγρὰ καὶ θερμὴ ἐξ αἰτίας τῆς ἐπιδράσεως τῆς Μαύρης θαλάσσης. Ἐπὶ ταύτης εἶναι ἡ ἀρχαία χώρα Κολχίς, γνωστὴ ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος. Εἰς τὸ εὐφορον ἔδαφος τῆς Ὑπερκαυκασίας γίνονται πλούσιαι συγκομιδαὶ σταφυλῶν, σιτηρῶν, ὀπωρῶν, καπνοῦ, βάμβακος καὶ τεύου. Κέντρον τῆς

23. Τιφλίς. Γενικὴ ἄποψις μετὰ τῆς Ἀκροπόλεως.

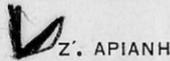
χώρας εἶναι ἡ *Τιφλίς* (400). Ὅσον προχωρεῖ τις πρὸς τὴν Κασπίαν, τόσον ἡ χώρα παρουσιάζεται ξηρὰ καὶ ἄκαρπος, διότι ἕως ἐδῶ δὲν φθάνουν οἱ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Πλησίον τῆς ἀκτῆς τῆς Κασπίας θαλάσσης, παρὰ τὴν πόλιν *Βακοῦ* (450), εὐρίσκονται πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίου· ἀπ' ἐδῶ τὸ πετρέλαιον διοχετεύεται μέχρι τοῦ λιμένος *Βατοῦμ* τοῦ Εὐξείνου Πόντου διὰ σωλῆνων μῆκους 840 χιλιομέτρ. διὰ νὰ παραλαμβάνεται ἀπὸ τὰ πλοῖα πρὸς μεταφορὰν. Ἀπὸ τὸ πετρέ-

λαιον τοῦτο καὶ τὴν βενζίνην προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς. Ἀπὸ τὸ Βατούμ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διὰ μέσου τῆς Τιφλίδος σταματᾷ καὶ εἰς ἄλλον λιμένα τοῦ Εὐξεινοῦ Πόντου, βορειότερον τοῦ Βακοῦ, εἰς τὸ **Πότι**.

24. Πετρελαιοπηγαὶ παρὰ τὸ Βακοῦ.

Ἡ Καυκασία πολιτικῶς ἀποτελεῖ μικρὰς αὐτονόμους πολιτείας, αἱ ὁποῖα περιλαμβάνονται εἰς τὴν Ἐνωσιν τῶν Ρωσικῶν Σοβιέτ.

Ζ. ΑΡΙΑΝΗ

Φυσικὴ ἀποψις.— Πρὸς Α τῆς Ἀρμενίας αἱ ὄροσειραὶ ἀποχωρίζονται ἐκ νέου καὶ περικλείουν τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀριανῆς. Πρὸς Β ὑψηλὰ ὄρη μὲ παλαιὰ ἠφαίστεια σχηματίζουν τὰ ὄρη **Ἐλβούς**, τὰ ὁποῖα πίπτουν ἀποτόμως εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν· τὸ ὑψιστον αὐτῶν ὄρος, τὸ Δεμαβέντον, φθάνει εἰς ὕψος 5670 μ. Τὰ πρὸς Α ὄρη τοῦ Ἀφγανιστάν ἐνοῦνται ΒΑ μὲ τὸ

δρος *Ἰνδοκοῦχον*, τὸ ὁποῖον εἶχεν ὑπερβῆ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μετὸν στρατόν του. Τὰ ΝΑ ὄρη, τὰ *Σουλειμάν*, καταπίπτουν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ ποταμοῦ Ἰνδοῦ.

Ἐπειδὴ τὸ ὄροπέδιον ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θαλασσιῶν ἀνέμων τὸ κλίμα εἰς αὐτὸ εἶναι καθαρὸς ἠπειρωτικὸν καὶ πολὺ ξηρὸν. Αἱ διαφοραὶ τῆς θερμοκρασίας κατὰ τὸ ἡμερονύκτιον εἶναι τόσον μεγάλαι, ὥστε τὰ γυμνὰ πετρώματα σχίζονται καὶ κατατεμαχίζονται. Τὰ θρύμματα καὶ τὰ χρώματα σκεπάζουν τὰς κοιλάδας τῶν βουνῶν, ὁ δὲ ἄνεμος παρασύρει αὐτὰ καὶ σχηματίζει θίνας, δηλ. ἐκτεταμένους σωρούς ἀπὸ ἄμμον.

Τὸ ὕδωρ τῶν ὀλίγων ποταμῶν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὰ ὄρη κατέρχεται εἰς τὸ κλειστὸν ὄροπέδιον, συναθροίζεται εἰς κοιλάδας ἢ λεκάνας, ὅπου μεταβάλλεται εἰς ἄλμυρὰ ἔλη, τὰ ὁποῖα λέγονται «*Τηγάνια*». Ταῦτα εἶναι ὁ τρόμος τῶν καραβάνιων, διότι ἂν τύχη καραβάνιον, τὸ ὁποῖον διέρχεται δι' αὐτοῦ, νὰ καταληφθῆ ὑπὸ βροχῆς, βυθίζεται εἰς τὸ γλοιῶδες ἔδαφος. Διὰ τὴν τοιαύτην σύστασιν τοῦ ἐδάφους τὸ ὄροπέδιον γενικῶς εἶναι ἄγονον καὶ μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν στέππαι με ἄκανθώδεις θάμνους. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ ὑψιπέδου εἶναι κατάλληλον διὰ κτηνοτροφίαν. Οἱ νομάδες τρέφουν αἰγοπρόβατα, ἵππους καὶ καμήλους. Κολλιέργεια εἶναι δυνατὴ μόνον εἰς τὰς ὑγρὰς κοιλάδας τῶν ποταμῶν καὶ εἰς τὰς πέριξ ὄρεινὰς περιοχάς. Εἰς αὐτάς, ὡς εἶναι ἐπόμενον, ὑπάρχουν αἱ περισσότεραι πόλεις.

Πολιτικῶς ἡ Ἀριανὴ διαιρεῖται εἰς τὸ *Ἰρὰν* (ἢ *Περσίαν*), τὸ *Ἀφγανιστάν* καὶ τὸ *Βελουχιιστάν*.

Οἱ κάτοικοι τοῦ *Ἰρὰν* (περὶ τὰ 15 ἑκατ.) εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν, λαβόντες ἀπὸ τοῦς Ἀραβας, ὅταν αὐτοὶ κατέλαβον τὴν χώραν τους, τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν.

Γεωργία.—Μόνον εἰς τὰς δάσεις, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὄρέων, καὶ εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τοῦ ὄροπέδιου, ὅπου ρέουν ὕδατα, ὑπάρχουν καλλιέργειαι σιτηρῶν, ἀμπέλων, μωρεῶν καὶ καπνῶν. Εἰς τὴν νότιον πλευρὰν, ὅπου

πάλαι ἔκειτο ἡ μεγάλη πρωτ. τῆς Περσίας Περσέπολις, ὑπάρχουν μεγάλοι κῆποι πλήρεις φοινίκων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Εἰς τοὺς ἀγροὺς τῆς σημερινῆς πόλεως **Σιράς** ὑπάρχουν κῆποι ρόδων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα παράγεται ροδέλαιον (ὅπως εἰς τὴν Βουλγαρίαν).

Κτηνοτροφία. — Ἡ κτηνοτροφία τῶν νομάδων ἀποφέρει κρέας καὶ ἄφθονον ἔριον, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιεῖται διὰ τοὺς περιφήμους περσικοὺς τάπητας.

Ὅρυκτὸς πλοῦτος. — Τὸ ὑπέδαφος κρύπτει **πολυτίμους λίθους** καὶ πρὸ πάντων **πετρέλαιον**, τοῦ ὁποῖου γίνεται ἐκμετάλλευσις ὑπὸ ἀγγλικῶν ἑταιρειῶν. Εὐρίσκεται εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ζάγρου (πρὸς Δ). Εἰς τὴν ἐξαγωγήν τούτου τὸ Ἰράν κατέχει τὴν πέμπτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ.

Πλὴν τῆς βιοτεχνίας ταπήτων καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων ἄλλη τις βιομηχανία δὲν ὑπάρχει.

Συγκοινωνία καὶ πόλεις. — Αἱ ζῶναι τῶν ἐρήμων δυσκολεύουν τὴν συγκοινωνίαν. Αἱ μεταφοραὶ γίνονται συνήθως μὲ καραβάνια ἢ ἀκόμη καὶ ὑπὸ ἀχθοφόρων. Σιδηροδρόμους ἡ χώρα δὲν ἔχει καὶ μόνον ἡ **Ταυρίς** (200) συνδέεται μετὰ τῆς Ρωσικῆς Τιφλίδος διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς. Ἡ συγκοινωνία γίνεται δι' αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Κέντρον τοῦ ὀδικοῦ δικτύου εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Τεχεράνη** (350), πόλις μὲ ὁδοὺς στενάς καὶ μὲ ἀγορὰς ταπήτων. ✓

✓ Τὸ **Ἀφγανιστάν**, κατέχον τὸ ΒΑ τμήμα τῆς Ἀριανῆς εἶναι βασιλείον (650.000 τετρ. χιλ.), τὸ ὁποῖον ἔχει 7 ἑκατ. κατ. Οἱ Ἀφγανοὶ εἶναι συγγενεῖς μὲ τοὺς Πέρσας. Οὗτοι, ὡς καὶ οἱ ὀλίγοι Τουρκομάνοι, οἱ ὁποῖοι κατοικοῦν ἐνταῦθα, εἶναι μωαμεθανοί. Ἡ ἀνεξαρτησία τοῦ Ἀφγανιστάν διατηρεῖται ἕνεκα τοῦ ἀνταγωνισμοῦ τῆς Ρωσίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, διότι συνορεύει μὲ τὰς κτήσεις τούτων.

Γεωργία και κτηνοτροφία.—Εἰς τὰς κοιλάδας καὶ τὰς ὀάσεις καλλιεργεῖται ἡ ὄρυζα, ὁ σίτος καὶ ὁ βάμβαξ. Εἰς τὰς στέππας βόσκουν ποίμνια προβάτων, καμήλων, ἵππων καὶ ὄνων.

Ὅρυκτὸς πλοῦτος καὶ πόλεις.—Ὑπάρχουν κοιτάσματα πετρελαίου πλησίον τῆς πρωτευούσης **Καβοῦλ** (100), ὡς καὶ χρυσὸς πλησίον τῆς **Κανδαχάφ**· ἡ βιομηχανικὴ ὅμως ἐκμετάλλευσις εἶναι ἀδύνατος, διότι αἱ ὁδοὶ εἶναι ἀνεπαρκεῖς. Εἰς τὰς δύο ἀνωτέρω πόλεις καταλήγουν σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐκ τῶν Βρετανικῶν Ἰνδιῶν.

Τὸ **Βελουτχιστάν** (ΝΑ Ἀριανὴ) ἔχει ἐπιφάνειαν 140 χιλ. τετρ. χιλ. καὶ πληθυσμὸν μόλις 500 χιλ., διότι μεγάλα ἐκτάσεις εἶναι ἔρημοι. Τὴν ἔρημον Γεδρωσίαν εἶχε διέλθῃ ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατὸν του, ὅταν ἐπέστρεφεν ἐκ τῶν Ἰνδιῶν. Ἐπειδὴ ἡ χώρα εἶναι πτωχὴ, οἱ κάτοικοι ζοῦν ὡς νομάδες. Ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ συνδέεται πολιτικῶς μετὰ τῆς διοικήσεως τῶν Ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν. Πρωτ. εἶναι ἡ **Κελάτ** (50) ✓

Ἡ εἰκὼν πόλεως τῆς Ἑγγὺς Ἀνατολῆς διαφέρει κατὰ πολὺ τῶν ἰδικῶν μας. Εἰς στενάς καὶ δαιδαλώδεις ὁδοὺς, αἱ ὁποῖαι εἶναι σκοτειναὶ καὶ ἀκάθαρτοι, ἴστανται κυβοειδεῖς οἰκίαι, σχεδὸν ἄνευ παραθύρων. Εἶναι γενικῶς μονώροφοι ἢ διώροφοι καὶ ἔχουν στέγην ἐπίπεδον (δῶμα). Ἐπὶ τούτου τὴν ἐσπέραν διαδραματίζεται ἡ ζωὴ τῶν ἐνοίκων, οἱ ὁποῖοι καὶ κοιμῶνται ἐδῶ κατὰ τὰς θερμὰς νύκτας. Κατὰ τὴν ἡμέραν προτιμοῦν νὰ παραμένουν εἰς τὴν σκιερὴν αὐλήν. Οἱ θόλοι τῶν τζαμιῶν καὶ οἱ ὑψηλοὶ μιναρέδες, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μουεζίνη ἐκφωνεῖ τὴν προσευχὴν, ὑπερέχουν τῶν κυβοειδῶν οἰκιῶν. Εἰς τὰς περιτοιχισμένας αὐλάς τῶν πανδοχείων, τὰ ὁποῖα προορίζονται διὰ τὰ καρβάνια, διανυκτερεῖ ὁ ξένος ἔμπορος. Εἰς τὰ παζάρια, δηλ. τὰς διαρκεῖς ἀγοράς, δι' ἀγορὰν ἐμπορεύματος ἀξίας ὀλίγων μόνον δραχμῶν συμβαίνει μὲ τὰς διαπραγματεύσεις (παζαρεύματα) νὰ περνοῦν ὦραι ἢ καὶ ὀλόκληρος ἡμέρα. Οἱ τεχνῖται κάθηνται ἀναπαυτικὰ εἰς τὰ ἀνοικτὰ τῶν ἐργαστηρίων· κατασκευάζουν τάπητας, σφυρηλατοῦν ὀρειχάλκινα πινάκια, πλάττουν ἐξ ἀργίλλου ἀγγεῖα ἢ κεντοῦν ποικιλόχρωμα ὑφάσματα καὶ δέρματα. Κανεὶς δὲν βιάζεται, διὰ τοῦτο οὔτε καὶ πολυεργάζεται.

(Κατὰ τὸν S. Passarde)

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑΣ

Ἡ Πρόσω Ἀσία κατὰ τὴν διάπλασιν τοῦ ἐδάφους διακρίνεται εἰς δύο φυσικά τμήματα· τὸ ἓν ἀποτελεῖται ἀπὸ *πυλωσιγενεῖς* χώρας (Μικρὰ Ἀσία, Ἀρμενία, Καυκασία καὶ Ἀριανή), τὸ δὲ ἄλλο ἀπὸ τραπεζοειδεῖς (Συρία καὶ Παλαιστίνη, Μεσοποταμία καὶ Ἀραβία).

Εἰς ταύτην προεκτείνονται τὰ Εὐρωπαϊκὰ ὄρη. Ἄλλ' ἢ διάταξις τῶν ὁρέων δὲν εἶναι τόσον συγκεντρωμένη, ὅπως εἰς τὴν Εὐρώπην, τοῦτο δὲ συντελεῖ εἰς τὸν σχηματισμὸν ἐρήμων. Τὸ κλίμα καὶ ἡ ποιότης τοῦ ἐδάφους δὲν εὐνοοῦν εἰς μεγάλα μέρη αὐτῆς τὴν ἀνάπτυξιν πυκνοῦ πληθυσμοῦ. Ἐν τούτοις κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἠδυνήθησαν ἐργατικοὶ λαοὶ νὰ μεταβάλουν ἐκτεταμένους ἐκτάσεις εἰς ὄπωροφόρους κήπους. Διὰ τὴν θέσιν τῆς πρὸς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἡ Πρόσω Ἀσία ἦτο ἀνέκαθεν σπουδαία διαβατικὴ περιοχὴ. Εἰς τὴν δυτικὴν αὐτῆς ἀκτὴν, τὴν «Ἀνατολὴν» (Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Συρίαν), ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τοὺς μεσαιωνικοὺς χρόνους συνηθοῦντο τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν καὶ τῆς Ἀνατ. Ἀσίας, διὰ νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς χώρας. Σειρὰ ἰσχυρῶν κρατῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὰ ἰσχυρότερα τοῦ κόσμου, ἐσχηματίσθησαν εἰς τὰ ἐδάφη αὐτῆς. Ἐδῶ ἐγεννήθησαν πολλὰί θρησκείαι, ὡς ἡ Ἰουδαϊκὴ, ἡ Χριστιανικὴ καὶ ἡ Μωαμεθανικὴ. Διὰ τὴν τοιαύτην γεφυρώδη ἔκτασιν τῆς χώρας ἀπὸ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ τὰς Ἰνδίας ἔχει σήμερον *κοσμοπολιτικὴν* σημασίαν. Ἄγγλοι, Ρῶσοι καὶ Γάλλοι ζητοῦν νὰ ἀποκτήσουν ἐδῶ ἐπιρροὴν διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰς συγκοινωνιακὰς θέσεις καὶ τὰ φυσικά πλοῦτη.

Πίναξ 2. Αἱ χῶραι τῆς Ἀνατολικῆς Πρόσω Ἀσίας.

Χῶραι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιόμ.	Σπουδαιότεραι ὄροσειρ. (τὰ ὕψη τῶν ὄρέων εἰς μ.)	Κάτοικοι κατὰ χιλ. (εἰς 1 τετρ. χιλιόμ.)	Πρωτεύουσαι καὶ μεγαλείτεροι πόλεις (κάτ. κατὰ χιλ.)	Σπουδαιότερα προϊόντα
Ἑπερκαυκασία (Ρωσικὴ Ἄρμεν.)	185.000	Καύκασος (5.600)	7.100 (32)	Τιφλίς (400) Βακοῦ (450) Ἐριβάν (111)	πετρέλαιον σιτηρὰ χαλκός
Περσία ἢ Ἰράν (βασ.)	1.600.000	Δεμαβέντον (5.670)	15.000 (9)	Τεχεράνη (350) Ταυρίς (200)	πετρέλαιον τάπητες σιτηρὰ
Ἀφγανιστάν	650.000	Ἰνδοκοῦχον (5.140)	8.000 (12)	Καβούλ (100) Κανδαχάρ (30)	κτηνοτροφ. ἔριον καπνός
Βελουχιστάν	350.000		800 (2)	Κελάτ (50)	

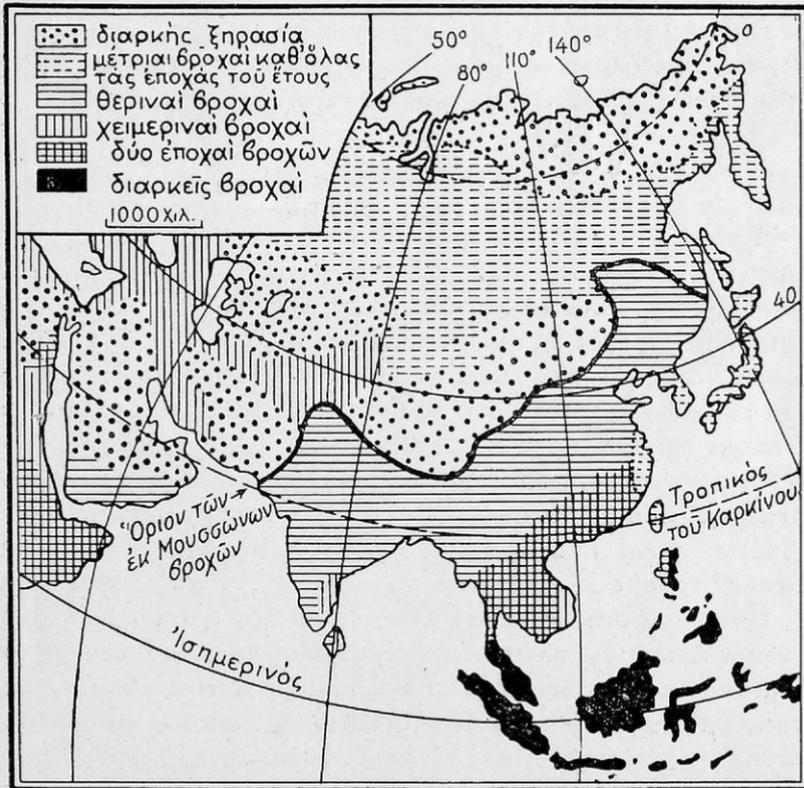
Ἀσκήσεις.— 1. Σχεδίασε χάρτην τῆς Πρόσω Ἀσίας καὶ ἐξηγόραφες τὰ πτυχωσιγενῆ αὐτῆς ὄρη, ὡς καὶ τὰς ἐρήμους.— 2. Χρωμάτισε τὰς ὑπὸ Εὐρωπαϊκὴν ἐπιρροὴν χώρας, ὄρισε τὰ ἀνεξάρτητα κράτη καὶ θέσε τὰς σπουδαιότερας πόλεις.— 3. Σύγκρινε τὸ μέγεθος τῆς ἐπιφανείας καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κατοίκων ἐκάστου κράτους μὲ τὴν Ἑλλάδα (ἐκ τῶν πινάκων 1 καὶ 2) καὶ διάκρινε ποῖα εἶναι μεγαλύτερα.— 4. Ποίας ἱερᾶς πόλεις ἔμαθες εἰς τὴν Πρόσω Ἀσίαν; — 5. Ταξίδευσε νοερῶς ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Μέκκαν καὶ ἀπὸ τῆς Σμύρνης εἰς Βαγδάτην.

✠ 2. ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

(ἢ ΧΩΡΑ ΤΩΝ ΜΟΥΣΣΩΝΩΝ)

Γενικά.— Ἡ Νότιος Ἀσία περιλαμβάνει τὰς δύο πρὸς Ν μεγάλας χερσονήσους τῆς Ἀσίας, δηλ. τὰς **Ἐννεῦθεν** καὶ **Ἐκεῖθεν Ἰνδίας**, ὡς καὶ τὰς **Ἰνδικὰς** ἢ **Μαλαικὰς** νήσους. Ἀπ' ἐδῶ διέρχονται οἱ κύκλοι **Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου** καὶ **Ἰσημερινός**.

Είναι λοιπόν τὸ κύριον μέρος τῆς θερμῆς Ἀσίας. Ὅλη σχεδὸν ἢ Νότιος Ἀσία εἶναι Εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι καὶ λέγεται γενικῶς Ἰνδία. Τὸ κλίμα, ἡ βλάστησις καὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν ἐξαρτῶνται κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τοὺς ἀνέμους οἱ ὅποιοι πνέουν ἐδῶ, τοὺς **μουσσῶνας**. Τὸ ὄνομα τοῦτο εἶναι ἀραβικὸν καὶ σημαίνει

25. Χάρτης τῶν Μουσσῶνων.

«ἐτησίαι». Οἱ ἀνέμοι οὗτοι ἀλλάσσουν τακτικὰ διεύθυνσιν τὴν ἄνοιξιν καὶ τὸ φθινόπωρον. Ὅταν κατὰ τὸ θέρος εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ἀνέρχεται ἡ θερμοκρασία, ὁ ἀήρ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἀραιοῦται καὶ τότε ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν πνέει ὁ ψυχρότερος καὶ πυκνότερος ἀήρ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας γεμάτος ἀπὸ

ὕδρατμούς. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον καὶ τὸν Μάιον εἶναι ἀκόμη ὁ ἄνεμος οὗτος μέτριος καὶ ὄχι διαρκής, ἀλλὰ τέλος γίνεται δυνατὸς καὶ διαρκής. Ἡ θάλασσα κτυπᾷ τὴν ξηρὰν μὲ μεγάλα κύματα, ὁ οὐρανὸς μαυρίζει, ἀρχίζουσι ἀστραπαὶ καὶ βρονταὶ καὶ ἡ βροχὴ ἀρχίζει κατακλυσμιαία. Ὁ ἄνεμος οὗτος εἶναι ὁ θερινὸς μουσσών, ὁ ὁποῖος, πνέων πρὸς τὴν ξηρὰν (βλ. εἰκ.) συναντᾷ εἰς τὸν δρόμον τοῦ ὄρη, ὅπου ἀφίνει τὰς ἀφθονωτέρας βροχάς. Ὁ δὲ χειμερινὸς μουσσών πνέει ἀπὸ τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν ξηρὸς πρὸς τὴν θάλασσαν, ἡ ὁποία τότε εἶναι θερμότερα.

Α) ΑΙ ΕΝΤΕΥΘΕΝ ΙΝΔΙΑΙ

Φυσικὴ ἄποψις.—Τὸ ὄρος Ἰνδοκοῦχον ἐνώνει τὰ ὄρη τῆς Ἀριανῆς μετὰ τοῦ **Παμίρ**, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὑψίπεδον τῆς γῆς (7000 μ.) καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν. ΝΑ τούτου ἐκτείνονται ἐν σχήματι τεραστίου τόξου τὰ ὄρη **Καροκοροῦμ** (8620 μ.) καὶ **Ἰμαλία**, τῶν ὁποίων ἡ κορυφὴ Ἐβέρεστον εἶναι ἡ ὑψηλότερα τοῦ κόσμου (8.840 μ.). Τὰ ὄρη ταῦτα, τὰ ὁποῖα ὀρίζουν πρὸς Β τὰς Ἐντεῦθεν Ἰνδίας ἀπὸ τῆς Ὑψηλῆς Ἀσίας καταπίπτουν πρὸς Ν εἰς μακρὰν πεδινὴν χώραν, κατὰ τὴν ὁποίαν διακρίνονται τὰ βαθύπεδα τῶν ποταμῶν Ἰνδοῦ, Γάγγου καὶ Βραχμαπούτρα. Ἡ μεγάλη αὕτη πεδινὴ ἕκτασις, προσχωσιγενὴς κατὰ τὸ πλεῖστον, εἶναι εὐφορωτάτη.

Νοτίως ταύτης ἐκτείνεται ὡς ὀροπέδιον ἡ τριγωνικὴ χερσόνησος Δεκάν· αἱ πλευραὶ τοῦ ὀροπέδιου ὕψονται ὡς ὑψηλαὶ βαθμίδες, ἰδίως πρὸς Δ, ὅπου καὶ τὰ ὄρη **Δυτικὰ Γαταῖα**. ΒΔ παρατηρεῖται ἕδαφος ἡφαιστειογενές, τὸ ὁποῖον ἔχει ἀποσαθρωθῆ ὑπὸ τῶν ὑδάτων καὶ εἶναι εὐφορώτατον. Τὸ Δεκάν λήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριον **Κομορῖνον**, ΝΑ τοῦ ὁποίου εἶναι ἡ μεγάλη νῆσος **Κεϋλάνη**, ἀπόκομμα τῆς χερσονήσου.

Κλίμα.—Αἱ Ἐντεῦθεν Ἰνδιαί, ἐπειδὴ τὰ Ἰμαλία ὡς πελωρίον τεῖχος ἐμποδίζουν τὴν ψυχρὰν ἐπίδρασιν τῶν βορειοτέρων χωρῶν, εἶναι κατὰ τὸ θέρος θερμότεραι καὶ ὑγρότεραι ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην χώραν τοῦ αὐτοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους. Τοῦτο

τὸ θερμὸν κλίμα λέγεται **τροπικόν**. Εἶναι καθ' ὅλον τὸ ἔτος θερμότερον τῶν 25° καὶ ἔχει μικρὰν διακύμανσιν. Συμβαίνει δὲ ὁ καύσων οὗτος διότι ὁ ἥλιος καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τοῦ ἔτους ἀναβαίνει πολὺ ὑψηλὰ ἀπὸ τὸν ὀρίζοντα καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνάς του ὀλιγώτερον πλαγίως ἢ εἰς τὰ ἰδικὰ μας γεωγραφικὰ πλάτη ἢ καὶ καθέτως ὅταν φθάνη εἰς τὸ ζενίθ. Εἰς τοὺς τόπους ἀπὸ τοὺς ὁποίους διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Καρκίνου ὁ ἥλιος φθάνει εἰς τὸ ζενίθ τὴν μεσημβρίαν κατὰ τὸν Ἰούνιον, εἰς δὲ τοὺς νοτιωτέρους τόπους διέρχεται διὰ τούτου δύο φορές κατ' ἔτος. Αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται μέχρι τῶν τόπων διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται ὁ Τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω.

Ὁ ὑγρὸς μουσσὼν διατρέχει διὰ βραχιόνων τὰς ἀκτάς, ἀφίνων ἐπὶ τῶν Γαταίων ἀφθόνους βροχάς. Πρὸς τὰ μεσόγεια συναντᾷ τὰς κλιτύς τῶν Ἰμαλαίων καὶ τὴν ὄρεινὴν χώραν **Ἀσσάμ**, ἡ ὁποία εἶναι ἡ βροχερωτέρα περιοχὴ τοῦ κόσμου. Ἐνταῦθα ἡ κατ' ἔτος πίπτουσα βροχὴ μετρεῖται εἰς 12 μέτρα. Τουναντίον ὁ μουσσὼν κατὰ τὸ κέντρον τῆς χώρας φέρει ἀνεπαρκεῖς βροχάς καὶ πολλάκις εἰς αὐτὸ ἐπέρχεται ξηρασία καὶ ὡς ἐκ ταύτης εἰς τοὺς κατοίκους πείνα.

Βλάστησις.—Τὸ τροπικὸν κλίμα εἶναι εὐνοϊκὸν διὰ τὴν βλάστησιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος εἶναι εὐφορον, αἱ Ἰνδίαί εἶναι πλουσία χώρα εἰς γεωργικὰ προϊόντα. Ἐνεκα τούτου αὐξάνει πολὺς καὶ πυκνὸς πληθυσμὸς.

ΑΙ ΕΝΤΕΥΘΕΝ ΙΝΔΙΑΙ ΚΑΤΑ ΜΕΡΗ

1. **Ἡ ὄρεινὴ χώρα τῶν Ἰμαλαίων.**—Ἰμαλαία σημαίνει «κατοικία τῶν χιόνων». Ἀπὸ 5000 μ. καὶ ἄνω αἰώνια χιόνες ἐμποδίζουν τοὺς τολμηροὺς ὄρειβάτας νὰ φθάσουν εἰς τὰς ὑψηλάς κορυφάς των. Οὐδεὶς ἄνθρωπος ἕως τώρα ἠδυνήθη νὰ ἀναβῆ εἰς τὸ Ἐβέρεστον καὶ πολλοὶ ἐπειχειρήσαντες τοῦτο εὗρον τὸν θάνατον. Εἰς τὴν ζώνην μεταξὺ τῶν ὑψῶν τῶν 5000 καὶ 4000 μ. ὑπάρχουν λειμῶνες στολιζόμενοι μὲ ἄνθη. Χαμηλότερον ἀκολουθοῦν καμπυλόκλαδοι θάμνοι, ἀκολούθως δὲ ὑγρὸν δάσος βελονοφύλλων δένδρων. Κάτω τῶν 1000 μ. ἐκτείνεται τροπικὴ

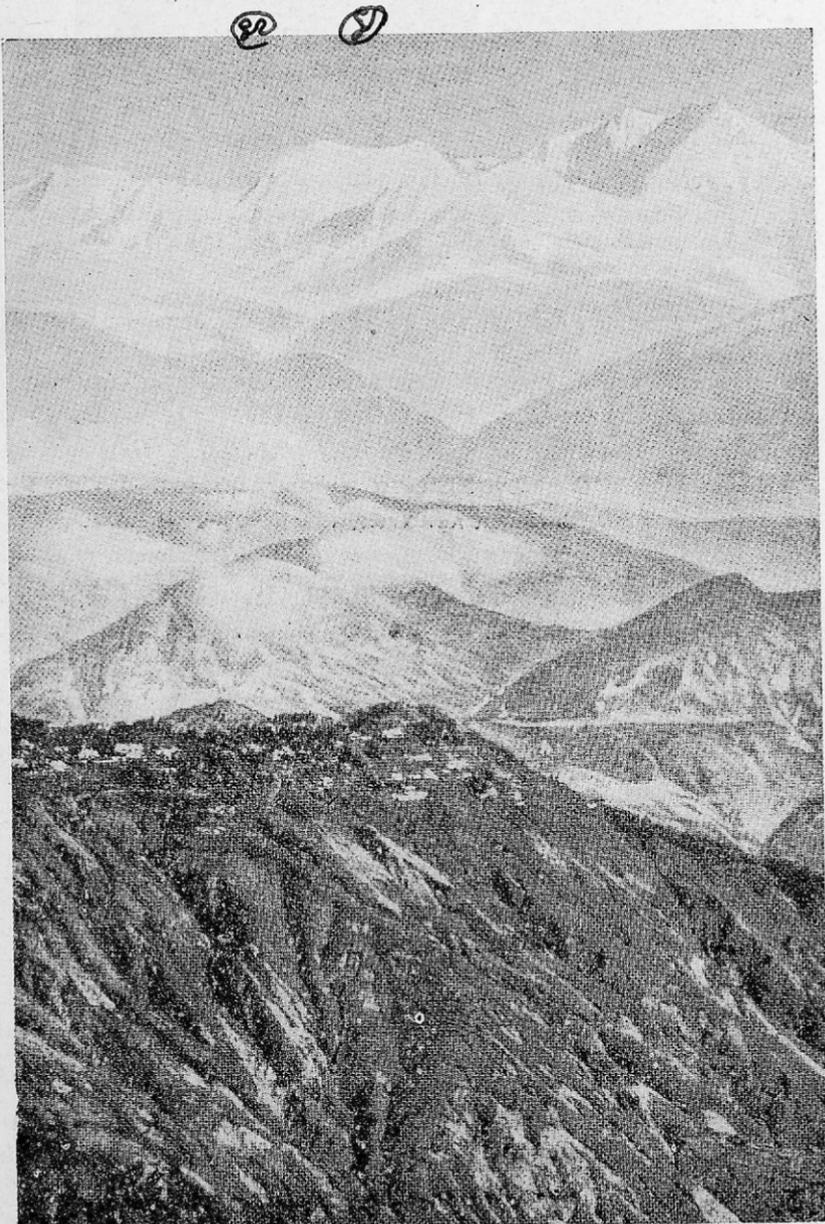
βλάστησις, ή καλουμένη ζουγκλα, με πλατύφυλλα δένδρα και Ινδοκαλάμους (βαμβούς). Είς αυτήν ζουν έλέφαντες, πίθηκοι, τίγρεις και άλλα άγρια θηρία.

Είς την πολίχνην **Ντάρντσιλιγκ** (είς ύψ. 2200 μ.) αναβαίνουν οί είς τας 'Ινδίας έγκατεστημένοι Εύρωπαίοι διά να παθερίσουν.

2. 'Η 'Ασσάμ.—'Η όρεινή χώρα 'Ασσάμ, εύρισκομένη κατά τον ροήν του Βραχμαπούτρα, ανεπτύχθη είς την σπουδαιότατην χώραν του **τείου** των 'Εντεϋθεν 'Ινδιών. Αί 'Ινδίαί είναι ή πρώτη χώρα της γής είς τό προϊόν τουτφ

3. Πρός Ν των 'Ιμαλαΐων κείται τό βαθύπεδον του Γάγγου ποταμού ή τό **'Ινδοσταν**. Όμοιάζει προς τό βαθύπεδον του Πάδου όπως εκείνο και τό βαθύπεδον του Γάγγου προσχώνεται με τά πολυάριθμα ποτάμια, τά όποια κατέρχονται από τά όρη, διά τουτο δέ είναι και πολύ εύφορον. Τό 'Ινδοσταν είναι ό σιτοβολών των 'Ινδιών και ή κοιτίς του Ινδικου πολιτισμου. Τό ήμισυ των 'Ινδών ζή έδω είς χωρία ή μεγάλας πόλεις, μεταξυ των όποιών σπουδαιόταται είναι ή ιερά πόλις των 'Ινδιών **Μπεναρές** (210) και ή πρωτ. των Βρεττανικών 'Ινδιών **Δελχι** (450). Είς τον κάτω ροήν του ποταμού, όπου συμβάλλει και ό Βραχμαπούτρας, τό ρεύμα διασχίζεται είς πολυαριθμους βραχίονας και μορφώνεται δέλτα μεγαλύτερον κατά τό μέγεθος από την Παλαιάν 'Ελλάδα. Σχηματίζονται έδω άπέραντα ξλη, τά όποια σκεπάζονται από άδιαβάτους ζούγκλας. Είς πλωτόν βραχίονα του δέλτα είναι κτισμένη ή μεγάλη πόλις **Καλκούτα** (1200), πρωτεύουσα άλλοτε των 'Ινδιών. Είς τους άκαθάρτους δρόμους της συναντώνται όλοι οί λαοί των 'Ινδιών· τό Εύρωπαϊκόν όμως τμήμα της πόλεως άπαστράπτει από καθαριότητα. 'Η πόλις άποστέλλει τους θησαυρούς της χώρας είς όλα τά μέρη του κόσμου.

4. Διαφορετική είναι ή μορφή του **βαθυπέδου** του 'Ινδοϋ ποταμού. Πέντε ποταμοί καταβαίνουν από τά 'Ιμαλάια και

26. "Αποφεις των Ίμαλαΐων και του Ντάρντσιλιγκ.

διαρρέουν την χώραν **Πενταποταμίαν** (Πεντζάμπ), την οποίαν εἶχεν ὑποτάξει ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Αὕτη παράγει πολὺν σίτον καὶ ἔχει κέντρον τὴν **Λαχώρη** (280). Τὸ μέσον καὶ τὸ κάτω μέρος τοῦ βαθυπέδου, ἐπειδὴ δὲν ἔχει ἀρκετὰς βροχὰς, ποτίζεται μὲ τεχνητὰ ἔργα ἀπὸ τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ. Παράγει κυρίως σίτον καὶ βάμβακα. Τὸ **Καράτσι** (265) εἶναι νέα πόλις καὶ λιμὴν παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ.

5. Τὸ **Δεκάν** ἔχει μορφήν ὄροπεδίου. Ἐπειδὴ αἱ περισσό-
τεραι βροχαὶ τοῦ θερινοῦ μουσῶνος πίπτουν εἰς τὰ ἀπότομα ὄρη **Δυτικὰ Γαταῖα**, μεγάλα τμήματα τοῦ ἐσωτερικοῦ ὄροπεδίου εἶναι ξηρὰ καὶ κατέχονται ἀπὸ **σαβάννας**, δηλ. ἐκτάσεις μὲ χόρτα καὶ ἀραιὰ δένδρα, καὶ ἀπὸ στέππας· διὰ τοῦτο ταῦτα εἶναι ἀραιῶς κατῳκημένα. Εἰς τὰ εὐφορα ἠφαιστειογενῆ ἐδά-
φη, ἰδίως εἰς κοιλάδας καὶ λεκάνας, καλλιεργεῖται πολὺς βάμ-
βαξ, ὁ ὁποῖος μεταφέρεται δι' ἐξαγωγήν εἰς τὴν **Βουβάνη** (1175). Αὕτη εἶναι μεγάλη καὶ ἐμπορικὴ πόλις ἐπὶ νησίδος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν μέγας λιμὴν εἶναι ἡ **Μαντρὰς** (525).

6. Ἡ νῆσος **Κεϋλάνη** (δηλ. νῆσος τῶν λεόντων) εἶναι ἴση πρὸς τὴν Παλαιάν Ἑλλάδα κατὰ τὴν ἑκτασίν· εἰς αὐτὴν ὑπάρ-
χουν δένδρα τῆς κανέλλας καὶ ἄλλα ἀρωματικά, εἰς δὲ τὰς κλιτύς τῶν ὄρεων ἔχει μεγάλας φυτείας τεύου καὶ καουτσούκ. Τὰ προϊόντα τῆς ἐξάγονται ἀπὸ τὸ **Κολόμπον**. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἀτμο-
πλοίων, τὰ ὁποῖα πλέουν πρὸς τὴν Ἀνατ. Ἀσίαν καὶ τὴν Αὐ-
στραλίαν. Εἰς τὰς ΒΔ ἀκτὰς τῆς νήσου ὑπάρχουν τὰ πλουσιώ-
τερα μαργαριτοφόρα ὄστρεα τοῦ κόσμου. Ἐδῶ σχηματίζεται μί-
α σειρά νησίδων, διευθυνομένη πρὸς τὸ Δεκάν (**Γέφυρα τοῦ Ἀδάμ**).

Ἡ **ζούγκλα**. Ἀπὸ τὸ χωρίον, ὅπου εὐρισκόμην, στενὴ ἀτραπὸς φέ-
ρει εἰς τὴν ζούγκλαν, δηλ. τὸ δάσος μὲ τὰ γιγαντιαῖα δένδρα, τὰ ὁποῖα
φθάνουν εἰς ὕψος 60 μ. Κατὰ τὴν πορείαν μου, ἐφ' ὅσον ἤμην μακρὰν
αὐτῆς ἐπ' ὀλίγον χρόνον ἠδυνάμην νὰ τὴν παρατηρῶ, διότι, πρὶν ἀκόμην

πλησιάσω, ύψηλός χόρτος, τοῦ ὁποῖου ἡ καλάμη ἔφθανεν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν μου, καὶ πυκνοὶ θάμνοι, ἀπέκρυπτον τὴν θεάν. Ὁ χόρτος καὶ οἱ θάμνοι οὗτοι καλύπτουν ἀκόμη καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ δάσους.

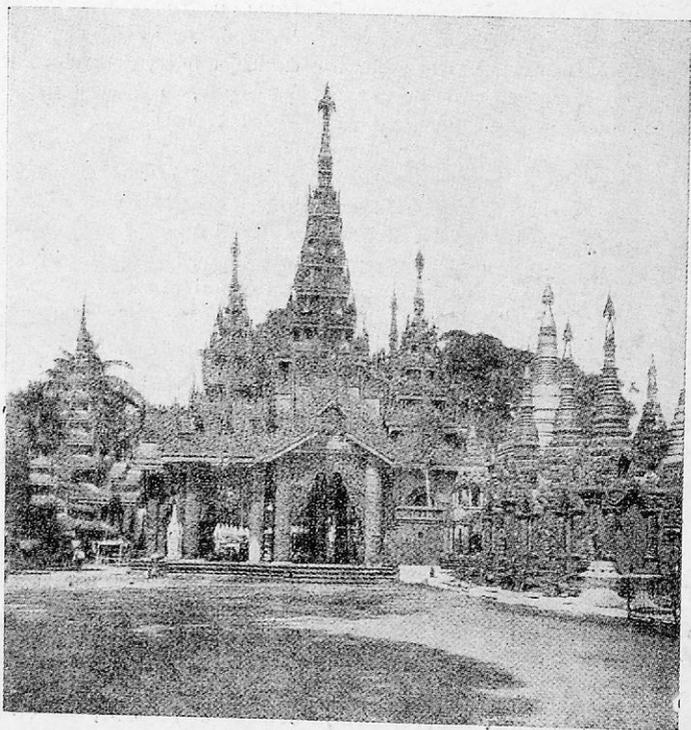
Οἱ Ἰθαγενεῖς ἀποφεύγουν τὴν ζούγκλαν ἔνεκα τῶν πολλῶν κινδύνων, οἱ ὅποιοι ἀπειλοῦν αὐτούς. Πρὸ πάντων φοβοῦνται τοὺς πολυαριθμούς φαρμακεροὺς ὄφεις, καὶ μάλιστα τὴν κόμπραν. Σμῆνος χρωματιστῶν πτηνῶν μὲ τὸ κελάδημά των ζωντανεῦουν τὸ δάσος. Μὲ κρότον συνοδεύεται ἡ διέλευσις τοῦ ἐλέφαντος. Ἀθορύβως καὶ σχεδὸν ἀθέατος διὰ τὸν χρωματισμὸν τοῦ τριχώματος ἀρπάζει ἡ τίγρις τὴν λεῖαν της. Ὡσαύτως ὁ ρινόκερος, ὁ βούβαλος, ἡ ἔλαφος, ὁ ἀγριόχοιρος καὶ οἱ ὄφεις εὐρίσκουν εἰς τὴν ζούγκλαν τροφὴν καὶ ἐνδιαίτημα.

Αἱ ζούγκλαι ἐκτείνονται ἀπὸ τοῦ βαθυπέδου τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ Βραχμαπούτρου μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἰμαλαῶν καὶ ἄνωθεν αὐτῶν ὑπὸ τὴν ἰδίαν μορφήν. Παρὰ τοὺς ποταμοὺς ἡ ζούγκλα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἔχει ἀποψιλωθῆ ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν, οἱ ὅποιοι ἐπὶ τοῦ ὕγρου ἐδάφους καλλιεργοῦν δρυζαν ἢ λαμβάνουν καρποὺς τῶν φοινίκων. Πρὸς τούτοις βόσκουν αἶγας καὶ βοῦς ἢ κόπτουν πολύτιμον ξυλείαν καὶ ρίπτουν αὐτὴν εἰς τὸν ποταμὸν πρὸς μεταφοράν.

Πολιτικὴ ἄποψις, ὁ λαὸς καὶ ἡ θρησκεία του. Αἱ Ἐντεῦθεν Ἰνδία εἶναι ὁ ἀδάμας τοῦ «Βρεττανικοῦ στέμματος» καὶ ἡ πολυτιμοτάτη ἀποικία τῶν Ἀγγλῶν. Ὀνομάζεται «Αὐτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν» καὶ διοικεῖται ὑπὸ Ἀγγλοῦ *ἀντιβασιλέως*. 15 χιλιάδες Ἀγγλοὶ ὑπάλληλοι καὶ 65 χιλιάδες στρατιῶται κρατοῦν ὑποτεταγμένον πληθυσμὸν 370 ἑκατομ. Τοῦτο ἐπιτυγχάνεται διότι πρῶτον τὸ τροπικὸν κλίμα κάμνει τοὺς ἀνθρώπους χαλαροὺς, καὶ δεύτερον διότι ὁ λαὸς της διαιρεῖται εἰς πολυαριθμούς φυλάς, εἰς διαφόρους θρησκείας καὶ εἰς πλῆθος κοινωνικῶν τάξεων. Εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπάρχουν πολυάριθμα ὑποτελεῖ κράτη, εἰς τὰ ὁποῖα ἡγεμόνες εἶναι ἐγχώριοι, καλούμενοι *μαχαραγιαδες*.

Πρὸς Β καὶ ΒΔ κατοικοῦν οἱ Ἀριοὶ *Ἰνδοί*, οἱ ὅποιοι ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχον ἀνώτερον πολιτισμὸν. Ἀπ' αὐτοὺς π.χ. προέρχονται οἱ λεγόμενοι «ἀραβικοὶ ἀριθμοί», διότι μετεδόθησαν εἰς ἡμᾶς ἀπὸ τοὺς Ἀραβας. Πρὸς Ν κατοικοῦν οἱ μελαφοὶ καὶ κοντοὶ *Δραβίδοι*, λαὸς μὲ μικρὸν πολιτισμὸν, ἀριθμῶν περὶ τὰ 70 ἑκατομ. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν ὄρεινὴν χώραν τῶν Ἰμαλαῶν ζοῦν οἱ μογγολικῆς φυλῆς *Θιβέτιοι*, εἰς δὲ τὴν

Κεϋλάνην ἀρχέγονος λαός, οἱ **Βέδδαι**. Ὁ περισσότερος πληθυσμὸς κατοικεῖ εἰς χαμηλὰς οἰκίας καὶ ζῆ βίον πτωχικόν. Πολλάκις ἐπέρχονται ἐπιδημῖαι (ὡς ἡ πανώλης), χιλιάδες δὲ κατ' ἔτος πίπτουν θύματα τῶν ἀγρίων θηρίων, ἰδίως τῶν φαρμακερῶν ὄφεων. Προσέτι συμβαίνει νὰ ἐπέρχεται φοβερός

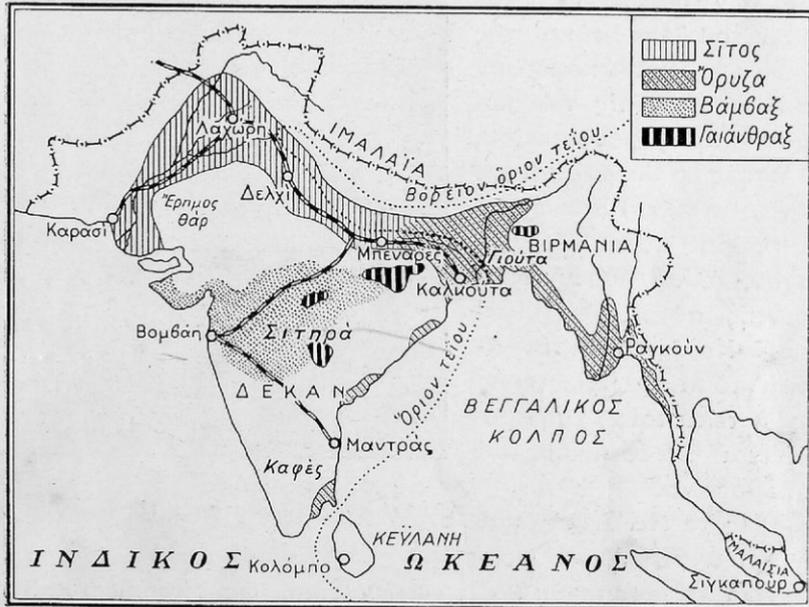
27. Ρανγκούν. Ἡ μεγάλη Παγόδα (βουδδικὸς ναός).

λιμός, ἂν ἀργήσῃ ὁ θερινὸς μουσσών, ἢ πέσῃ ὀλιγωτέρα τῆς συνήθους βροχῆ.

Κύριαι θρησκείαι τῶν Ἐντεῦθεν Ἰνδιῶν εἶναι ὁ **Ἰνδοϊσμός** ἢ **Βραχμανισμός** καὶ ὁ **Ἰσλαμισμός** (μωαμεθανισμός). Ὁ **Βουδδισμός** συναντᾶται σχεδὸν μόνον εἰς τὴν Κεϋλάνην. Οἱ Ἰνδοῖ-

ἀγρούς κατὰ μικρὰ χωρία, ὅπου καὶ οἰκιακαὶ βιοτεχνίαι, διὰ τοῦτο μεγάλαι πόλεις εἶναι ὀλίγαι (ἴδε πῖνακα 3).

Ἡ γεωργία.—Αἱ εὐνοϊκώτεροι περιοχαὶ διὰ τὴν γεωργίαν εἶναι τὰ δέλτα καὶ αἱ ὑγρὰ πεδιάδες. Οἱ χωρικοὶ ἀγνοοῦν τὰς γεωργικὰς μηχανὰς καὶ τὴν λίπανσιν τῶν ἀγρῶν, οὔτε ἐκτελοῦν ἔργα ἀρδευτικά. Εἰς ὀλίγα μόνον μέρη οἱ Ἕλληνοι ἔχουν

28. Οικονομικὸς χάρτης τῶν Ἰνδιῶν.

κατασκευάσει φράγματα δι' ὕδαταποθήκας, ἀρτεσιανὰ φρέατα ἢ ἀρδευτικὰς διώρυγας. Διὰ τοῦτο διακρίνομεν τὰς φυτείας τῶν ἰθαγενῶν, αἱ ὁποῖαι προορίζονται διὰ τὴν διατροφήν των, καὶ τὰς φυτείας, αἱ ὁποῖαι προορίζονται εἰς ἐξαγωγήν καὶ διὰ τὰς ὁποίας φροντίζουν οἱ Ἕλληνοι.

α) Αἱ φυτεῖαι τῶν ἰθαγενῶν.—Εἰς τὴν πρώτην κατηγορίαν ἀνήκει ἡ **ὄρυζα**, προϊόν τῶν δέλτα, τροφή τῶν πλουσίων. ἡ **κέγχρος**, προϊόν τῶν μᾶλλον ξηρῶν περιοχῶν, προορίζεται

διὰ τοὺς πτωχοὺς· ὁ *σίτος* καὶ ὁ *ἀραβόσιτος* καλλιεργεῖται εἰς τὴν Πενταποταμίαν καὶ τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ· τὸ *ζακχαροκάλαιμον* καλλιεργεῖται εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας.

β) Αἱ φυτεῖαι τῆς ἐξαγωγῆς.— Αἱ μεγάλαι φυτεῖαι, τῶν ὁποίων τὰ προϊόντα ἐξάγονται, εἶναι τοῦ τεύου, τοῦ καφέ καὶ τοῦ βάμβακος. Αἱ τεύοφυτεῖαι εἶναι ἐγκατεστημέναι ἐπὶ τῶν ὑγρῶν κατωφερειῶν τοῦ *Ἀσσάμ* καὶ τῆς Κεϋλάνης καὶ ἀποφέρουν τὸ ἥμισυ τοῦ εἰς τὸν κόσμον παραγομένου τεύου. Ὁ καφὲς καλλιεργεῖται ἐπὶ τῶν Δυτικῶν Γαταίων, ὁ δὲ βάμβαξ εὐδοκιμεῖ πανταχοῦ, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ ποιότης αὐτοῦ δὲν εἶναι καλὴ. Καλλιεργοῦνται ἀκόμη τὸ *λίνον* καὶ ἡ *γιούτα*· ἡ τελευταία χρησιμοποιεῖται διὰ σάκκους καὶ караβόπανα.

Εἰς τὸ ΝΔ Δεκὰν καὶ 29. Συναγωγή καουτσούκ εἰς Κεϋλάνην. τὴν Κεϋλάνην, καλλιεργοῦνται τὸ *καουτσούκ* καὶ τὰ *ἀρωματικά*, ὡς τὸ πέπερι καὶ τὸ κινάμμωμον, τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἦσαν περιζήτητα.

Ἡ κτηνοτροφία.— Ἡ κτηνοτροφία εἰς τὴν χώραν, τῆς ὁποίας ἡ θρησκεία τῆς πλειονότητος τῶν κατοίκων ἀπαγορεύει τὴν χρῆσιν κρέατος, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη σημασίαν. Τρέφονται μόνον βούβαλοι διὰ τὰς ἐργασίας τῶν ὀρυζῶνων, χοῖροι καὶ πτηνά. ✓

Ἡ βιομηχανία.— Ἡ βιομηχανία ἔχει δύο ὄψεις, ἀρχαίαν καὶ νέαν.

Ἡ ἀρχαία βιομηχανία, κυρίως ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ χαλκουργία, ὑφίσταται εἰς τὰ χωρία ὡς οἰκογενειακὴ, διὰ κατασκευὴν ἀντικειμένων τῆς πρώτης ἀνάγκης. Οἱ Ἕλληες δὲν ὑπεστήριξαν τὴν βιομηχανίαν ταύτην διὰ μεγάλων ἐγκαταστάσεων, φοβούμενοι μήπως τὰ ἰθαγενῆ προϊόντα συναγωνισθοῦν ἐπιτυχῶς τὰ ἰδικὰ των. Ἐν τούτοις εἶδη τινὰ εἶναι παγκοσμίου φήμης, ὡς τὰ **σάλια** τῆς Κασμίρης (εἰς τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰνδοῦ) καὶ τὰ γλυπτὰ κομψοτεχνήματα ἐξ ἐλεφαντοστοῦ καὶ ὄρειχάλκου τῆς Μπεναρῆς.

Ἡ νέα βιομηχανία στηρίζεται εἰς τὴν ἀφθονίαν τοῦ **γαιάνθρακος**, ὃ ὁποῖος εὐρίσκεται εἰς ὠρισμένας θέσεις. Αἱ Ἰνδία ἔχουν προσέτι **μαγγάνιον**, τοῦ ὁποῖου ἡ ἐξαγωγή κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον, **μόλυβδον** καὶ ὀλίγον **σίδηρον**.

Αἱ κύρια βιομηχανία εἶναι ἡ ὑφαντουργία καὶ ἡ μεταλλουργία. Κέντρα τῆς βιομηχανίας τοῦ βάμβακος εἶναι ἡ Βομβάη καὶ ἡ Μαντράς, τοῦ λίνου ἡ Βομβάη καὶ τῆς γιούτας ἡ Καλκούτα.

Τὸ ἐμπόριον.—Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν ἐνεργεῖται κυρίως διὰ τοῦ λιμένος τῆς Καλκούτας, τῆς δὲ Κεϋλάνης διὰ τοῦ Κολόμπου. Αἱ Ἰνδία ἐξάγουν περισσότερον παρ' ὅτι εἰσάγουν. Μεγάλα ποσὰ βάμβακος, γιούτας, τεῖου, καφέ, καουτσούκ καὶ σίτου ἐξάγονται εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὴν Ἰαπωνίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ εἰσάγονται βιομηχανικὰ εἶδη τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσάγονται προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν τὰ ἐξῆς: τέιον, κανέλλα, πέπερι, κánaβις, λιναρόσπορος καὶ ἄλλα.

Ἀσκήσεις.—1. Σύγκρινε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν τῆς αὐτοκρατορίας τῶν Ἰνδιῶν μὲ τὴν Ἑυρώπην.—2. Σύγκρινε τὸ δασικὸν ὄριον τῶν Ἰμαλαΐων (4000 μ.) πρὸς τὸ ὄριον τῶν Ἑλληνικῶν ὄρεων (1800 μ.) καὶ ἐξήγησε τὸν λόγον τῆς διαφορᾶς ταύτης.—3. Ὀνόμασε προϊόντα τῶν τροπικῶν χωρῶν.—4. Δεῖξε τὴν ἡπειρωτικὴν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἐντεῦθεν Ἰνδίας καὶ ὀνόμασε τὰς χώρας, τὰς ὁποίας διέρχεται.—5. Ποία ἡ θαλασσίαι ὁδοὶ πρὸς αὐτὰς ἐκ τῆς Μεσογείου;

✓ Β. ΑΙ ΕΚΕΙΘΕΝ ΙΝΔΙΑΙ
(ἢ ΙΝΔΟΚΙΝΑ)

Μορφή τοῦ ἐδάφους. — Ἡ χερσόνησος τῶν Ἐκειθεν Ἰνδιῶν εἶναι παλαιὸν ὄροπέδιον ἀνήκον εἰς ἑκτενεστέραν ξηράν, ἢ ὅποια ἄλλοτε ἦνῶνε ταύτην μετὰ τῆς ἠπείρου Αὐστραλίας. Λείψανα τῆς καταβυθισθείσης ξηρᾶς εἶναι αἱ πολυάριθμοι Ἰνδικαὶ νῆσοι. Τὸ ὄροπέδιον ὀρίζεται πρὸς Α ὑπὸ τῶν **Ἄνναμικῶν** ὄρέων (2500 μ. ὕψ.), τὰ ὅποια ΝΑ διευθυνόμενα καταπίπτουν ἀποτόμως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς νοτίας Σινικῆς θαλάσσης. Δυτικῶς τούτου τὸ ὄροπέδιον διασχίζουν καὶ ἄλλαι ὄροσειραὶ διευθυνόμεναι πρὸς Ν. Μία ἐξ αὐτῶν προεκτείνεται εἰς τὴν στενὴν χερσόνησον **Μαλάκκαν**, ἢ ὅποια πλησιάζει τὸν ἰσημερινὸν καὶ χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἀπὸ τὸν Εἰρηνικόν. Μεταξὺ ταύτης καὶ τῆς νήσου Σουμάτρας σχηματίζεται ὁ πορθμὸς τῆς Μαλάκκας, σπουδαῖος διὰ τὴν στρατηγικὴν του θέσιν.

Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν, ἀνοίγονται μακραὶ κοιλάδες καὶ βαθύπεδα, τὰ ὅποια προσχώνονται ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν καὶ τελειῶνουν εἰς δέλτα. Κύρια βαθύπεδα εἶναι τὰ τῶν ποταμῶν **Ἰραβᾶδη, Σαλοήν, Μέναν, Μεκόνγκ** καὶ τὸ τοῦ **Τογγίνου**, τὸ ὅποιον διαρρέει ὁ Ἐρυθρὸς ποταμὸς.

Αἱ Ἐκειθεν Ἰνδίαὶ λέγονται γενικῶς καὶ Ἰνδοκίνα, διότι εἶναι ἡ διάβασις ἀπὸ τὰς Ἰνδίας εἰς τὴν Κίναν. Κυρίως ὅμως Ἰνδοκίνα λέγεται ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ, ἢ ὅποια εἶναι κτήσις τῆς Γαλλίας.

Τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστησις. — Αἱ Ἐκειθεν Ἰνδίαὶ, ἐπειδὴ κεῖνται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγρ. πλάτος μὲ τὰς Ἐντεῦθεν, ἔχουν ὁμοίως κλίμα τροπικὸν μὲ τὴν αὐτὴν βλάστησιν καὶ τὰ αὐτὰ προϊόντα. Διαφέρουν ὅμως ἐνταῦθα ἐκεῖ ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι ὑψηλόν· τὰ ὑψηλὰ μέρη τοῦ βορρᾶ ἔχουν χειμῶνα ψυχρὸν μὲ πτώσεις χιόνος· εἰς τὸ νότιον μέρος, ὅπου εἶναι ἡ χερσόνησος τῆς Μαλάκκας, τὸ κλίμα εἶναι θερμότερον, αἱ δὲ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, διότι δὲν πνέουν εἰς αὐτὴν οἱ μουσῶνες.

Ὅπου τὸ κλίμα εἶναι περισσότερον βροχερὸν ἐκεῖ ὑπάρ-

χουν πυκνά δάση, ἐνῶ εἰς τὰ ξηρότερα μέρη ἐπικρατοῦν αἱ σαβάνναι ἢ αἱ στέππαι.

Οἱ κάτοικοι.—Οἱ κάτοικοι τῆς χερσονήσου, εἶναι μιγάδες ἐξ Ἰνδῶν καὶ Κινέζων καὶ διὰ τοῦτο λέγονται Ἰνδοκινέζοι. Οἱ πρὸς τὰς Ἰνδίας γειτονεύοντες ἔχουν ὁμοιότητα περισσοτέραν πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς, οἱ δὲ πρὸς Α πρὸς τοὺς Κινέζους. Θρησκείαν ἔχουν τὸν Βουδδισμόν. Εἰς τὴν Μαλαϊκὴν χερσονήσον κατοικοῦν **Μαλαῖοι**, οἱ ὅποιοι προέρχονται ἀπὸ ἐπιμιξίαν κιντρίνων καὶ μαύρων.

Πολιτ. κατάστασις.—Μεγάλα μέρη τῶν Ἐκεῖθεν Ἰνδιῶν κατέχονται πρὸς Δ μὲν ὑπὸ τῆς Μεγ. Βρεττανίας πρὸς Α δὲ ὑπὸ τῆς Γαλλίας. Μεταξὺ τῶν κτήσεων τούτων εἶναι τὸ ἐλεύθερον βασιλεῖον τοῦ Σιάμ, τὸ ὅποῖον ἐκτείνεται καὶ εἰς τὴν χερσονήσον Μαλάκκαν. Εἰς τὰ ἔσχατα τῆς χερσονήσου, ἡ **Μαλαισία**, ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν καὶ μικρῶν ἰθαγενῶν κρατῶν, τὰ ὅποια ὑπάγονται εἰς τὴν προστασίαν τῆς Μεγ. Βρεττανίας.

1. **Αἱ Βρεττανικαὶ κτήσεις.**—**α)** Ἡ **Βιομανία** (600 χιλ. τετρ. χλμ., 13 ἑκατ. κατ.) κατέχει τὸ ΒΔ μέρος τῶν Ἐκεῖθεν Ἰνδιῶν εἶναι μὲν ἐξάρτημα τῆς Αὐτοκρατορίας τῶν Ἰνδιῶν, ἀπολαύει ὅμως εὐρείας αὐτονομίας. Ὁ μέγας πλοῦτος ταύτης εἶναι ἡ **δρυζα**, ἡ δὲ πόλις **Ρανγκοὺν** (400) εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀγορὰ τοῦ προϊόντος τούτου. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Ἰραβάδη ποταμοῦ, ὁ ὅποῖος εἶναι πλωτός.

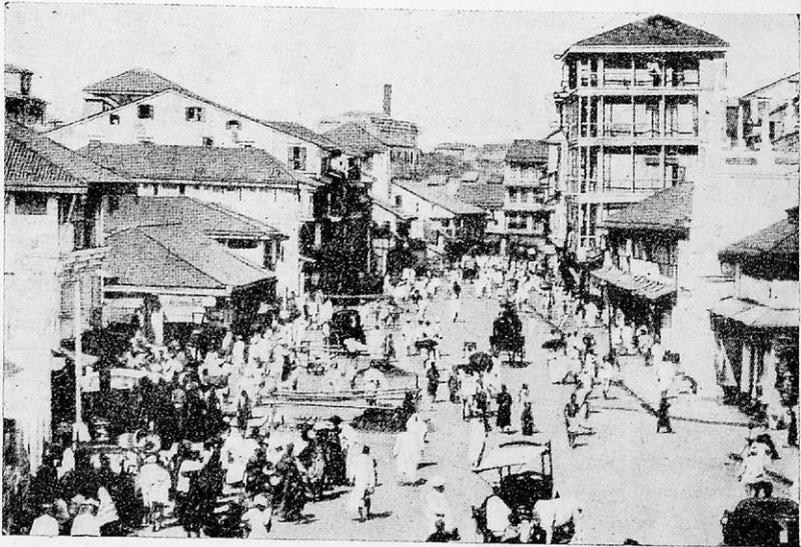
Φυσικὸς πλοῦτος εἶναι τὸ **πετρέλαιον**, κατὰ τὴν ἄνω κοιλάδα τοῦ Ἰραβάδη, ὁ **κασσίτερος** καὶ ἐκ τῶν δασῶν τῶν ὀρέων τὸ **νικόξυλον**, τὸ ὅποῖον εἶναι καταλληλότατον διὰ τὴν ναυπηγίαν.

β) Ἡ **Μαλαισία** ἔχει δύο μεγάλας πηγὰς πλοῦτου, τὸ **καουτσὺν** καὶ τὸν **κασσίτερον**. Τὸ καουτσὺκ ἐξάγεται ἐκ τῆς ἐβέας, μεγάλου δένδρου, τοῦ ὁποίου αἱ φυτεῖαι καταλαμβάνουν ὅλα τὰ χαμηλὰ μέρη τῶν ὀρέων. Κατὰ τὰ προϊόντα ταῦτα ἡ Μαλαισία ἔρχεται πρώτη εἰς τὸν κόσμον.

Τὸ ἐμπόριον ἐνεργεῖται διὰ τῆς **Σιγγαπούρης** (450), ἡ ὁποία

κεῖται εἰς νησίδα, κατὰ τὴν ἔξοδον ἐκ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν. Εἶναι τὸ «Γιβραλτάρ» τῆς Ἑλλάδος Ἐπικράτειας, δηλ. μεγίστη ναυτικὴ βᾶσις τῶν Ἑλλήνων.

2. **Τὸ βασιλείον τοῦ Σιάμ** (520 χιλ. τετρ. χιλ., 13 ἑκατ. κατ.). Καὶ τοῦτο ἔχει πλοῦτον ὀρύζης, ἡ ὁποία ἐξάγεται εἰς τὴν Κίνα καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ **Βανγκὼν** (600), εἰς τὸν ποταμὸν Μέναν, ἡ ὁποία εἶναι καὶ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου. Τὸ Σιάμ ἔχει καὶ φυσικὸν πλοῦτον, **ξυλείαν** καὶ **κασσίτερον**. Οἱ

30. Σιγκαπούρη. Ἡ κίνησις εἰς τὰς κεντρικὰς ὁδοὺς.

Σιαμαῖοι εἶναι ἐπιτήδριοι εἰς τὸ νὰ χρησιμοποιοῦν τοὺς ἐλέφαντας εἰς τὰς ἐργασίας των.

3. Ἡ **Γαλλικὴ Ἰνδοκίνα** (737 χιλ. τετρ. χιλ., 22 ἑκατ. κατ.) περιλαμβάνει μετὰ τῶν ἐνταῦθα ἀποικιῶν καὶ δύο βασιλεία ὑποτελῆ, τὴν **Καμβότζαν** καὶ τὸ **Ἀνάμ**, τῶν ὁποίων ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι ἴση πρὸς τὴν τῆς Ἑλλάδος (50 κατ. εἰς 1 τετρ. χιλ.). Πλὴν τῆς μεγάλης παραγωγῆς τῆς ὀρύζης εἰς τὸ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ παράγεται καὶ ἀραβόσιτος, μέταξα, τέιον,

ζακχαροκάλαμον κ. ἄ. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχει πλοῦτον ἰχθῶν, ἢ ἀλιεία ὅμως εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν Κινέζων.

Μέγας λιμὴν εἶναι ἡ **Σαϊγκὸν** (120), εἰς τὴν βορείαν γωνίαν τοῦ δέλτα τοῦ Μεκόνγκ.

Εἰς τὴν Ἰνδοκίαν, ἐπειδὴ τὸ κλίμα της διὰ τοὺς Εὐρωπαίους εἶναι ἀνθυγιεινόν, ὀλίγοι ἄποικοι κατοικοῦν, ἐνῶ Κινέζοι πολλοί.

Μικρὸν μέρος ἀπὸ τὰ ἐξαγόμενα ἐμπορεύματά της διευθύνεται εἰς τὴν Γαλλίαν· τὸ περισσότερον διευθύνεται πρὸς τὴν Κίναν, τὴν Σιγκαπούρην καὶ τὴν Ἀγγλίαν.

31. Ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρύζης (ἀροτρίωσις).

Ἡ ὄρυζα.— Ἴσως οὐδὲν ἄλλο φυτὸν εἰς τὸν κόσμον ἔχει τόσην σημασίαν διὰ τὴν τροφήν τῶν ἀνθρώπων, ὅσην ἡ ὄρυζα. Πλέον τοῦ ἑνὸς τρίτου τῆς ἀνθρωπότητος τρώγει καθ' ἡμέραν ὄρυζαν. Τίς ἐξ ἡμῶν σκέπτεται τὴν κοπιώδη ἐργασίαν, τὴν ὁποίαν ἐκτελεῖ ὁ γεωργὸς τῆς ὀρύζης! Εἰς πολλὰς ὀρυζοφόρους χώρας καίουν τὰς καλάμας, αἱ ὁποῖαι παραμένουν εἰς τὸν ἀγρὸν μετὰ τὸν τελευταῖον θερισμόν, ρίπτουν λάσπην, σεσηπῶτας ἰχθῶς καὶ ἀπορρίμματα διὰ νὰ λιπάνουν τὸ ἔδαφος. Ἐπειτα ἀνασκάπτουν τοῦτο ἢ ὀργώνουν μὲ ζεῦγος βουβάλων. Ἐνταῦθα μεταφυτεύουν ἕνα πρὸς ἕνα ἐκ τῶν βλαστῶν, οἱ ὁποῖοι ἀνεπτύχθησαν εἰς ἰδιαιτέρον φυτῶριον. Ὁ ἀγρὸς, ὁ ὁποῖος περιβάλλεται διὰ μικρῶν ὄχθων πληροῦται ὕδατος. Εἰς ὄρεινὰς περιοχάς, ὅπου οἱ ὀρυζῶνες κείνται κατὰ βαθμίδας, ὅπως παρ' ἡμῖν πολλὰκις οἱ ἀμπελώνες, ὁ γεωργὸς ἀναγκάζεται νὰ μεταφέρῃ τὸ ὕδωρ εἰς τὰ ξηρὰ ὄρεινὰ μέρη δι' ἀντλήσεως ἢ ὕψωτικῶν ἐγκαταστάσεων. Ὡς μικραὶ λίμναι λάμπουν κατὰ καιροὺς οἱ

ποτισμένοι όρυζώνες εις τὰς θερμάς ακτίνας τοῦ ἡλίου. Πολλάκις ὁ ἄνθρωπος κατακόπτει τὸ ἀρχέγονον δάσος διὰ νὰ ἐγκαταστήσῃ όρυζῶνας, ὁπότε εις τὰς ρίζας τῶν χόρτων διατηρεῖται διαρκῆς λίπανσις. Ὁ κάλαμος τῆς όρύζης αὐξάνει ταχέως. Ἡ ὠραιότης τοῦ τοπίου τῶν πρασίνων όρυζῶνων ἐμφανίζεται κατὰ τὸ θέρος, ἰδίως εις τὴν Ἰαπωνίαν. Ὅλιγὰς ἐβδομάδας μετὰ τὴν μεταφύτευσιν, οἱ στάχεις ὠριμάζουσι. Τότε τὸ ὕδωρ διοχετεύεται εις ἄλλον ἀγρόν. Οἱ στάχεις ἀποκόπτονται καὶ δένονται εις δεμάτι. Κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον γίνονται εις ἕκαστον όρυζῶνα κατ' ἔτος τρεῖς ἢ τέσσαρες συγκομιδαί. Ἐν ἑκτάριον όρυζῶνος ἀποφέρει τὴν ποσότητα, ὅσην εις ἡμᾶς 20 καὶ πλέον ἑκτάρια σιταγροῦ. Τοιούτο-

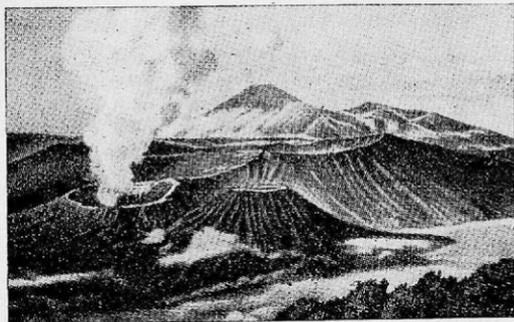
32. Τοπίον όρυζῶνος πρὸ τοῦ θερινοῦ ἀνακτόρου παρὰ τὸ Πεκίνον.

τρόπως εις τὰς χώρας τῆς όρύζης ἤμποροῦν νὰ ζήσουσι πολλοὶ ἄνθρωποι.

Ἐπάρχουσι πολλὰ εἶδη όρύζης διὰ τὰ ὁποῖα ἡ καλλιέργεια δὲν εἶναι πάντοτε ὁμοία. Εἰς τὰ βαθύπεδα αὐξάνει ἡ ἐλώδης ὄρυζα, εις δὲ τὰ ὄρη, μέχρις ὕψους 1200 μ., ἡ ὄρεινὴ ὄρυζα. Αἱ μέγισται όρυζοφόροι χώραι εἶναι αἱ Ἐντεῦθεν καὶ Ἐκεῖθεν Ἰνδία, αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι καὶ ἡ Ἀνατολικὴ Ἀσία. Ἐπάρχουσι προσέτι όρυζῶνες καὶ εις τὴν Εὐρώπην, καὶ μάλιστα εις τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, εις τὴν Ἰσπανίαν, τὴν Γαλίαν, τὴν Πορτογαλίαν καὶ ὀλίγοι εις τὴν Ἑλλάδα. Οἱ όρυζοβλῶνες τῆς γῆς εἶναι αἱ Ἐκεῖθεν Ἰνδία. Μεγάλαι ποσότητες μεταφέρονται ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Ρανγκούν, τῆς Βανγκόκ καὶ τῆς Σοῦγκόν εις τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν, τὰς Ἐντεῦθεν Ἰνδίας καὶ τὴν Εὐρώπην.

Γ'. ΙΝΔΙΚΑΙ Ή ΜΑΛΑΪΚΑΙ ΝΗΣΟΙ

Γενικά.—Αἱ Ἰνδικαὶ νῆσοι, αἱ ὁποῖαι τέμνονται ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀποτελοῦν πελωρίαν νησοσυστάδα μεταξὺ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Εἶναι λείψανα παλαιᾶς ξηρᾶς, τῆς ὁποίας μέγα μέρος ἐβυθίσθη εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπως εἶναι καὶ αἱ νῆσοι εἰς τὸ Αἰγαῖον. Τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀβαθῆ θάλασσαν, ἣ ὁποία ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν νήσων τούτων, ὡς καὶ ἀπὸ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὀρέων. Τὰ ὄρη τῆς

33. Ἡφαίστεια εἰς Ἰάβαν.

δυτικωτάτης τῶν νήσων, τῆς Σουμάτρας, ἐκτείνονται παραλλήλως πρὸς τὴν χερσόνησον τῆς Μαλάκκας. Ἡ μεγίστη νῆσος **Βόρνεος** καὶ ἡ **Κελέβη** κεῖνται εἰς τὸ μέσον, ἐνῶ αἱ ἄλλαι εὐρίσκονται εἰς τὰ ἄκρα, αἱ μὲν **Φιλιππῖναι ΒΑ**, αἱ δὲ **Σουνδαῖαι ΝΔ**. Ἐξω τούτων, πρὸς τὸν Εἰρηρηνικὸν ὠκεανὸν καὶ τὸν Ἰνδικὸν τὰ βάθη τῆς θαλάσσης καταπίπτουν εἰς μέγιστα βάθη. Πρὸς Α τῶν Φιλιππίνων ἔχει μετρηθῆ βάθος 11.000 μέτρων.

Αἱ νῆσοι αὗται πάσχουν ἀπὸ πολλοὺς σεισμούς, συγχρόως δὲ ὑπάρχουν εἰς αὐτάς καὶ πολυάριθμα ἠφαίστεια. Ἡ **Ἰάβα**, ἣ ὁποία φαίνεται ὡς προέκτασις τῆς Σουμάτρας, ἔχει 120 ἠφαίστεια, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 28 εἶναι ἀκόμη ἐνεργά. Εἰς τὸν πορθμὸν τῆς Σούνδης, μεταξὺ τῆς Ἰάβας καὶ τῆς Σουμάτρας, τὸ ἠφαίστειον **Κρακατάου** τῷ 1883 ἀνετινάχθη κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὸν ἀέρα.

Τὸ κλίμα καὶ ὁ πληθυσμὸς.—Εἰς τὰς νήσους ταύτας ἡ μέση θερμοκρασία τῶν ἡμερῶν τοῦ ἔτους δὲν κυμαίνεται σχεδὸν καθόλου. Οὕτω δὲν ὑπάρχουν ἐποχαὶ τοῦ ἔτους, ἀλλὰ μόνον διαρ-

κὲς θέρος. Ἐνεκα τῆς μεγάλης θερμότητος ἡ ἐξάτμισις εἶναι ἰσχυρά, ὁ θερμὸς καὶ ὑγρὸς ἀήρ ἀναβαίνει ὑψηλὰ ὅπου ψύχεται καὶ αἱ βροχαὶ πίπτουν καθ' ὄλους τοὺς μῆνας· μεγίστη ὑγρασία παρουσιάζεται ὅταν ὁ ἥλιος διέρχεται διὰ τοῦ ζενίθ. Τὸ κλίμα τοῦτο λέγεται *ὕγρον τροπικόν*. Εἰς τὸ κλίμα τοῦτο ἡ ἠφαιστειώδης γῆ καὶ ἡ λάβα ἀποσαθροῦνται εὐκόλως καὶ καθιστοῦν τὸ ἔδαφος εὐφορον.

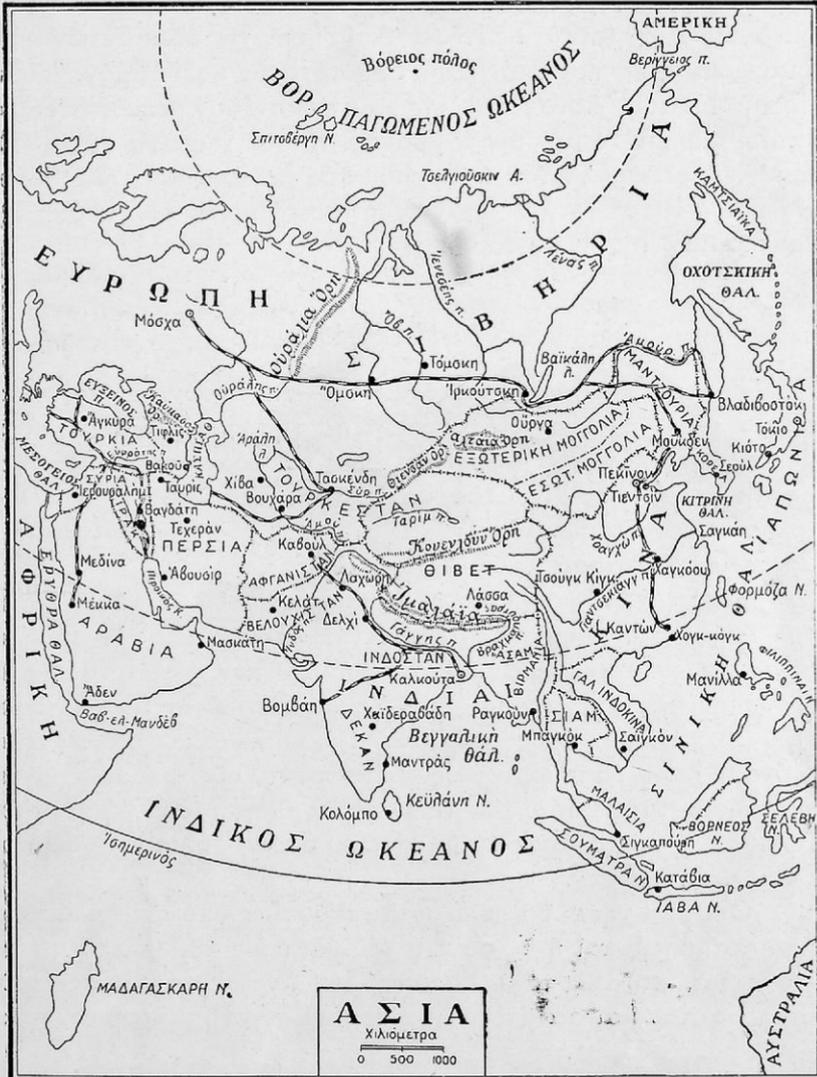
Βλάστησις καὶ φυτικὰ προϊόντα.—Λόγω τοῦ τροπικοῦ κλίματος αὐξάνουν πυκνὰ δάση, καλούμενα τροπικὰ ἢ παρθένα. Ἐπίσης εὐδοκιμοῦν ὄλαι αἱ τροπικαὶ καλλιέργειαι, δηλ. ἡ ἐβέα, τὸ ζακχαροκάλαμον, ἡ καφέα, ὁ καπνός, τὸ τέιον, ἡ ὄρυζα· αἱ νῆσοι εἶναι ἔτι ἡ πατρὶς τοῦ πεπέρεως, τῶν μοσχοκαρύων καὶ ἄλλων ἀρωματικῶν· διὰ τοῦτο ἐλέγοντο ἄλλοτε καὶ «νῆσοι τῶν ἀρωμάτων».

Πανίς.—Εἰς τὰ πανάρχαια δάση ζοῦν ὁ ἀνθρωπόμορφος οὐραγκοτάγκος, ὁ γίβων, ἐλέφαντες, ρινοκέρωτες, ἀγριοβούβαλοι, ἔλαφοι καὶ τίγρεις. Εἰς μίαν νῆσον τῶν Μικρῶν Σουνδαίων, τὴν Κόμοντο, ζοῦν ἀκόμη καὶ προϊστορικὰ θηρία, οἱ δράκοι, μήκους 7 μέτρων.

Κάτοικοι.—Ἐπειδὴ τὸ θερμὸν τροπικὸν κλίμα λόγῳ τῆς νησιωτικῆς φύσεως μετριάζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης, συμβαίνει ὁ πληθυσμὸς νὰ εἶναι πυκνός. Μόνον μερικὰ ἐλώδη βαθύπεδα εἶναι νοσηρὰ καὶ μένουν μὲ ἀραιὸν πληθυσμόν. Πυκνότερον πληθυσμὸν ἔχει κατ' ἐξοχὴν ἡ Ἰάβα (ἴση πρὸς τὴν Ἑλλάδα, 42 ἑκατ. κατ.), ὅπου αἱ πόλεις *Βαταβία* (440) καὶ *Σουραβάγια* (340).

Ὁ πληθυσμὸς συνίσταται ἐκ *Μαλαιῶν*, οἱ ὅποιοι ἔχουν μελανὸν χρῶμα, μαύρας καὶ μακρὰς τρίχας καὶ σῶμα εὐκίνητον. Ἄλλοτε αὐτοὶ ἦσαν τολμηροὶ θαλασσινοὶ καὶ ἐπιτήδειοι ἀλιεῖς. Ἀπὸ τοὺς Ἰνδοὺς ἔμαθον τὴν καλλιέργειαν τῆς ὀρύζης, ὑπὸ δὲ τὴν ὀδηγίαν τῶν Εὐρωπαίων τὴν ἐγκατάστασιν τροπικῶν φυτειῶν. Εἰς τὰ ἐσωτερικὰ ζοῦν οἱ *Νιγηῆτες*, οἱ ὅποιοι ἔχουν χαμηλὸν πολιτισμὸν καὶ ὁμοιάζουν πρὸς τοὺς Βέδδας τῆς Κεϋλάνης.

βυθίσων και άποχωρίζεται ή νησιωτική συστάς της 'Ιαπωνίας

άπο την Κίνα, την χερσόνησον Κορέαν και την Μαντζουριαν. Αί άνατολικά αύται χώραι της 'Ασίας άπομονοϋνται άπο τόν

ἄλλον κόσμον, μεσογείως μὲν διὰ τῶν ὑψηλῶν ὀρέων καὶ τῶν ἐρήμων τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, θαλασσίως δὲ διὰ τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ. Διὰ τοῦτο ἡ Ἀνατ. Ἀσία ἐπὶ χιλιάδας ἐτῶν εἶχε ἰδιαιτέραν ζωὴν καὶ ἰδιαιτερον ἀρχαιότατον πολιτισμόν. Ὅπως εἰς τὴν Νότιον Ἀσίαν καὶ εἰς ταύτην πνέουν μουσσῶνες, οἱ ὅποιοι φέρουν τὸ μὲν θέρος βροχάς, τὸν δὲ χειμῶνα ψύχος. Εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν ὑπάρχουν δύο μεγάλα κράτη, ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Κίνα· τρίτον κράτος, ἡ Μαντζουρία, εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἰαπωνίας.

Α'. ΙΑΠΩΝΙΑ

Ἐκτασις καὶ μορφή τοῦ ἐδάφους.—Αἱ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι κατέχουν μεγάλην ἑκτασιν· ἡ νοτιωτέρα νῆσος, ἡ *Φορμόζα*, εἶναι εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου, ἐνῶ αἱ βορειόταται φθάνουν εἰς τὴν χερσόνησον Καμτσάτκαν, πέραν τοῦ 50οῦ παραλλήλου κύκλου. Μεταξὺ τῶν νήσων καὶ τῆς ἠπείρου σχηματίζονται ἡ *Ἰαπωνικὴ* θάλασσα καὶ ἡ *Ὀχοισικὴ*.

Ἐνεκα τῶν γεωλογικῶν κατακρημνίσεων αἱ νῆσοι ἔχουν πολλὰ ἠφαιστεια, καὶ οἱ σεισμοὶ εἶναι συχνοί. Εἰς τὴν μεγαλύτεραν καὶ κεντρικωτέραν νῆσον, τὴν *Χόνσου*, ὑψώνεται ἡ χιονοσκεπὴς πάντοτε πυραμὶς τοῦ ἠφαιστείου *Φουζιγιάμα* (ὑψος 3780 μ.), τὸ ἱερὸν ὄρος τῶν Ἰαπῶνων. Οἱ κάτοικοι διὰ νὰ ἀποφεύγουν ὅσον ἤμποροῦν τοὺς καταστρεπτικοὺς σεισμοὺς κατασκευάζουν τὰς οἰκίας των ἐξ ἐλαφρᾶς ὕλης (ξύλου ἢ χάρτου). Τῷ 1923, ἡ καταστροφή τῆς πρωτεύουσος Τόκιο εἶχε θύματα 250 χιλ. ἀνθρώπων.

Ὅπως αἱ νῆσοι διαμελίζονται πλουσίως ὑπὸ τῆς θαλάσσης, τοιουτοτρόπως καὶ ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐδάφους ποικίλλεται μὲ τὰ ἠφαιστεια, τὰ ἀλλεπάλληλα ὄρη, τὰς ἀγρίας φάραγγας, τοὺς καταρράκτας καὶ τὰ ἀτελεῖωτα προσχωσιγενῆ μικροβαθύπεδα.

Τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστησις.—Διὰ τὴν μεγάλην ἑκτασιν τῶν νήσων τὸ κλίμα παρουσιάζεται διάφορον μεταξὺ τῆς νοτιωτάτης Φορμόζας καὶ τῆς βορειοτάτης Σαχαλίνης. Εἰς τὴν Φορμό-

ζαν ὑπάρχουν φοινικοδάση καὶ πίθηκοι, ἐνῶ εἰς τὸν βορρᾶν τὸ ἔδαφος παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ ἀπαντῶνται λευκαὶ ἄρκτοι. Πανταχοῦ ὅμως πνέουν οἱ μουσσῶνες, ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ φέρουν ἀρκετὰς βροχὰς· κατὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ μουσσῶνος, ἰδίως τὸ φθινόπωρον, συμβαίνουν οἱ ἐπικίνδυνοι *τυφῶνες*, οἱ ὅποιοι μὲ τὰς δίνας τῶν καταποντίζουσι πολλὰ πλοῖα. Εἰς τὴν γλυκύτητα τοῦ κλίματος, πλὴν τοῦ θαλασσίου περιβάλλοντος, συντελεῖ καὶ τὸ θερμὸν ὠκεάνειον ρεῦμα *Κουρσοῖβο*, τὸ ὅποιον ἔρχεται ἐκ νότου (ὅπως εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου). Ἀποτέλεσμα τοῦ γλυκέος κλίματος εἶναι ἡ πλουσία βλάστησις τῆς Ἰαπωνίας. Τὰ δάση τῶν ὀρέων κατέχουσι τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας τῶν νήσων (εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ 15 οἰο). Εἰς τὰς πεδιάδας ἐκτείνονται ὀρυζῶνες καὶ σιταγροῖ, οἱ ὅποιοι συχνὰ περιβάλλονται μὲ ἰνδοκαλάμους. Τὴν ἀνοιξιν ἀπλώνεται ἀπέραντος ἀνθισμένος κῆπος μὲ διάφορα χρώματα εἰς ὄλην τὴν χώραν ἀπὸ κέρασεας, ἀμυγδαλέας καὶ βερυκκοκέας, τεῖο-κηποὶ δὲ κατέχουσι τὰς κλιτύς τῶν ὀρέων.

Οἱ κάτοικοι.—Ὁ πληθυσμὸς τῶν νήσων ἀποτελεῖται ἀπὸ τοὺς *Ἰάπωνας*, κιτρίνης φυλῆς, ἡ ὅποια ἦλθεν ἐκ τῆς Μογγολίας καὶ τῆς Κορέας καὶ ἀνεμίχθη μετὰ Μαλαίων. Παλαιὸς ἐγχώριος λαὸς εἶναι οἱ *Αἰνώ*, λευκῆς φυλῆς, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν εἰς τὴν νῆσον Ἰεσῶ. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος μὲ λοξοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εὐθείας τρίχας.

Ἡ αὐτοκρατορία τῆς Ἰαπωνίας.—Ἡ Ἰαπωνία εἶναι αὐτοκρατορία, ἡ ὅποια ἐκτὸς τῶν νήσων κατέχει καὶ τὴν χερσόνησον Κορέαν ὡς καὶ ἄλλα μέρη τῆς ἀπέναντι ξηρᾶς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι πυκνός, διότι εἰς ἕκτασιν 450.000 τετραγ. χιλ. κατοικοῦν 90 ἑκατ. κάτοικοι. Τοῦτο δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προήρχετο μόνον ἀπὸ τὸν πλοῦτον τῆς χώρας, ἐὰν δὲν συνενήργει καὶ ἡ ἐπιδεξιότης καὶ ἡ φιλεργία τῶν κατοίκων, ὥστε νὰ ἀναπτυχθοῦν ὄλοι οἱ παραγωγικοὶ κλάδοι. Ἐπὶ πλέον ἡ ἀνάπτυξις τοῦ Ἰαπωνικοῦ κράτους εἰς μεγάλην δύναμιν, ὅχι μόνον τῆς Ἀσίας, ἀλλὰ καὶ ὅλου τοῦ κόσμου, ἐξηγεῖται: 1) ἀπὸ τὴν θέσιν

αὐτοῦ ἐν μέσῳ ὄλου τοῦ κόσμου, 2) ἀπὸ τὴν προσπάθειαν τοῦ Μικάδου, δηλ. τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Ἰαπωνίας καὶ 3) διότι ἤλθον ἐγκαίρως εἰς ἐπικοινωνίαν μὲ τὸν λοιπὸν κόσμον.

Ὁ γεωργικὸς πλοῦτος.—Οἱ ὄρυζῶνες παρέχουν τὴν κυρίαν τροφήν διὰ τὸν λαόν, ἀλλ' ἢ παραγωγή τῆς ὀρύζης δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν καὶ διὰ τοῦτο εἰσάγεται ὄρυζα ἐκ τῶν Ἐκεῖθεν Ἰνδιῶν.

Οἱ Ἰάπωνες ἀγαποῦν καὶ τὸ **τέιον**, τοῦ ὁποῖου ἡ παραγωγή εἶναι εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν. Παράγονται προσέτι ποικίλα προϊόντα τῶν εὐκραῶν κλιμάτων, ὡς σιτηρά, λαχανικά καὶ ὄσπρια.

35. Ἄρδευσις ὄρυζῶνος.

“Ὅπου δὲν ὑπάρχουν ἠλεκτρικαὶ ἐγκαταστάσεις πρὸς κίνησιν τοῦ τροχοῦ διὰ τὴν ὑψωσιν τῶν ὑδάτων ἐφαρμόζεται τὸ βάρος τοῦ ἐργάτου.

Ἄλιετα.—Εἰς τὰς θαλάσσας, καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἀνατολικὰς ἀκτάς, ἀλιεύονται ἄφθονοι ἰχθύες. Οὗτοι ὄχι μόνον ἀποτελοῦν τὴν κυ-

ριωτέραν τροφήν τῶν κατοίκων, ἀλλὰ καὶ ξηραίνονται ἢ ταριχεύονται διὰ νὰ ἀποσταλοῦν εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Ἡ βιομηχανία.—Τὰ πρὸς βιομηχανίαν χρήσιμα ὄρυκτὰ δὲν εἶναι πολλά, ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῆς μεγάλης βιομηχανίας τῶν Ἰαπώνων ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν προσπάθειαν τῶν κυβερνήσεων. Οἱ Ἰάπωνες μηχανικοὶ ἐσπούδασαν εἰς τὴν Εὐρώπῃ καὶ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Ὁ ἐγχώριος **γαϊάνθραξ** δὲν εἶναι καλῆς ποιότητος, ἀλλὰ συμπληρῶναι τοῦτον ἢ ἀφθονία τῶν καταρρακτῶν διὰ τοῦ «λευκοῦ ἄνθρακος». Ὁ **σίδηρος** εἶναι ἐλάχιστος

καὶ ἡ Ἰαπωνία προμηθεύεται ὅπο τὴν Κίναν, ἔχει ὅμως ἄρκετὸν **χαλκόν**, ἰδίως εἰς τὴν Φορμόζαν· ὡς πρὸς τὴν ἐξαγωγήν αὐτοῦ ἡ Ἰαπωνία κατέχει τὴν ἕκτην θέσιν εἰς τὸν κόσμον.

Τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν κατέχει ἡ **ὕφαντουργία**. Ὁ βάμβαξ εἰσάγεται ἀπὸ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν, ἡ δὲ βαμβακουργία ἀκμάζει πρὸ πάντων εἰς τὴν πόλιν Ὀσάκαν· ἡ παλαιὰ βομβυκοτροφία ἠύξηθη ἐσχάτως πολὺ, πληθὸς δὲ ἠλεκτροκινήτων μεταξουργείων εὐρίσκονται εἰς τὸν λιμένα τοῦ Τόκιο, τὴν Ὑοκοχάμαν. Ὡσαύτως ὑπάρχει καὶ **σιδηρουργία**, ἀπὸ δὲ τὸν πλοῦτον τῶν δασῶν ζωηρὰ **ναυπηγία**, ἰδίως εἰς τὴν Ναγασάκην. Ἀξιό-

συναγωνίζεται εις τὸν Εἰρηνικὸν μὲ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Ἡ ἐργατικότητα τῶν Ἰαπώνων καὶ ἡ ὀλιγάρκεια συντελοῦν ὥστε τὰ ἐμπορεύματά των εἰς τὰς ξένας ἀγοράς νὰ εἶνε σχετικῶς εὐθηνὰ καὶ τοιοῦτοτρόπως προτιμῶνται ταῦτα εἰς βάρους τῶν Εὐρωπαϊκῶν. Ἡ Ἰαπωνία ἀγοράζει βάμβακα ἐκ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν Ἰνδιῶν, ἔριον ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν, σίδηρον ἀπὸ τὴν Κίναν καὶ ὄρυζαν ἀπὸ τὰς Ἐκεῖθεν Ἰνδίας. Ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα προμηθεύεται βωξίτην, ἔλαιον καὶ καπνόν.

ποικισμός όμως εις αὐτὴν εἶναι δύσκολος, διότι κατοικεῖται πò τῶν ἰθαγενῶν Κορεατῶν, οἱ ὅποιοι ἀνέρχονται εἰς 20 ἑκατομ. Ἰάπωνες κατοικοῦν μόνον 200 χιλ. Δίδει ὅμως ἡ χώρα εἰς τὴν Ἰαπωνίαν ὄρυζαν, βάμβακα, μέταλλα καὶ γαιάνθρακας. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Σεούλ (130).

Ἡ ζωὴ καὶ ἡ κίνησις ἐν τῇ Ἰαπωνίᾳ. Εἰς τὰς ὁδοὺς ἐπικρατεῖ

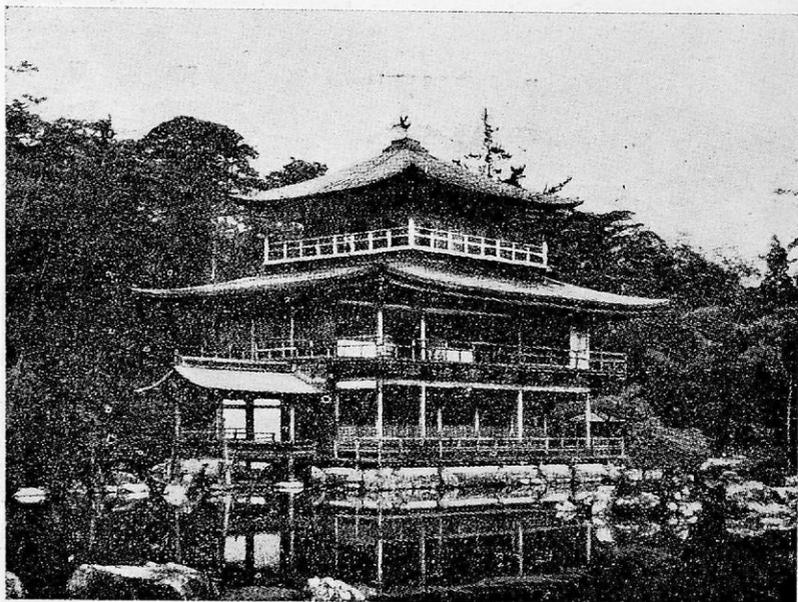

38. Σκηνὴ οἰκογενειακῆς ζωῆς τῶν Ἰαπῶνων (γεῦμα).

ζωηρὰ κίνησις. Ἐμποροὶ διατρέχουν τὴν πόλιν καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν. Φέρουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς δύο κιβώτια ἢ καλάθια κρεμώμενα ἀπὸ τὰς ἄκρας ράβδου, ἡ ὁποία στηρίζεται ἐπὶ τοῦ ὤμου των. Ἐκαστος τοιοῦτος πλανόδιος ἔμπορος ἔχει τὴν εἰδικότητά του, τὴν ὅποιαν ἐκδηλώνει διὰ βοῆς ὅπως ἀκουσθῆ μακράν. Συνηθέστερος πάντων εἶναι ὁ ἰχθυοπώλης, ὁ ὁποῖος πωλεῖ τὴν κυριωτέραν τροφήν τῶν Ἰαπῶνων. Διὰ διαπεραστικῶν σφυριγμάτων ἐξαγγέλλεται ὁ καθαριστὴς τῶν καπνοσούριγγων (πιπῶν). Ἐξ ὄλων προσκαλεῖται συνηθέστερον ὁ ἐπιδιορθωτὴς ὀμβρελλῶν, διότι ἐν τῇ Ἰαπωνίᾳ βρέχει πολὺ. Ὁ σκελετὸς τῆς ὀμβρέλ-

λας συνίσταται από λεπτόν Ινδοκάλαμον, άνωθεν τοῦ ὁποίου εἶναι προσηρμοσμένον λαδόχρτον.

Γενικῶς ἢ εἰς τὰς ὁδοὺς ζωῆ δέν παρέχει πλέον σήμερον τὴν ποικιλόχρωμον εἰκόνα, τὴν ὁποίαν ἄλλοτε προσέδιδον τὰ φαιδρὰ χρώματα τῶν ένδυμασιῶν. Ἡ Ἰαπωνίς φέρει εἰς τὴν ὁδὸν τὸ κιμονό, δηλ. ἐσθῆτα μὲ ραβδώσεις, κυανόμαυρον ἢ φαιάν. Μὲ ζωηρὸν χρωματισμὸν φέρουν μόνον εἰς τὴν οἰκίαν των, μὲ ζωηρὰ δὲ σχέδια μόνον τὰ παιδία καὶ αἱ χορεύτρια. Εἰς τὰ ἄκρα τῶν χειρίδων εὐρίσκονται σακκίδια, τὰ ὁποῖα

39. Ἰαπωνικὴ παγόδα (ναὸς Βούδδα).

χρησιμεύουν ὡς θυλάκια. Ἀπὸ αὐτὰ δέν λείπουν τὰ μανδήλια, τὰ ὁποῖα εἶναι χάρτινα καὶ μετὰ τὴν χρῆσιν ἀπορρίπτονται.

Οἱ Ἰάπωνες φέρουν περικνημίδας ἐρρασμένης ἐκ λευκοῦ βαμβακίνου ὑφάσματος, εἰς τὰς ὁποίας ὁ μέγας δόκτυλος, καθ' ὄν τρόπον τὰ χειρόκτια τῶν πυγμάχων, ἔχει ἰδιαιτέραν θέσιν. Διὰ μέσου τοῦ σχηματιζομένου κοιλώματος διέρχεται ὁ ἴμας τῶν σανδαλίων, ὅπως τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ φέρουν ξύλινα σανδάλια, κατάλληλα διὰ τὰς ὑγρὰς καὶ λασπώδεις ὁδοὺς, εἶναι ὅμως ἠναγκασμένοι νὰ βαδίζουν ἀργὰ καὶ μὲ μικρὰ βήματα. Ὅταν πατοῦν εἰς τοὺς σιδηροδρομικοὺς σταθμούς,

οί ὅποιοι εἶναι ἐστρωμένοι μὲ σανιδώματα, προξενοῦν φεβερὸν πάταγον. Εἰς τὴν οἰκίαν ὁ Ἰάπων φέρει σανδάλια ἐξ ἀχύρου.

Αἱ οἰκίαι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ὀγκώδεις καὶ συνεχεῖς. Δὲν ἔχουν οὔτε καπνοδόχους, οὔτε κλίμακας, οὔτε στρεφομένης θύρας, οὔτε ὑαλοπίνακας, οὔτε ἀποθήκην, οὔτε ἀκόμη καὶ τελεῖαν στέγην. Συνήθως εἶναι μονώροφοι. Οἱ τοῖχοι, οἱ ὅποιοι χωρίζουν τὰ δωμάτια, εἶναι κινητοί, ὡς καὶ αἱ χάρτινα θύραι. Ὅλα τὰ δωμάτια εἶναι ἐστρωμένα μὲ λευκὰς ψάθας ἐξ ἀχύρου ὀρύζης. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι ἐντελῶς κενά, διότι ὁ Ἰάπων δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην ἐπίπλων. Τὸ χαμηλὸν τραπέζιον (σοφράς), αἱ κλῖναι καὶ τὰ λοιπὰ οἰκιακὰ σκευή, ὅταν δὲν χρησιμοποιῶνται, εἶναι φυλαγμένα εἰς τὴν σκευοθήκην. Ἡ κλίνη συνίσταται μόνον ἀπὸ ἓνα ἐφάπλωμα, τὸ ὅποιον ὁ κατακλινόμενος ἀπλώνει ἐπὶ τοῦ δαπέδου καὶ τὸ διπλώνει διὰ σκέπασμα. Ἀντὶ προσκεφαλαίου ὁ Ἰάπων χρησιμοποιεῖ ξύλινον στήριγμα ὁμοιον μὲ σκαμνίον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι προσκεκολλημένον στῶμα βάμβακος.

Διὰ θέρμανσιν τοῦ δωματίου κατὰ τὸν χειμῶνα, χρησιμοποιεῖται μικρὸν λεκανοειδὲς πύραυλον, τὸ ὅποιον τίθεται εἰς τὸ μέσον τοῦ δωματίου μὲ ἀναμμένους ξυλάνθρακας. Αἱ Ἰαπωνικαὶ οἰκίαι μὲ τὴν ἐλαφρὰν ταύτην οἰκοδομικὴν ἡμποροῦν νὰ ἀντεπεξέλθουν ἐναντίον τῶν συχνῶν σεισμῶν ὅμως συχνὰ καταστρέφονται ἀπὸ πυρκαϊάς.

Εἰς ἐκάστην Ἰαπωνικὴν οἰκίαν ἀνήκει καὶ ἓνας κήπος. Συνήθως εἶναι τόσον μικρὸς, ὥστε δὲν ἡμπορεῖ τις νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς αὐτοῦ εἰμὴ μόνον νὰ τὸν ἴδῃ. Εἰς τὸ κηπᾶριον εἶναι δενδρύλλια μετὰ φροντίδος καὶ κόπου καλλιεργημένα. Ὑπάρχουν προσέτι καὶ ἐγκαταστάσεις ἄλσεων. Εἰς ὥραϊα ἱερὰ ἄλση ἐγείρονται πολλοὶ ναοί. Τὰ αὐτοκρατορικὰ ἀνάκτορα εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Κιότο περιβάλλονται ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν κήπων, οἱ ὅποιοι στολίζονται ὑπὸ κρεμαστῶν γεφυρῶν, τεχνιτῶν βράχων, τεῖλοποτειῶν καὶ γοητευτικῶν ἀνθέων. Σχεδὸν εἰς ἕκαστον μῆνα ἀνθοῦν ὠρισμένα εἶδη ἀνθέων. Τὸ ἔτος ἀρχίζει μὲ τὴν ἄνθωσιν τῆς δαμασκοηνέας, ἀκολουθεῖ ἡ ἄνθωσις τῆς ροδακινέας, ταύτην δὲ δισδέχεται ἡ ἄνθωσις τῆς κερασέας, ἡ ὅποια ἐορτάζεται πανηγυρικῶς, ὡς σημεῖον ἀρχῆς τῆς ἀνοίξεως. Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον ἀνθοῦν, μετὰ τὸν βίκον καὶ τὸν λωτόν, τὰ χρυσάνθεμα, τὰ ὅποια θεωροῦνται ὡς αὐτοκρατορικὰ ἄνθη.

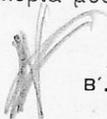
Ἡ Ἰαπωνικὴ τροφή εἶναι ἀπλουστάτη. Ὁ λαὸς ζῆ κυρίως ἀπὸ δρυζαν καὶ ἰχθεῖς, τοὺς ὁποίους ἡ θάλασσα ἐν ἀφθονίᾳ παρέχει. Οἱ πτωχοὶ εἰς τὰ ὄρη ἀρκοῦνται εἰς τὸν κέχρον, τὴν κριθὴν ἢ τὴν σουπαν ἀπὸ φασιόλους καὶ τὸν τυρόν. Κρέας τρῶγουν σπανίως. Οἱ Ἰάπωνες ἀντὶ πηρουρίου τρῶγουν μὲ δυὸ ξυλάρια, τὰ ὅποια στηρίζονται μεταξύ τοῦ δείκτου καὶ τοῦ μέσου δακτύλου τῆς δεξιᾶς χειρὸς.

Ἡ Ἰαπωνικὴ εὐγένεια μᾶς συγκινεῖ. Ὁ χαιρετισμὸς τῶν εἶναι πλήρης διατυπώσεων. Ὅταν ὁ Ἰάπων χαιρετῆ ἐντὸς τῆς οἰκίας, γονατίζει, θέτων τὰς χεῖρας καὶ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Ἐπὶ τῆς λασπώδους

όδοῦ τοῦτο φυσικῶς εἶναι ἀδύνατον. Κάμπτει μόνον τὰ γόνατα, ὑποκλίνεται βαθέως καὶ τρίβει τὰ γόνατά του διὰ τῶν χειρῶν. Ἐπειτα ροφᾷ βραδέως τὸν ἀέρα διὰ τῶν ὀδόντων, οὕτως ὥστε παράγεται συριστικὸς ἦχος. Τὸ γελαστὸν πρόσωπον τοῦ Ἰάπωνος εἰς τὰς συναναστροφὰς δὲν δεικνύει ὑποκρισίαν τινά, ἀλλ' ἐκφρασιν καλλίστης ἀνατροφῆς.

Μία Ἰαπωνίς ὑπέρτρια ἐζήτησέ ποτε ἀπὸ τὴν γερμανίδα κυρίαν τῆς μὲ γελαστὸν πρόσωπον ἄδειαν, ὅπως μεταβῆ εἰς τὴν κηδεῖαν τῆς μητρὸς τῆς. Ὅταν ἠγανακτησμένη ἡ οἰκοδέσποινα ἐπέπληξε τὴν ὑπέρτριαν διὰ τὸ ὕφος τῆς, ἐκείνη ἀπήντησε: «Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ τολμήσω, κυρία μου, νὰ σὰς πικράνω ἐξ αἰτίας προσωπικῆς ὑποθέσεως;».

(Κατὰ τὸν Ε. Arnhold)

Β'. ΚΙΝΑ ἢ ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ (ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ)

Θέσις καὶ ὄρια.— Εἰς μέγα ἠπειρωτικὸν τμήμα τῆς Ἐπικράτειας Ἰαπωνίας ἐκτείνεται ἡ **Κίνα**, ἡ ὡς λέγουσιν οἱ Κινέζοι τὸ «Κεντρικὸν κράτος». Ἄλλοτε, ὅταν ἦτο αὐτοκρατορία κατεῖχε καὶ ὀλόκληρον τὴν Κεντρικὴν Ἰαπωνίαν καὶ ἦτο κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν ἴσον πρὸς τὴν Εὐρώπην. Σήμερον τὸ κυρίως Σινικὸν κράτος ὀρίζεται πρὸς Β ὑπὸ τῆς Μαντζουρίας, πρὸς Δ ὑπὸ τῆς Μογγολίας, τοῦ Ἐπικράτειας, πρὸς ΝΔ ὑπὸ τῆς Βερμανίας καὶ τῆς Ἰνδοκίνας. Κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη βρέχεται ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης (Νοτίου καὶ Ἀνατολικῆς), τῆς Κιτρίνης καὶ τοῦ κόλπου Τσιλί.

Φυσικὴ ἀποψις: Ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ τὸ κλίμα διακρίνεται εἰς **Βόρειον Κίνα** καὶ **Νότιον Κίνα**.

1. Ἡ **Βόρειος Κίνα** ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄρεινόν τμήμα πρὸς Δ καὶ τὴν βόρειον Κινεζικὴν πεδιάδα πρὸς Α. Αὕτη ἐσχηματίσθη ἀπὸ προσχώσεις τῶν ποταμῶν, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἐκ τῆς Μογγολίας καὶ ἰδίως τοῦ **Χοανγγχό**, δηλ. Κιτρίνου ποταμοῦ. Ὀνομάζεται τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τὸ χρῶμα τῆς ἰλύος, τὴν ὁποίαν φέρει τὴν ὀνομασίαν δὲ ταύτην λαμβάνει καὶ ἡ θάλασσα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐκβάλλει, δηλ. ἡ Κιτρίνη. Ἡ οὐστάσις τοῦ ἐδάφους πρὸς Δ προέρχεται ἀπὸ τὴν πυκνὴν κόνην, τὴν ὁποίαν ἀπὸ χιλιᾶδων ἐτῶν μεταφέρει ὁ χειμερινὸς μουσσὼν ἀπὸ τὰς ἐρήμους τῆς Μογγολίας. Τὸ πέτρωμα τοῦτο, πάχους ἑκατοντάδων μέτρων, εἶναι πολὺ μαλακὸν καὶ λέγεται «κιτρίνη γῆ» (χοῦς). Τὰ δι' αὐτοῦ

ρέοντα ύδατα σχηματίζουν φάραγγας με καθέτους όχθας, συγχρόνως δὲ παρασύρουν εύκόλως τὸν χοὺν τοῦτον. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὁ ποταμὸς πρὸς τὸν κάτω ροὺν ἔχει ἀσταθὴ κοίτην καὶ διὰ τὴν μὴ πλημμυρῆ προστατεύεται ὑπὸ προχωμάτων 20 μ. ὕψους.

Ἡ Βόρειος Κίνα, ἐπειδὴ εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς Β, ἔχει κλίμα ἡπειρωτικόν. Συμφώνως πρὸς τοὺς μουσσῶνας ὁ χειμὼν εἶναι τραχύς, ξηρός, ἐνῶ τὸ θέρος θερμὸν καὶ βροχερόν. Τὸ ἔδαφος τοῦ χόος εἶναι τόσον εὐθρυπτον, ὥστε δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ριζώσουν καὶ στηριχθοῦν δένδρα, καὶ διὰ τοῦτο ἡ βλάστησις εἶναι στεππώδης. Διὰ τὴν καλλιέργειαν ὅμως μικρῶν φυτῶν τὸ ἔδαφος εἶναι καταλληλότατον. Καλλιεργοῦνται ὄρυζα, σιτηρά, κέγγρος, λαχανικά καὶ ἄλλα, τρέφονται δὲ καὶ πολλὰ ζῷα.

Ἡ τραπεζοειδὴς χώρα τοῦ χόος.—Μεταξὺ χαμηλῶν ὄρεινῶν ἀλύσεων ἐκτείνεται ἐν λεκανοπέδιον τῆς χώρας τοῦ χόος. Εἶναι στέππη, ἔχει ὅμως καὶ ἀγρούς. Εἰς τὸ βαθύτατον μέρος λάμπει ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ ἡλίου μία μικρὰ ἀλμυρὰ λίμνη. Ὅλον τὸ λεκανοπέδιον εἶναι ἐπίπεδον. Προχωροῦμεν πρὸς μίαν διεύθυνσιν, ἀλλ' ἀπροόπτως εὐρισκόμεθα πρὸ χείλους βαθείας φάραγγος μετὰ κατακορύφους ὄχθας. Στρεφόμεθα πλαγίως, δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἀλλὰ καὶ πάλιν μᾶς σταματᾷ ὅμοια ὄχθη. Ζητοῦμεν τρόπον ὅπως καταβῶμεν, ὥστε διὰ τοῦ βάθους τῆς φάραγγος νὰ προχωρήσωμεν πρὸς ὠρισμένην διεύθυνσιν. Τοῦτο ὅμως εἶναι ἀδύνατον. Περιπίπτομεν εἰς λαβύρινθον ἐκ φαράγγων. Ἀπὸ τὴν ἀμνηχανίαν, εἰς τὴν ὅποιαν εὐρισκόμεθα, μᾶς ἀπαλλάσσει εἰς ἐντόπιος ὁδηγός. Οὗτος μᾶς ὀδηγεῖ διὰ μιᾶς ἐπικινδύνου ὁδοῦ, ἡ ὅποια διέρχεται διὰ μέσου κλιτύων ἀποτόμων καὶ ὀλισθηρῶν καὶ κατόπιν πολλῶν κόπων φθάνομεν εἰς εὐχωρον κοιλάδα. Εἰς τὸ βάθος αὐτῆς καὶ ἐπὶ βαθμίδων τῶν κλιτύων ὑπάρχουν λαχανόκηποι, ἀγροὶ σίτου καὶ φασιόλων. Πανταχοῦ ἐργάζονται κατὰ πυκνάς ομάδας ἄνδρες, γυναῖκες καὶ παιδιά.

Πόθεν ἔρχονται οἱ πολυάριθμοι οὗτοι ἄνθρωποι; Οὐδαμοῦ βλέπομεν χωρίον, οὐδαμοῦ οἰκίαν. Τὴν ἀπορίαν μας λύει ὁ ὁδηγός, δεικνύων μίαν σειρὰν ὀπῶν εἰς τὰ τοιχώματα τοῦ χόος, ὑπεράνω τῶν καλλιεργουμένων βαθμίδων. Αἱ ὀπαὶ εἶναι αἱ εἴσοδοι εἰς τὰς σπηλαιώδεις οἰκῆσεις, αἱ ὅποια ἀνοίγονται εύκόλως εἰς τὸ ξηρόν, ἀβεσποαργιλλώδες καὶ ἐξαιρετικὰ λεπτόκοκκον πέτρωμα τοῦ χόος. Αἱ κατοικίαι αὐταὶ βεβαίως δὲν εἶναι καθαραί. Ἐπιχειροῦμεν νὰ εἰσεέλθωμεν, ἀλλ' ἡ δυσωδία μᾶς ἀναγκάζει ἀμέσως νὰ ἐπανεέλθωμεν εἰς τὸ ὑπαιθρον. Πλήθος παίδων πρὸ τῶν σπηλαίων βομβεῖ ὡς σμήνος μελισσῶν πρὸ τῆς ὀπῆς κυψέλης.

(Κατὰ τὸν S. Passarge)

2. Ἡ Νότιος Κίνα, ἡ ὁποία ὀρίζεται ἀπὸ τῆς Βορείου ὑπὸ τοῦ ὄρους Τσιν-Λίγκ, διαφέρει καὶ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους καὶ κατὰ τὸ κλίμα. Κατέχεται ὑπὸ παλαιῶν ὀρέων, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται ἐκ ΒΑ πρὸς ΝΔ. Μεταξὺ τούτων σχηματίζονται κοιλάδες καὶ λεκανοπέδια. Μεγάλην πλωτὴν ὁδὸν σχηματίζει ὁ ποταμὸς *Γιάνγκ-τσὲ-κιάνγκ* (δηλ. Κυανοὺς ποτ.), ὁ ὁποῖος μικρὰν σχετικῶς πεδιάδα ἔχει σχηματίσει μὲ τὰς προσχώσεις εἰς τὰς ἐκβολὰς του.

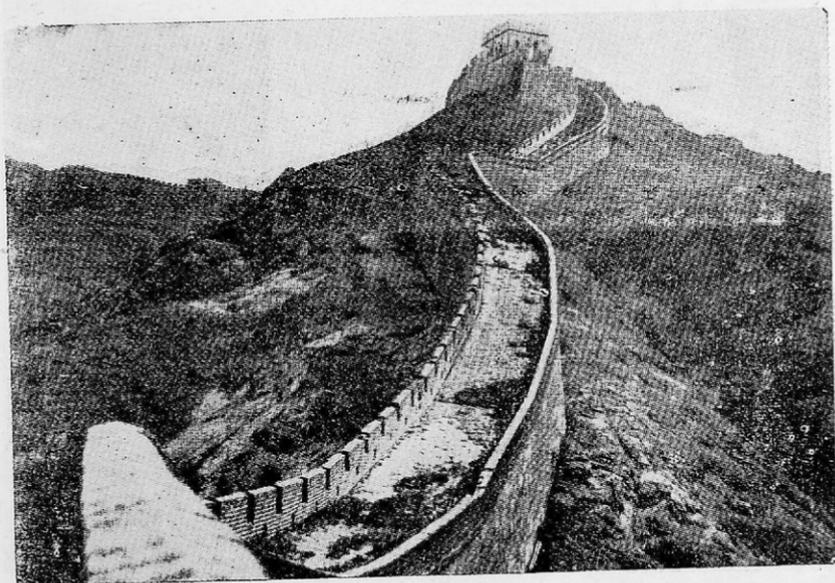
Τὸ κλίμα τῆς Ν. Κίνας εἶναι πολὺ θερμότερον, ἐφ' ὅσον διὰ ταύτης διέρχεται ὁ τροπικὸς κύκλος. Ὁ ψυχρὸς ὁμως βορρᾶς τὸν χειμῶνα εἶναι αἰσθητός. Αἱ βροχαὶ εἶναι ἄφθονοι, ἰδίως κατὰ τὸ θέρος. Ἐνεκα τοῦ θερμοῦ κλίματος ἐκτείνονται μεγάλοι σαβάνναι, ποικιλλόμεναι ὑπὸ συστάδων ἰνδοκαλάμων, εἰς δὲ τὰ ὑγρότερα μέρη δάση. Καλλιεργοῦνται κατ' ἐξοχὴν ἡ ὄρυζα καὶ τὸ τέιον, μεγάλοι δὲ φυτεῖται μωρεῶν χρησιμεύουν διὰ τὴν σηροτροφίαν.

Οἱ κάτοικοι.—Ὁ πληθυσμὸς τῆς κυρίως Κίνας εἶναι πυκνός, διότι εἰς ἐπιφάνειαν ἴσην πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης κατοικοῦν ὑπὲρ τὰ 400 ἑκατομ. Οἱ Κινέζοι ἔχουν μέτριον ἀνάστημα, μαύρην κόμην, πλατὺ πρόσωπον, ρίνα σιμὴν, ὀφθαλμοὺς λοξοὺς καὶ χρῶμα τοῦ δέρματος κίτρινον. Οἱ νότιοὶ Κινέζοι εἶναι κοντότεροι, μελαχροinoὶ καὶ εὐκινήτοτεροι ἀπὸ τοὺς βορείους. Ὅλοι ὁμως διακρίνονται διὰ τὴν φιλοπονίαν τῶν καὶ τὴν παροιμιώδη ὀλιγάρκειαν. Δι' αὐτὸ ὁ Κινέζος εἶναι ἐπιτήδειος ἐργάτης, ἰδίως εἰς τὴν ὑφαντικὴν καὶ τὴν ἀνθοκομίαν. Οἱ Κινέζοι πολὺ πρὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν εἶχον ἐφεύρει τὸν χάρτην, τὴν τυπογραφίαν, τὴν ναυτικὴν πυξίδα, τὴν πορσελάνην καὶ τὴν πυρίτιδα· διὰ τοῦτο ὁ Κινέζος εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὴν ἱστορίαν του καὶ τὴν πατρίδα του.

Ἡ κυρία θρησκεία τῶν Κινέζων εἶναι ἡ *προγονολατρεία*. Αὕτη εἰς ἐξωτερικοὺς τύπους εὐρίσκειται εἰς συνάφειαν μὲ τὸν *βουδδισμόν* καὶ μὲ ἰδιαιτέραν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κράτους, τὸν *κομφουκισμόν*. Ὁ Κινέζος πιστεύει ὅτι τότε θὰ ἔχη ἡσυχίαν εἰς τὴν μετὰ θάνατον ζωὴν, ὅταν οἱ ἀπόγονοὶ του

προσφέρουν εις αὐτὸν θυσίας καὶ λατρείας. Δι' αὐτὸ νυμφεύεται ἔνωρις διὰ νὰ ἔχη πολλοὺς ἀπογόνους νὰ φροντίζουν διὰ τοῦτο. Πιστεύει ἀκόμη ὁ Κινέζος εἰς δεισιδαιμονίας. Ὁ δράκων εἶναι τὸ σύμβολον τῶν φυσικῶν δυνάμεων. Τὸ δὲ ἀγαπητὸν κίτρινον χρῶμα ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὸν εὐφορον χοῦν τῆς Βορείου Κίνας.

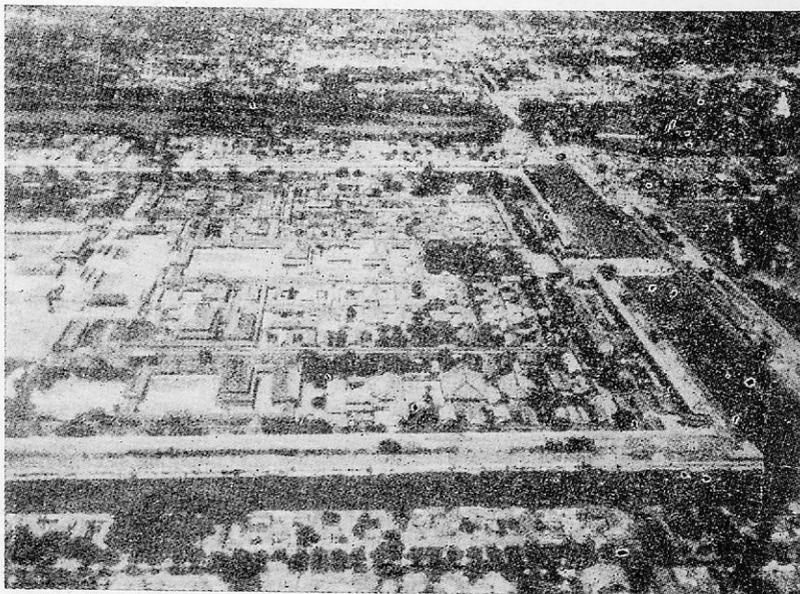
Ἐπὶ πολὺν χρόνον οἱ Κινέζοι εἶχον τὴν χώραν των ἀποκλείσει εἰς τοὺς ξένους. Κατὰ τὸ ΒΔ. μέρος ἐπὶ αἰῶνας, μέγα Σι-

140. Τὸ μέγα Σινικὸν τεῖχος.

νικὸν τεῖχος ἠμπόδιζε τοὺς νομάδας τῆς Μογγολίας νὰ εἰσδράμουν εἰς τὴν χώραν των. Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι 2400 χιλιομ., τὸ δὲ ὕψος εἰς πολλὰς θέσεις φθάνει μέχρι 14 μέτρων. Κατὰ τὸν 19ον αἰῶνα ἡ Κίνα ἠναγκάσθη ν' ἀνοίξη εἰς τοὺς ξένους ὠρισμένους λιμένας διὰ τὸ ἐμπόριον. Ἀπὸ τότε οἱ Ἰάπωνες, οἱ Ἀμερικανοὶ καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι προσπαθοῦν νὰ ἐξοδεύουν τὰ ἐμπορεύματά των εἰς αὐτὴν καὶ συναγωνίζονται μὲ τὴν ἐντοπιαν βιομηχανίαν.

Ἡ διανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ. Πόλεις.— Ὁ μέγας πληθυσμὸς τῆς Κίνας δὲν διανέμεται ἐξ ἴσου· ἐνῶ τὸ ἐσωτερικὸν εἶναι σχεδὸν κενόν, αἱ παράλεια πεδιάδες ἔχουν πυκνότητα 1400 κατ. καὶ πλεον εἰς 1 τετρ. χιλ. Διὰ τὴν πυκνότητα ταύτην κατοικίαι γίνονται καὶ ἐπὶ τῶν λέμβων ἢ καὶ σχεδιῶν. Οἱ κληροὶ ἔχουν τόσον πολὺ διαιρεθῆ, ὥστε ἐκάστη οἰκογένεια δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἕνεκα τούτου ἡ Κίνα εἶναι μεγάλη

41. Πεκίνον. Ἀποψὶς βορείου τμήματος τῆς πόλεως.

ἔστια μεταναστεύσεων. Πλεον τῶν 10 ἑκατ. Κινέζων ζοῦν εἰς τὴν Μαντζουρίαν, τὰς Ἐντεῦθεν Ἰνδίας καὶ τὰς Ἰνδικὰς νήσους.

Ἡ Κίνα κατοικεῖται κατὰ χωρία καὶ μόνον τὸ $\frac{1}{10}$ τῶν κατοίκων εἶναι εἰς πόλεις. Μεγάλαι πόλεις εἶναι εἰς τὴν Β. Κίναν τὸ **Πεκίνον** (ἢ Πείπιγκ), ἡ πρωτεύουσα ἄλλοτε τῆς Κίνας, ὅπου ἔμενον ὁ αὐτοκράτωρ ($1\frac{1}{2}$ ἑκατ.). Ἐπίνειον αὐτοῦ εἶναι τὸ **Τιεντσὶν** (1300). Εἰς τὴν Ν. Κίναν καὶ ἐπὶ τῆς δημοκρατικῆς

42. Ἐμπορικὴ ὁδὸς εἰς τὴν Καντώνα κατὰ τὰς πρωιγῶς ὥρας. Εἰς τὰς ἐμπορικὰς πόλεις τῆς Νοτίου Κίνας δὲν ὑπάρχουν ἀνοικταὶ πλατεῖαι ἢ κήποι, εἰμὴ μόνον στενὰ ὁδοί. Εἰς τὴν Καντώνα αἱ ὁδοὶ ἔχουν πλάτος μόλις 3 μέτρων. Προστατεύονται ἀπὸ τὸν ἥλιον μὲ στέγην ἐκ χάρτου ἢ ὕελου. Δεξιὰ κοὶ ἀριστερὰ ἐπὶ τῶν καταστημάτων μεγάλαὶ χρωματισταὶ ἐπιγραφαὶ καὶ εἰκόνες διαφημίζουν τὰ ἐμπορεύματα.

Κίνας *Νανκίγγκ* (1 έκ. κ.). Σήμερον, ἐπειδὴ κατέχεται αὐτὴ ὑπὸ τῶν Ἰαπωνικῶν στρατευμάτων, ἡ ἔδρα τῆς Κυβερνήσεως μετεφέρθη εἰς τὸ ἐσωτερικόν, εἰς τὴν πόλιν Τσοῦγκ-Κίγκ (20), ἡ ὁποία κεῖται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ. Ὡσαύτως ἐπὶ τοῦ Γιάνγκ-

43. Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Κίνας.

τσέ-κιάνγκ εἶναι ἡ πόλις *Χανκούου* (1 ἑκατ.), μέχρι τῆς ὁποίας φθάνουν τὰ πλοῖα. Κατὰ δὲ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ εἶναι ἡ *Σαγκάη* (ὑπὲρ τὰ 3 ἑκατ.), τὸ κέντρον τῶν ξένων ἐπιχειρήσεων. Διακρίνεται εἰς τὴν νέαν «λευκὴν» πόλιν, ὅπου κατοικοῦν Εὐ-

ρωπαῖοι καὶ εἰς τὴν «κιτρίνην». Ἐχει μεγάλην βιομηχανίαν καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον. Ἡ **Καντὼν** (860) εἶναι ἡ κυρία ἐμπορικὴ πόλις τοῦ νότου. Μία νησίς ἀπέναντι αὐτῆς λέγεται **Χόγκ-κόνγκ**, καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἄγγλους. Πόλις εἰς αὐτὴν εἶναι ἡ **Βικτωρία**.

Ἡ γεωργία.—Διὰ νὰ ζήσουν οἱ Κινέζοι καλλιεργοῦν τὴν γῆν ἐντατικῶς, μετὰ μεγάλου κόπου λιπαίνοντες καὶ ποτίζοντες τοὺς ἀγρούς των. Ἡ τροφή των εἶναι κυρίως φυτικὴ. Καταναλίσκουν πολλὴν ὄρυζαν καὶ ἄλλα σιτηρά, τρώγουν ἰχθὺς καὶ πίνουν τέιον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐθνικὸν ποτόν. Μεταξὺ τῶν διαφόρων φυτειῶν, αἱ σπουδαιότεραι διὰ τὴν βιομηχανίαν εἶναι αἱ φυτεῖαι τῶν μορεῶν καὶ τοῦ βάμβακος, αἱ ὁποῖαι ἔχουν μεγάλην ἔκτασιν εἰς τὴν Νότιον Κίναν. Ἡ Κίνα εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς μετάξης, ἡ ὁποία ὅμως εἶναι μετρίας ποιότητος καὶ χρησιμοποιεῖται εἰς τὰς εἰκαστικὰς βιομηχανίας, διότι οἱ Κινέζοι φοροῦν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταξωτὰ ἐνδύματα. Μικρὰ μόνον ἐξαγωγή γίνεται τοῦ προϊόντος τούτου. Ὁ βάμβαξ ὅμως ἐξάγεται καὶ εἰς τὴν Ἰαπωνίαν.

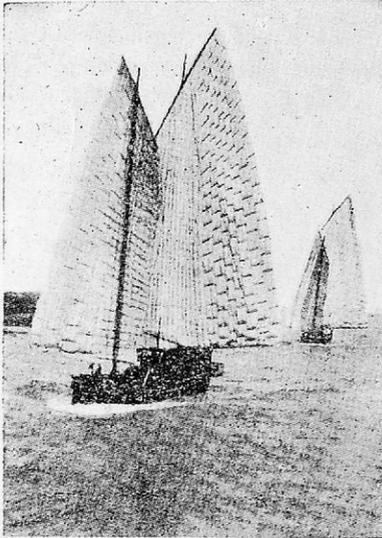
Ἡ κτηνοτροφία.—Εἰς τὴν χώραν ταύτην τῶν φυτοφάγων, ἡ κτηνοτροφία δὲν εἶναι ἀνεπτυγμένη· ὑπάρχουν χοῖροι καὶ πτηνὰ διὰ τροφήν καὶ βούβαλοι, οἱ ὁποῖοι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὸ ἄροτρον.

Ἡ ἀλιεῖα.—Οἱ Κινέζοι, ὡς ἰχθυοφάγοι, ἀλιεύουν ἰχθὺς εἰς τὰς ἰχθυοτρόφους ἀκτὰς τῆς Κιτρίνης θαλάσσης, ἀλλὰ μὲ μέσα πρωτόγονα. Ἐπίσης ἀλιεύουν ἰχθὺς καὶ εἰς τὰς λίμνας. Μέρος ἐξ αὐτῶν ξηραίνουν ἢ ἀλατίζουν διὰ νὰ χρησιμεύσουν ὡς τροφή, τοὺς δὲ ἀπομένοντας μεταφέρουν εἰς τοὺς ἀγρούς διὰ λίπασμα.

Ἡ βιομηχανία.—Ἡ παλαιὰ βιομηχανία τῆς Κίνας, ἡ οἰκιακὴ, ἐξακολουθεῖ νὰ παράγῃ εἶδη διακρινόμενα διὰ τὴν στερεότητα καὶ τὴν καλλιτεχνίαν. Τοιαῦτα εἶναι γλυπτὰ ἔργα ἐκ ξύλου ἢ ἐλεφαντόδοντος, ἀγγεῖα ἐκ πορσελάνης, μετάξινα κεν-

τήματα και ἄλλα. Ταῦτα ἀγοράζουν οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἀμερικανοὶ ἀπὸ τὴν Καντῶνα.

Ἡ μεγάλη ὅμως βιομηχανία ὑστερεῖ, ὄχι τόσο ἐνεκα ἐλ-

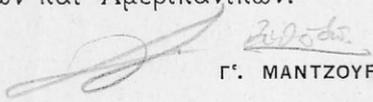

44. Κινεζικὸν ποταμόπλοιον.

λείψεως ὀρυκτῶν, ὅσον ἐνεκα ἐλλείψεως συγκοινωνιῶν καὶ κεφαλαίων. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ὀρυκτῶν εἶναι σχετικῶς περιωρισμένη. Ἡ **Ἀνθραξ** εἶναι ἄφθονος ἸΝΔ τοῦ Πεκίνου καὶ εἰς τὴν δυτικὴν ἐπαρχίαν Γιουννάν. Τὸ ὑπέδαφος τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἔχει καὶ πλοῦτον σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου καὶ ἄλλων. Οἱ ἐλεύθεροι λιμένες ἀνεπτύχθησαν καὶ ὡς βιομηχανικαὶ πόλεις. Ὑπάρχουν μεταλλουργεῖα εἰς τὴν Σαγγάνη, τὴν Καντῶνα καὶ τὸ Τιεντσίν.

Ἡ συγκοινωνία καὶ τὸ ἐμπόριον.—Ἡ ἐσωτερικὴ κίνησις τοῦ ἐμπορίου δυσκολεῦεται ἐνεκα ἐλλείψεως καλῶν ὁδῶν καὶ ἐπαρκῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Ὀλίγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ ἐστρώθησαν ὑπὸ Εὐρωπαϊῶν. Τὸ Πεκίνον συνδέεται μετὰ τῆς σιβηρικῆς γραμμῆς διὰ τοῦ Τιεντσίν καὶ τῆς Μαντζουρίας, ὡς καὶ μετὰ τῆς Σαγκάης καὶ τῆς Καντῶνος. Ἡ πρὸς τὴν Καντῶνα μεγάλη γραμμὴ διέρχεται διὰ τῆς Χανκούου, ὅπου φθάνει καὶ ἡ πλωτὴ συγκοινωνία διὰ τοῦ Γιάν-τσέ-κιάνγκ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ Καντῶν, ἡ Σαγκάη καὶ τὸ Τιεντσίν. Ὁ λιμὴν **Τσιγγκιάνου** ἀνήκει εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Διὰ τῶν τριῶν κυρίων λιμένων ἡ Κίνα ἐξάγει βαμβάκινα καὶ ἐκλεκτὰ μεταξωτά, γαιάνθρακας, φά καὶ τέιον, εἰσάγει δὲ ὄρυζαν, ζάκχαρην, πετρέλαιον καὶ βιομηχανικὰ εἶδη. Ἡ εἰσαγωγή εἶναι πολὺ μικροτέρα τῆς ἐξαγωγῆς.

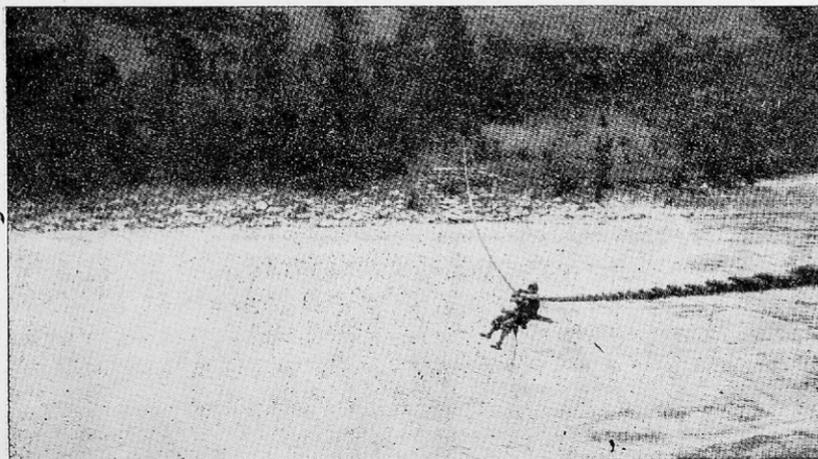
ἐνεργεῖται δὲ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον διὰ πλοίων Ἀγγλικῶν, Ἰαπωνικῶν καὶ Ἀμερικανικῶν.

Γ'. ΜΑΝΤΖΟΥΡΙΑ

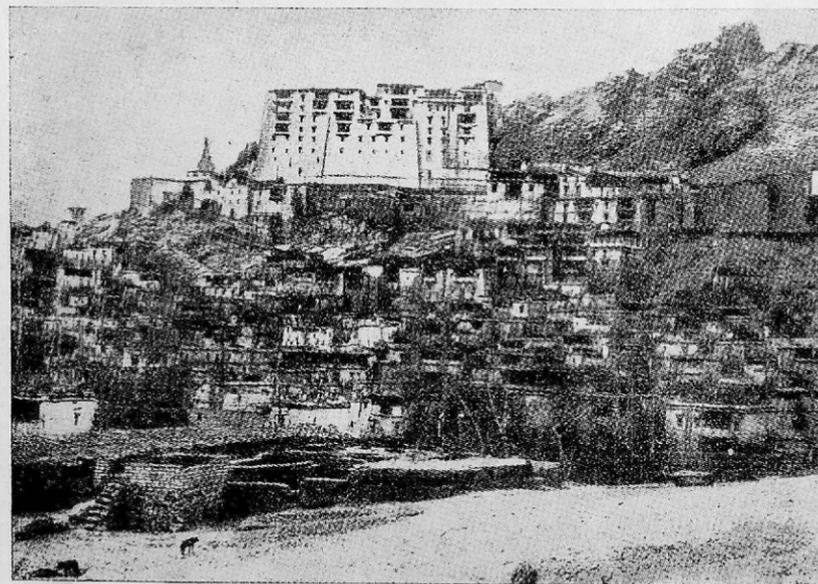
Ἡ βορειότερα χώρα *Μαντζουρία* ἀνήκεν ἄλλοτε εἰς τὴν Κίναν. Ἐκτείνεται πρὸς Β. μέχρι τοῦ μεγάλου ποταμοῦ Ἀμούρ, πρὸς Ν. δὲ προεκτείνεται εἰς τὴν θάλασσαν διὰ τῆς χερσονήσου Λιασοῦνγκ. Ἡ Μαντζουρία εἶναι στεππώδης χώρα· ἐπειδὴ δὲ εἶναι ἐπιδεκτικὴ ἀλλοπεργείας, οἱ Κινέζοι ἔχουν ἐπιζητήσει εἰς ταύτην διέξοδον διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν τῶν. Ζοῦν σήμερον ἐδῶ 30 ἑκατομ. Κινέζοι καὶ μόνον 350 χιλ. Ἰάπωνες. Ἐκ τὸ 1934 κατὰ τὴν ἐπιμόνων πολέμων μεταξὺ τῶν τριῶν

φρόνουν τὸ πολιτισμὸν αὐτῶν. Τουναντίον οἱ Ἰάπωνες ἔλαβον ὡς πρότυπον τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ἠύξησαν τὴν δύναμιν τοῦ κράτους των. Οἱ Ἰάπωνες σήμερον ζητοῦν νὰ ἔχουν αὐτοὶ τὴν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς Κίνας διὰ νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὰ πλούτη αὐτῆς· τοῦτο δὲ προσκρούει εἰς τὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

Ἀσκήσεις.—1. Σχεδιάσε χάρτην τῆς Ἰαπωνίας μετὰ τὴν ἀπένοσιν τῆς Κίνας. Ὄνόμασε τὰς νήσους Χονσιού, Ἰεσώ, Σικὸν καὶ Κιὸν-Σιὸν καὶ θέσε τὰς γνωστίας σου πόλεις.— 2. Διὰ ποίας θαλασσίας ἢ ἠπειρωτικῆς ὁδοῦ δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν ἐκ τῆς πατρίδος μας εἰς τὴν Καντώνα;— 3. Ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα προϊόντα: α) τῆς Ἰαπωνίας β) τῆς Κίνας.

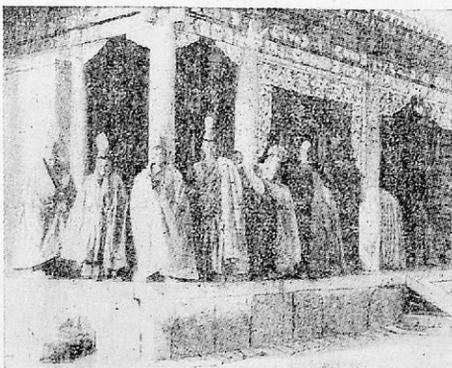

45. Τύπος γεφύρας από κάλαμον μπαμπού παρά τὰ σύνορα Κίνας και Θιβέτ.

46. Μοναστήριον και ανάκτορον του Δαλαϊλάμα έν Θιβέτ.

τώνται, ὅπως καὶ εἰς τὴν ὄρεινὴν Ἀρμενίαν, πολλοὶ ὄροσειραί. Αὗται πρὸς Α ἀπλώνονται ἀκτινοειδῶς εἰς μῆκος χιλιάδων χιλιομέτρων καὶ περικλείουν τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν. Σημαντικὰ ὄρη ἐκ τῶν βορείων ὄροσειρῶν εἶναι τὰ **Τιέν-Σάν** (Δηλ. Οὐράνια ὄρη) καὶ τὰ **Ἀλταϊκά**, τὰ ὁποῖα ἐκτείνονται εἰς τὰς χώρας Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν καὶ Μογγολίαν. Ἡ δὲ κεντρικὴ ὄροσειρὰ **Κουέν-Λούν** χωρίζει τὰς βορείους ταύτας χώρας ἀπὸ τὴν χώραν τοῦ Θιβέτ. Ὀλόκληρος ἡ χώρα πάσχει ἀπὸ ἐξαιρετικὴν ξηρότητα, ἐπειδὴ τὰ πέριξ ὄρη ὀλίγην ὑγρασίαν ἀφίνουν νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸ ἐσωτερικόν.

47. Ἱερεῖς (Λάμαι) μετὰ τὴν ἐπίσημον περιβολὴν των.

1. Τὸ **Θιβέτ**, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν Ἰμαλαίων, τοῦ Κουέν-Λούν καὶ τῆς Κίνας, εἶναι ἡ ὑψηλότερα χώρα τοῦ κόσμου (4.000 — 5.000 μ. ὕψος). Εἰς τοῦτο κάμνει ἐντύπωσιν ἡ μεγάλη ξηρα-

σία τοῦ κλίματος, παρὰ τὰς μεγάλας βροχὰς εἰς τὰ Ἰμαλαία ὄρη καὶ τὰς τροπικὰς Ἰνδίας. Αἱ γιγαντιαῖαι κορυφαὶ τῆς «κατοικίας τῶν χιόνων» φαίνονται μεγαλοπρεπεῖς μέσα ἀπὸ τὴν διαυγῆ ἀτμόσφαιραν τῆς χώρας. Εἰς τὸ ὄροπέδιον τὸ βλέμμα τοῦ περιηγητοῦ συναντᾷ τὰς βυθυγαλάνους λίμνας τοῦ Θιβέτ. Τὸ Θιβέτ, ὅπως καὶ ὅλη ἡ Κεντρικὴ Ἀσία, εἶναι χώρα τῶν ἐρήμων καὶ τῶν στεπεπῶν, ὅπου μόνον φυλαὶ νομαδικαὶ κατοικοῦν. Ἄν ἐξαιρέσωμεν μερικοὺς κατοίκους, οἱ ὁποῖοι ζοῦν εἰς τὰ νότια μέρη (Ἴδε πίνακα 5), τὸ ἄλλο Θιβέτ, εἶναι χώρα τῶν **μοναστηρίων**, διότι οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ ζοῦν μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ βουδδισμοῦ, δηλ. μετὰ τὴν θρησκείαν τοῦ Βούδδα, ἡ ὁποία ἤλθεν ἀπὸ τὰς Ἰνδίας. Τὸ ἕν τρίτον τῶν ἀνδρῶν ζῆ εἰς ὄρεινὰ μοναστήρια

ώς *λάμα*, τῶν ὁποίων τὰ μεγαλύτερα ἔχουν καὶ 1000 μοναχοῦς. Ἐπίσης καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν καλογραιῶν εἶναι μέγας. Ἡ χώρα εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ *Δαλάι Λάμα*, ὁ ὁποῖος ἐδρεύει εἰς τὴν πόλιν *Δάσαν* (δηλ. τόπον Θεοῦ). Οἱ βουδδισταὶ πιστεύουν ὅτι εἰς τὸν Δαλάι-Λάμαν εἰσέρχεται ἡ ψυχὴ τοῦ Βούδδα.

2. Τὸ Ἄνατ. Τουρκεστὰν ἢ τὸ λεκανοπέδιον Ταρίμ συνί-

48. Μεταφορὰ ἐμπορευμάτων ὑπὸ καραβανίου καμήλων ἐν Μογγολίᾳ.

σταται ἀπὸ πεδινὴν ἀμμώδη ἢ χαλικώδη ἔρημον μὲ πολλὰς ἀλμυρὰς λίμνας. Ὁ μόνος ποταμὸς εἶναι ὁ *Ταρίμ*, παρὰ τὸν ὁποῖον ὑπάρχουν παχέα λειβάδια καὶ λεῦκαι. Πόλεις ὡς ὀάσεις εἶναι ἐδῶ ἡ *Ἰαρκάνδη* καὶ ἡ *Κασγάση*. Διὰ τοῦ λεκανοπεδίου τούτου διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς ἀπὸ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ τῆς ὁποίας μετεφέρετο ἡ μέταξα. Πολλοὶ παλαιοὶ συνοικισμοὶ εὐρίσκονται σήμερον χωμένοι εἰς τὴν ἄμμον τῆς ἐρήμου.

3. Ἡ **Μογγολία** ἢ **Γόβη** (δηλ. ἔρημος) θεωρεῖται ἡ ἀρχικὴ κοίτις τῆς Μογγολικῆς φυλῆς. Πρὸς Β καὶ Α αἱ περιφερειακαὶ περιοχαὶ δέχονται μερικὰς βροχὰς, αἱ ὁποῖαι χρησιμοποιοῦνται διὰ τὰ λειβάδια τῶν ποιμένων νομάδων. Εἰς μερικὰ μέρη εἶναι δυνατὴ καὶ καλλιέργεια. Ἐσχάτως μέγα τμῆμα τῆς βορείου Μογγολίας, τὸ ὁποῖον λέγεται Ἐξωτερικὴ Μογγολία, ἠνώθε μὲ τὰς Σοβιετικὰς δημοκρατίας. Ἀξιόλογος ἔνταυθα πόλις εἶναι ἡ **Οὐργα**. Διὰ τῆς Μογγολίας διήρχετο παλαιὰ ὁδὸς караβανίων καὶ μετεφέρετο τὸ τέιον εἰς τὴν Ῥωσίαν, πρὶν γίνῃ ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Ἡ Μογγολία εἶναι τὸ κέντρον τῶν νομαδικῶν λαῶν, ἀπὸ τοὺς ὁποῖους ρεύματα κατ' ἐπανάληψιν, εἰς διαφόρους χρόνους ἐξεχύθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τῆς **Τσουγκαρίας** καὶ τοῦ **Κασπικοῦ ἰζήματος**.

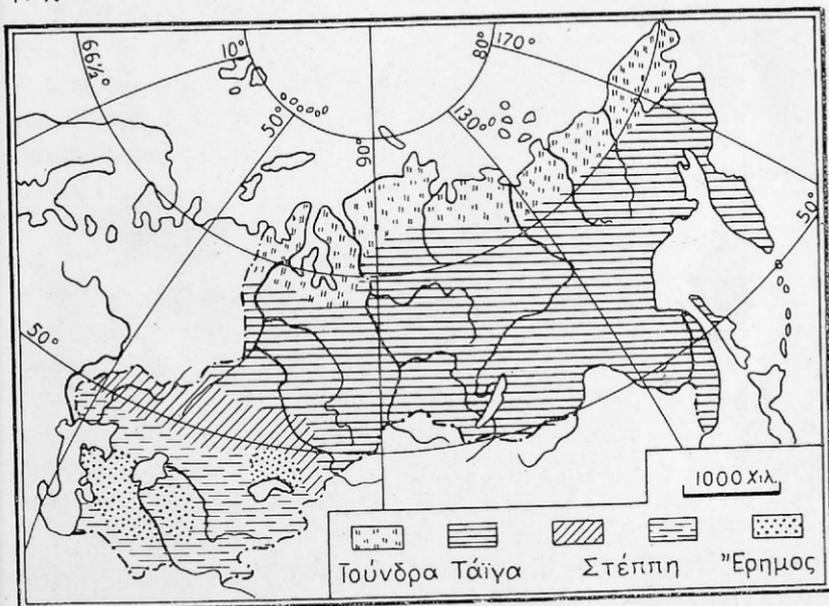
Ἀσκήσεις.—1. Δεῖξε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν ὁδόν, τὴν ὁποίαν ἐπρότιμων οἱ λαοὶ διὰ τὰ εἰσβάλλον εἰς τὴν Εὐρώπην.—2. Ποῦ εὐρίσκονται εἰς τὴν Εὐρώπην λαοὶ μογγολικῆς καταγωγῆς;

5. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΣΙΑ ἢ ΣΙΒΗΡΙΑ

Γενικά.—Ἡ Βόρειος Ἀσία ἢ Σιβηρία, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν Ῥωσίαν, εἶναι γιγαντιαία ἔκτασις ἀρχομένη ἀπὸ τῶν Οὐραλίων ὀρέων καὶ τελειώνουσα εἰς τὸ ἔσχατον ἀκρωτήριον Ἀνατολικόν, κατὰ τὸν Βερίγγειον πορθμὸν. Πρὸς Β βρέχεται ὑπὸ τοῦ Βορείου Παγωμένου ὠκεανοῦ, ὁ ὁποῖος διὰ τὸ πολὺ ψυχὸς παγώνει τὸν χειμῶνα καὶ εἶναι ἀκατάλληλος διὰ πλοῦν. Πρὸς Α βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ· ἐκεῖ σχηματίζεται ἡ χερσόνησος **Καμτσάτκα**. Ἡ Σιβηρία διασχίζεται ὑπὸ τῶν ποταμῶν Ὄβ, Γεννισέι καὶ Λένα. Ἄν καὶ εἶναι μεγάλη, σχεδὸν ὅσον καὶ ἡ Εὐρώπη, ἔχει πληθυσμὸν μόνον 11 ἑκατομ.

Κλίμα.—Ἡ κυρία αἰτία τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῆς Σιβηρίας εἶναι τὸ δυσμενὲς κλίμα αὐτῆς. Εἰς τὴν χώραν αὐτὴν ὁ Βόρειος Παγωμένος ὠκεανὸς φέρει ξηρὸν ψυχὸς, πλὴν τοῦ θέρους, τὸ ὁποῖον εἶναι θερμὸν καὶ βραχύ. Διὰ τοῦτο τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας εἶναι κατ' ἐξοχὴν **ἡπειρωτικὸν** καὶ περισσότερον πρὸς Α.

Εἰς ἓν χωρίον, τὸ Οἰμεκόν, εἶναι μέρος, ὅπου παρατηρεῖται ἡ ταπεινοτάτη θερμοκρασία τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου τῆς γῆς (μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου 51°). Ἄλλὰ τὸ Σιβηρικόν ψυχὸς δὲν τρομάζει τὸν ἄνθρωπον. Τότε ἀκριβῶς εἶναι ἡ ἐποχὴ, πού ταξιδεύουν οἱ δερματέμποροι καὶ οἱ ἐρευνηταί. Ἡ νηνεμία καὶ ὁ ξηρὸς ἀήρ κάμνει τὸ ψυχὸς ὑποφερόν, τὸ δὲ ἀπαλὸν στρώμα τῆς χιόνος καὶ οἱ παγωμένοι ποταμοὶ εὐκόλουν τὴν κίνησιν.

49. Φυσικαὶ περιοχαὶ τῆς Β. καὶ Δ. Ἀσίας.

Μορφή τοῦ ἐδάφους.—Ὡς πρὸς τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους διακρίνεται ἡ Σιβηρία εἰς **Δυτικὸν βαθύπεδον**, εἰς **Κεντρικὴν ὄρεινὴν χώραν** καὶ εἰς **Ανατολικὴν ὄρεινὴν χώραν**. Μεγαλύτεραι δὲ διαφοραὶ τῆς χώρας διακρίνονται ἐκ Β πρὸς Ν προερχόμεναι ἐκ τοῦ κλίματος. Πρὸς Β, ὅπως καὶ εἰς τὴν Βόρειον Εὐρώπην, ἐπικρατεῖ ἡ **τούνδρα**: ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ **τάϊγα**, δηλ. ἡ ἀπέραντος δασικὴ ζώνη, τέλος δὲ πρὸς Ν, ἡ ζώνη τῶν στεππῶν. Αἱ στέππαι τῆς Δυτικῆς Σιβηρίας εἶναι ἀπὸ «Μαύρην

γῆν», ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ παρόντος αἰῶνος μετεβλήθη εἰς περιοχὴν γεωργικὴν καὶ κτηνοτροφικὴν. Αὕτη, ὅταν ἐπεκταθῆ ἢ καλλιέργεια, δύναται νὰ διαθρέψῃ δεκαπλάσιον πληθυσμὸν ἀπὸ τὸν σημερινόν.

Κάτοικοι καὶ προϊόντα.— Ἐκ τῶν 11 ἑκατομ. κατοίκων τὰ

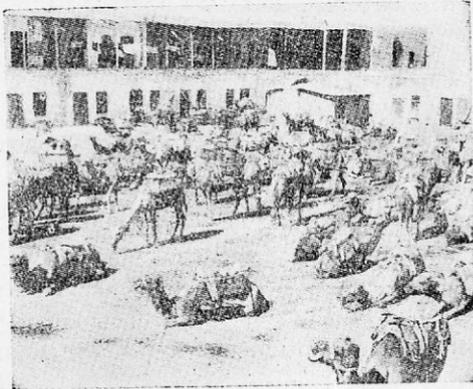

50. Ταξείδια με ἔλκυθρα συρόμενα ὑπὸ ταρανδῶν εἰς τὴν Δυτικὴν Σιβηρίαν.

10 ἑκατ. εἶναι Ρῶσοι, οἱ δὲ λοιποὶ ἰθαγενεῖς Μογγολικῆς καταγωγῆς. Πλὴν τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας τῆς Δυτ. Σιβηρίας εἰς τὰ ἄλλα μέρη ἐκμεταλλεύονται τὴν ξυλείαν τῶν δασῶν ἢ κυνηγοῦν τριχωτὰ ζῶα διὰ τὸ δέρμα των (κουνάβια, σαμούρια, ἀλώπεκας κ. ἄ.). Διὰ τοῦτο τὰ προϊόντα τῆς Σιβηρίας εἶναι **ξυλεία, σιτηρά, ὠά, βούτυρον, κρέατα** καὶ **δέρματα**. Ἡ κυρία ἀρτηρία τῆς συγκοινωνίας εἰς τὴν ἀχανῆ αὐτὴν ἔκτασιν εἶναι ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Κατὰ τοῦτον εὐρίσκονται καὶ αἱ κύρια πόλεις: ἡ νέα πόλις καὶ πρωτεύουσα **Νόβο Σιβίρσκη** (275), ἡ ἀγορὰ τῶν σιτηρῶν **Όμσκη** καὶ ἡ ἀγορὰ τῶν δερμάτων **Ίροούτσκη**. Ἡ τελευταία εὐρίσκεται πλησίον τῆς λίμνης **Βαϊκάλης** (33 χιλ. τετρ. χιλιομ., ἴση μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν), τῆς

Πρόσω 'Ασίας. 'Εσχάτως χρησιμοποιούνται τὰ ἐκ τῶν ὁρέων ὕδατα διὰ καλλιέργειαν σιτηρῶν, ὄπωρῶν καὶ ἰδίᾳ βάμβακος. 'Απὸ παλαιούς χρόνους ὑπάρχουν πόλεις, κείμεναι πρὸς τὰ ὄρη.

'Ἡ **Τασκένδη** (460) εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας, τὴν ὁποίαν συνδέει σιδηροδρομικὴ γραμμὴ μετὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσίαν. Εἰς τὴν λεκάνην τῆς Φεργάνας, κάτω ἀπὸ τὸ Παμίρ, εὐρίσκεται τὸ τέρμα τῶν σιδηροδρόμων, ὅπου καὶ καλῆγουν καὶ τὰ караβάνια τῆς 'Υψηλῆς 'Ασίας. 'Ἡ **Σαμαρκάνδη** (100), ἡ ἄλλοτε ἔδρα τοῦ Ταμερλάνου, τοῦ βασιλέως τῶν Μογγόλων, ἔχει

52. Στάθμευσις караβανίου μεταφέροντος ἐμπορεύματα, εἰς ξενῶνα τοῦ ρωσικοῦ Τουρκεστάν.

λαμπρὰ τζαμίᾳ καὶ μετὰ αὐτὰ ἀντιτίθεται ὁ ἀνατολικὸς ἀρχαῖος ρυθμὸς τῶν οἰκοδομῶν πρὸς τὸν νέον Εὐρωπαϊκόν. 'Ἡ **Βουχάρα** (75), ἡ **Χίβα** (30) καὶ ἡ **Μέρβ** εὐρίσκονται εἰς ποταμίους δάσεις. 'Ο πληθυσμὸς τοῦ Τουράν φθάνει τὰ 15 ἑκατομ. Σπουδαία εἶναι διὰ τὴν Ρωσίαν ἡ κτήσις τοῦ Τουρκεστάν, διότι διὰ ταύτης ἡ Ρωσία πλησιάζει τὴν Βρεττανικὴν κτῆσιν τῶν 'Ινδιῶν. Κύρια προϊόντα αὐτοῦ εἶναι ὁ βάμβαξ καὶ τὸ ἔριον.

Ἄσκησις.—1. Κατάταξε τὰς πόλεις τοῦ Τουράν κατὰ τὸ μέγεθος. Ταξίδενσε ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ διὰ τοῦ Βατοῦμ καὶ τοῦ Βακοῦ εἰς τὴν Τασκένδην μετὰ ἐπιστροφὴν διὰ Μόσχας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

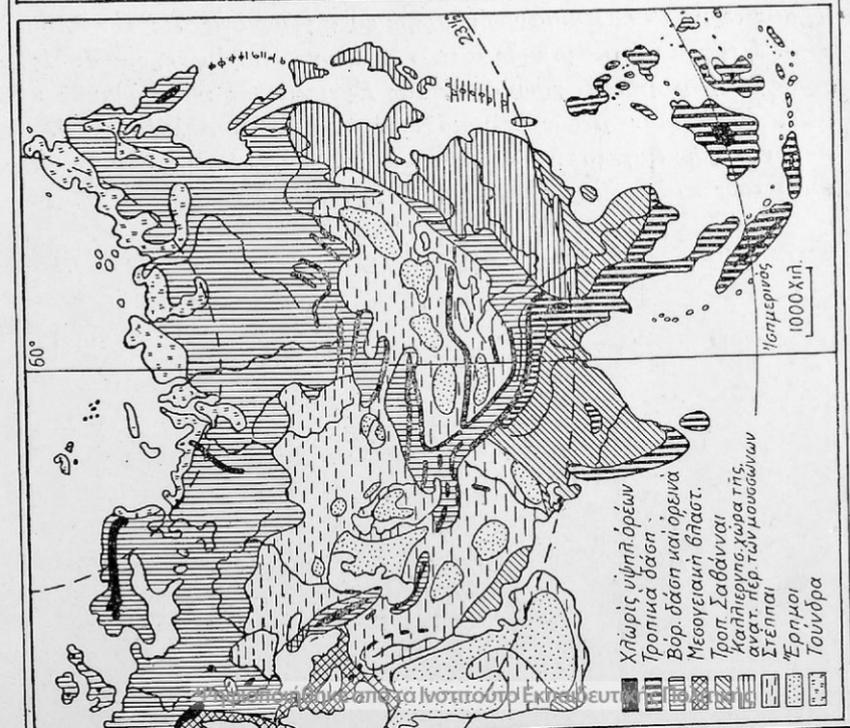
'Ἡ σημασία τῆς θέσεως.—'Ἡ Εὐρώπη εἶνε στενὰ ἠνωμένη

μέ την Ἀσίαν καί αἱ δύο αὐταὶ ἡπείροι ἔχουν μεταξύ των πολλοὺς κοινούς γεωγραφικοὺς χαρακτηῆρας. Αἱ τοῦνδραι, τὰ δάση, τὰ βαθύπεδα καί αἱ στέππαι τῆς ΒΑ Εὐρώπης συνεχίζονται καί πέραν τῶν Οὐραλίων ὄρέων, τὰ δὲ Εὐρωπαϊκὰ πτυχωσιγενῆ ὄρη προεκτείνονται μὲ βραχείας διακοπὰς διὰ τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴν Ὑψηλὴν Ἀσίαν, ὅπου καί φθάνουν τὴν μεγαλειτέραν αὐτῶν ἀνάπτυξιν, κατ' ἔκτασιν καί ὕψος. Διὰ τοὺς λόγους αὐτοὺς πολλοὶ ὀνομάζουν τὰς δύο αὐτὰς ἡπείρους μὲ τὸ ὄνομα «Εὐρασία». Αἱ ὀροσειραὶ τῶν Ἐκεῖθεν Ἰνδιῶν προεκτείνονται διὰ τῶν Ἰνδικῶν νήσων εἰς τὴν Αὐστραλίαν, αἱ δὲ ὀροσειραὶ τῆς Ἀνατ. Σιβηρίας συνεχίζονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

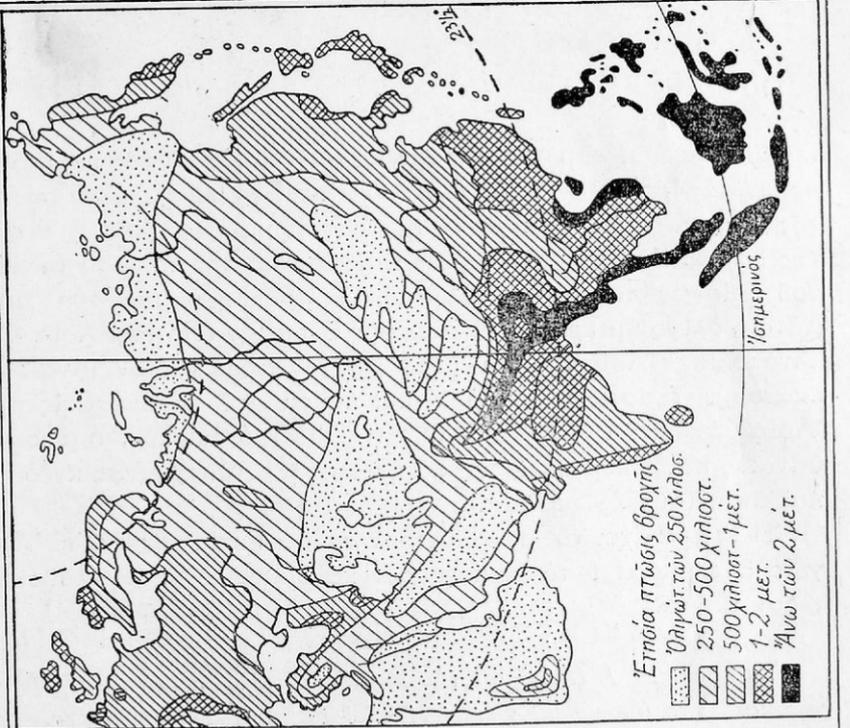
Ἡ Ἀσία ἔχει καί μὲ τὴν Ἀφρικὴν κοινὸν χαρακτηῆρα, τὰς ἐρήμους. Ἡ μεγάλη ἐρημικὴ ζώνη, ἡ ὁποία ἐκ τῆς Ἀραβίας, Ἀριανῆς καὶ Τουρκεστάν φθάνει μέχρι τῆς Μογγολίας, εἶναι ὡς συνέχεια τῆς μεγάλης ἐρήμου τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Σαχάρας. Ἡ κεντρικὴ αὕτη θέσις εἰς τὸν κόσμον ἐξηγεῖ τὰς διαφόρους ἐπιδράσεις, αἱ ὁποῖαι προήλθον ἐκ τῆς Ἀσίας. Πρὸς τὴν Εὐρώπην καί τὴν Ἀφρικὴν κατ' ἐπανάληψιν ἐπέδραμον νομαδικοὶ λαοί, πιθανῶς δὲ καί αὐτοὶ οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν μεταναστεύσει ἀπὸ τὴν Ἀσίαν.

Θρησκεία, πολιτισμός, πλοῦτος.—Ὅλαι αἱ κύριαι θρησκεῖαι τοῦ κόσμου, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πολλὰ ἑκατομμύρια πιστῶν, ὁ βραχμανισμός, ὁ βουδδισμός, ὁ ἰουδαϊσμός, ὁ χριστιανισμός καὶ ὁ μωαμεθανισμός ἐγεννήθησαν ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Ἡ Πρόσω Ἀσία, αἱ Ἰνδία καὶ ἡ Ἀνατολ. Ἀσία εἶναι ἡ πατρὶς τῶν παλαιωτάτων πολιτισμῶν, οἱ ὁποῖοι πολλὰ προσέφερον εἰς τὸν κόσμον καὶ ἴδια εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἡ Εὐρώπη μετεφύτευσεν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν τὰ σιτηρὰ τῆς, πολλὰ πολύτιμα ὀπωρικά, τὴν ἄμπελον, προσέτι παρέλαβε τὰ περισσότερα οἰκιακὰ ζῶα, ὡς τὸν ἵππον, τὸ πρόβατον καὶ τὴν αἶγα. Σήμερον ἡ Ἀσία δίδει εἰς τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν τέιον, ὄρυζαν, ἐλαστικὸν κόμμι (καουτσούκ), μέταξαν, γιοῦταν καὶ κασσίτερον.

Γενικά.—Ἀπὸ ὅλας τὰς ἡπείρους ἡ Ἀσία ἔχει τὰ μέγιστα

53. Χάρτης χλωρίδος της 'Ασίας.

54. Ήτθσία πτώσις βροχής εις την 'Ασίαν.

καὶ ὑψίστα ὄρη, παρουσιάζει τὰς *μεγαλυτέρας ἀντιθέσεις τῆς θερμοκρασίας* καὶ εἶναι ὁ τόπος, ὅπου πίπτει τὸ *μεγαλύτερον ποσὸν τῆς βροχῆς*. Ἡ Ἀσία εἶναι ἡ ἥπειρος τῆς *μογγολικῆς ἢ κεντρικῆς φυλῆς*. Ζοῦν οἱ περισσότεροι ἄνθρωποι τοῦ κόσμου (πλέον τοῦ ἡμίσεως τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ), ὁ δὲ πληθυσμὸς δύο τμημάτων, ὀλίγον μικροτέρων ἀπὸ τὴν Εὐρώπην (Νότιος Ἀσία καὶ Ἀνατολικὴ Ἀσία), εἶναι ἴσος μὲ τὸν Εὐρωπαϊκὸν (ἀνὰ 500 ἑκατομ.). Τέσσαρες διαφορετικοὶ πολιτισμοὶ ἴστανται εἰς τὴν Ἀσίαν ἀπέναντι ἀλλήλων. Ὁ κινεζικὸς, ὁ Ἰνδικὸς, ὁ μωαμεθανικὸς καὶ ὁ εὐρωπαϊκός. Τὸ ἥμισυ τῆς Ἀσίας εἶναι κτήσεις καὶ ἀποικίαι Εὐρωπαϊκαί.

Ἡ Ρωσία ἔχει τὸ μεγαλύτερον τμήμα κατ' ἔκτασιν. Ἡ Ἀγγλία ὅμως κρατεῖ τὸ πυκνότερον κατοικημένον καὶ πλουσιώτερον τμήμα.

Ἀσκήσεις.—1. Καθόρισε τὴν μεγάλην ἢ μικρὰν πτώσιν τῆς βροχῆς κατὰ τὰς διαφόρους χώρας τῆς Ἀσίας καὶ ἐξήγησε τοῦτο.—2. Ποίας ἱερᾶς θέσεις διαφόρων θρησκειῶν γνωρίζεις εἰς τὴν Ἀσίαν;—3. Περιέγραψε τὰ γνωρίσματα τῆς Μογγολικῆς φυλῆς.—4. Ἰχνογράφησε χάρτην καὶ χρωμάτισε τὰς Βρετανικὰς καὶ Ρωσικὰς κτήσεις. Εἰς ποῖον μέρος πλασιάζουν πολὺ πρὸς ἀλλήλας;—5. Διὰ ποίων μερῶν ἐγένετο ἡ συγκοινωνία Ἀπὼ Ἀνατολῆς καὶ Εὐρώπης κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους καὶ πῶς γίνεται εὐκολώτερον σήμερον;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Η ΑΦΡΙΚΗ

Εισαγωγή.—Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ τρίτη ἥπειρος τῆς γῆς κατὰ τὴν ἔκτασιν (30 ἑκατομ. τετρ. χιλ.), κατατασσομένη μετὰ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Ἀμερικὴν. Διακρίνεται ἀπὸ τὰς ἄλλας διὰ τὸν ὀγκώδη σχηματισμὸν τῆς καὶ τὴν θέσιν τῆς κατὰ τὸν ἰσημερινὸν καὶ τοὺς δύο τροπικοὺς κύκλους.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες ἐγνώριζον μόνον τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, ὀνομάζοντες αὐτὴν Λιβύην. Κατὰ τὸν 14ον αἰῶνα μ.Χ. οἱ Πορτογάλοι περιέπλευσαν τὴν Ἀφρικὴν, χωρὶς νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς ἥπειρου. Τὴν 19ην ἑκατονταετηρίδα ἠθέλησαν ἐρευνηταὶ νὰ γνωρίσουν τὸ ἐσωτερικὸν καὶ νὰ εὕρουν τὰς πηγὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν Νείλου, Νίγηρος καὶ Κόγγου. Ἐξ αὐτῶν διεκρίθησαν ὁ Σκῶτος Λίβινγκστον καὶ ὁ ἀμερικανὸς Στάνλεϋ.

Ἐρωτήσεις.— 1. Δεῖξε εἰς τὸν χάρτην θέσεις τῆς Ἀφρικῆς, αἱ ὁποῖαι ἔχουν τὸν μεσημβρινὸν τῶν Ἀθηνῶν.— 2. Εἰς ποίαν ζώνην τῆς γῆς εὐρίσκεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἥπειρου;— 3. Εὐρὸ πόσας φορὰς σχεδὸν εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην (11 ἑκατ. τ. χ.) καὶ πόσας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (130 χιλ. τ. χ.).— 4. Εὐρὸ εἰς τὸν χάρτην τοὺς τρεῖς μεγίστους ποταμοὺς τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὄρισε εἰς ποίαν θάλασσαν ἢ ὠκεανὸν ἐκβάλλουν.

Ὅρια, διαστάσεις καὶ διαίρεσις.—Τὰ ὄρια τῆς Ἀφρικῆς διακρίνονται καθαρῶς διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ὁ ἰσθμὸς τοῦ Σουέζ, ὁ ὅποιος ἦνωνεν αὐτὴν μετὰ τῆς Ἀσίας ἔχει κοπῆ ὑπὸ διώρυγος ἀπὸ τοῦ 1869. Αἱ μεγαλύτεραι διαστάσεις τῆς εἶναι

αί έξης: 8100 χιλιόμ. από τοῦ άκρωτ. *Λευκοῦ* (έν τῇ Μεσογειῳ) μέχρι τοῦ άκρωτ. τῶν *Βελονῶν*, τοῦ νοτιωτάτου τῆς Ἄφρικῆς. 7500 χιλιόμ. από τοῦ δυτικωτάτου άκρωτηρίου *Πρασίνου* μέχρι τοῦ ανατολικωτάτου *Γουαρδαφού*.

55. Φυσικὴ διαίρεσις τῆς Ἄφρικῆς.

Τὴν Ἄφρικὴν δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν εἰς τέσσαρα τμήματα, τὰ έξης: 1) Βόρειος Ἄφρικῆ, 2) Τρόπικῆ Ἀφρικῆ, 3) Ανατολικῆ Ἀφρικῆ καὶ 4) Νότιος Ἀφρικῆ.

1. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

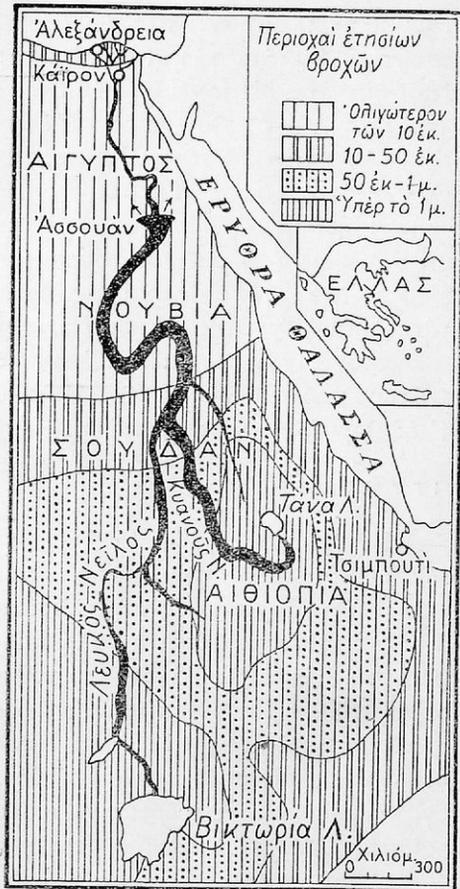
Γενικά. — Ἡ Βόρειος Ἀφρική περιλαμβάνει τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι βρέχονται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τὴν ἔρημον Σαχάραν. Τὰ Ἀφρικανικὰ παράλια τῆς Μεσογείου δὲν ἔχουν τὸν πλούσιον θαλάσσιον διαμελισμόν, τὸν ὁποῖον παρουσιάζουν τὰ Εὐρωπαϊκὰ, αἱ βόρειαι ὅμως Ἀφρικανικαὶ χώραι ἔχουν πολλὰς ὁμοιότητας πρὸς τὰς ἄλλας Μεσογειακὰς. Τὸ ὄρεινὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον πλησιάζει τὴν Ἰβηρικὴν χερσόνησον καὶ τὴν Σικελίαν, δηλ. ὁ *Ἄτλας*, εἶναι συνέχεια τοῦ ὄρεινοῦ συστήματος τῆς Εὐρώπης· ὡσαύτως τὸ κλίμα, ἡ πανὶς καὶ ἡ χλωρίς εἶναι ὅμοια. Ἡ τοιαύτη ὁμοιότης καὶ ἡ ἐγγύτης αὐτῶν ἐξηγοῦν τὸν ἱστορικὸν σύνδεσμον, τὸν ὁποῖον εἶχον μετὰ τῶν Εὐρωπαϊκῶν χωρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων. Μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας συνδέονται κατ' ἐξοχὴν ἡ Αἴγυπτος καὶ ἡ Λιβύη.

Α. ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Θέσις καὶ σπουδαιότης. — Ἡ Αἴγυπτος, ἡ ὁποία ἤκμασεν ἀρχαιοτάτα εἰς τὸν πολιτισμόν, κεῖται κατὰ τὴν Βορειοανατολικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικής, ὅπου ἡ γέφυρα πρὸς τὴν Ἀσίαν. Συγχρόνως εἶναι ἡ χώρα διὰ τῆς ὁποίας τελεῖται ὁ θαλάσσιος πλοῦς ἀπὸ τὴν Μεσόγειον πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν· διὰ τοῦτο ἡ διώρυξ τοῦ Σουέξ ἔχει σπουδαιότητα ὀικονομικὴν ἀξίαν. Τὰ πολυάριθμα καὶ μεγάλα ἀρχαῖα μνημεῖα, ὡς αἱ Πυραμίδες, ἡ Σφίγξ, οἱ πελώριοι Ναοὶ προσελκύουν πάντοτε πολλοὺς Εὐρωπαίους περιηγητάς. Ἡ δὲ μεγάλη πόλις Ἀλεξάνδρεια ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ Ἑλληνισμὸς εἶχε διαδοθῆ εἰς τὴν Αἴγυπτον.

Ὁ Νεῖλος καὶ τὸ κλίμα. — Ἡ εὐφορία τῆς χώρας ὀφείλεται εἰς τὸν ποταμόν *Νεῖλον*. Εἰς τὴν Αἴγυπτον πολὺ σπανίως βρέχει, διὰ τοῦτο, ἂν ἔλειπεν ὁ Νεῖλος, ἡ χώρα αὕτη θὰ ἦτο ὀλόκληρος ἔρημος, ὅπως εἶναι καὶ ἡ παρακειμένη Σαχάρα. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτιζομένη ἔκτασις, ὀμοιάζει πρὸς γιγαντιαίαν ὄασιν, διότι πέραν τῆς κοιλάδος τοῦ ποταμοῦ, δε-

ξιά και ἀριστερά, ὑψώνονται ἀπότομα οἱ ἐρυθρωποὶ ἢ κίτρι-
νοι βράχοι τῶν ἐρήμων.

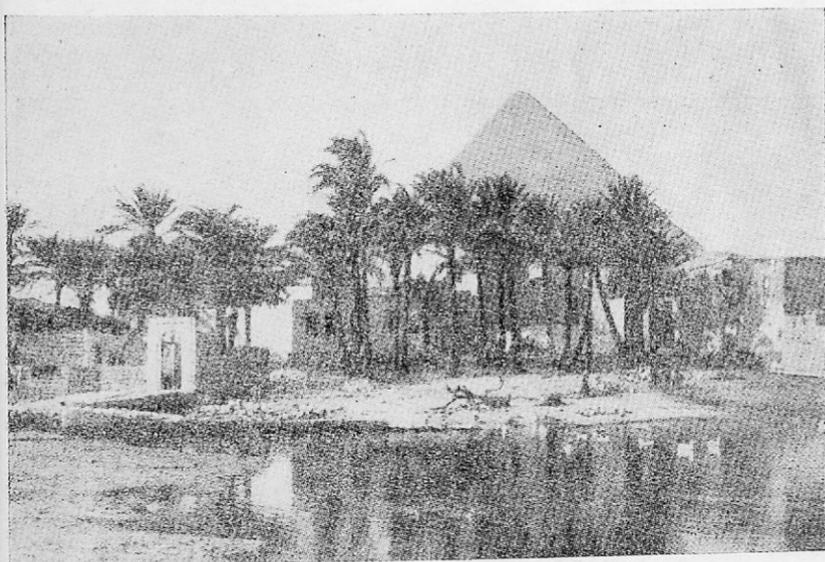
56. Ἡ ἐτησίως κατερχομένη ποσότης τῶν ὑδάτων τοῦ Νεῖλου μέχρι τοῦ Ἀσσοῦαν καὶ ἡ διατηρουμένη κατὰ τὸν ὑπόλοιπον ποῦν αὐτοῦ.

τίζεται τὸ μέγα καὶ εὐφορώτατον Δέλτα, ἴσον κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν πρὸς τὴν Πελοπόννησον.

Τὸ Αἰγυπτιακὸν κράτος. — Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ἀνεξάρτη-

νοὶ βράχοι τῶν ἐρήμων. Ὁ Νεῖλος, ὁ μακρότατος ποταμὸς τῆς γῆς, (μῆκους 6500 χλμ.) λαμβάνει ἀπὸ τὰς λίμνας τῆς Ἀνατ. Ἀφρικῆς καὶ ἰδίως ἀπὸ τὴν βροχερὰν περιοχὴν τῆς Αἰθιοπίας, τόσον πολὺ ὕδωρ, ὥστε διέρχεται τὴν ἐρημον κατὰ πλάτος, χωρὶς νὰ λάβῃ κανένα παραπόταμον. Ὁ μακρότερος βραχίων, ὁ ὁποῖος πηγάζει ἐκ τῶν λιμνῶν, λέγεται *Λευκὸς Νεῖλος*, ὁ δὲ ἐκ τῆς Αἰθιοπίας *Κυανοὺς Νεῖλος*. Ὁ Κυανοὺς ἔχει μεγάλην ποσότητα ὑδάτων, ὅταν πίπτουν εἰς τὴν Αἰθιοπίαν ἀπὸ τὸν Ἰούνιον αἱ μεγάλαι βροχαί, αἱ ὁποῖαι διαρκοῦν ἐπὶ πολλὰς ἐβδομάδας. Τότε ὁ Νεῖλος ὑψώνεται μέχρις 7 μέτρων, ὅποτε πλημμυρεῖ ἀπὸ τὸν Ἰούλιον ἕως τὸν Ὀκτώβριον καὶ λιπαίνει τὰ χαμηλὰ μέρη τῆς κοιλάδος. Πρὸς τὰς ἐκβολὰς δὲ σχημα-

τον κράτος, τὸ ὁποῖον ἔχει ἐπιφάνειαν ἔν ἑκατομ. τετραγ. χιλίωμ., κατοικοῦνται ὅμως ἐξ αὐτῆς μόνον τὰ 35.000 τετρ. χιλ., δηλ. παραποτάμιος λωρίς καὶ τὸ δέλτα. Εἰς τὴν ὄασιν ταύτην, ἡ ὁποία εἶναι ἴση πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Μακεδονίαν, ζοῦν 16 ἑκατ. κάτοικοι. Τοιοῦτοτρόπως ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ φθά- νει σχεδὸν τοὺς 400 κατ. κατὰ τετρ. χιλίωμ.

57. Χωρίον Φελλάχων καὶ φοινικόδενδρα παρὰ τὴν πυραμίδα τοῦ Χέοπος (137 μ. ὕψους).

Κάτοικοι. — Ἰθαγενεῖς κάτοικοι εἶναι οἱ **Φελλάχοι** (δηλ. γεωργοί), κατοικοῦντες εἰς τὰ χωρία καὶ ἔχοντες θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν· ζοῦν εἰς πτωχὰς καλύβας, αἱ ὁποῖαι κατασκευάζονται ἀπὸ λάσπην τοῦ Νείλου. Ὅσοι κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις εἶναι ἐν μέρει χριστιανοὶ μονοφυσῖται καὶ ὀνομάζονται Κόπται. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν οἱ μωαμεθανοὶ Ἀραβες, ἐνῶ εὐρωπαῖοι ζοῦν περὶ τὰς 400 χιλ., ἐκ τῶν ὁποίων 100 χιλ. εἶναι Ἕλληνες.

Πόλεις. — Πρωτ. τῆς Αἰγύπτου εἶναι τὸ **Κάιρον** (1.100) εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα, ἡ μεγίστη πόλις τῆς Ἀφρικῆς. Ἔχει ὄψιν ἀνατολικῆς πόλεως, μετὰ τὰ τετρακόσια τζαμιά του καὶ τοὺς πολυαρίθμους μιναρέδες, οἱ ὅποιοι ἐξέχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους στέγας τῶν οἰκιῶν. Σιδηρόδρομος καὶ διώρυξ ἐνώνουν τὸ Κάιρον μετὰ τὴν **Ἀλεξάνδρειαν** (600), τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Αἰγύπτου. Τὸ κτίσμα τοῦτο τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου ἦτο περίφημον εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους διὰ τὴν πλουσίαν βιβλιοθήκην. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ὑπῆρξε μία τῶν πρώ-

58. Κάιρον. Γενικὴ ἄποψις.

των πόλεων τοῦ παγκοσμίου ἐμπορίου, μετὰ τὴν Ρώμην καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν. Οἱ Εὐρωπαῖοι, οἱ ὅποιοι κατοικοῦν σήμερον (μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ Ἕλληνες, ὑπὸ ὀρθόδοξον Πατριάρχην), δίδουν εἰς αὐτὴν ὄψιν εὐρωπαϊκῆς πόλεως. Διὰ τοὺς Ἄγγλους πολύτιμος εἶναι ἡ διώρυξ τοῦ Σουέξ (μῆκους 160 χιλιομ.), τὴν ὁποίαν ἤνοιξεν ὁ Γάλλος Λεσέφ ἀπὸ τοῦ 1859 ἕως τὸ 1867. Αἱ πόλεις **Πόρτ Σαῖτ** καὶ **Σουέξ** εἶναι τὰ σπουδαιότατα ἄκρα τῆς διώρυγος. Ἡ **Δαμιέττη** καὶ ἡ **Ροζέττη** εἶναι κατὰ τὰ δύο στόμια τοῦ Νείλου. Ἄλλαι πόλεις εἶναι τὸ Δέλτα καὶ ἡ **Τάνια**, τὸ **Ζαγαζίμιον** καὶ ἡ **Μανσούρα**.

Ἐπομεμακρυσμένη ὄσσις, πρὸς Δ, εἰς τὴν Λυβικὴν ἔρημον, εἶναι ἡ **Σιβά**, ὅπου ἄλλοτε ὑπῆρχε τὸ μαντεῖον τοῦ Ἄμμωνος Διός. Ἐπὶ ταύτην ἐξάγονται σήμερον πολλοὶ χουρμάδες.

Ἡ γεωργία.—Πρὶν ἢ ἔλθουν οἱ Ἄγγλοι εἰς τὴν Αἴγυπτον, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰῶνος, οἱ Φελλάχοι δὲν ἐγνώριζον νὰ καλλιερگوῦν τὸ ἔδαφος ἐντατικῶς. Οἱ Ἄγγλοι ἐγκατέστησαν μεγάλα ὕδατοφράγματα παρὰ τὸ **Ἄσουάν** (μῆκους 2 χιλιομ.)

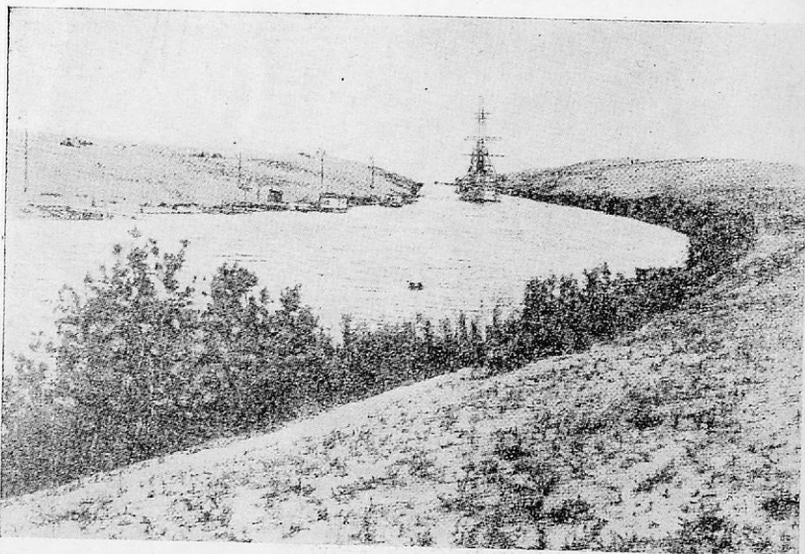
59. Ἐμπορικὴ ὁδὸς Ἀραβικῆς συνοικίας εἰς τὸ Κάιρον.

καὶ εἰς ἄλλα μέρη, ὅπως συγκρατεῖται τὸ ὕδωρ διὰ ἀρδευτικῶν διωρύγων διακλαδίζεται τοῦτο εἰς τὰς πεδιάδας χωρὶς ποτὲ νὰ διακόπτεται. Ἡ συνεχὴς ἄρδευσις καὶ τὸ διαρκὲς ξηρὸν κλίμα, ἐπιτρέπει νὰ γίνωνται συγκομιδαὶ κατ' ἔτος τρεῖς φορές ἢ καὶ περισσοτέρας.

Αἱ καλλιέργειαι εἶναι δύο κατηγοριῶν· αἱ μὲν προορίζονται διὰ τὴν τοπικὴν κατανάλωσιν, δηλ. τοῦ σίτου, τῆς κριθῆς, τοῦ ἀραβοσίτου, τῆς ὀρύζης, τῶν μπιζελίων, τῶν φακῶν, τῶν κρομ-

μύων, τῶν πεπονίων· αἱ ἄλλαι προορίζονται διὰ τὴν ἐξαγωγὴν : τοῦ *ζακχαροκαλάμου* καὶ ἰδίᾳ τοῦ *βάμβακος*. Ὁ βάμβαξ εἶναι ἐξαιρετικῆς ποιότητος καὶ ἀγοράζεται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν ὑπὸ τῆς Ἑγγλίας.

Ἡ κτηνοτροφία — Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀσήμαντος ἕνεκα τῆς σπανιότητος τῶν λειμώνων· τρέφονται ὅμως ὄνοι, χρήσιμοι

60. Ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

διὰ τὴν μεταφορὰν, καὶ βούβαλοι, χρήσιμοι διὰ τὴν ἄρωσιν. Ὑπάρχουν προσέτι πολλὰ πτηνά, ἰνδιάνοι καὶ ὄρνιθες, τῶν ὁποίων τὰ φά δίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον πρὸς ἐξαγωγὴν.

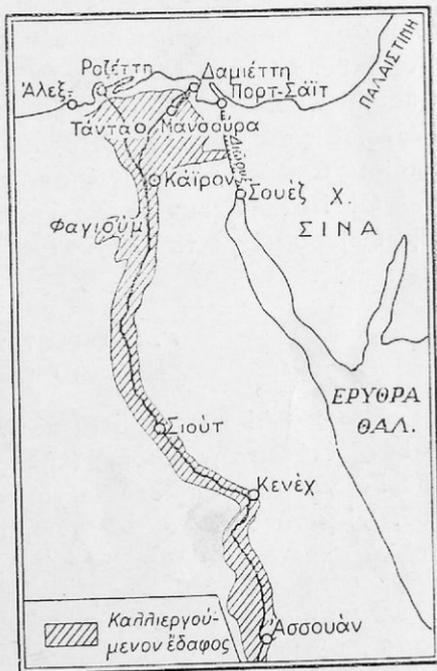
Ἡ βιομηχανία. — Εἰς ὄρυκτὰ ἢ Αἴγυπτος εἶναι πτωχὴ· ἡ βιομηχανία περιορίζεται εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ βάμβακος, εἰς τὴν κατασκευὴν ζακχάρου ἐκ τοῦ ζακχαροκαλάμου καὶ τὴν κατασκευὴν σιγαρέττων. Ὁ καπνὸς εἰσάγεται ἐκ τῆς Ἀνατολῆς, διότι εἰς τὴν Αἴγυπτον δὲν καλλιεργεῖται.

Ἡ Συγκοινωνία τελείται διὰ τοῦ ποταμοῦ καὶ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν. Μακρὰ γραμμὴ ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀκολουθεῖ τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ ἀνερχομένη εἰς τὴν Νουβίαν.

Ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν Αἰγύπτῳ.— Εἰς τὰς μεγάλας καὶ μικρὰς πόλεις τῆς Αἰγύπτου ζοῦν περὶ τὰς 100 χιλ. Ἕλληνες, οἱ ὁποῖοι

πολὺ συνετέλεσαν εἰς τὴν πρόοδον τῆς χώρας. Ἀποτελοῦν παροικίας ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Ἑλλήνου Πατριάρχου, ἀσχολούμενοι μὲ τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας, τὴν βιομηχανίαν τῶν σιγαρέττων, τὸ ἐμπόριον, κ.τ.λ. Ἐχουν ἰδρύσει ἐνταῦθα διάφορα φιλανθρωπικὰ καὶ ἐκπαιδευτικὰ καταστήματα καὶ πολλάκις μὲ χρήματα ἐφάνησαν εὐεργέται εἰς ἐθνικὰς ἀνάγκας τῆς Ἑλλάδος. Αἱ μεγαλύτεραι κοινότητες εἶναι εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὴν Ἀλεξανδρείαν, αἱ ὁποῖαι ἔχουν πολλὰς ἑλληνικὰς ἐκκλησίας, ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ σωματεῖα. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ζωηρὸν ἐμπόριον μὲ τὴν Αἴγυπτον.

Ἀπ' αὐτὴν ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα πολλὴ ὄρυζα, βαμβακόσπορος, λαχανικά, γεώμηλα, σάμι καὶ δέρματα. Ἐκεῖ δὲ στέλλονται σταφυλαί, ἀμύγδαλα, σάπων, κονιάκ, μαστίχα καὶ χημικὰ λιπάσματα.

61. Καλλιέργεια βάμβακος ἐν Αἰγύπτῳ.

Β'. ΛΙΒΥΗ

Λιβύη σήμερον λέγεται ἡ ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος χώρα, ἡ ὁποία ὑπάγεται εἰς τὴν Ἰταλίαν. Διαιρεῖται εἰς τὴν **Τριπολί-**

τιδα, ἡ ὁποία εἶναι χαμηλὴ καὶ ἄνυδρος, γεμάτη ἀπὸ ἐρήμους, καὶ εἰς τὴν χερσόνησον **Κυρηναικὴν** αὕτη, ἐπειδὴ εἶναι ὀροπέδιον, λαμβάνει περισσοτέρας βροχὰς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους.

Ἡ Τριπολίτις κατοικεῖται ἀραιῶς κατὰ τὰ παράλια καὶ εἰς πολλὰς ὀάσεις τοῦ ἐσωτερικοῦ. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Τριπολις** (85), ἀρχὴ καραβανίων διὰ τὴν Σαχάραν καὶ τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς. Εἰς τὴν Κυρηναικὴν, ἡ ὁποία πάλαι ἦτο Ἑλληνικὴ ἀποικία (Δωρικὴ), πόλεις σήμερον εἶναι ἡ **Βεγγάζα** (45) καὶ ἡ **Δέρινα**. Εἰς τὰ παράλια ταῦτα ὑπάρχουν πολλοὶ σπόγγοι, τοὺς ὁποίους ἀλιεῦον Ἕλληνες σπογγαλιεῖς (ἰδίως Δωδεκανήσιοι).

Οἱ Ἴταλοι ἔχουν κατασκευάσει ἐσχάτως ὁδοὺς διὰ μέσου τῆς ἐρήμου μέχρι τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν διὰ λόγους στρατιωτικούς.

Γ'. ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΟΣ (Κ. ΜΠΑΡΜΠΑΡΙΑ)

Θέσις.—Αἱ χῶραι αὗται πλησιάζουν ἀφ' ἑνὸς τὴν Σικελίαν καὶ ἀφ' ἑτέρου τὴν Πυρηναικὴν χερσόνησον κατὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ. Ἐκεῖθεν βρέχονται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ μετὰ τούτων ὀριζομένη ἔρημος Σαχάρα εἰσχωρεῖ εἰς πολλὰ σημεῖα τῶν χωρῶν τούτων.

Φυσικὴ ἄποψις.—Εἰς τὰς δυτικώτερας χώρας ἔκτεινονται παραλλήλως πρὸς τὰς ἀκτὰς αἱ ὀροσειραὶ τοῦ Ἀτλαντος. Αἱ ὑψηλότεραι αὐτοῦ κορυφαὶ εἶναι εἰς τὴν δυτικώτεραν χώραν, τὸ Μαρόκον (μέχρι 4.500 μ. ὕψ). Αἱ πρὸς τὴν θ. ἴσσαν πλευραὶ αὐτοῦ δέχονται ἀρκετὰς βροχὰς ἀπὸ τοὺς θαλασσίους ἀνέμους καὶ δι' αὐτὸ φύονται εἰς αὐτὰς δάση καὶ λόχμοι. Ὅπου ὁμως κλείονται ὀροπέδια μεταξὺ ὀροσειρῶν, ταῦτα μένουσιν μὲ ὀλίγας βροχὰς καὶ κατέχονται ἀπὸ στέππας, ἐρήμους καὶ ἄλμυρας λίμνας. Τὰ μέρη τῶν ἐρήμων διασχίζουσιν πολυάριθμα **Οὐάδι**. Εἰς τὰ παράλια εὐδοκιμοῦν ὅλα τὰ Μεσογειακὰ προϊόντα, εἰς δὲ τὰς στέππας φύεται ὁ θάμνος **χάλφα**, χρησιμεύων εἰς τὴν πλεκτικὴν καὶ τὴν χαρτοποιίαν.

62. *Οασις εις τήν Ν. Τυνησίαν.

Κάτοικοι — Τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν ἦσαν ἐνταῦθα ἀποικιακαὶ χῶραι (Νουμιδία, Μαυρητανία). Σήμερον, εἰς τὰς ἐσωτερικὰς ἰδίαι στέππας, ζοῦν **Βέρβεροι**, ἀρχαῖος χαμιτικὸς λαὸς, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἐχουσι θρησκείαν τὸν μωαμεθανισμόν, τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοὺς Ἀραβας, ὅταν οὗτοι εἶχον κατακτήσει τὰς χώρας αὐτάς. Κατοικεῖ ἀκόμη καὶ ἀραβικὸς πληθυσμὸς, ὁ ὁποῖος ἀπὸ τοῦ 7ου αἰῶνος εἶχεν ἐξαπλωθῆ εἰς τὴν Βόρ. Ἀφρικὴν καὶ ἀπ' ἐκεῖ πρὸς ἄλλας διευθύνσεις. Οἱ λεγόμενοι Μαῦροι εἶναι καὶ αὐτοὶ Ἀραβες ἔμποροι καὶ βιομήχανοι. ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατεργασίαν δερμάτων (Μαροκινὰ) καὶ λεπτῶν ὑφασμάτων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν. Οἱ κύριοι ὄλων σχεδὸν τῶν χωρῶν τοῦ Ἀτλαντος οἱ Γάλλοι, κατοικοῦν περὶ τὰς 800 χιλ., ἐν μέσῳ ὀλικοῦ πληθυσμοῦ 13 ἑκατ. Εἶναι οἱ κύριοι τῆς χώρας καὶ προσποθοῦν νὰ ἀναπτύξουν τὴν οἰκονομίαν αὐτῆς δι' ἰδρύσεως σιδηροδρομικῶν καὶ αὐτοκινητικῶν γραμμῶν. Εἰς τὴν ξηρὰν νοτίαν περιοχὴν τοῦ Ἀτλαντος, μὲ ἀρτεσιανὰ φρέατα καὶ μὲ ὑδατοφράκτας αὐξάνουν τὰ καλλιεργήσιμα ἐδάφη. Ὅπου εὐρίσκονται μεταλλεῖα λαμβάνουν αὐτὰ ἀξίαν, διότι δὲν εἶναι μακρὰν τῆς Γαλλίας. Τὰ κύρια ἐξογόμενα προϊόντα εἶναι χάλφα, δέρματα, οἶνος, ἔλαιον καὶ πρῶμα λαχανικά.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ πόλεις.— Αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντος διακρίνονται εἰς τὴν Ἀλγερίαν καὶ τὸ Μαρόκον (ἰδ. πίν. 6).

1) Ἡ **Τυνησία** κατέχει τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Κατοικοῦν ἐδῶ καὶ 90 χιλ. Ἴταλοί, ἐφ' ὅσον ἡ χώρα αὐτὴ πλησιάζει πολὺ εἰς τὴν Ἰταλίαν. Ἡ παράλιος πόλις **Τύννης** εἶναι ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς χώρας, κειμένη ὄχι μακρὰν τῶν ἐρειπίων τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνος. Τὸ ἡμισυ τῶν κατοίκων τῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσπανοὺς, Ἑβραίους καὶ Ἰταλοὺς. Πολεμικὸς λιμὴν εἶναι ἡ **Μπιξέρτα**.

2) Ἡ Ἀλγερία εἶναι ἀποικιακὴ χώρα τῆς Γαλλίας. Αἱ κατὰ τὰς ἀκτὰς αὐτῆς πόλεις **Ὀράν** καὶ **Ἀλγέριον** ἔχουν εὐρωπαϊκὴν ὄψιν καὶ γίνονται ἀπὸ αὐτὰς μεγάλα ἐξαγωγαὶ προϊόν-

των. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ *Κωνσταντινή* εἶναι τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῶν συγκοινωνιῶν.

3) **Μαρόκον.** — Ἡ Ἀφρικανικὴ πλευρὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτάρ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἡ δὲ κατ' αὐτὸν πόλις *Ταγγέρη*, μὲ τὰ περιχώρα αὐτῆς, ἀποτελεῖ οὐδέτερον λιμένα. Τὸ λοιπὸν Μαρόκον εἶναι σουλτανάτον, ἀλλ' ὁ Σουλτάνος κατ' ὄνομα εἶναι κυρίαρχος, πραγματικοὶ δὲ κύριοι εἶναι οἱ Γάλλοι. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Φέζ*, ἱερὰ πόλις τῶν Ἀράβων μὲ 300 τζαμιά. Ἡ πόλις *Μαρόκον* εἶναι εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀτλαντος. Σπουδαιότατος λιμὴν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανὸν εἶναι ἡ *Καζαμπλάνκα*.

Πίναξ 7. Αἱ πρὸς τὴν Μεσόγ. Βορειαφρικανικαὶ χῶραι.

ΧΩΡΑΙ	Ἐπιφάνεια εἰς τετρ. χιλ.	Κάτοικοι κατὰ χιλ.	Κάτοικοι εἰς 1 τετρ. χιλ.	Πόλεις καὶ κάτοικοι κατὰ χιλ. (ἀριθ. Εὐρωπαίων)	Σπουδαιότατα προϊόντα
Αἴγυπτος	990.000	16.000	16	Κάιρον 1.100 (80) Ἀλεξάνδρ. 700 (90) Πόρτ-Σαῖτ 100 (13)	σῖτος ὄρυζα βάμβαξ
Λιβύη α' Τριπολίτις β' Κυρηναϊκή	900 800 740.000	550 500	0.6 —	Τρίπολις 85 Βεγγάζα 45	χουρμάδες σπόγγοι θύννοι
Τυνησία Ἀλγερία	125.000 2.000.000	2.250 6.000	17 3	Τύνης 200 (80) Ἀλγέριον 260 (170) Ὀράν 165 (120) Κωνσταντ. 100 (45)	χάλφα σιτηρά οἶνος δέρματα μέταλλα
Μαρόκον (Γαλλικόν)	420.000	5.000	13	Φέζ 110 (35) Μαρόκον 150	σιτηρά ἔριον
Ἰσπ.Μαρόκον Ταγγέρη	28.000 580	140 80	13	Τετουάν 45 Ταγγέρη 50	λιπάσματα

Ἀσκήσεις.—1. Ὅρισε τὰ κοινὰ χαρακτηριστικὰ τῶν βοραιοαφρικανικῶν χωρῶν μὲ τὴν λοιπὴν Μεσογειακὴν περιοχὴν.—2. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς Κυρηναικῆς (τὴν πόλιν Δέρναν) μέχρι τῆς Κορήτης.—3. Ποῖος γαλλικὸς λιμὴν εἶναι ὁ καταλληλότετος διὰ τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν;—4. Τί γνωρίζεις ἐκ τῆς ἱστορίας, ἰδίως τῆς ἀρχαίας, διὰ τὰς ἀφρικανικὰς ἀκτὰς;—5. Ταξίδευσσε ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Καζαμπλάνκαν.

✓ Δ. Η ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ

Γενικά.—Ἡ Σαχάρα, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται ὁ βόρειος Τροπικὸς κύκλος, εἶναι ἡ μεγίστη ἔρημος τῆς γῆς, ἴση σχεδὸν κατὰ τὸ μέγεθος πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ φθάνει μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, διακοπτομένη μόνον ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Νείλου κατὰ τὴν Νουβίαν.

Ποῖον τοῦ ἐδάφους καὶ οἰκῆσεις.—Ἡ Σαχάρα διαμορφώνεται ὡς τεράστιον ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἀλλαχοῦ μὲν φέρει ὄρη μὲ ἐσβεσμένα ἠφαίστεια, ἀλλαχοῦ δὲ καταπίπτει εἰς λεκάνας τόσοσιν χαμηλάς, ὥστε τὸ ἔδαφος νὰ κατέρχεται καὶ κάτω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Τὴν Σαχάραν, ὡς καὶ πολλὰς ἄλλας ἐρήμους τῆς γῆς, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται οἱ τροπικοὶ κύκλοι, ὀνομάζουν *τροπικὰς ἐρήμους*. Ὅχι μόνον τὰ μεσόγεια, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν παράλια δὲν ἔχουν βροχὰς, διότι συμβαίνει ἐδῶ οἱ ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν ἄνεμοι νὰ συναντοῦν ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα πρὸς τὰ παράλια καὶ νὰ ψύχωνται. Δι' αὐτὸ ἡ βροχὴ πίπτει εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὰ ὀλίγα νέφη, ὅταν συναντήσουν τὸ θερμὸν ἔδαφός της, διαλύονται. Οὕτω διαρκῶς καθ' ὄλον τὸ ἔτος, ὑπὸ τὸν ἀνέφελον οὐρανόν, αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καταφλέγουν τὸ ἔδαφος· κατὰ τὰς ἀστεροφεγγεῖς νύκτας τὸ ἔδαφος ἀποβάλλει ταχέως τὴν θερμότητα. Διὰ τοῦτο κατὰ τὸ διάστημα τοῦ ἡμερονυκτίου παρουσιάζεται ταχεῖα ἐναλλαγὴ θερμάνσεως καὶ ψύξεως. Ἀποτέλεσμα τούτου εἶναι νὰ σχίζωνται οἱ βράχοι καὶ νὰ σκεπάζωνται μεγάλαι ἐκτάσεις μὲ στῤῥωμα αἰχμηρῶν λίθων. Ἀπὸ τὰ σχίσματα ταῦτα σχηματίζονται πολλάκις τόσοσιν χαρακτηριστικαὶ βραχώδεις μορφαί,

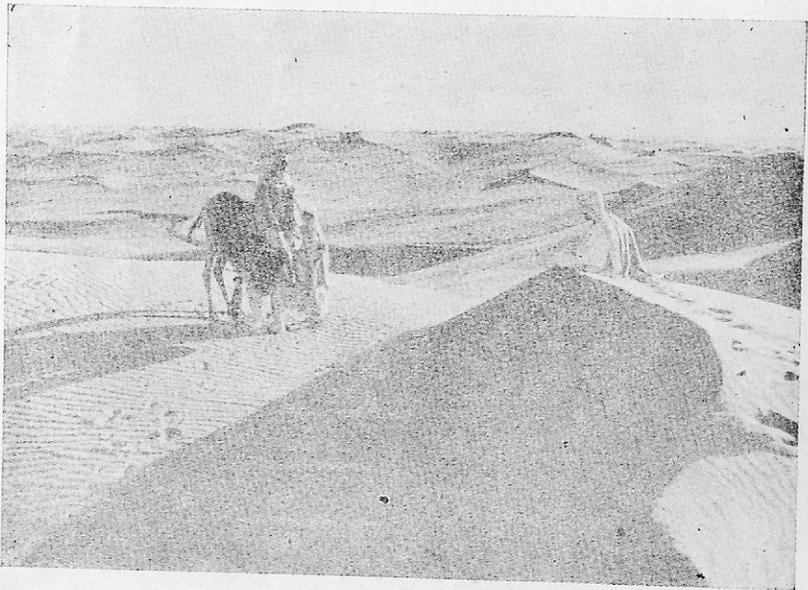
ώστε χρησιμεύουν ως σημεία πορείας εις τὰ καραβάνια. Αί περιφέρειαι αὗται λέγονται *πετρώδεις* ἢ *χαλικώδεις ἔρημοι*. Ὅπου ὁ ἄνεμος κατατρίβει τοὺς λίθους αὐτοὺς εις λεπτοὺς κόκκους καὶ τοὺς μαζεύει εις ὑψηλοὺς καὶ κιτρινωποὺς θίνας, ἐκεῖ μορφώνονται αἱ *ἀμμώδεις ἔρημοι*. Συμβαίνει νὰ παρέλθουν πολλὰ ἔτη, χωρὶς νὰ βρέξη καθόλου. Ὅταν ὁμως βρέξη, βρέχει τόσον ἄφθονα καὶ ὀρμητικὰ, ὥστε πρασινίζει καὶ ἀνθίζει αἰφνιδίως, διὰ μικρὸν χρονικὸν διάστημα τὸ μέρος αὐτὸ τῆς ἐρήμου. Ὑγρασία

63. Καραβάνιον διασχίζον τὴν Σαχάραν.

ὁμως ὑπάρχει εις τὰς ὀρεινὰς χώρας, ὅπου πίπτουν σπάνια μὲν, ἀλλὰ κανονικαὶ βροχαί. Εἰς χαμηλὰ μέρη τῆς ἐρήμου ὑπάρχουν *δάσεις*, ὅπου εὐρίσκεται ὕδωρ ὄχι εις πολὺ βάθος ἀπὸ τὸ ἔδαφος. Εἰς τὰς δάσεις ὑπάρχουν χωρία, τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων περιβάλλονται ἀπὸ φοίνικας καὶ σιταγρούς. Εἰς αὐτὰς μόνον ὑπάρχει μόνιμος πληθυσμὸς (Βέρβεροι). Ἄλλαι φυλαὶ διέρχονται ὡς νομάδες, κατὰ τὰ στεππώδη μέρη τῆς ἐρήμου καὶ τρέφουν καμήλους, ἵππους καὶ πρόβατα. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Σαχάρας ἀνέρχεται μόλις εις $1\frac{1}{2}$ ἑκατ., ἐν μέσῳ ἐπιφανείας

ὀκτῶ ἑκατ. τετρ. χιλ. Ἡ συγκοινωνία γίνεται ἀπὸ ὁάσεως εἰς ὄασιν διὰ καραβανίων. Ἐρχαὶ τοιούτων ὁδῶν εἶναι ἀπὸ τὴν Τρίπολιν καὶ τὴν Τύνιδα. Τὰ καραβάνια ταῦτα διατρέχουν πολλοὺς κινδύνους. Ξένα ληστρικά καραβάνια τρομάζουν τοὺς ταξειδεύοντας ἐμπόρους. Τρομερὸς εἶναι καὶ ὁ ἄνεμος *σιμούν*, ὁ ὁποῖος γεμίζει τὸν ἀέρα ἀπὸ ἄμμον καὶ σκοτεινιάζει ἀπ' αὐτὴν ὁ οὐρανός. Τρεῖς μῆνας διαρκεῖ τὸ ταξίδιον ἀπὸ τὴν Τρί-

64. Θινῶδες τοπίον τῆς Σαχάρας.

πολιν ἕως τὸ Τιμβουκτοῦ. Οἱ Γάλλοι ἐσχάτως ἐξερευνοῦν τὴν Σαχάραν μὲ αὐτοκίνητα καὶ μὲ ἀεροπλάνα. Ἐπίσης σχεδιάζουν νὰ προεκτείνουν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν, ἡ ὁποία ἀπὸ τὸ Ἄλγεριον θὰ φθάσῃ εἰς τὸ Τιμβουκτοῦ, ὅπου θὰ ἐνωθοῦν αἱ κτήσεις τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μὲ τὰς ἄλλας, αἱ ὁποῖαι εἶναι πρὸς Ν τῆς Σαχάρας (εἰς τὸ Σουδάν).

Εἰς τὰ ἀνατολικά τῆς Σαχάρας καὶ πρὸς Ν τῆς Αἰγύπτου ἐκτείνεται ἡ ἐρημικὴ ὡσαύτως χώρα **Νουβία**. Διασχιζεται ὑπὸ

τοῦ Νείλου ἐν σχήματι S, κατέχεται δὲ ἐκ κοινοῦ ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ κράτους καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Εἰς ἐν καρβαίνιον τῆς ἐρήμου.—Ὁ τρομερὸς σιμοὺν παρῆλθεν. Ἀπὸ τὸν μολυβδόχρουν οὐρανὸν ὁ ἥλιος στέλλει πάλιν τὸς κατακορύφους ἀκτῖνάς του. Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι ἐπροφυλάσσοντο εἰς τὸ ὑπῆμενον

65. Ὁ Νεῖλος διαρρέων τὴν Κάτω Νουβίαν.

θινός, ὄπισθεν τῶν καμήλων καὶ τῶν κιβωτίων, τὰ ὅποια εἶχον ἐκφορτωθῆ, σκεπασμένοι μὲ πυκνὰ ὑφάσματα, σηκώνονται. Πολλοὶ ἄσκοι ὕδατος ἔχουν σχισθῆ καὶ τὸ ὕδωρ ἔχει ἐξατμισθῆ. Χεῖλη καὶ δέρματα ἔνεκα τοῦ ξηροῦ καύσωνος ἔχουν διαρραγῆ καὶ αἰμάσσουν. Μερικαὶ κάμηλοι δὲν ζοῦν πλέον. Ὁ θρῆνος τῶν ἀγωγιατῶν, οἱ ὅποιοι ἐκ τῆς ὀδύνης ἐφαίνοντο ἡμιπαράφρονες, ἔπαυσε πλέον. Τώρα εἶναι ἀνάγκη τὰ φορτία, τὰ ὅποια εἶχον καταβιβάσει ἀπὸ τὰς καμήλους, νὰ φορτώσουν εἰς τὰς λοιπὰς, ὅπως φθάσουν εἰς τὴν πλησιεστάτην ὄασιν.

Ὅπου καὶ ἂν στρέψη τις τὸ βλέμμα, πανταχοῦ ἄμμος, κιτρίνη ἢ ἐρυθρά. Πυρῶνεται ὑπὸ τὰς θερμὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου καὶ φαίνεται εἰς τοὺς κατακουρασμένους ὀφθαλμοὺς ὡς χρυσῆ κόνις. Οἱ πόδες καλοῦν εἰς ἕκαστον βῆμα βασανιστικῶς. Οὐδαμοῦ θάμνος ἢ χλόη, εἰμῆ

κάπου πτώχῃ τις ἄκανθα, ὅπου τὸ πτηνὸν ὕφαντῆς ἔχει πλέξει τὴν κρεμαστὴν φωλεάν του. Ὁ ἀήρ ὑποτρέμει ἐκ τοῦ καύσωνος καὶ εἰς τὰ βλέμματα τῶν ὑπερηρεθισμένων ὀφθαλμῶν προβάλλονται πρὸς στιγμὴν ψευδεῖς εἰκόνες : ὄασις μὲ πυκνοὺς φοίνικας, λίμνη μὲ πλοῖα καὶ ἄλλα. Τώρα τὸ καραβάνιον κατέρχεται θινώδη λόφον ἐλικοειδῶς μετὰ κόπου. Μερικαὶ κάμηλοι κινδυνεύουν νὰ σωριασθοῦν. Ἄλλ' ἀμέσως τὰ ἡνία ἀνασύρονται καὶ καταβαίνουν προσεκτικά. Ὁ ἥλιος λαμβάνει ἐρυθρὸν χρῶμα καὶ αἱ ριπτόμεναι σκιαὶ ἔχουν μηκυνθῆ. Αἴφνης ἀκούεται δυνατὸς χρεμετισμὸς τῶν καμήλων· ὁσφραίνονται ὕδωρ. Ὑπερβαίνουν χαμηλὸν βραχῶδες ὕψωμα, ὅποτε ἐμφανίζεται πράσινον τοπίον ἐν μέσῳ τῆς κιτρινοερύθρου ἄμμου· εἶναι ὄασις, διαγραφομένη ὑπὸ τῶν κλώνων τῶν φοινίκων.

Κατὰ πρῶτον οἱ ἀγωγιάται ποτίζουν τὰς καμήλους καὶ τὰς ἐκφορτώνουν. Ἔπειτα τὰ πεινῶντα ζῷα σπεύδουν εἰς τὰ πλησίον πενιχρὰ λιβάδια. Ὁ θερμὸς καύσων ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ζωογόνον δροσερότητα. Στήνονται σκηναὶ καὶ ἀνάπτεται πῦρ. Ἔπειτα οἱ μὲν ἀγωγιάται κάθηνται πλησίον τῶν χορτασμένων καμήλων, οἱ δ' ἄλλοι ταξιδιωταὶ μεταβαίνουν πρὸ τῶν πλινθίνων καλυβῶν παλαιοτάτου χωρίου, ὅπου συνομιλοῦν, καπνίζουν καὶ παίζουν. Ἡ σελήνη ρίπτει τὸ ἀργυρόχρουν φῶς τῆς εἰς τοὺς φαιδροὺς ὀμίλους καὶ ἐνθυμίζει ὅτι εἶναι καιρὸς νὰ ἀποχαιρετήσουν τοὺς κατοίκους τῆς ὁάσεως καὶ νὰ ἤσυχάσουν. Πρέπει μὲ τὴν χαραυγὴν τῆς ἐπομένης νὰ κινήσουν καὶ νὰ ἐξακολουθήσουν τὴν πορείαν· τὸ αὐτὸ θὰ ἐπαναληφθῆ ὄχι μόνον αὔριον, ἀλλὰ καὶ μεθ' αὐτόν, ἐπὶ μίαν ἑβδομάδα ἢ ἀκόμη καὶ ἐπὶ μῆνας.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς μεγαλύτεραν ὁμοιότητα πρὸς τὴν Εὐρώπην ἔχουν αἱ βόρειοι προεκτάσεις αὐτῆς, δηλ. αἱ χῶραι τοῦ Ἄτλαντος καὶ ἡ Κυρηναικὴ· αἱ λοιπαὶ χῶραι ὁμοιάζουν περισσότερο πρὸς τὴν Πρόσω Ἀσίαν. Ὅπως ἐκεῖ, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἐνταῦθα διὰ τὸ ξηρὸν κλίμα σχηματίζονται ἔρημοι καὶ διὰ τοῦτο μεγάλαὶ ἐκτάσεις δὲν ἔχουν πυκνὸν πληθυσμόν. Ἡ Ἀραβικὴ ἔρημος συνεχίζεται διὰ τῆς μεγάλης τροπικῆς ἐρήμου Σαχάρας. Ἡ ἐξαιρετικὴ εὐφορία τῆς Μεσοποταμίας διὰ τοῦ Εὐφράτου καὶ τοῦ Τίγρητος ἐπαναφαινεται εἰς τὴν Αἴγυπτον ὡς «δῶρον τοῦ Νεῖλου». Ὡς πρὸς δὲ τοὺς κατοίκους, ἡ ὁμοιότης εἶναι γενικὴ· καθ' ὅλην τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν συναντῶμεν τοὺς Ἀραβας καὶ τὴν μωαμεθανικὴν

θηρσκείαν. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος, τὰ τζαμιά, οἱ μιναρέδες καὶ αἱ κιβωτισοειδεις οἰκίαι δίδουν εἰς τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν ὄψιν ἀνατολικήν. Οἱ Ἕλληες ἔχουν ἐπιρροὴν εἰς τὴν Αἴγυπτον, οἱ Ἴταλοὶ κατέχουν τὴν Λιβύην, οἱ δὲ Γάλλοι τὰς χώρας τοῦ Ἀτλαντος μετὰ τῆς Σαχάρας. Ἔνεκα τούτου εἰς πολλὰς πό-

65. Χωρίον τῆς Β. Ἀφρικῆς. Αἱ οἰκίαι εἶναι κτισμέναι μὲ πηλόν.

λεις τῆς Βορ. Ἀφρικῆς φαίνεται ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἐπίδρασις.

Ἀσκήσεις. — 1. Ἀπομνημόνευσε τὰς χώρας τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. 2. Ἐκ τοῦ πίνακος 7 προσδιώρισε τὸν πληθυσμὸν αὐτῆς. — 3. Σχεδιάσαστε τὴν Βόρ. Ἀφρικὴν καὶ χρωμάτιστε ἰδιαιτέρως τὰς Ἰταλικὰς καὶ Γαλλικὰς κτήσεις. — 4. Ταξίδευστε ἐκ τοῦ Πειραιῶς εἰς τὸ Κάιρον καὶ τὸ Ἀσουάν. ✓

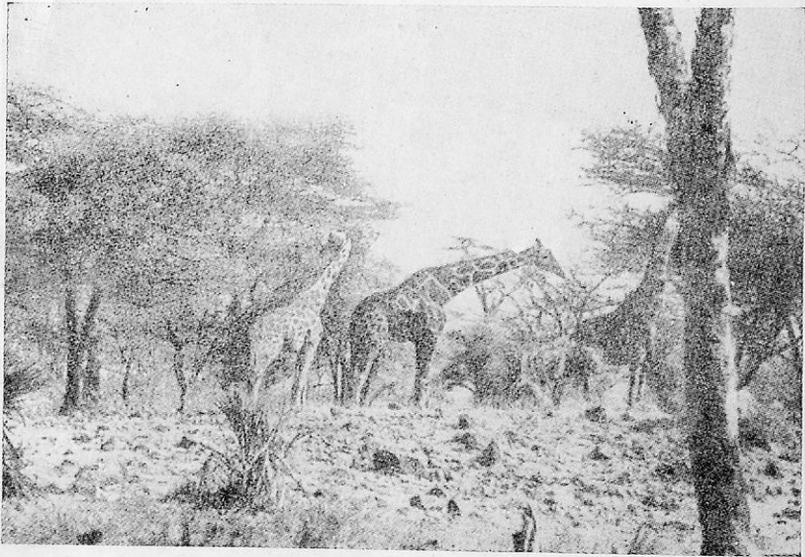
2. Ἡ ΤΡΟΠΙΚΗ ΔΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά. — Τὸ μεγαλύτερον τοῦτο τμήμα τῆς Ἀφρικῆς διαφέρει πολὺ ἀπὸ τὴν Βόρ. Ἀφρικὴν εἶναι τροπικόν, δηλ. θερ-

μόν, ὑγρὸν καὶ νοσῶδες, γεμᾶτον ἀπὸ πυκνὰ δάση, ἄγρια ζῶα καὶ πτηνά. Πανταχοῦ παρουσιάζεται ἡ μαύρη φυλὴ (ἢ Νιγηρική), ἡ ὁποία διακρίνεται εἰς τοὺς Σουδανέζους καὶ εἰς τοὺς Μπαντοῦ. Ἡ πρὸς τὴν Σαχάραν περιοχὴ λέγεται *Σουδάν*, ἡ δὲ περὶ τὸν Ἰσημερινόν, *Ἰσημερινὴ Ἀφρική*.

Α'. ΣΟΥΔΑΝ

Φυσικὴ ἄποψις.—“Ὅπως ἡ Σαχάρα κατέχει ζώνην τῆς Ἀφρι-

66. Καμηλοπαρδάλεις εἰς τὴν Ἀφρικανικὴν σαβάνναν.

κῆς, τοιοῦτοτρόπως νοτίως αὐτῆς ἐκτείνεται ὡς ζώνη ἐκ Δ πρὸς Α τὸ Σουδάν. Εἶναι παλαιογενές ὄροπέδιον, παρουσιάζον βαθμίδας καὶ καταβυθίσματα. Εἰς ἓν ἐκ τούτων εὐρίσκεται ἡ λίμνη *Τσάδα* (ὕψομ. 240 μ.), εἰς τὴν ὁποίαν ρέουν πολλοὶ ποταμοί. Ὁ μέγας ποταμὸς Νίγηρ διαγράφει μέγα τόξον εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ στρέφεται πρὸς τὴν ἀκτὴν, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τὴν χώραν *Ἄνω Γουινέαν*. Ὅσον περισσότερον ἀπομακρυνόμεθα τῆς Σαχάρας, τόσο ἡ χώρα γίνεται πλουσιωτέρα εἰς βροχάς. Αἱ ξηραὶ

στέππαι μεταβάλλονται βαθμηδόν εἰς *χλοερὰς στέππας*. Αὐταὶ σκεπάζουν τὸ βόρειον μέρος τοῦ Σουδάν. Νοτιώτερον ἀκολουθοῦν αἱ σαβάνναι, αἱ ὁποῖαι καλύπτουν τὰ δύο τρίτα τῆς ἐπιφανείας τοῦ Σουδάν. Πρὸς τὴν Ἄνω ὅμως Γουινέαν, ὅπου οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι ἀφίουν εἰς τὰς κλιτύς τῶν ὁρέων συνεχεῖς βροχάς, σχηματίζονται τροπικὰ δάση. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν τροπικῶν βροχῶν τὸ ἔδαφος μεταβάλλεται εἰς παχὺ καὶ κεραμόχρουν πέτρωμα, τὸν λατερίτιν. Πρὸς τὴν θάλασσαν δὲ ἐκτείνονται προσχωσιγενεῖς πεδιάδες, ἡ τοῦ Σενεγάλη ποταμοῦ, ἡ τοῦ Γαμβία καὶ αἱ πεδιάδες τῆς Γουινέας, εἰς τὰς ὁποίας περιλαμβάνεται καὶ τὸ δέλτα τοῦ Νίγηρος.

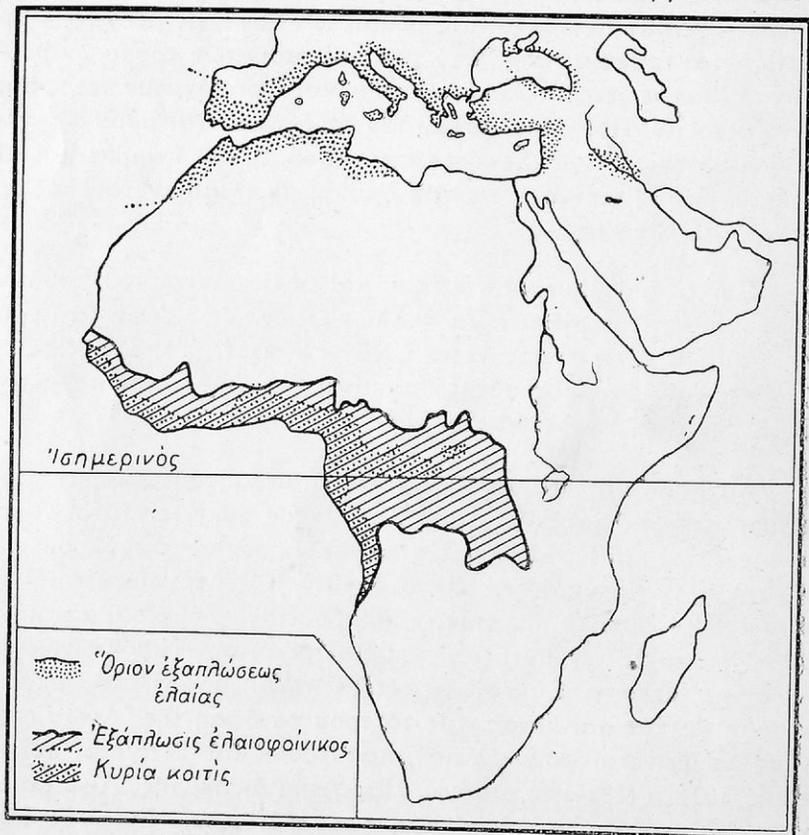
Πανίς. — Αἱ χλοεραὶ στέππαι καὶ αἱ σαβάνναι τοῦ Σουδάν εἶναι εὐχάριστον ἐνδιαίτημα πολλῶν ζώων. Ἄλλ' εἰς τὰ ὑγρά καὶ χαμηλὰ μέρη ἀναφαίνεται ἡ μύγα *Τσετσε*, ἡ ὁποία βασανίζει τὰ ζῷα. Ἐν εἶδος αὐτῆς δαγκάνει τὸν ἄνθρωπον καὶ προξενεῖ τὴν φοβερὰν *ἀσθένειαν τοῦ ὕπνου*.

Κάτοικοι καὶ προϊόντα. — Μερικὰ μέρη τοῦ Σουδάν κατοικοῦνται ἀπὸ τοὺς Νιγηρῆτας Σουδανούς πυκνῶς. Οὗτοι εἶναι μωαμεθανοὶ καὶ διαμένουν εἰς μεγάλα χωρία, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Καλλιεργοῦν γεώμηλα, ἀραχίδας (φυστίκια ἀράπικα), ἀραβόσιτον, βάμβακα καὶ κέγχρον, ὃ ὁποῖος χρησιμεύει ὡς κυρία τροφή τῶν Νιγηρητῶν. Διὰ λίπασμα μεταχειρίζονται στάκτην τῶν χόρτων, τὰ ὁποῖα καίουν εἰς τὰς σαβάννας. Εἰς τὰ τροπικὰ δάση τῆς Ἄνω Γουινέας λαμβάνεται φοινικέλαιον, καουτσουκ καὶ ἐξάγεται πολυτιμος ξυλεία (ἔβεννος, μαόνι). Παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ἄνω Γουινέας ὑπάρχουν μεγάλαι φυτεῖαι κακαοδένδρων. Ἐνταῦθα παρατηρεῖται ἡ μεγίστη ἐπὶ τῆς γῆς παραγωγή τοῦ κακάου.

Τὸ Σουδάν εἶναι χώρα ἡ ὁποία ἔχει μέλλον. Μεταξὺ τῶν 50 ἑκατ. Νιγηρητῶν ζοῦν σήμερον 27 χιλ. λευκοί, λαμβάνοντες πολλὰς προφυλάξεις διὰ τὴν ὑγείαν των. Μεταξὺ αὐτῶν εἶναι καὶ 500 Ἑλληνες.

Πολιτικὴ κατάστασις. — Τὸ μεγαλύτερον τμῆμα ἀνήκει εἰς

τούς Γάλλους. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι τὸ **Ντακάρ**, παρὰ τὸ ἀκρωτήριον Πράσινον, κέντρον δὲ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου τὸ **Τιμβουκτοῦ**. Εἰς τὰς ὄχθας τῆς λίμνης Τσάδας καλλιεργεῖται βάμβαξ. Σπουδαιότερα εἶναι τὰ τμήματα τῶν Ἑγγλων. Τοιοῦ-

67. Ἡ ἐξάπλωσις τῆς ἐλαίας καὶ τοῦ ἐλαιοφοίνικος.

τον εἶναι ἡ **Νιγηρία** (βλ. πίν. 8), ἐκτεινομένη περίε τοῦ Νίγηρος ποταμοῦ μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας. Ἐκ τοῦ λιμένος ταύτης **Δάγος** γίνεται ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον φοινικελαίου καὶ γαιοκαρύων. Ἡ Ἑγγλία μετὰ τῆς Αἰγύπτου κατέχει καὶ τὸ Αἰγυπτιακὸν Σουδάν, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται ὑψηλότερον τῆς Νουβίας

καὶ διασχίζεται καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Νείλου. Καὶ ἐδῶ εἶναι μεγάλαι φυτεῖαι βάμβακος.

Εἰς τὴν Ἄνω Γουινεάν ὑπάρχει καὶ μία ἐλευθέρα δημοκρατία τῶν Νιγηρῶν, ἡ **Λιβερία**, ἰδρυθεῖσα ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανούς κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα. Αἱ Ἕνωμ. Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἔχουν ἐγκαταστήσει ἐδῶ μεγάλας φυτείας καουτσούκ. ✓

Πίναξ 8. — Σουδάν.

Χῶραι	Ἐπιφάνεια εἰς τετραγ. χιλιομέτρα	Κάτοικοι κατὰ χιλ. ὁ μέτρον	Κάτοικοι εἰς 1 τετραγ. χιλιομέτρ.	Πρωτεύουσα καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαιότατα προϊόντα
Γαλλικὸν Σουδάν	4.700	15.500	3	Ντακάρ (55) Τιμβουκτού (6)	φυστικὰ ἀράπικα φοινικέλαιον δέρματα
Βρετταν. Σουδάν					
α) Γαμβία	107	200	19	Βαθούρστ (10)	
β) Σιέρρα Λεόνε	80	1.700	19	Φρηγιάου (44)	κακάον
γ) Παρ. Χρυσοῦ	208	2.900	14	*Ακκρα (38)	χρυσὸς
δ) Νιγηρία	850	20.000	22	Λάγος (100) Ἰμπαντάν (150)	φοινικέλαιον καουτσούκ
ε) Αἰγ. Σουδάν	2.600	5.700	2	Χαρτούμ (50) Ὀμντουρμάν (100)	βάμβαξ
Λιβερία	95	2.000	21	Μαυροβία (10)	καουτσούκ φοινικέλαιον

Τὸ κακάον.—Ὅταν τρώγωμεν τὴν σοκολάταν μας, δὲν φανταζόμεθα τοὺς ἀτελειώτους κόπους καὶ τὰς φροντίδας, τὰς ὁποίας ἀπαιτεῖ μία φυτεῖα κακάου.

Ἡ κακαοφυτεία ὁμοιάζει πρὸς μικρὸν δάσος. Τὰ δένδρα εἶναι 3 ἕως 8 μέτρα ὕψηλά καὶ ἴστανται εἰς ἀπόστασιν ἀλλήλων 4 ἕως 6 μέτρων. Πρὸς προφύλαξιν τῶν εὐπαθῶν κακαοδένδρων ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ τοῦ ἀνέμου φυτεύουν μεταξὺ τούτων βανανέας ἢ κομμιόδενδρα. Ἐπειδὴ τὸ κακαόδένδρον ἀγαπᾷ ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλίμα, εὐδοκίμει εἰς τὰ ὑγρὰ τροπικὰ μέρη, ἰδίως δὲ εἰς ὕψη ὀλιγώτερον τῶν 300 μέτρων.

Μὲ περιέργειαν παρατηρεῖ ὁ ξένος ἐπὶ τοῦ κορμοῦ τὸν ἀγγουροειδῆ καρπὸν μεταξὺ μικρῶν ἐρυθρῶν ἀνθέων. Ὁ συλλέκτης τὸν κόπτει μὲ προσοχὴν, ὥστε νὰ μὴ πειραχθοῦν οἱ παρακείμενοι κάλυκες καὶ ἄνθη. Ἐντὸς τοῦ καρποῦ εἶναι οἱ σπόροι, τῶν ὁποίων πρόκειται νὰ γίνῃ σειρά

ἐπεξεργασιῶν ὅπως παρασκευασθῆ; ἡ θρεπτικὴ αὕτη τροφή. Τὸ κακάο-δενδρον ἀνθεῖ καὶ καρποφορεῖ καθ' ὅλον τὸ ἔτος, διὰ τοῦτο καὶ αἱ συκομιδαὶ δὲν σταματοῦν ποτέ.

Β'. ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ ΑΦΡΙΚΗ

Φυσικὴ ἄποψις.— Ἐκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας μέχρι τῆς λίμνης τοῦ Ἐδουάρδου, ἐκτείνεται ἡ Ἰσημερινὴ Ἀφρική,

68. Συλλογὴ κακάου εἰς τὴν Ἀφρικὴν

ἡ ὁποία εἶναι ἡ θερμότης καὶ ἡ βροχερωτάτη ζώνη τῆς ἡπείρου. Εἰς τὸ ἡφαιστειογενὲς ὄρος Καμερούν, τὸ ὁποῖον εἶναι πλησίον τοῦ μυχου τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας, πίπτει βροχὴ 10 μέτρων ὕψους (ἐν Ἀθῆναις 0,40 μ.). Ἔνεκα τοῦ βροχεροῦ κλίματος πολυυδρότατος εἶναι ἔνταυθα ὁ μέγας ποταμὸς Κόγγος, ὁ ὁποῖος ρεεῖ εἰς τεραστίαν λεκάνην. Εἰς τὸ τοιοῦτον ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα ἀναπτύσσονται πυκνὰ τὰ τροπικὰ ἢ παρθένα δάση, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐμφωλεύουν δηλητηριώδη ἔντομα καὶ ὄφεις, πίθηκοι, ἐλέφαντες, ποικιλόχρωμα πτηνὰ καὶ πολλὰ ἄλλα ζῷα.

Κάτοικοι.— Ὁ ὑγρὸς καύσων καθιστᾷ τὴν περιοχὴν ταύτην διὰ τὸν ἄνθρωπον νοσηρὰν, διὰ τοῦτο καὶ ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀραιός. Οἱ Εὐρωπαῖοι προσβάλλονται ἀπὸ πυρετοῦς καὶ δυσεντερίαν, ὑποφέρουν δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ Μπαγτοῦ. Διὰ τοῦτο διαμένουν καὶ ἐργάζονται εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ὀλιγώτερον νοσηρὸν. Καλλιεργοῦν κέγχρον καὶ

όρυζαν. Πλήν τούτων κατοικοῦν εἰς τὰ δάση καὶ Πυγμαῖοι, με ἀνάστημα ἑνὸς μέτρου, ζῶντες κυρίως ἀπὸ τὸ κυνήγιον.

Πολιτικὴ κατάστασις καὶ προϊόντα. — Τὰ μεγαλύτερα μέρη τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς ἀνήκουν εἰς τοὺς Γάλλους, τοὺς Βέλγους καὶ Πορτογάλους (βλ. πίν. 9). Τὸ λεγόμενον **Βελγικὸν Κόγγον**, ἂν καὶ εἶναι ἐξαπλάσιον τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἔχει κατοίκους 10 ἑκατομ., ἐκ τῶν ὁποίων λευκοὶ εἶναι μόνον 4 χιλ. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Λεοπόλδβιλ** (40). Οἱ Μπαντοῦ, οἱ

69 Καλύβαι ἰθαγενῶν τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.
(Παρατηρήσατε τὰ ξύλα τῶν στεγῶν).

ὁποῖοι εἶναι εἰδωλολάτραι, ἐγκαθιστοῦν εἰς τὰ τροπικὰ δάση φυτείας κακάου, καφέ καὶ καπνοῦ. Οἱ Βέλγοι ἀνεύρουν ἐσχάτως πλούσια κοιτάσματα χαλκοῦ καὶ ραδίου εἰς τὴν περιοχὴν **Κατάγκαν** (NA), ὅπου ἰδρύθη νέα πόλις, ἡ **Ἐλισάβετβιλ** (50). Ἀξιόλογος εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὸν μέσον ροὺν τοῦ ποταμοῦ **Σιάνλεῦβιλ**.

Ἡ πορτογαλικὴ ἀποικία **Ἀγγόλα** κεῖται νοτιώτερον, ὅπου ὑπάρχει μίᾳ ἐποχῇ βροχῶν· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ἐκτείνονται σαβάνναι. Κατοικοῦν εἰς ταύτην 2.700 χιλ. Ἀπὸ τὴν πόλιν Βεγ-

γούελαν έστρώθη έσχάτως σιδηροδρομική γραμμή με 'Αγγλικά ξέσοδα, φθάνουσα εις τὰ χαλκωρυχεία τῆς Κατάγκας, πρὸς εύκολον μεταφορὰν τοῦ χαλκοῦ διὰ τὴν παγκόσμιον ἀγορὰν.

Συγκοινωνία. - 'Ολίγαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ φέρουν ἐκ τῆς παραλίας εις τὰ μεσόγεια, διότι αὐτὰί εἶναι ἀπότομοι.

70. Πασσαλόπηκτοι καλύβαι ἰθαγενῶν πρὸς προφύλαξιν ἀπὸ τῶν ἀγρίων ζῴων.

'Η συγκοινωνία ὁμως εις τὸν μέσον καὶ ἄνω ροῦν τοῦ Κόγγου γίνεται μετὰ πλοῖα, τὰ ὅποια πλέουν μεταξὺ τῶν καταρρακτῶν. 'Εσχάτως εἰσήχθη καὶ συγκοινωνία διὰ αὐτοκινήτων καὶ ἀεροπλάνων. Μεταξὺ τῶν λευκῶν, οἱ ὅποιοι ἔχουν ἐνταυθαέγκαταστήσει σταθμοὺς διὰ τὸ ἐμπόριον, υπάρχουν καὶ 'Ελληνες.

Πίναξ 9. 'Ισημερινὴ 'Αφρική.

Χῶραι	'Επιφάνεια εις τετραγ. χιλιόμετρα	Κάτοικοι κατὰ χι- λιάδας	Κάτοικοί εις 1 τετρ. χιλμ.	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαῖαι πόλεις (κατὰ χιλιόμε.)	Σπουδαί- οτα προϊ- όντα γενι- κῶς
Γαλλ. 'Ισημ. 'Αφρ.	3 370 000	3.200	1.4		
Βελγικὸν Κόγγον	2 385 000	10 000	4.1	Λεοπόλβιλ (40)	φοινικέλ. - κακάον
'Αγγόλα	1.250 000	2 500	2.0	'Ελισάβετβιλ (50) 'Αγ. Παῦλος τῆς Λοάνδης (20)	χαλκός καουτσούκ κακάον φοινικέλ. - καπνός
Καμεροῦν (Γαλλ. έντολή)	430 000	2.200	5	Δουάλα (20)	κακάον

Τὸ παρθένον δάσος. - Κανονικώτατα πίπτουν κατ' ἔτος ἐπὶ δέκα μῆνα μετὰ μεσημβρίαν καὶ τὴν νύκτα ραγδαῖαι βροχαί. Εἰς τοιαύτην ὑγρασίαν καὶ θερμότητα ἀναπτύσσεται τὸ πυκνὸν παρθένον δάσος.

Ἡ βλάστησις σχηματίζει τέσσαρα ἀλλεπάλληλα δώματα. Εἰς τὸ κατώτατον, τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ χαμηλὰ βότανα καὶ ἔρποντα φυτὰ. Ἀνωτέρω τούτων ὑψοῦνται ὑψηλοὶ θύμνοι καὶ νεαρὰ δένδρα. Ὑπεράνω αὐτῶν δένδρα 20—30 μ. ὕψους ἀπλώνουν κλάδους, μετὰ τῶν ὁποίων συμπλέκονται ἄπειρα ἐλισσόμενα φυτὰ καὶ ἀποτελοῦν πραγματικὴν στέγην. Ὑπεράνω ἀκόμη αὐτῶν ὑψοῦνται κατὰ διαστήματα, πολλὰκις ἀνὰ ἑκατοντάδας μέτρων, μεμονωμένα πελώρια δένδρα ἀριθμοῦντα ὕψος 60 ἢ καὶ 70 μέτρων. Οἱ ἀτελεύτητοι καὶ λεπτοὶ κορμοὶ τῶν φυτῶν «λιάνων» περισφίγγουν τοὺς κορμούς τῶν δένδρων, ἀνέρχονται καὶ ἀπλώνονται ἀπὸ κορυφῆς δένδρου εἰς κορυφὴν ἄλλου, ὡς ἄρμενα πλοίου, κατέρχονται πάλιν εἰς τὸ ἔδαφος καὶ περιπλέκονται πάλιν εἰς ἄλλον κορμόν. Εἰς τοὺς κλάδους, τοὺς κλώνους καὶ εἰς αὐτὰ τὰ φύλλα ἐπικάθηνται πλῆθος παρασίτων. Λεῖπει ἐντελῶς ἡ δροσερὰ καὶ ζωογόνος ἐπίδρασις τοῦ ἀνέμου εἰς τὸ πυκνὸν τοῦτο καὶ κλειστὸν δασικὸν στέγασμα. Αἱ ἡμέραι ἐντὸς τούτου εἶναι σκοτειναί, αἱ δὲ νύκτες ἀκόμη βεβαίως σκοτεινότεραι.

Τὰ ὑγρά τροπικὰ δάση δὲν παρουσιάζουν τὴν αὐτὴν πανταχοῦ εἰκόνα. Μερικαὶ ὁμως ἐμφανίσεις εἶναι γενικαί· πάντοτε π. χ. τὰ δένδρα ἔχουν μεγάλας καὶ ἰσχυράς ρίζας, οἱ κορμοὶ τῶν ὁμοιάζουν, ἂν καὶ ἀνήκει ἕκαστον δένδρον εἰς ἴδιον γένος· παρὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν ἢ ἀνύψωσις τῶν δένδρων, κατὰ τρόπον ὄχυροῦ τείχους, εἶναι γενικὴ καὶ πανταχοῦ εἶναι ἐστρωμμένη δυσκολοδιάβατος ξυλεία, τὴν ὁποῖαν ἔναποθέτει ἡ κανονικὴ καὶ διαρκὴς πλήμμυρα τῶν ποταμῶν.

Εἰς τὸν πλούσιον τοῦτον φυτικὸν κόσμον τοῦ σκοτεινοῦ δάσους διαμένουν σχετικῶς ὀλίγα ζῷα. Ἡ ζωὴ τούτων ἐμφανίζεται τὴν πρωΐαν καὶ τὴν ἑσπέραν εἰς τὰς ὑψηλὰς ἄκρας τῶν δένδρων Ἀγριογαλαί, πίθηκοι μικροὶ καὶ μεγάλοι κατ' ἀγέλας περιφέρονται εἰς τὰ δένδρα διὰ τῶν κλάδων. Παπαγάλλοι καὶ ἄλλα πτηνὰ ζοῦν ἐπ' αὐτῶν, τρώγοντες μακαρίως καρπούς. Πολλὰ θηρία κατοικοῦν καὶ ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Τοιαῦτα εἶναι ἡ λεοπάρδαλις καὶ ὁ γορίλλας, ὁ ὁποῖος ἔχει ὕψος δύο μέτρων καὶ φθάνει τὸ βᾶρος τῶν τριῶν στατήρων. Μικραὶ ἀντιλόποι, νανώδεις μόσχαι, μώνυχα πυγμαία, βουβαλίδια καὶ ἱππάρια διατρέχουν ἐλαφρῶς τὰ φυλλώματα, ὅπως γλοστρουῖν καὶ οἱ ὄφεις, αἱ χελῶναι καὶ σαῦραι Ἀφροντίς ὁ ἐλέφας βαδίζει διὰ τοῦ δάσους, τῆς λόχμης καὶ τῶν περιπεπλεγμένων φυτῶν. Καὶ αὐτὰ τὰ δένδρα παρεμερίζονται εἰς τὴν διάβασίν του καὶ ἀφίνει πέρασμα, τὸ ὁποῖον ὁ ἄνθρωπος ἐπωφελεῖται.

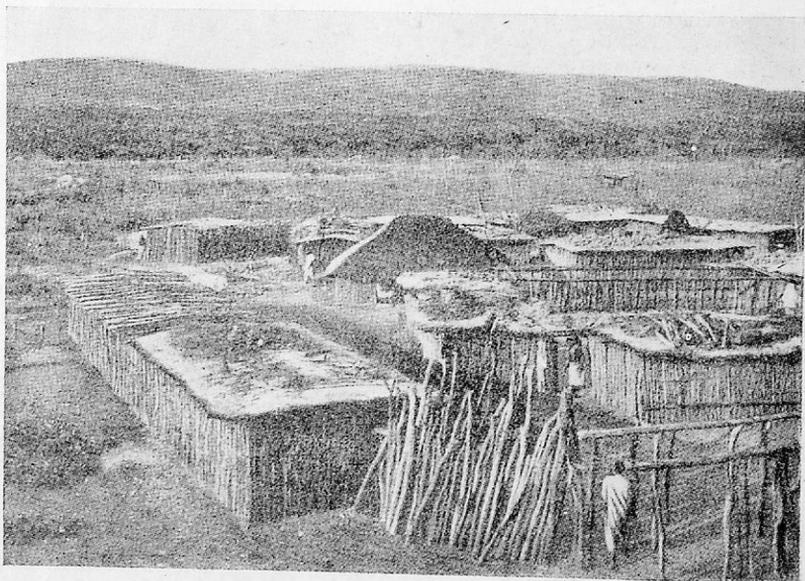
(Κατὰ τὸν S. Waibel)

Ἀσκήσεις.— 1. Σύγγραψε τὸ παρθένον δάσος πρὸς δάσος τῆς πατρίδος μας.— 2. Σχημάτισε χάρτην τῆς ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς· διά-

γραφε τὰς ἀγτιάς, τοὺς ποταμούς, τὰ πολιτικά ὄρια. Χρωμάτισε τὰ πικρὰ δάση. — 3. Ὅρισε τὰς συγκοινωνιακὰς ὁδοὺς τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς.

3. ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Φυσικὴ ἄποψις. — Ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ εἶναι ὕψηλὴ χώρα χωριζομένη ἀπὸ τὸ λεκανοπέδιον τοῦ Κόγγου ὑπὸ σειρᾶς ὄρέων

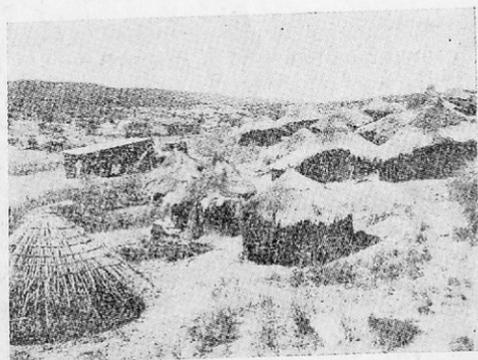

71. Χωρίον ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀφρικῇ.

καὶ καταπίπτουσα πρὸς Α εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Ὁ Κόλπος τοῦ Ἄδεν χωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τὴν χερσονοειδῆ χώραν *Σομαλίαν*.

Ἡ Ἀνατολ. Ἀφρικὴ εἶναι γενικῶς ὑψίπεδον μέσου ὕψους 1000 μέτρων, τὸ ὁποῖον διακόπτεται ὑπὸ μεγάλης ταφροειδοῦς καθιζήσεως καὶ ὑπὸ μεμονωμένων ὄρέων ἢ καθιζήσις ἢ ὁποῖα ἐκτείνεται ἐκ Β πρὸς Ν περικλείει σειρὰν μεγάλων λιυῶν, εἰς

δὲ τὰς πλευρὰς αὐτοῦ ὑψώνονται ἐσβεσμένα ἢ καὶ ἐνεργὰ ἠφαί-
στεια. Τὸ ἐσβεσμένον ἠφαιστειοὺν **Κιλιμαντζάρον** (ὑψ. 6.000 μ.)
εἶναι τὸ ὑψιστὸν ὄρος τῆς Ἀφρικῆς· ἂν καὶ εὐρίσκεται πλησίον
τοῦ Ἰσημερινοῦ, φέρει εἰς τὰς κορυφὰς παγετῶνας καὶ χιόνας.
Ἐπιψηλὰ εἶναι καὶ τὰ ὄρη τῆς Αἰθιοπίας (Ἀβησσυνιακαὶ Ἄλ-
πεις), ἐπικαθήμενα εἰς σχιστολιθικὸν ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον περι-
στοιχίζεται ὑπὸ ἠφαιστειῶν. Ἐκ τῆς ἐνταῦθα λίμνης **Τινας** ἔχει
τὰς πηγὰς τοῦ ὀ ἀνατολικὸς βραχίων τοῦ Νεῖλου, ὁ **Κυανοῦς**
Νεῖλος. Ὁ μακρότερος βραχίων αὐτοῦ, ὁ Λευκὸς Νεῖλος, ἐξέρ-
χεται ἐκ τῆς μεγίστης
λίμνης Βικτωρίας, ἢ
ὁποῖα εὐρίσκεται εἰς
ὑψος 1130 μ. καὶ κα-
τέχει ἐπιφάνειαν δι-
πλασίαν τῆς Ἑλληνι-
κῆς Μακεδονίας.

72. Χωρίον τῆς Ἀβουσηνίας
(Παρατηρήσατε τὸ σχῆμα τῶν οἰκίων
καὶ τῶν στεγῶν τῶν)

Αἱ βροχαὶ εἰς τὴν
Ἄνατ. Ἀφρικὴν δὲν
εἶναι τόσοσιν ἄφθονοι,
ὅπως εἰς τὴν λοιπὴν
Ἰσημερινὴν Ἡ Σο-
μαλία μάλιστα, ἢ ὁ-
ποῖα ἀντικρύζει τὴν
Ἀραβίαν, εἶναι πτω-
χὴ εἰς βροχὰς καὶ διὰ
τοῦτο τὸ ἔδαφος εἶναι στεπεπῶδες. Μόνον ἢ παραλία πλησίον
τοῦ Ἰσημερινοῦ δέχεται βροχὰς ἐκ τῶν νοτιοανατολικῶν ἀνέ-
μων καὶ ἔχει πυκνὰ δάση, ἐκ φοινίκων τὸ πλεῖστον. Ἀλλαχοῦ
ἐπικρατοῦν αἱ σαβάνναι, τὰ δὲ δάση περιορίζονται εἰς τὰς κοι-
λάδας τῶν ποταμῶν. τὰς παραλιμνίους περιοχὰς καὶ τὰ χα-
μηλὰ μέρη τῶν ὀρέων Ἡ Ἄνατ. Ἀφρικὴ εἰς τὰ ὀροπέδια δὲν
εἶναι νοσηρὰ καὶ διὰ τοῦτο κατοικεῖται πυκνότερον ἢ ἡ λοιπὴ
Ἰσημερινὴ Ἀφρικὴ. Πλὴν τῶν Νιγηρτῶν ἐνταῦθα κατοικοῦν καὶ
Εὐρωπαῖοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἐγκαταστήσει πολλὰς φυτείας
ὁμοίας πρὸς τὸ Σουδάν.

Πολιτική κατάστασις.—'Η 'Ανατολική 'Αφρική εἶναι διαμοιρασμένη ὑπὸ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, τῆς 'Ιταλίας, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Πορτογαλίας. 'Η κτῆσις τῆς Γαλλίας εἶναι μικρὰ περιοχή τῆς Σομάλης (Γαλλικὴ Σομαλία) παρὰ τὸν πορθμὸν Βάβ-ἐλ Μανδὲβ καὶ διὰ τοῦτο ὁ λιμὴν *Τσιμπουτι* ἔχει σπουδαιότητα. 'Εκ τούτου σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἄγει εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αἰθιοπίας *'Αδδῆς-Ἀμπέμπα*(90). Αἱ κτήσεις τῶν ἄλλων τριῶν κρατῶν εἶναι ἐκτενεῖς.

1. **'Ιταλικαὶ Κτήσεις.**—'Η πρὸ τοῦ 1936 ἐλευθέρᾳ αὐτοκρατορία τῆς Αἰθιοπίας ἢ 'Αβυσσηνίας (900.000. τετρ. χιλ., 10 ἑκατ. κατ.), ἀνήκει σήμερον εἰς τὴν 'Ιταλίαν. Τὰ ἐδάφη αὐτῆς ἐκτείνονται κατὰ βαθμίδας εἰς διάφορα ὕψη· διὰ τοῦτο τὸ κλίμα ἀπὸ τὰ χαμηλὰ μέρη, ὅπου εἶναι θερμόν, εἰς τὰ ὕψηλὰ καθίσταται εὐκρατον.

Εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη εὐδοκιμεῖ τὸ ζακχαροκάλαμον, ἡ ὄρουζα καὶ ὁ βάμβαξ. Ὑψηλότερον τῶν 1000 μ. εὐδοκιμεῖ ὁ καφές, ὁ καπνὸς καὶ ἡ ἄμπελος. Τέλος, ὕψηλότερον τῶν 2700 μ., εἶναι ἡ περιοχή ὅπου καλλιεργοῦνται γεώμηλα καὶ σῖτος καὶ τρέφονται ἵπποι καὶ βόες. Οἱ Αἰθίοπες διαφέρουν ἀπὸ τοὺς ἄλλους Νιγηρῆτας, διότι αὐτοὶ ἀνήκουν εἰς τοὺς χαμιτικούς λαοὺς. Μὲ τὴν 'Ελλην. Αὐτοκρατορίαν ἄλλοτε εὕρισκοντο εἰς σχέσεις καὶ ἀπὸ 'Ελληνας ἱεραποστόλους παρέλαβον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Εἶναι ὅμως μονοφυσίται, ὅπως καὶ οἱ Κόπται τῆς Αἰγύπτου.

Πρὸ τῆς κατακτήσεως ἡ Αἰθιοπία εἶχεν ἀξιόλογον ἐξαγωγὴν καφέ καὶ δερμάτων διὰ τοῦ λιμένος τοῦ Τσιμπουτι. Ἦδη οἱ 'Ιταλοὶ ἀνέλαβον νὰ ἀναπτύξουν τὴν συγκοινωνίαν διὰ αὐτοκινητικῶν ὁδῶν καὶ νὰ συνδέσουν τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Αἰθιοπίας διὰ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς *Μασσάβας*, ἡ ὁποία εἶναι λιμὴν εἰς τὴν παράλιον χώραν 'Ερυθραίαν· ἡ χώρα αὕτη, συνορεύουσα πρὸς τὴν Γαλλικὴν Σομαλίαν, πρὸ πολλοῦ κατέχεται ὑπὸ τῆς 'Ιταλίας.

'Η χερσόνησος *Σομάλη*, θερμὴ καὶ στεππώδης χώρα, ἔχει μικρὰν οἰκονομικὴν σημασίαν. Εἶναι διαμοιρασμένη μεταξὺ τῆς 'Αγγλίας καὶ τῆς 'Ιταλίας.

2. Ἡ Βρεττανικὴ Ἀνατολικὴ Ἀφρικὴ συνεχεται μεσογείως ἀφ' ἑνὸς μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ Σουδάν καὶ ἀφ' ἑτέρου μετὰ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς. Οὕτως αἱ Βρεττανικαὶ κτήσεις εἶναι συνεχεῖς ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἕως τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου (Κεῖπτάουν). Εἰς τὴν ἀνατ. παραλίαν ἀνεπτύχθη ὡς ἐμπορικὴ πόλις ἡ **Μομβάζα**, ἐξάγουσα πολὺν βάμβακα. Ἀπ' αὐτὴν σιδηρόδρομος ἀναβαίνει εἰς τὴν χώραν Οὐγάνδα, ὅπου εἶναι ἡ μεγάλη λίμνη τῆς Βικτωρίας. Ἀπὸ δὲ τὴν πόλιν **Δαρσεσάλαμ** ἄλλος σιδηρόδρομος φθάνει εἰς τὴν λίμνην Ταγανίκαν.

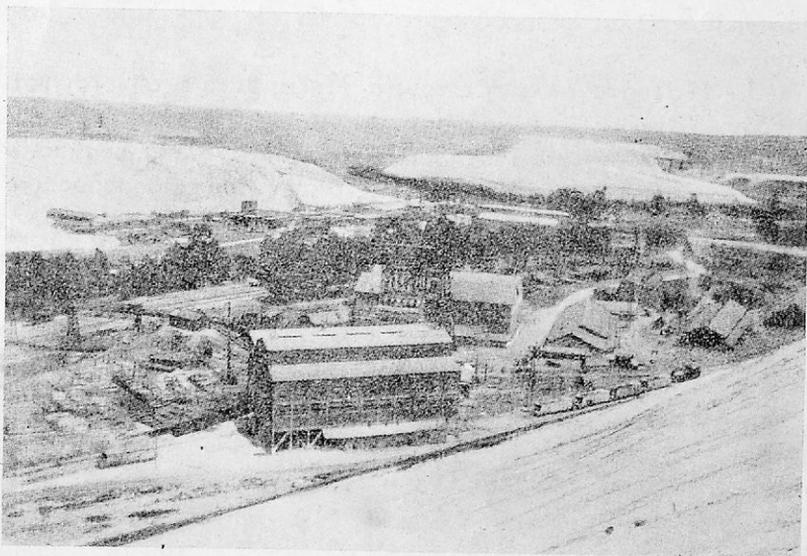
3. Ἡ Πορτογαλικὴ ἀποικία **Μοζαμβίκη** ἐκτείνεται νοτιώτερον. Ἔχει κλίμα νοσηρὸν καὶ διὰ τοῦτο κατοικοῦν ἐδῶ πολὺ ὀλίγοι Εὐρωπαῖοι. Ἄν καὶ εἶναι Πορτογαλική, εὐρίσκεται ὑπὸ Ἀγγλικὴν ἐπιρροήν. Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς δύο σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ διευθύνονται πρὸς μεσογείους Ἀγγλικὰς κτήσεις, τὴν **Ροδεσίαν** καὶ τὸ **Τράνσβααλ**.

Ἀσκήσεις.— 1. Διὰ τὴν λιμὴν Ταμποντι ἔχει σπουδαιότητα διὰ τὴν Γαλλίαν;— 2. Σχημάτισε τομὴν ἐκ τῆς λίμνης Βικτωρίας μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Γουαρδαφονίου.— 3. Ποῖα τὰ ἐξαγόμενα προϊόντα τῆς Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς;

4. NOTICIS ΑΦΡΙΚΗ

Γενικά.— Ἡ Νότιος Ἀφρικὴ ἔχει σχῆμα τριγώνου, τοῦ ὁποίου αἱ δύο παράλιοι πλευραὶ λήγουν εἰς τὸ ἀκρωτήριον τῶν Βελονῶν. Τοῦτο εὐρίσκεται εἰς τὸν αὐτὸν μεσημβρινὸν μετὰ τῆς Κερκύρας, τὸ δὲ νότιον γεωγραφικὸν πλάτος αὐτοῦ (350) εἶναι ἴσον πρὸς τὸ βόρειον γεωγραφικὸν πλάτος τῆς Κρήτης. Πλησίον αὐτοῦ εἶναι καὶ τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἑλπίδος. Ἡ νοτιὰ αὕτη ἀκτὴ πρὸ τῆς τομῆς τοῦ ἰσμοῦ τοῦ Σουέζ ἐχρησίμευεν ὡς σταθμὸς τῆς συγκοινωνιακῆς ὁδοῦ εἰς τὰς Ἰνδίας. Ἀρχαιότεροι τῶν Εὐρωπαίων ἀποίκων εἰς τὴν χώραν εἶναι οἱ λεγόμενοι Μπόερς, οἱ ὅποιοι κατάγονται ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν. Ἡ Νότιος Ἀφρικὴ εἶναι μία τῶν πολυτιμοτέρων μεταλλιοφόρων χωρῶν τῆς γῆς καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους.

Φυσική άποψις.—Τὸ μέσον ὕψος τῆς χώρας εἶναι 1300 μ., ἀλλὰ τὰ ὄρη αὐτῆς ἐκτείνονται παραλλήλως τῶν ὠκεανῶν, οὕτω δὲ ἡ Νότιος Ἀφρικὴ λσμβάνει μορφήν πινακίου. Ἐνεκα τῆς θέσεως αὐτῆς ἐν τῇ νοτίῳ εὐκράτῳ ζώνῃ ἔχει κλίμα ὁμοιον πρὸς τὸ τῆς Βορείου Ἀφρικῆς. Διὰ τὴν θέσιν τῶν ὀρέων ὀλίγα βροχαὶ φθάνουν εἰς τὰ μεσόγεια. Πρὸς τούτοις εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν ῥεεὶ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τῆς Βεγγουέλας, ὑπεράνω τοῦ

73. Τὸ μέγιστον χρυσορυχεῖον τοῦ κόσμου παρὰ τὸ Γιόχανεσμπουργκ.

ὁποίου ὁ ἀὴρ ψυχόμενος ρίπτει τὴν βροχὴν εἰς τὴν θάλασσαν· οὕτως φθάνει εἰς τὴν θερμὴν ἀκτὴν ξηρός.

Δι' αὐτὸ ἡ παραλία χώρα **Νάμιπ** καὶ ἡ ἐσωτερικὴ Καλαχάρη τῆς Ν. Ἀφρικῆς εἶναι ἀλμυραὶ ἢ ξηραὶ στέππαι παρόμοιαι πρὸς τὴν Σαχάραν. Αὗται πρὸς τὰ πλευρικὰ ὄρη μεταβάλλονται εἰς θαμνώδεις στέππας, ὅπου ζοῦν μεγάλαι ἀγέλαι ἀγρίων ζῶων, ἰδίως ἀπὸ ἀντιλόπας καὶ δορκάδας. Τρέφονται ἀκόμη εἰς αὐτὰς μεγάλα ποίμνια ζῶων (αἴγες, πρόβατα). Ὅπου

εἶναι δυνατὴ ἢ ἄρδεις ἀπὸ ποταμῶν ἢ ἀπὸ ἀρτεσιανῶν φρέαρ, ἐκεῖ εἶναι ἐγκατεστημένοι καὶ λευκοὶ ἄποικοι.

Γενικῶς αἱ ἐξωτερικαὶ πλευραὶ τῶν ὀρέων καταπίπτου κατὰ βαθμίδας. Εἰς τὰ χαμηλὰ πεδία καλλιεργοῦνται μεσογειακαὶ φυτεῖαι ἢ καὶ τροπικαί, εἰς τὰ μέτρια κατὰ τὸ ὕψος σιτηρά, εἰς δὲ τὰ ὑψηλότερα περιφέρονται πολλὰ αἰγοπρόβατα.

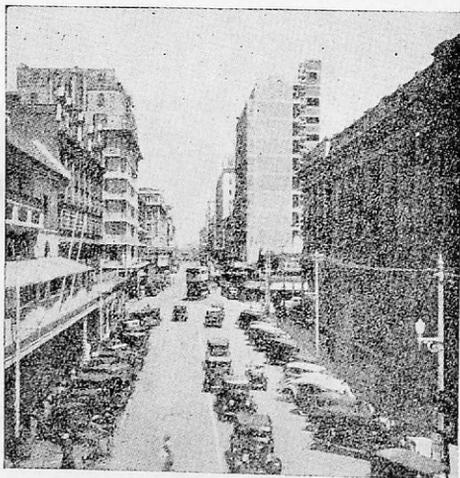
74. Οικογένεια Βουσμάνων εἰς τὴν Καλαχάρην.

Πολὺ μεγαλύτεραν σημασίαν ἀπὸ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν ἔχουσι τὰ μεταλλευτικὰ προϊόντα, γαϊάνθρακες, ἀδάμαντες καὶ ἰδίως χρυσός. Τὸ κέντρον τῆς χρυσορυχίας εἶναι ἡ *Γιοχάννεσμπουργ* καὶ διὰ τοῦτο αὕτη ἀνεπτύχθη εἰς μεγάλην πόλιν (300). Ἀδάμαντες ἐξορύσσονται παρὰ τὸ *Κιμπερλέν*, τὴν *Πραιτωρίαν* καὶ εἰς τὴν ἔρημον Νάμπ.

Πολιτικὴ κατάστασις.—Ἡ κυριώτερα Ἀγγλικὴ κτῆσις ἐνταῦθα εἶναι ἡ «Νοτιὰ Ἀφρικανικὴ Ἐνωσις». Ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων κρατῶν, τοῦ Ἀκρωτηρίου, τῆς Ὁράγγης, τοῦ Νατᾶλ καὶ τοῦ Τράνσβαλ. Ἔχει δύο πρωτεύουσας, τὴν *Πραιτωρίαν*

(85) καὶ τὴν *Κεϊπτάουν* (δηλ. Πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου, 200). Διὰ τὸ εὐκρατον κλίμα εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἀποικιακὴ περιοχὴ τῶν λευκῶν ἐν Ἀφρικῇ. Εἰς ὀλίκον ἀριθμὸν 9 ἑκατ. κατοίκων, δύο ἑκατ. εἶναι Εὐρωπαῖοι, μεταξύ τῶν ὁποίων 1500 Ἕλληνες.

Ὑπὸ τὴν Ἀγγλικὴν προστασίαν ὑπάρχουν καὶ ἄλλα κράτη

75. Κεντρικὴ ὁδὸς εἰς Γιολάνεσμπουργκ.

τῶν νέγρων. Οἱ ἰθαγενεῖς *Ότιεντόττοι* καὶ *Κάφροι* ζοῦν ἢ ὡς κτηνοτρόφοι, ἢ ὡς ἐργάται εἰς τὰς πόλεις. Εἰς δὲ τὴν Καλαχάρην ὑπάρχουν λείψανα παλαιστοτάτης φυλῆς, οἱ *Βουσμάνοι*· εἶναι χαμηλοῦ ἀναστήματος καὶ ζοῦν ὡς κυνηγοὶ σκληρὸν βίον εἰς τὰς ξηρὰς στέππας.

Ἡ Νότιος Ἀφρικὴ εἶναι ἡ πρώτη χρυσοφόρος χώρα τοῦ κόσμου, κατέχουσα πλεον τοῦ ἡμίσεος τῆς

παγκοσμίου παραγωγῆς τοῦ χρυσοῦ. Κύριοι λιμένες εἶναι ἡ *Κεϊπτάουν*, (220) ὁ *Διμήν Ἐλισάβετ* καὶ τὸ *Ντῶρμπαν* (200)

5. ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Γενικά. — Ἡ Ἀφρικὴ δὲν ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας νήσους ὅπως ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσία. Μία μόνον εἶναι μεγάλη ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ, ἡ *Μαδαγασκάρη*, ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν εἶναι μικραὶ, οὐδεμίαν δὲ φθάνει τὸ μέγεθος τῆς Κρήτης. Αἱ *Κανάριοι*, αἱ νῆσοι τοῦ *Πρασίνου* ἀκρωτηρίου καὶ τοῦ *Κόλπου τῆς Γουινέας* εἶναι πλησίον τῆς ἠπείρου, ἐνῶ ἄλλαι, αἱ *Ἀζόραι*, ἡ *Ἀσσησιῶν* καὶ ἡ *Ἁγία Ἐλένη*, γνωστὴ ἐκ τῆς ἐξορίας εἰς αὐτὴν τοῦ Μεγ. Ναπολέοντος, εἶναι εἰς

μεγάλην απόστασιν. Εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ νῆσοι αὗται ἠφαιστειογενεῖς καὶ κτήσεις τῶν Ἰσπανῶν, τῶν Πορτογάλων καὶ τῶν Ἄγγλων.

Αἱ νῆσοι εἰδικῶς.—Αἱ νῆσοι *Μαδέρα* καὶ *Ἀζόροι* ἀνήκουν εἰς τοὺς Πορτογάλους, αἱ δὲ *Κανάριοι* εἰς τοὺς Ἰσπανούς. Ἐχουν ὑγιεινὸν κλίμα καὶ θαυμασίας φυσικὰς καλλονάς, διὰ τοῦτο ἐτισκέπονται αὐτὰς πολλοὶ περιηγηταὶ καὶ ἀσθενεῖς. Παράγουν οἶνον, νοστήμους καρπούς καὶ πρῶιμα λαχανικά. Ἐκ τῶν Καναρίων ἡ *Δὰς Πάλμας* καὶ ἡ *Τενερίφα* χρησιμεύουν ὡς σπουδαῖοι σταθμοὶ τῶν συγκοινωνιῶν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Αἱ νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου εἶναι Πορτογαλικαὶ ἔχουν πτωχὴν βλάστησιν, διότι εἶναι πλησίον τῆς ξηρᾶς ζώνης τῆς Βορ. Ἀφρικῆς.

Αἱ νῆσοι τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας εἶναι τέσσαρες τὸν ἀριθμόν, ἐκ τῶν ὁποίων δύο εἶναι Ἀγγλικά καὶ δύο Πορτογαλικά. Ἐχουν τὸ ὑγρότατον καὶ θερμότατον κλίμα τῆς Ἰσημερινῆς Ἀφρικῆς καὶ παράγουν κακόν καὶ καπνόν. Αἱ δὲ Ἀσσησιῶν καὶ Ἄγ. Ἐλένη ἔχουν ἀποτόμους ἀκτὰς καὶ χρησιμεύουν ὡς σταθμοὶ καλωδίων.

Ἡ Μαδαγασκάρη.—Ἡ νῆσος αὕτη μεγαλυτέρα κατὰ τὴν ἔκτασιν ἀπὸ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου, ἔχει ὑψηλὰς ὄροσειρὰς πρὸς τὴν Α πλευρὰν καὶ διὰ τῶν νοτιοανατολικῶν κανονικῶν ἀνέμων δέχεται πλουσίας βροχὰς εἰς τὸ μέρος τοῦτο. Διὰ τοῦτο ἡ πλευρὰ αὕτη σκεπάζεται ἀπὸ πυκνὸν δάσος. Τουναντίον τὸ ἐσωτερικὸν καὶ τὸ δυτικὸν εἶναι μᾶλλον ξηρὸν καὶ πληρὲς στεππῶν (3 ἑκατ. κάτ.). Αἱ πρὸς Α τῆς Μαδαγασκάρης νῆσοι δεικνύουν ὅτι ἄλλοτε ἡ νῆσος συνεδέετο μὲ τὰς Ἰνδίας. Διὰ τῶν νήσων τούτων, βοηθούμενοι ὑπὸ θαλασσίων ρευμάτων, ἦλθον μὲ τὰ ἀκάτια τῶν Μαλαῖοι ἀπὸ τὰς νήσους τῶν καὶ ἐγκατεστάθησαν ἐδῶ. Σπουδαιότερα τούτων εἶναι ὁ *Μαυρίκιος*, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε ἦτο ὁ σπουδαιότερος σταθμὸς τῆς ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας. Σήμερον ἔχει μεγάλας φυτείας σακχαροκαλάμου. Ἐπὶ μικρᾶς νήσου,

πολύ πλησίον τῆς Ἐνατ. Ἀφρικῆς, κεῖται ἡ *Ζανξιβάρη*, ἡ ὁποία ἄλλοτε κατεῖχε τὸ ἐμπόριον ὅλης τῆς Ἐνατ. Ἀφρικῆς. Τὴν σπουδαιότητα αὐτὴν ἔχει σήμερον ἡ Μουμμάζα.

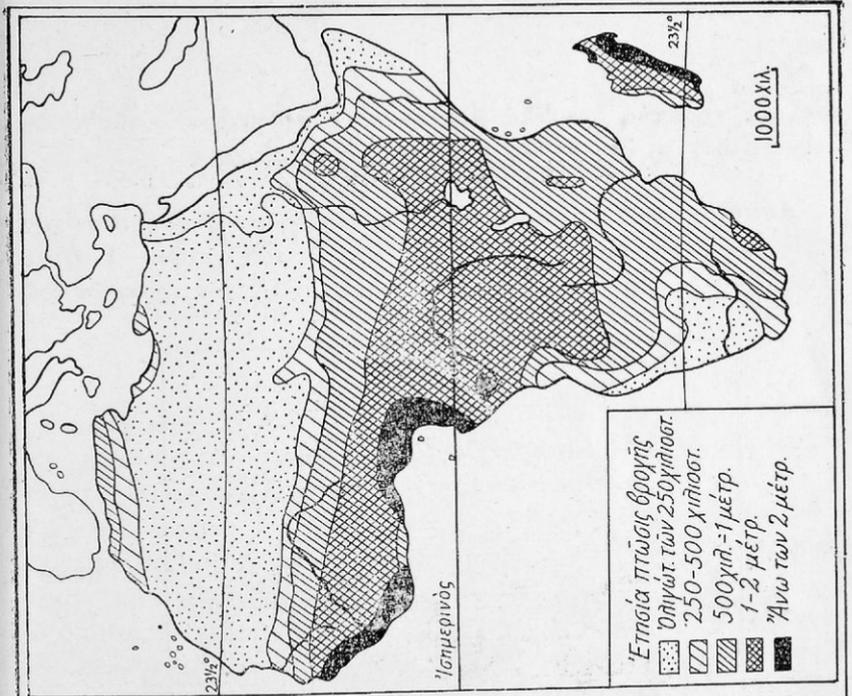
Ἀσκήσεις.—1. Ποῖαι νῆσοι περὶ τὴν Ἀφρικὴν ἔχουν κατὰ τὸν χάρτην τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας σπουδαίαν θέσιν;—2. Ἰχνογράφησε σχέδιον τῆς Ἀφρικῆς καὶ φέρε τὰς θαλασσίας ὁδοὺς, αἱ ὁποῖαι διέρχονται ἀπὸ τὰς νήσους.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

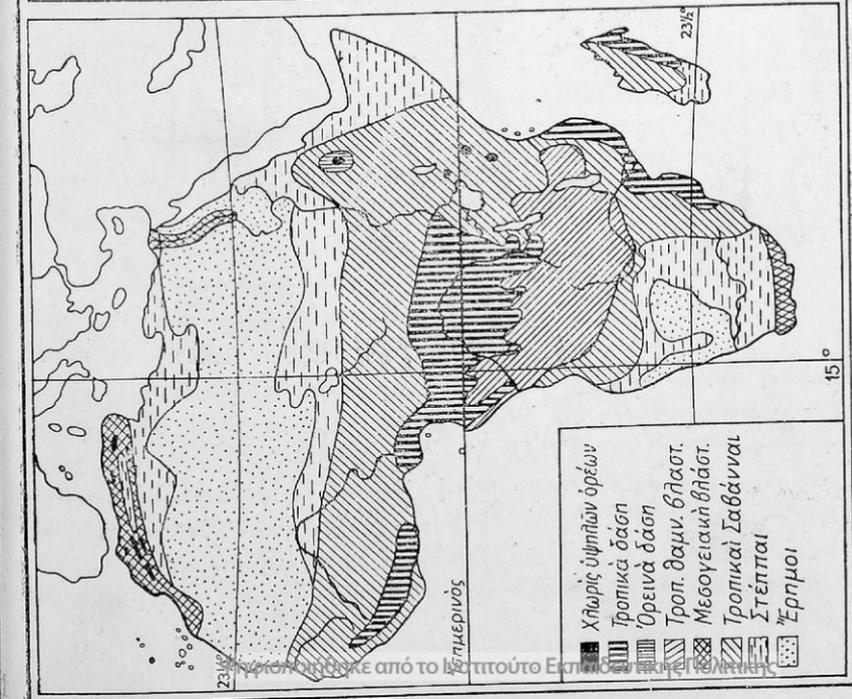
Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἥπειρος τῆς μαύρης φυλῆς τῶν *Νιγητῶν*. Οὗτοι διακρίνονται εἰς δύο κυρίως ομάδας, τοὺς *Σουδανούς* καὶ τοὺς *Μπαντοῦ*. Ἐκάστη ἐξ αὐτῶν διαιρεῖται εἰς πολυαρίθμους φυλάς. Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἀποικιακὴ ἥπειρος τῶν Εὐρωπαίων· τὰ μεγαλύτερα αὐτῆς μέρη ἐξουσιάζουσιν οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Γάλλοι. Ὀλίγοι ὅμως λευκοὶ ζοῦν εἰς αὐτήν, 3 περίπου ἑκατ. ἐπὶ ὀλίκου ἀριθμοῦ 148 ἑκατ. (Ἕλληνες 110 χιλ.). Οἱ Νιγητῆται τῆς Ἀφρικῆς, κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἐζήτησαν προνόμια. Ἰδίως εἰς τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς κατάρθωσαν νὰ ἔχουν μετὰ τῶν λευκῶν τὰ αὐτὰ δικαιώματα.

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἥπειρος τοῦ *τροπικοῦ κλίματος*. Ἐχει τὴν σχετικῶς μεγίστην θερμοκρασίαν, διότι τὸ μεγαλύτερον αὐτῆς μέρος εὐρίσκεται εἰς τὴν θερμὴν ζώνην. Συγχρόνως ἐδῶ τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν καὶ ὑγρὸν (εἰς τὸ Τιμβουκτοῦ ἢ θερμοκρασία τοῦ θερμοτέρου μηνός εἶναι 35° καὶ τοῦ ψυχροτέρου 29°). Εἰς τὸ Σουδάν καὶ εἰς ὅλην τὴν ἑκτασιν μετὰ τοῦ Νίγηρος καὶ τοῦ Ζαμβέζη (δηλ. 10° βορείως καὶ 10° νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ), πίπτουν διαρκεῖς βροχαί.

Τοῦτο εἶναι τὸ *ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα*. Οἱ κατὰ τὸ κλίμα αὐτὸ πνέοντες ἐκ Β. πρὸς Ν. κανονικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι ἔχουν διεύθυνσιν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, λέγονται *ἀλληγεῖς*. Πλησίον τῶν τροπικῶν κύκλων τῆς γῆς τὸ κλίμα εἶναι πάντοτε ξηρὸν (*ξηρὸν τροπικὸν κλίμα*). Εἰς τὴν Ἀφρικὴν διακρίνονται ἴδιαι περιοχαί κατὰ τὴν βλάστησιν: τὸ πυκνὸν δάσος, ἡ σαβάννη, ἡ στέπη ἢ ἔρημος καὶ ἡ ὄσας. Διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν

78. Έρποις πτώσις βροχής εις την Άφρικήν.

77. Χάρτης χλωρίδος τής Άφρικής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΙΑ

✓ 1. ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Γενικά.—Ἡ Αὐστραλία εἶναι ὄχι μόνον ἡ μικροτάτη, ἀλλὰ καὶ ἡ τελευταῖον ἀνακαλυφθεῖσα ἡπείρος. Τοῦτο προῆλθε, διότι ἔκειτο πέραν τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας. Κεῖται πέραν τῶν Ἰνδικῶν νήσων καὶ τέμνεται ὑπὸ τοῦ τροπικοῦ κύκλου τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου. Πρῶτος ἀνεκάλυψεν αὐτὴν ὁ Ὀλλανδὸς Τάσμαν τῷ 1642, ὀνομάσας αὐτὴν Νέαν Ὀλλανδίαν. Ἄλλ' ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐξερευνήσῃ τὸ ἀνατολικὸν αὐτῆς μέρος τῷ 1768 εἶναι ὁ Ἄγγλος *Κούκ*. Ἀπὸ τότε ἤρχισαν οἱ Ἄγγλοι νὰ στέλλουν ἐδῶ τοὺς καταδικαζομένους ἐγκληματίας καὶ διὰ τούτων νὰ σχηματίζονται ἀποικίαι.

Ἡ Αὐστραλία μεταξὺ τῶν ἡπείρων παρουσιάζει τὰ περισσότερα παράξενα. Ἰδίως τοῦτο παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν. Τὰ ἐδῶ ζῶα, ὡς ὁ ὄρνιθόρυγχος, ὁ μυρμηκοφάγος, ἡ καγκουρά, πρὸ πολλοῦ ἔχουν ἐξαφανισθῆ ἀπὸ τὰς ἄλλας ἡπείρους. Οἱ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ ζῶντες παλαιοὶ κάτοικοι (περὶ τὰς 200 χιλ.) ἔχουν ἰδιόρρυθμα χαρακτηριστικά· οἱ ἰθαγενεῖς οὗτοι Αὐστραλοὶ εἶναι ὁ περισσότερον ἀρχέγονος λαὸς ἀπὸ ὅσους γνωρίζομεν· εἶναι μέτριοι τὸ ἀνάστημα καὶ ἔχουν χρῶμα ὑπόμαυρον καὶ γυαλιστερόν.

Ἀπὸ τὴν ἀρχαϊκὴν αὐτὴν ζωικὴν μορφήν ἐξηγοῦν, ὅτι ἄλλοτε ἡ Αὐστραλία ἦτο ἠνωμένη μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, εἰς τὴν ἐποχὴν δέ, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἐγεννῶντο αἱ πτυχώσεις τῶν Ἄλπεων, ἡ Αὐστραλία ἀπεχωρίσθη ἀπ' αὐτάς διὰ καθιζήσεως μέρους τῆς ξηρᾶς. Ὡσαύτως τὸ νησιωτικὸν τόξον, τὸ ὄποιον ἀπὸ τὴν Νέαν Γουινέαν ἐκτείνεται μέχρι τῆς Νέας Ζηλανδίας καὶ τὰς νήσους Φίτζι, ἦτο ἄλλοτε ἠνωμένον μετὰ τῆς

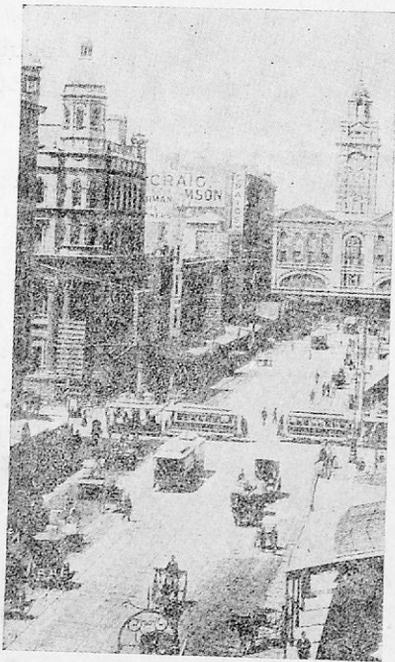
Αυστραλίας· τοῦτο φαίνεται ἀπὸ τὸν ἀβαθῆ θαλάσσιον πυθμένα, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀνυψοῦνται αἱ νῆσοι. Εἰς τὴν ΒΔ ἀκτὴν τῆς Αὐστραλίας κοράλλια ἔχουν σχηματίσει τὸν μέγα *σκοπελώδη φράκτην*, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐπικίνδυνος εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν.

Ὁ ἀρχέγονος αὐστραλός.—Σταματῶμεν τοὺς ἵππους μας. Τί κινεῖται ἐκεῖ εἰς τὸ ἀνοιγμα τῆς λόχμης; Μὲ τὰς διόπτρας μας διακρίνομεν ὁμάδα ἰθαγενῶν, οἱ ὁποῖοι ἐγκαθιστοῦν προσωρινὴν κατοικίαν. Γυμνοὶ ἄνδρες, μὲ στίγματα εἰς τὸ στήθος καὶ τοὺς βραχίονας, μεταφέρουν μεγάλους φλοιοὺς εὐκαλύπτου καὶ κλάδους δενδρυλλίων. Ἐπειτα στερεῶνουν ζευγος κλάδων εἰς τὴν γῆν ἐγκαρσίως, δένουν τὴν διασταύρωσιν μὲ σχοινίον ἐκ χόρτου καὶ ἀκολουθῶς τοποθετοῦν κατ' εὐθείαν κλάδον ἀπὸ διασταυρώσεως εἰς διασταύρωσιν. Πρὸς τὸ προσηνέμον στηρίζουν φλοιοὺς καὶ κλάδους ἐπὶ τοῦ πλέγματος, τοποθετοῦν μεταξὺ τούτων χόρτον, καὶ ἡ ἀνθρωπίνη καλύβη εἶναι ἐτοιμῆ.

Ἀφίνομεν τοὺς ἵππους μας δεμένους νὰ βοσκῆσουν καὶ κρυπτόμενοι ἀπὸ τὰ φυλλώματα τῆς λόχμης, πλησιάζομεν διὰ τὰ ἴδωμεν καλύτερον. Ἐκεῖ πρὸ τῆς καλύβης κάθητοι ἀνὴρ καὶ στρέφει γοργῶς μεταξὺ τῶν παλαμῶν του μακρὰν ράβδον, ἡ ὁποία εἰσχωρεῖ εἰς ὅπῃν τεμαχίου ξύλου ἐξακολουθεῖ στρέφων διαρκῶς μέχρις ὅτου τὸ ἄκρον τῆς ράβδου ἀρχίζει νὰ πυρώνεται καὶ νὰ ἐκβάλλῃ σπινθῆρας. Μία γυνὴ κύπτει πλησίον, φυσᾷ καὶ ἀμέσως τὰ ρινίσματα ἀνάπτουν· τότε θέτει ξηρὰ κλαδία εἰς αὐτὴν καὶ ἡ πυρὰ ἠτοιμάσθη. Ἐνας γενειοφόρος αὐστραλός φθάνει σύρων μίαν καγκουρῶ, τὴν ὁποίαν ἔχει φονεύσῃ μὲ τὸ ριπτόμενον ξύλον του, τὸ «μπούμεραγκ» καὶ μὲ τὸ ἀκόντιόν του, τοῦ ὁποίου ἡ αἰχμὴ εἶναι ἐκ λίθου. Τὸ θῆραμα ἐκδέρεται καὶ τεμαχίζεται. Μὲ τοῦτο καὶ μὲ τὰς ρίζας, τὰς ὁποίας ἔχουν συλλέξει αἱ γυναῖκες, τὸ γεῦμα παρεσκευάσθη.

Πληθυσμός. Ὁ ἰθαγενὴς πληθυσμὸς εἶναι ἐλάχιστος (60 χιλ.) ἀπέναντι τῶν λευκῶν ἀποίκων, οἱ ὁποῖοι, ὅλοι σχεδόν, εἶναι Ἀγγλοσάξονες· οὗτοι ἤρχισαν νὰ συρρέουν ἰδίως ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος, ὅταν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ ἑδῶ χρυσός. Ἦδη ὁμως, ὅτε τὰ χρυσοφόρα κοιτάσματα ὀλιγόστευσαν, ἡ μετανάστευσις ἔχει σχεδόν σταματήσει. Ἡ ἡπειρος, ἂν καὶ ἡ ἔντασις τῆς εἶναι 50 φορές μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος, ἔχει ἴσον ἀριθμὸν κατοίκων πρὸς αὐτὴν (7 ἑκατ) ὁ ὀλίγος οὗτος ἀριθμὸς ἐξηγεῖται ἀφ' ἑνὸς ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐρημικὰς ἐκτάσεις τῆς ἡπείρου καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἔχουν λάβει οἱ Αὐστραλοὶ, ὅπως ἐμποδίζουν τὸν ἀποικισμὸν τῶν ξένων· πρὸ πάντων ἀποκλείου

3) Ἡ τρίτη περιοχή εἶναι τὰ πτωχωσιγενῆ *Αὐστραλιακὰ ὄρη*, τὰ ὁποῖα ἀφίνουν πρὸς τὴν θάλασσαν στενὴν μόνον πεδιάδα. Διὰ τὴν ἄφθονον πτώσιν τῶν βροχῶν ἔχουν ὠραῖα δάση. Βροχαὶ πολλαὶ πίπτουν καὶ εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς ἠπείρου, τὰ ὁποῖα ἀνήκουν εἰς τὸ ὑγρὸν τροπικὸν κλίμα· διὰ τοῦτο ἐνταῦθα ὑπάρχουν τροπικὰ δάση. ✓

81. Μελβούρνη. Ἡ κίνησις εἰς κεντρικὴν ὁδόν.

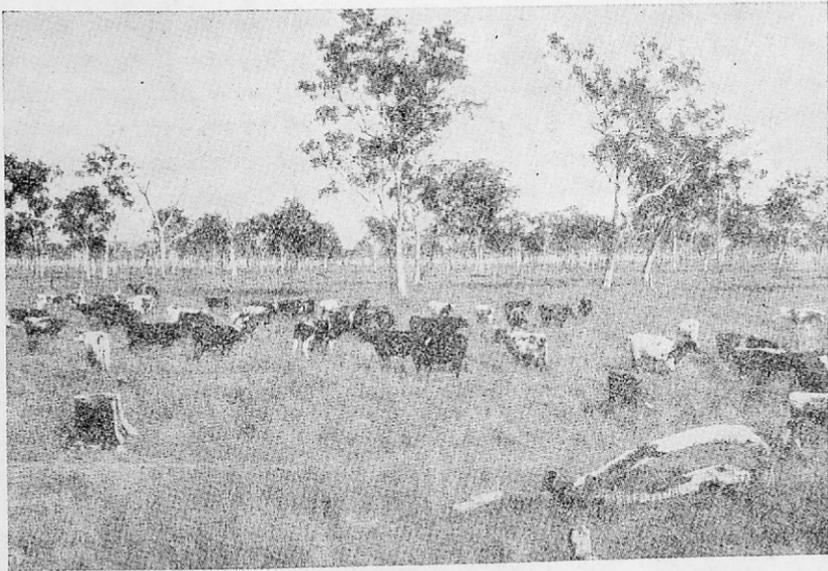
✓ **Πόλεις.** — Ὁλος ὁ πληθυσμὸς εἶναι σχεδὸν συγκεντρωμένος εἰς τὸ εὐφωρότερον καὶ εὐκραέστερον μέρος τῆς ἠπείρου, δηλ. τὸ ΝΑ. Τὸ ἥμισυ τούτου κατοικεῖ εἰς τὰς μεγάλας πόλεις. Μέγιστα εἶναι ἡ *Σίδνεϋ* (1260) καὶ ἡ *Μελβούρνη* (1030). Ἡ *Βρισβάνη* (317) εἶναι τὸ κέντρον τῆς φυτείας τοῦ σακχαροκαλάμου. Ἡ *Ἀδελαΐς* (225) εἶναι ὁ λιμὴν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ σίτου. Ἡ *Πέρθη* (200) εἶναι λιμὴν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς.

Πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἄποψις. —

Ἡ Αὐστραλία ἀποτελεῖ αὐτόνομον ὄμοσπονδία ἀπὸ ἐξ ἀποικίας, τῶν ὁποίων ἡ κοινὴ κυβέρνησις ἐδρεύει εἰς τὴν πολίχνην *Καμπέραν* (7), ΝΔ τῆς Σίδνεϋ. Εἶναι χώρα μᾶλλον κτηνοτροφικὴ καὶ γεωργικὴ ἢ τῶν μετάλλων καὶ τῆς βιομηχανίας. Ὅλα τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ ἡμερὰ ζῶα εἰσῆχθησαν ἐδῶ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων.

Κτηνοτροφία. — Αἱ χλοεραὶ στέππαι τῶν μεγάλων ἐσωτε-

ρικῶν πεδιάδων εὐνοοῦν τὴν διατροφήν προβάτων ἔν εἴδος τούτων, τὸ ὁποῖον λέγεται «*μερινόν*», ἀντιπροσωπεύεται ἀπὸ περισσότερα τῶν 100 ἑκατομμυρίων. Ἡ ἐπερχομένη ὅμως πολλακίς ξηρασία ἐπιφέρει τὸν θάνατον κατὰ χιλιάδας, πορ' ὄλα τὰ ἀρτεσιανὰ φρέατα, τὰ ὁποῖα ἔχουν ἀνοιγῆ. Ἐπὶ πλέον, τὰ μεταφερθέντα ἐνταῦθα κουνέλια ἔχουν τοσοῦτον πληθυνθῆ, ὥστε ἔγιναν πληγῆ διὰ τὴν κτηνοτροφίαν, διότι τρώγουν τὴν ἀναγκαίαν διὰ τὰ πρόβατα χλόην. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνάγκη διαρκῶς

82. Στέππη με εὐκαλύπτους εἰς Αὐστράλιαν.

νὰ μετακινῶνται τὰ ποιμνία διὰ μέσου τῆς στέππης. Τὸ ἔριον τῆς Αὐστραλίας εἶναι τὸ πρῶτον εἰς τὸν κόσμον κατὰ τε τὴν ποσότητα καὶ τὴν ποιότητα, μεταφέρεται δὲ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ τὴν Γαλλίαν.

Γεωργία.—Ἡ γεωργία ἀνεπτύχθη διὰ τῆς κατασκευῆς ἀρδευτικῶν ἔργων, κυρίως εἰς τὴν λεκάνην τῶν ποταμῶν Μώρραιου—Δάρλιγκ. Ἐνταῦθα ἀπαντῶνται μεγάλοι σιταγροί, ἄμπε-

λοι, κήποι όπωροφόρων δένδρων, πάντων δέ τούτων οί καρποί προορίζονται διά τήν Εύρώπην. Είς τήν βορείαν ζώνην, τήν τροπικήν, καλλιεργούνται σακχαροκάλαμον, βανάναι και βάμβαξι. Ἐπειδή εἰς τό νότιον ἡμισφαίριον αἱ ὄραι τοῦ ἔτους εἶναι αντίστροφοί τῶν ἰδικῶν μας, ό θερισμός τοῦ σίτου εἰς Αὐστραλίαν γίνεται τόν Δεκέμβριον και τόν Ἰανουάριον· τοιουτοτρόπως ἡμπορεῖ ἡ Εύρώπη κατά τόν χειμῶνα νά προμηθεύεται νωπὸν σίτον.

Ἵουγκιά.—Κατά τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἡ Αὐστραλία ἦτο ἡ πρώτη χώρα τῆς ἐξαγωγῆς χρυσοῦ, ἐνῶ σήμερον εἶναι ἡ ἐβδόμη. Ἐξορρύσσεται κατά τό δυτικόν μέρος τῆς ἐσωτερικῆς ἐρήμου, ὅπου ἰδρύθησαν και πολίχλαι διά τοῦτο Εἰς τὰ ἀνατολικά ὄρη εὐρέθησαν κοιτάσματα γαιάνθρακας, μολύβδου και ἰδίᾳ ψευδαργύρου ὡς πρὸς τήν παραγωγήν τοῦ ψευδαργύρου ἡ Αὐστραλία σήμερον κατέχει τήν τρίτην θέσιν εἰς τόν κόσμον (πρώτη οἱ Ἡνωμένα. Πολιτεῖαι).

Βιομηχανία.—Ἡ βιομηχανία ἐγεννήθη ἐνταῦθα μετὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον και συνεχῶς ἀναπτύσσεται· ὑπάρχουν ὕφαντουργεῖα εἰς τήν Σίδνεϋ και εἰς τήν Μελβούρνην μεταλλουργεῖα και κονσερβοποιεῖα.

Συγκοινωνία και ἐμπόριον.—Αἱ ἀνατολικαὶ πόλεις συνδέονται διά σιδηροδρομικῆς γραμμῆς μετὰ τῆς Πέρθης, μελετᾶται δέ ἡ διά μέσου τῆς ἠπείρου σύνδεσις αὐτῶν και μετὰ τῆς ΒΔ ἀκτῆς.

Τό ἐξωτερικόν ἐμπόριον διεξάγεται κυρίως διά τῶν λιμῶν Σίδνεϋ και Μελβούρνης και συνίσταται κατά τό ἡμισο εἰς τήν ἐξαγωγήν ἐρίου και μετὰ τοῦτο εἰς τήν τοῦ σίτου, δερμάτων και κρέατος. Πρώτη πελατὶς εἶναι ἡ Μεγ. Βρεττανία.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Ἡ Αὐστραλία εἶναι ἡ μόνη ἠπειρος, ἡ ὅποια ἐξ ὀλοκλήρου κεῖται ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ. Διά τήν ἀπόκεντρον ταύτην θέ-

σιν της ἔχει ἀραιάν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἡπείρων· ἐπὶ πλέον οἱ μεγαλύτεροι οἰκισμοὶ της ΝΑ κείνται πρὸς τὴν μᾶλλον ἀπομεμακρυσμένην θέσιν ἀπὸ τοῦ λοιποῦ κόσμου. Ἐνεκα τῆς μεμονωμένης ταύτης θέσεως ἡ Αὐστραλία ἐμφανίζει τόσα πολλὰ περίεργα, ὥστε δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς πελώριον φυσικὸν μουσεῖον. Ὑπάρχουν ἰδιάζοντες ἀντιπρόσωποι φυτῶν καὶ ζώων, προσέτι δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἰθαγενῆς ἄνθρωπος παρουσιάζεται ὡς πρωτόγονος

Ἄλλὰ καὶ ἡ οἰκονομικὴ ἀνάπτυξις της ἡπείρου εἶναι ἀδιο- παρατήρητος. Αἱ ἀποικίαι ὑπὸ τῶν ῥηγγῶν ἤρχισαν νὰ σχημα- τίζωνται ἀπὸ τοῦ ἔτους 1788. Ἀπὸ τοῦ 1848, ὁπότε ἀνευρέθησαν κοιτάσματα χρυσοῦ, συνέρρευσαν πολλοὶ μετανάσται. Ἀργό- τερον, ὅτε ταῦτα σχεδὸν ἐξηντλήθησαν, οἱ μετανάσται ἀπὸ χρυ- σωρύχοι ἐγίναν καλλιεργηταὶ καὶ κτηνοτρόφοι, οὕτω δὲ ταχέως ἡ Αὐστραλία ἐγίνεν ἀποθήκη ἐρίου καὶ κρέατος διὰ τὴν Μεγ. Βρεττανίαν καὶ εἰς τῶν πρώτων σιτοβολῶνων της γῆς.

Εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ἐπιτρέπεται ἡ ἀποίκησις ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ ἐγκατασταθοῦν ὡς ἀγρόται. Εἰς τοὺς λοιποὺς ἀπαγορεύεται ἀπολύτως Ἐνεκα τούτου ἡ Αὐστραλία εἶναι τόσον ἀραιῶς κα- τοικημένη, ὁ πληθυσμὸς της ὅμως εἶναι ὁμοιογενῆς, ὅσον εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἡπειρον. Παράξενα ἀκόμη εἶναι καὶ τὰ ὄρια τῶν αὐστραλιακῶν ἀποικιῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι εὐθεῖαι γραμμαί, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καθορισθῆ κατὰ γεωγραφικὰ μήκη καὶ γεωγραφικὰ πλάτη. ✓

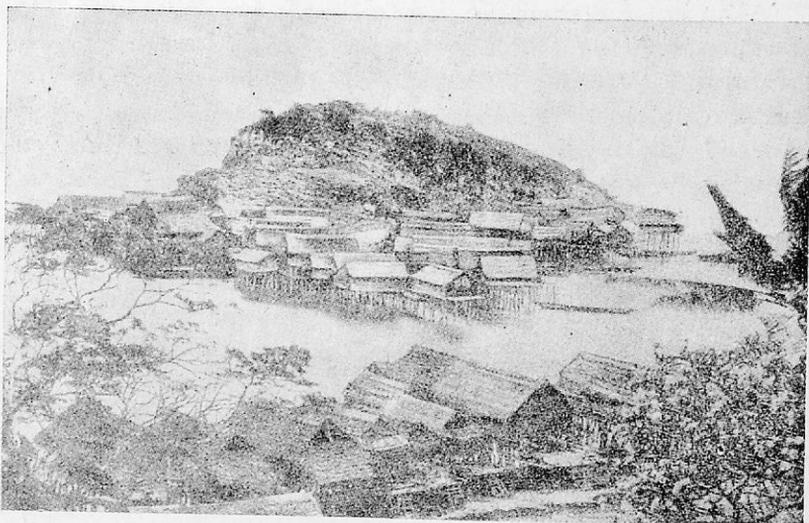
Ἀσκήσεις.—1 Ἀπομνημόνευσε τὰς πόλεις τῆς Αὐστραλίας κατὰ τὰς φυσικὰς περιοχάς.—2 Ποία ἀφρικανικὴ ἔρημος ἀντιστοιχεῖ κατὰ τὸ γεωγρ. πλάτος πρὸς τὴν δυτικὴν Αὐστραλιακὴν ἔρημον;—3 Εἰς ποῖον μέρος τῆς Αὐστραλίας τὸ κλίμα ὁμοιάζει περισσότερον πρὸς τὸ τῆς Ἑλλάδος; ✓

2. ΩΚΕΑΝΙΑ

Γενικά.—Ὑπὸ τὸ ὄνομα Ὀκεανία ἐννοοῦμεν τὰς μεγάλας νήσους Νέαν Ζηλανδίαν καὶ Νέαν Γουινέαν, ὡς καὶ τὸ πλῆθος

τῶν ἄλλων μετρίων καὶ μικρῶν νήσων, οἱ ὅποιοι εἶναι ἐγκατε-
 σπαρμέναι ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ. Πλὴν τῆς πρώτης, ἡ ὅποια
 πολιτικῶς εἶναι αὐτόνομος, ὅπως καὶ ἡ Αὐστράλια, ὅλοι αἱ λοι-
 παὶ εἶναι κτήσεις διαφόρων κρατῶν: τῆς Μεγ. Βρεττανίας, τῆς
 Γαλλίας, τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, τῆς Ὀλλανδίας, τῆς Ἰαπω-
 νίας καὶ τῆς Χιλῆς (κράτους τῆς Νοτ. Ἀμερικῆς).

Δυνάμεθα νὰ διακρινώμεν τὰς νήσους τῆς Ὠκεανίας εἰς
 τὰς ἑξῆς τρεῖς συστάδας: 1) Ὑπὸ τὸ ὄνομα *Μελανησία* (διὰ τὸ

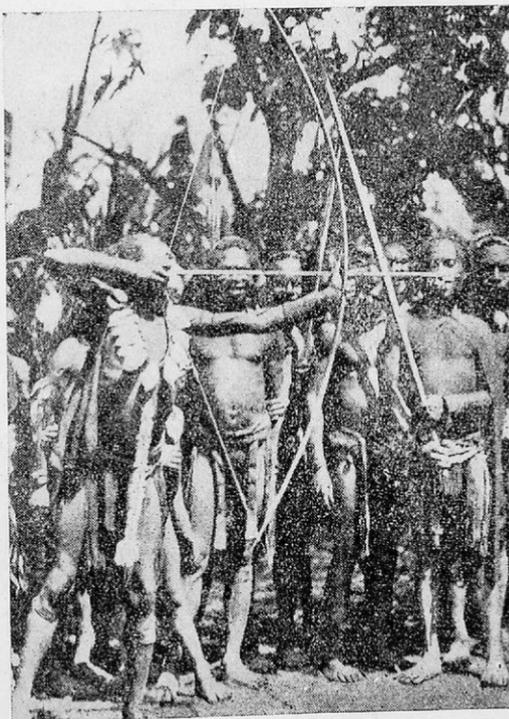
83 Συνοικισμὸς παυσσαλωτὸς εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ν. Γουινέας

μαῦρον χρῶμα τῶν κατοίκων τῆς) ἐννοοῦμεν τὸ νησιωτικὸν τό-
 ξον, τὸ ὅποion ἀπὸ τῆς Νέας Γουινέας τελειώνει εἰς τὰς Ἑβρί-
 δας. Εἰς αὐτὸ δύναται νὰ ὑπαχθῇ καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία. 2) *Μι-
 κρονησία* ὀνομάζονται αἱ πολυάριθμοι νῆσοι, αἱ ὅποιοι κεῖνται
 πρὸς Β τῆς Μελανησίας. 3) *Πολυνησία* δὲ τὸ πλῆθος τῶν νή-
 σων, ποῦ εὐρίσκονται πρὸς Α τῶν προηγουμένων.

Αἱ νῆσοι ἰδιαίτερος.—Ἡ *Νέα Ζηλανδία* εἶναι ὄρεινὴ χω-
 ριζομένη διὰ πορθμοῦ εἰς δύο τμήματα. Ὅπως καὶ ἡ Ἰαπωνία,

είναι λείψανον καταποντισθείσης ξηρᾶς καὶ ὡς ἐκ τούτου εἶναι πλουσία εἰς ἠφαίστεια καὶ θερμὰς πηγὰς. Αἱ ἀπότομοι φιόρδοι ἐνθυμίζουσι τὴν Νορβηγίαν. Λόγω δὲ τῆς θέσεώς της εἰς τὴν νοτίαν εὐκρατον ζώνην καὶ τῶν ἐδῶ ἐκ δυσμῶν πνεόντων ἀνέμων, δέχεται περισσοτέρας βροχὰς τὸ δυτικὸν μέρος ἢ τὸ ἀνατολικόν. Διὰ τοῦτο εἰς

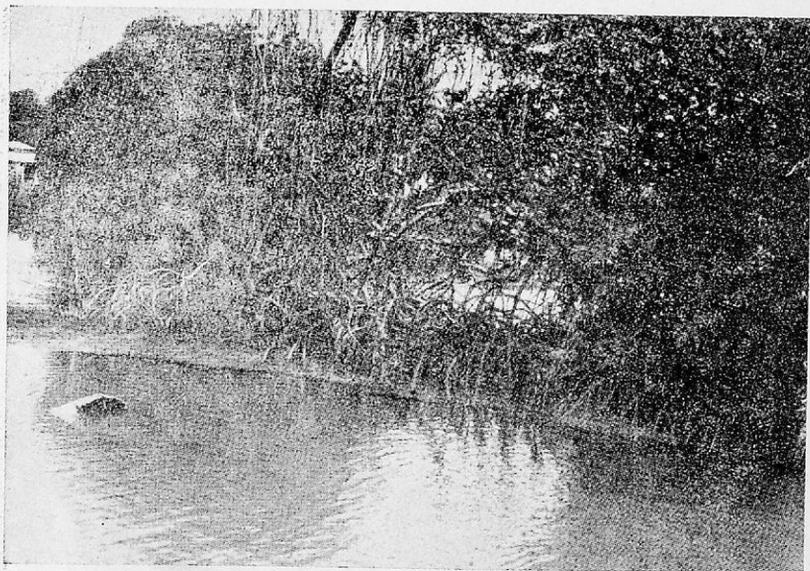
τὸ δυτικὸν εὐδοκιμοῦσι τὰ σιτηρὰ καὶ τὸ λῖνον, ἐνῶ εἰς τὸ ἀνατολικόν, ὅπου ὑπάρχουσι στέππαι καὶ θάμνοι, βόσκουσι μέγαρα ποίμνια. Εἰς τὴν κτηνοτροφίαν αὐτὴν στηρίζεται ὁ πλοῦτος τῆς Νέας Ζηλανδίας. Ὁ ἀριθμὸς τῶν προβάτων ἀνέρχεται εἰς 30 ἑκατομμύρια, ἐπομένως ἀναλογοῦν ἀνὰ 20 πρὸς ἕκαστον κάτοικον. Ὅθεν τὰ κύρια προϊόντα εἶναι κτηνοτροφικὰ (ἐν πρώτοις τὸ ἔριον) καὶ ἐξάγονται ἀπὸ τὸν λιμένα *Ὠκλάνδην*

84. Τὸ μον δίκον ὄπλον τῶν Παπούων.

Μαόρι, ἔχουσι ὠρατὰ

χαρακτηριστικὰ (περὶ τὰς 70 χιλ.) καὶ ζοῦσι μὲ τὰ αὐτὰ δικαιώματα, τὰ ὅποια ἔχουσι καὶ οἱ ἐγκατεστημένοι λευκοὶ (κυρίως Ἕλληνας). Ἡ Νέα Ζηλανδία, ὀλίγον μεγαλύτερα τῆς Μεγ. Βρετανίας, ἀποτελεῖ ἰδιαιτερον αὐτόνομον τμήμα ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Μεγ. Βρετανίας, μὲ πληθυσμὸν $1\frac{1}{2}$ ἑκατ.

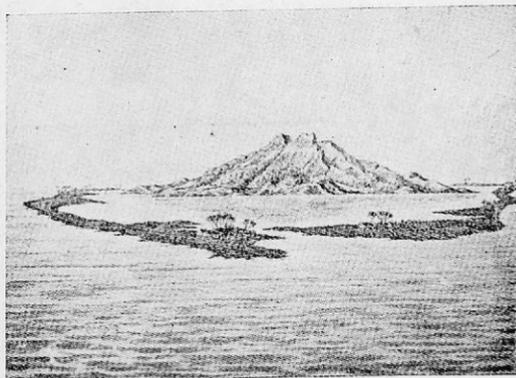

85. Μαγγρόβια εις τὰς ἀκτὰς τῆς Ν. Γουινέας.

86. Χοροὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ν. Γουινέας.
Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἑκκκλησιαστικῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἡ Νέα Γουινέα, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος νῆσος τῆς γῆς (πρώτη ἡ Γροιλανδία), εἶναι ὀλίγον ἐξηρευνημένη. Αἰτία τούτου εἶναι τὰ ἐλώδη βαθύπεδά της καὶ τὰ πυκνὰ δένδρα τῶν παραλίων (μαγγρόβαι), τὰ ὅποια ἔχουν τὰς ρίζας των μέσα εἰς τὴν θάλασσαν. Πυκνὰ τροπικὰ δάση ἐκτείνονται εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη της, τὰ ὅποια φθάνουν τὸ ὕψος τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ὑψηλοῦν. Εἰς τὰ δάση της περιφέρονται ἄρκτοι, πετῶντες σκύλοι, παπαγάλοι καὶ παραδείσια πτηνὰ. Οἱ ἰθαγενεῖς, οἱ **Παπούαι**, εἶναι μαυροὶ καὶ ἄγριοι μὲ πλατεῖαν ρίνα, καὶ χοντρόπαχοι. Ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγιον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Κατοικοῦν εἰς καλύβας, τὰς ὁποίας στήνουν εἰς πασσάλους ἢ εἰς δένδρα καὶ εἶναι ἐν μέρει ἀκόμη ἀνθρωποφάγοι. Ἡ νῆσος εἶναι διαμοιρασμένη μεταξὺ τῶν Ἀγγλῶν καὶ τῶν Ὀλλανδῶν. Οἱ ἄποικοι ἐκμεταλλεύονται τὰ τροπικὰ δάση καὶ ἐξάγουν κυρίως ξυλείαν καὶ καουτσούκ. Εἰς τὰ παράλια ὑπάρχουν κωνοφυτεῖαι καὶ κοκοφοίνικες.

87. Κοραλλιογενὴς δακτύλιος εἰς νῆσον τῆς Πολυνησίας.

Συγγενεῖς μὲ τοὺς Παπούας εἶναι οἱ κάτοικοι τῶν λοιπῶν νήσων. Ὁ κοκοφοῖνιξ παρέχει εἰς αὐτοὺς τροφήν, μέσα πρὸς ἐνδυμασίαν, πρὸς κατασκευὴν τῶν καλυβῶν καὶ τῶν οἰκιακῶν σκευῶν των. Ὁ καρπὸς τοῦ κοκοφοίνικος κόπτεται, ξηραίνεται καὶ στέλλεται εἰς τὸ ἐμπόριον μὲ τὸ ὄνομα κόππρα.

Μικρονησία καὶ Πολυνησία.—Αἱ πολυάριθμοι αὐταὶ νῆσοι εἶναι κορυφαὶ καταβυθισθέντων ὀρέων ἢ ἠφαιστείων. Αἱ περισσότεραι ἐξ αὐτῶν περιβάλλονται μὲ κοραλλιογενὲς πέτρωμα, δηλ. ἀπὸ ἀσβεστολιθικὴν ὕλην, τὴν ὁποίαν ἐκκρίνουν τὰ μικρὰ

καὶ ἀπειράριθμα κοράλλια. Τὰ ζῷα αὐτὰ ζοῦν μόνον εἰς μικρὸν βάθος θαλάσσης, ὄχι μεγαλύτερον τῶν 40 περίπου μέτρων. Ὅταν οἱ κοραλλιογενεῖς σκόπελοι σχηματίζουν λιμνοθάλασσαν, ἡ νησίς αὐτὴ λέγεται *ἀτόλλη* καὶ ὁμοιάζει μὲ ὄσιν ἐν μέσῳ ἐρημικῆς ἐκτάσεως τοῦ ὠκεανοῦ. Ἐπὶ τοῦ κοραλλιογενοῦς ἐδάφους εὐδοκιμοῦν ὑψηλοὶ κοκοφοίνικες, ἀπαραίτητοι διὰ τὴν ζωὴν τῶν κατοίκων. Οἱ Πολυνήσιοι ἔχουν ξανθότερόν πως χρῶμα ἀπὸ τοὺς Παπούας καὶ εὐρίσκονται εἰς ἀνωτέραν βαθμίδα πολιτισμοῦ ἀπὸ ἐκείνους. Πολλοὶ Πολυνήσιοι, ὡς οἱ *Σαμοᾶνοι* εἰς τὰς Σαμόας νήσους, ἔχουν καὶ ὠραῖα χαρακτηριστικά. Ὅλοι εἶναι ἐπιδέξιοι ναυτικοὶ μετὰ τὰ κομψὰ πλοιάρια τῶν πλέουν εἰς μακρυνὰς ἀποστάσεις.

Πίναξ 10. Ὠκεανία.

Σπουδαιότεραι νῆσοι	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλιάμ. κατὰ χιλ.	Κάτοικοι κατὰ χιλ.	Πυκνότης πληθυσμοῦ	Πρωτεύουσαι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις μετὸν πληθυσμὸν κατὰ χιλ.	Σπουδαιότατα προϊόντα
Νέα Γουινέα καὶ Καληδονία	3.700.000	337	0.7	Γρανιβίλλη Νουβέα (10)	κόπρα κακάον βέμβαξ καουτσούκ
Νέα Καληδονία	19.000	57	3		
Νεαὶ Ἑβρίδες	15.000	50	3		
Φίτσι	18.000	157	8.0		
Νῆσος Σολομώντ.	28.000	150	5.5		
Σαμόαι	3.000	42	14		σάκχαρις
Χαβάι	17.000	370	22	Χονολουλ. (140)	ὄπωρ. νερφίς

Ἐξ ὄλων τῶν νήσων σπουδαιόταται εἶναι αἱ *Χαβάι*, διότι χρησιμεύουν ὡς κύριος σταθμὸς τῆς θαλασσίας ὁδοῦ εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν. Διὰ τοῦτο ἔχουν καταλάβει αὐτὰς ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος οἱ Ἀμερικανοί. Ὁ λιμὴν τῆς εἶναι τόσον εὐρύχωρος, ὥστε ἐντὸς αὐτοῦ χωρεῖ ὀλόκληρος ὁ στόλος τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν. Αἱ νῆσοι εἶναι ἠφαιστειογενεῖς, ἐπειδὴ δὲ εὐρίσκονται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην δέχονται ἐξαιρετικῶς

μεγάλας βροχάς (12,5 μ. ύψ.). Ἐκτεταμένοι φυτεῖται ἀπὸ σακχαροκάλαμον, ἀνανάδες, βανάνας καὶ λαχανικά, ἀποφέρουσι πλουσίας συγκομιδὰς. Λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ πρωτεύουσα Χονολουλού. Ἡ ἐξαγωγή γίνεται πρὸς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι μικτός· τὰ τρία τέταρτα αὐτοῦ εἶναι Ἰάπωνες καὶ μόνον τὸ δωδέκατον ἰθαγενεῖς

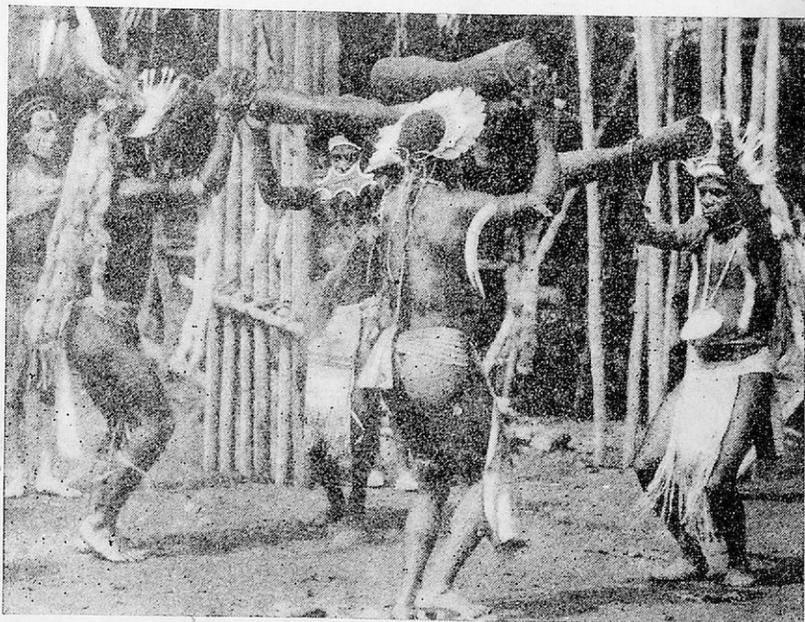
88. Καλύβη ἀρχηγοῦ τῶν Σαμοάνων.

Εἰς μίαν νῆσον τῆς Μελανησίας.—Ἀπὸ τὴν οἰκίαν μου, ὅταν ὁ καιρὸς εἶναι ὠραῖος, ἡ ἀποψὶς εἶναι ἐξόχως μαγευτικὴ. Εἰς τὴν κατωφέρειαν ἴστανται ὀλίγα μεγάλα δένδρα μὲ ὀδοντωτὰ φύλλα, τὰ ὅποια πλαισιώνουν τὴν γαλανὴν θάλασσαν. Εἶναι πάντοτε θερινὴ ἡμέρα ὀνειρώδης, τόσοσ γλυκεῖα καὶ ἥσυχος, ὥστε νὰ νομίζη τις ὅτι δὲν εὐρίσκεται πλέον εἰς γῆινον τοπίον.

Ἡ θεὰ ἀπὸ τοῦ ἐξώστου μου εἶναι ὡσαύτως καὶ τὴν νύκτα γοητευτικὴ. Ἀπὸ ἕν ἠφαίστειον ἀνέρχεται εἰς τὸν ἀέρα λεπτὸς ἀτμός. Τὸ σεληνόφωσ παίζει ἐλαφρῶς ἐπὶ τῆς θαμβῆς ἐπιφανείας τοῦ κόλπου, ὑποτρέμει καὶ φαίνεται ὡς νὰ ἀναπηδᾷ εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἕν εἶδει ἀργυρᾶς κόνεως. Τὰ πάντα φαίνονται ὑπολάμποντα, τὸ δάσος, ὁ λιμῶν.

Καί αὐτὸ χαμηλὰ τὸ ἀρτόδενδρον, τοῦ ὁποῖου τὸ σχῆμα εὐκρινῶς διαγράφεται, δέν εἶναι σκοτεινόν. ἀλλ' ἐμφανίζεται μὲ ἀργυρόχρουν χρῶμα. Εἰς τὸν θαμβόν οὐρανὸν λάμπουν τὰ ἄστρα.

Ἐκ τῆν παραλίαν ἀκούεται ὁ ρυθμικὸς φλοῖσβος τῶν θραυομένων κυμάτων. Οἱ γρύλλοι γρυλλίζουν. Ἐκ τοῦ καιροῦ εἰς καιρὸν φλυαρεῖ ἕνας πετῶν σκύλος καὶ μὲ κουρασμένα περυγίσματα ἀλλάζει τὸ δένδρον, ποῦ κάθετοι. Κατὰ τὰ ἄλλα εἶναι πλήρης ἡσυχία. Ἐν τούτοις, ἐάν

89. Χορὸς Μελανησίων μὲ συνοδείαν τυμπάνων.

ἐνταῖνη τις τὴν προσοχὴν, ἀκροᾶται πανταχοῦ ἤχους, σημεῖα μυστηριῶδους ζωῆς. Ἐκ αὐτῶν γεννῶνται ὅλα ἐκεῖνα τὰ τρομερὰ φαντάσματα εἰς τὸ δάσος, τὰ ὁποῖα γνωρίζουν οἱ Ἰθαγενεῖς : γίγαντες μὲ λαβίδας καραβίδος, ἄνθρωποι μὲ πυρίνους ὀφθαλμούς, γυναικες αἱ ὁποῖαι μεταβάλλονται εἰς ὄφεις καὶ φέρουν τὸν θάνατον, αἱ νεφελῶδεις καὶ περωταὶ ψυχῶν τῶν προγόνων, αἱ ὁποῖαι πετοῦν διὰ τῶν φυλλωμάτων τῶν δένδρων.

Ἄφνης ἡ οἰκία τρίζει καὶ σειεται. Ἐμέσως ἀκολουθοῦν κρότοι ὡς ἐκπυρσοκροτήσεις ἀπομεμακρυσμένων τηλεβόλων. Στρέφομεν πρὸς τὰ

ἐκεῖ καὶ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς μας ἀπὸ τὸ λεπτὸν καὶ ἀργυρόχρουν φῶς ἀναπηδᾷ ἐρυθρόν. Ἐξερράγη τὸ ἠφαίστειον. Θολόν, ἐρυθροκίτρινον νέφος λάμπει ἄνωθεν τῶν δένδρων. Πυκνὸς καπνὸς ἀναβαίνει ἀργὰ καὶ ἀπλοῦται καθ' ὄλας τὰς διευθύνσεις. Τὸ ὕψος τοῦ βαθμηδὸν αὐξάνει καὶ ἐμφανίζεται τέλος γιγάντιον δένδρον, τοῦ ὁποῖου ὁ κορμὸς ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐρυθρὰν φλόγα. Ὅλιγον κατ' ὀλίγον τὸ πῦρ σβύνει καὶ τὸ νέφος διαλύεται. Ἐπανέρχεται ἢ σκοτεινὴ νύξ, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπανέρχεται τὸ σεληνόφως.

(Περίληψις κατὰ τὸν F. Speiser).

Ἀσκήσεις.—1. Σχημάτισε χάρτην τῆς Ὠκεανίας καὶ ὀνόμασε κατὰ κυριωτέρας νήσους καὶ νησοσυστάδας. —2. Ποῖαι αἱ φυλαὶ εἰς αὐτήν; —3. Ποία συγκοινωνία διέρχεται διὰ τῶν νήσων Χαβαί;

ΓΕΝΙΚΗ ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Ὅλοι αἱ ἡπειροὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ἀποτελοῦν τὸν Ἀνατολικὸν κόσμον, ὁ ὁποῖος θὰ ἐλέγζτο καλλίτερον «Παλαιὸς Κόσμος», ἂν δὲν συμπεριλαμβάνετο εἰς αὐτὸν καὶ ἡ Αὐστραλία. Ὁ ἀνατολικὸς κόσμος περιλαμβάνει τὴν μεγαλύτεραν ἔκτασιν τῆς γῆνης ἑξῆς, τῆς ὁποίας μεγάλοι ὁμοίομορφοὶ ζῶναι ἐκτείνονται γενικῶς ἐκ Δ. πρὸς Α. Οὕτω, βορειότατα μὲν παρατηρεῖται ζώνη ἐκτενοῦς βαθυπέδου, τοῦτο δὲ ἀκολουθοῦν ὄρη καὶ ὄροπέδια. Χαρακτηριστικαὶ εἶναι αἱ μεγάλοι ὄροσειραὶ τῶν πτυχωσιγενῶν ὄρέων, αἱ ὁποῖαι ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τοῦ Ἄτλαντος καὶ ἀπὸ τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν Πυρηναίων καὶ τελειῶνουν εἰς τὴν Νοτιανατολικὴν Ἀσίαν. Τὰ ὄρη ταῦτα προσδίδουν ὁμοιότητα μορφῆς εἰς μέγα τμήμα τοῦ ἀνατολικοῦ κόσμου.

Ὡσαύτως αἱ ζῶναι τῶν φυτῶν ἀκολουθοῦν τὴν ἐκ Δ. πρὸς Α. διεύθυνσιν καὶ μάλιστα κανονικώτερον. Ἡ βορειοτάτη στενὴ ζώνη εἶναι ἡ *τούνδρα*, τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ τὸ μέγα *Εὐρασιατικὸν δάσος*. Αὐτὸ διακόπτεται πρὸς Ν. ὑπὸ *καλλιερρημένης ἐκτάσεως*. Τέλος ἐξαφανίζεται καὶ τὴν διαδέχεται ζώνη *ἐρήμων* ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἕως τὴν εὐφορον πλευρὰν τῆς Ἀνατ. Ἀσίας. Ἀκολουθῶς, εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλευρὰς τοῦ Ἰση-

μερινοῦ, ἐξαπλοῦται ἡ πλατεία ζώνη τῶν *τροπικῶν δασῶν*. Εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον ἐπαναλαμβάνεται ζώνη ἐρήμων, περιοριζομένη εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Νοτ. Ἀφρικῆς καὶ τῆς Δυτ. Αὐστραλίας· ταύτην ἀκολουθεῖ ἡ ἀντιστοιχος ζώνη τῶν δασῶν. Αἱ διάφοροι αὗται ζῶναι, αἱ ὁποῖαι ἀντιστοιχοῦν εἰς διάφορα κλίματα, χαρακτηρίζονται ἀπὸ περιοχάς, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνουν ὠρισμένα εἶδη ζῶων καὶ ὠρισμένους λαοὺς.

Ὅμοίως καὶ τὸ *κλίμα* διακρίνεται κατὰ τοιαύτας μακρὰς ζῶνας· αὗται εἶναι αἱ δύο ψυχραὶ, αἱ δύο εὐκρατοὶ καὶ ἡ τροπικῆ. Παρατηρεῖται συγχρόνως μεγάλη ἀντιθεσις μεταξὺ τοῦ ὠκεανείου κλίματος τῆς Δυτ. Εὐρώπης καὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Ὡς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους ἡ διάταξις εἶναι διαφορετικῆ. Ὁ ἀνατ. κόσμος διακρίνεται εἰς τέσσαρα μεγάλα τμήματα, εἰς τὰ ὁποῖα κατοικεῖ χωριστὰ ἡ λευκὴ, ἡ κιτρίνη, ἡ μαύρη καὶ ἡ μελαχροινὴ φυλὴ. Ἀνομοία εἶναι καὶ ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ. Αὕτη ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέσιν, τὸ κλίμα, τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ πολλαχοῦ ἀπὸ τοὺς θησαυροὺς τοῦ ὑπεδάφους. Πυκνὸς πληθυσμὸς εἶναι εἰς τὰ βορειοδυτικὰ, τὰ νότια καὶ τὰ ἀνατολικὰ μέρη τοῦ ἀρχαίου κόσμου. Εἰς τὸν πυκνὸν τοῦτον πληθυσμὸν ἀνήκουν κατὰ τὸ πλεῖστον αἱ μεγάλαι πόλεις καὶ τὰ μεγάλα κράτη. Ἰσχυροτέρα ἐξαιρετικῶς εἶναι ἡ θέσις τῆς Εὐρώπης. Οἱ κάτοικοι ταύτης ἔχουν ἐγκατασταθῆ σχεδὸν πανταχοῦ εἰς τὸν ἀνατολικὸν κόσμον, Περισσότερον εἶναι ἐξηπλωμένη ἡ δύναμις τῶν Ἑγγλων, τῶν Γάλλων καὶ τῶν Ρώσων. Οἱ Ἑγγλοι πρὸ πάντων ἔχουν ἰδρύσει κράτος περὶ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν (Βρεττανικαὶ Ἰνδία). Τὸ κεντρικὸν τοῦτο κράτος προστατεύεται ἀπὸ τῶν πλευρῶν ὑπὸ τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ἡ εἴσοδος δ' εἰς αὐτὸ εἶναι ἡ διῶρυξ τοῦ Σουέζ.

Ἀσκήσεις.—1. Ποῖαι θάλασσαὶ περιβάλλουν τὸν ἀρχαῖον κόσμον;—2. Ποῖαι στεναὶ θάλασσαὶ χωρίζουν τὰς ἡπείρους τοῦ παλαιοῦ κόσμου καὶ ποῖοι ὠκεανοὶ τὸν παλαιὸν κόσμον ἀπὸ τὸν νέον;—3. Ποῦ διαμελίζεται ὁ παλαιὸς κόσμος ἰσχυρῶς καὶ ποῦ ἀσθενῶς;—4. Ὄνόμασε τὰ ὑψηλότερα ὄρη, τοὺς μακροτέρους ποταμοὺς καὶ τὰς

μεγαλυτέρας λίμνας τοῦ παλαιοῦ κόσμου.—5. Ποῖα θαλάσσια ρεύματα γνωρίζεις κατὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ ἀρχαίου κόσμου;—6. Πόσον μακρὰν τοῦ ἰσημερινοῦ κεῖνται τὸ βορειώτατον ἀκρωτήριο καὶ τὸ νοτιώτατον;—7. Ποῖον τὸ δυτικώτατον καὶ ποῖον τὸ ἀνατολικώτατον;—8. Τί κλίμα ἐπικρατεῖ εἰς τὰ τροπικὰ δάση καὶ τί εἰς τὰς ἐρήμους;—9. Ποῦ παρατηρεῖται ἡ μικροτέρα διαφορὰ θερμοκρασίας μεταξὺ χειμῶνος καὶ θέρους;—10. Διατί αἱ Ἐντεῦθεν Ἰνδία εἶναι σπουδαιόταται διὰ τὴν Ἀγγλίαν;

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΔΥΤΙΚΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Γενική εισαγωγή.— Παρατηροῦντες εἰς τὴν γεωγραφικὴν σφαῖραν τὸ δυτικὸν ἡμισφαίριον τῆς γῆς, βλέπομεν τὴν διπλὴν ἥπειρον τοῦ Δυτικοῦ κόσμου, δηλ. τὴν Βόρειον καὶ Νότιον Ἀμερικὴν, εὐρισκομένην μεταξὺ τῶν δύο μεγαλυτέρων ὠκεανῶν τῆς γῆς. Τὸ βορειοδυτικὸν τῆς ἄκρον προσεγγίζει πολὺ τὴν Ἀσίαν, ἐνῶ ὁ μακρὸς αὐτῆς κορμὸς πλησιάζει περισσότερον πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ τοιαύτη θέσις πρὸς τὴν Εὐρώπην εὐκολύνει τὴν συγκοινωνίαν μετ' αὐτῆς καὶ ἰδίως τῆς ἀνατολικῆς τῆς πλευρᾶς, ἡ ὁποία ἔχει μάλιστα εὐνοηθῆ καὶ περισσότερον ὑπὸ τῆς φύσεως. Διότι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἀνοίγονται τὰ μεγάλα βαθύπεδα καὶ πρὸς αὐτὸν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ σχηματίζουν ὁδοὺς. Ἐπὶ πλεον αἱ ΒΑ νῆσοι Γροιλανδία καὶ Ἰσλανδία κεῖνται ὡς γέφυρα πρὸς τὴν Εὐρώπην ἢ βορεία ὅμως θέσις τῶν νήσων τούτων καὶ τὸ ψυχρὸν κλίμα φέρουν ἐμπόδια εἰς τὰς ἀνθρωπίνους σχέσεις τῶν δύο κόσμων διὰ μέσου τούτων.

Ἡ θέσις αὕτη τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὴν Εὐρώπην ἐξηγεῖ καὶ τὴν ἱστορίαν τῶν *ἀνακαλύψεων*. Ἦδη πρὸ τοῦ 1000 μ. Χ., οἱ *Νορμανδοὶ* πλεύσαντες πρῶτον εἰς τὰς νήσους Ἰσλανδίαν καὶ Γροιλανδίαν ἔφθασαν καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἀλλὰ τὰ ταξείδια τούτων ἔπειτα ἐλησμονήθησαν. Τῷ 1492 ὁ *Κολόμβος* πλέων πρὸς δυσμὰς διὰ τὴν εὐρῆ ἄλλην ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας, ἀνεκάλυψε τὰς νήσους τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ δὲ ἐνόμισεν ὅτι ἔφθασεν εἰς νήσους, αἱ ὁποῖαι ἀνῆκον εἰς τὰς Ἰνδίας, ὠνομάσθησαν αὗται Δυτικαὶ Ἰνδαὶ καὶ οἱ κάτοικοι Ἰνδιάνοι. Ἡ ἥπειρος ὅμως ἔλαβε τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν Ἰταλὸν *Ἀμέρικον Βεσπούκιον*, ὁ ὁποῖος πρῶτος ἐδημοσίευσε ἀκριβῆ περιγραφὴν τοῦ Νέου κόσμου. Μετὰ τὸν

Κολόμβον ἐξερεύνησαν τὴν ἠπειρον Ἴσπανοὶ καὶ Πορτογάλοι. Ἀκολουθῶς ὁ Πορτογάλος *Μαγελλᾶνος* ἐπλευσε πρῶτος τῷ 1520 γύρω ἀπὸ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, ὁ δὲ *Κορτές*, ζητῶν θησαυροὺς εἰς τὴν νέαν ἠπειρον, ἐκυρίευσε τὸ Μεξικόν. Ὀλίγον ἀργότερον ὁ *Πιζάρρος* κατέλαβε τὸ Περού τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ ἐξερευνήθη καὶ κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἴσπανῶν, Ἀγγλῶν, Γάλλων καὶ Ὀλλανδῶν, πολλοὶ δὲ Εὐρωπαῖοι μετηνάστευσαν εἰς τὸν Νέον κόσμον.

Ὁ Δυτικὸς κόσμος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν Ἀνατολικόν, ἐκτείνεται ἐκ Β πρὸς Ν καὶ διακρίνεται εἰς Βόρειον Ἀμερικὴν, Μέσην Ἀμερικὴν καὶ Νότιον Ἀμερικὴν.

1. ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή — Ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ, ὀλίγον μεγαλύτερα τῆς Νοτίου, εἶναι δύο φορές μεγαλύτερα τῆς Εὐρώπης (20 ἑκατομμύρια τετραγώνια μίλια πρὸς

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Β. Ἀμερικῆς ἀνέρχεται εἰς 150 περίπου ἑκατομ. καὶ διανέμεται ἀνίσως, ἕνεκα φυσικῶν λόγων. Οἱ ἰθαγενεῖς κάτοικοι αὐτῆς, οἱ Ἰνδιάνοι, ἔχουν σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου ἐξαφανισθῆ, τὸν κύριον δὲ πληθυσμὸν ἀποτελοῦν οἱ λευκοί, παλαιοὶ ἄποικοι ἐκ τῆς Εὐρώπης (130 ἑκατ.). Κατοικοῦν ἔτι εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην καὶ Νιγηρταί, οἱ ὁποῖοι ὡς δοῦλοι εἶχον μεταφερθῆ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς διὰ τὰς τροπικὰς φυτείας.

Ἐρωτήσεις.—1. Εὐρὲ ἐπὶ τοῦ χάρτου εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν τὴν μεγαλυτέραν πόλιν τοῦ κόσμου Νέαν Ὑόρκην καὶ ὄρισε τὸ γεωγραφ. πλάτος αὐτῆς. Ποία πόλις τῆς Βαλκανικῆς ἔχει τὸ αὐτὸ γεωγρ. πλάτος;—2. Εὐρὲ ἄλλην κατὰ τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανὸν ἔχουσαν τὸ αὐτὸ γεωγρ. πλάτος πρὸς τὰς Ἀθήνας (38° β. γ. μ.).—3. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ Νέας Ὑόρκης καὶ Χάβρης ὡς καὶ μεταξὺ Ἀγ. Φραγκίσκου καὶ Τόκιο.—4. Εἰς ποίας ζώνας ἐκτείνεται ἡ Βόρ. Ἀμερική;—5. Ποῦ φαίνεται περισσότερον διαμεμελισμένη ὑπὸ τῆς θαλάσσης Παράσιος;—6. Ποῦ φαίνεται ἕξι μεγάλων λιμνῶν.

τον περιοχαι ένθυμίζουη τήη Σουηδιαν και τήη Φινλανδιαν. Καί ένταύθα τὸ βραχῶδες ἔδαφος εἶναι διαυλακωμένον ὑπὸ τῶν παγετῶνων τῆς παγετῶδους ἐποχῆς και περιέχει πολυαριθμους λίμνας, ἔλη και ποταμοὺς πλήρεις ἰχθύων. "Αν και ἡ Ἄρκτικῆ εὐρίσκεται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγρ. πλάτος με τήη Σουηδιαν, έν τούτοις τὸ κλίμα της εἶναι ψυχρότερον. Οἱ άνεμοι τοῦ Παγωμένου ὠκεανοῦ δέν εὐρίσκουη ἐμπόδιον πνέοντες πρὸς νότον και ὁ ἐπὶ ἑξάμηνον παγωμένος Οὐδσώνιος κόλπος εἶναι ὡς «ἀποθήκη ψύχους». Ἐπὶ πλέον ρεῦμα ὠκεάνειον, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν ρεεὶ πρὸς τὸν Ἄτλαντικόν, καθιστᾷ τήη χερσόνησον **Λαβραδὸς** ψυχροτάτην και ἀκατοίκητον.

Γενικῶς ὁμοῦς ἡ χώρα δέν εἶναι έντελῶς ἄχρηστος εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Πρὸς νότον τῶν τουνδρῶν, δάση βελονοφύλλων δένδρων, τὰ ὁποῖα κατέχουη ἑκτασιν εἰκοσαπλασίαν τῆς Ἑλλάδος, ἀποφέρουη εἰς τήη παγκόσμιον ἀγορὰν ἄφθονον ξυλείαν. Εἰς τὰς τούνδρας και τὰ πλησίον δάση ζοῦη τάρανδοι, βόνασοι, πολικαὶ ἀλώπεκες και ἄλλα τριχωτὰ ζῶα ὡς και πολυάριθμοι λαγάποδες. Εἰς τοὺς κόλπους τοῦ Παγωμένου ὠκεανοῦ ὑπάρχουη λευκαὶ ἄρκτοι, θαλάσσιοι λέοντες και θαλάσσιοι ἵπποι.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἄρκτικῆς εἶναι ὀλιγάριθμοι. Μόνον ἡ νοτιωτάτη καλλιεργήσιμος και βοσκήσιμος γῆ ἔχει περισσότερον σχετικῶς πληθυσμὸν και διασχίζεται διὰ σιδηροδρόμου. Εἰς τὰ δάση και εἰς τὰς τούνδρας ὑπάρχουη ὀλίγα χιλιάδες **Ἰνδιάνων** και **Ἐσκιμῶων**, οἱ ὁποῖοι ζοῦη με τὸ κυνήγιον και τήη ἀλιείαν. Οἱ Εὐ-

91. Γιγαντιαῖον δένδρον τῆς Βορείου Ἀμερικῆς ὕψους 146 μ.

ρωπαίοι ἔχουν ἐδῶ μερικοὺς σταθμούς, ὅπου οἱ ἰθαγενεῖς τοὺς δίδουν δέρματα καὶ λαμβάνουν κλινοσκεπάσματα καὶ φορέματα.

2. Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΤΩΝ ΜΕΓΑΛΩΝ ΛΙΜΝΩΝ

Αἱ πέντε μεγάλοι λίμναι, δηλ. ἡ **Ὑπερτέρα**, ἡ **Μίσιγκαν**,

ἡ **Ἰοῦρον**, ἡ **Ὀντάριο** καὶ ἡ **Ἡρην**, εἶναι

δημιουργήματα τῆς παγετώδους ἐποχῆς.

Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῶν εἶναι διπλασία σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος

καὶ κεῖνται εἰς διάφορα ὕψη, διὰ τοῦτο

καταρράκται σχηματίζονται ἀπὸ μίαν λίμνην εἰς τὴν ἄλλην·

περίφημος εἶναι ὁ **Νιαγάρας**,

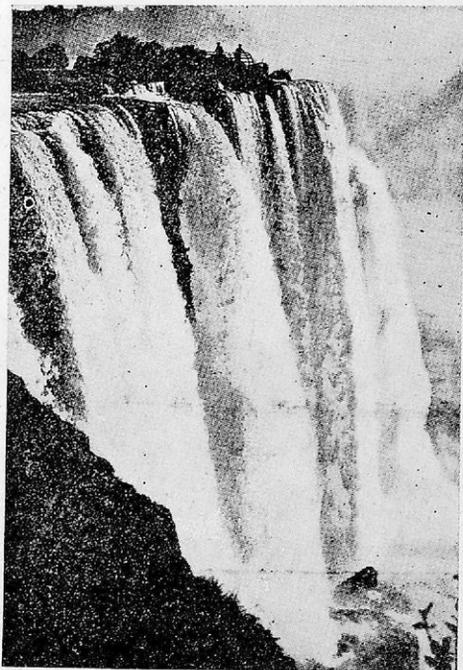
ὁ ὁποῖος πίπτει ἀπὸ ὕψους 47 μ.

μεταξὺ τῶν δύο τελευταίων λιμνῶν

Ὀντάριο καὶ Ἡρην. Τὸ ἐκρέον ὕδωρ τῶν

λιμνῶν σχηματίζει τὸν ποταμὸν **Ἄγιον**

Λαυρέντιον, ὁ ὁποῖος ἐκβάλλει ΒΑ διὰ μεγάλου στομίου.

92. Ὁ καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα.

Ἡ περιοχή οὕτη ἔχει μέγαν πλοῦτον. Τὸ στεπεπῶδες ἔδαφος αὐτῆς εἶναι καταλληλότατον πρὸς καλλιέργειαν καὶ πλὴν τοῦ σίτου καὶ τῶν ζῶων συγκεντροῦται ἐνταῦθα καὶ ἡ ἀπὸ τοῦ βορρᾶ ξυλεία. Παρὰ τὴν λίμνην Ὑπερτέραν κεῖνται τὰ μεγαλύτε-

ρα τῆς γῆς κοιτάσματα *σιδήρου* καὶ *χαλκοῦ*. Δι' αὐτὸ αἱ λίμναι εἶναι τὸ μέρος τῆς συγκεντρώσεως πολλοῦ πλοῦτου, καὶ πληθὸς ἐμπορικοῦ στόλου πλέει εἰς αὐτάς (ἄνω τῶν 2,500 ἀτμοπλοίων).

Κατὰ τὰς λίμνας καὶ τὸν ποταμὸν Ἅγιον Λαυρέντιον συμπίπτουν τὰ ὄρια τοῦ Καναδᾶ καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. Εἰς ταύτας ἀνεπτύχθησαν μεγάλαι καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις. Ἡ *Δουλούθη*, τῷ 1852 ἦτο χωρίον καὶ σήμερον ὁ δεῦτερος κατὰ τὸ μέγεθος λιμὴν τῆς ἐσωτερικῆς Ἀμερικῆς. Τὸ *Σικάγον*, ἡ δευτέρα κατὰ τὸ μέγεθος πόλις τῶν Ἑν. Πολιτειῶν (4 ἑκατ. κατ.), εἶναι ἡ πρώτη εἰς τὴν πώλησιν τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ χάλυβος καὶ ἡ μεγίστη ἀγορὰ τοῦ σίτου καὶ τῶν σφαγίων. Μὲ τοὺς οὐρανοξύστας καὶ τὰς ὠραίας ἐπαυλίας εἶναι ἐφάμιλλον πρὸς τὴν Νέαν Ὑόρκην· 35 σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ καταλήγουν ἐδῶ. Τὸ *Βούμφαλον* συνδέεται μὲ τὴν Νέαν Ὑόρκην διὰ διώρυγος καὶ εἶναι ὁ διάμεσος σταθμὸς μεταξύ τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν καὶ τῆς περιοχῆς τῶν Ἀππαλαχίων.

Ἡ οἰκονομία τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν ἔχει δύο ἐμπόδια. Κατὰ τὸν χειμῶνα ὁ πάγος ἐμποδίζει τὸν πλοῦν, προσέτι δὲ ἡ πρὸς τὴν θάλασσαν ἔξοδος κωλύεται ἀπὸ τὸν Νιαγάραν. Ὁ καταρράκτης οὗτος ἐσχάτως διὰ πολλῶν διωρύγων παρακάμπτεται, οὕτως ὥστε τὸ θέρος τὰ πλοῖα δύνανται νὰ φθάσουν εἰς τὸν ποταμὸν Ἅγιον Λαυρέντιον. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι ἡ κυριώτερα ἀρτηρία τῆς ζωῆς τοῦ νοτιοανατολικοῦ Καναδᾶ. Εἰς τὴν πόλιν *Μοντρεάλην* (800) δύνανται νὰ φθάσουν καὶ τὰ ὑπερ-ωκεάνεια.

3. ΤΑ ΑΠΠΑΛΑΧΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΝ ΧΩΡΑ

α) Ἡ μεταξύ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ χώρα εἶναι ἡ σχετικῶς πλησιεστέρα εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην διὰ τοῦτο ἐξ ἀρχῆς κατ'ωκλήθη ὑπὸ πυκνοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πληθυσμοῦ. Τῷ 1613 ἴδρυσαν οἱ Ὀλλανδοὶ ἐπὶ νησίδος πόλιν ὀνομάσαντες αὐτὴν *Νέον Ἀμοστερνταμ*. Μετὰ 50 ἔτη κατέλαβον αὐτὴν οἱ Ἄγγλοι καὶ τὴν μετωνόμασαν *Νέαν Ὑόρκην*. Ἀπὸ τὰς ἀρχάς

τοῦ 17ου αἰῶνος μετηνάστευσαν πολυάριθμοι Ἕλλητες εἰς τὴν ΒΑ ἀκτὴν καὶ σήμερον αὕτη εἶναι ἡ κυρία πύλη τῆς Β. Ἀμερικῆς. Ὅλη ἡ ἀνατολικὴ ἀκτὴ διαμερίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης καὶ σχηματίζονται καλοὶ λιμένες· νοτιώτερον ὅμως γίνεται ἀμμόδης καὶ ἀλίμενος.

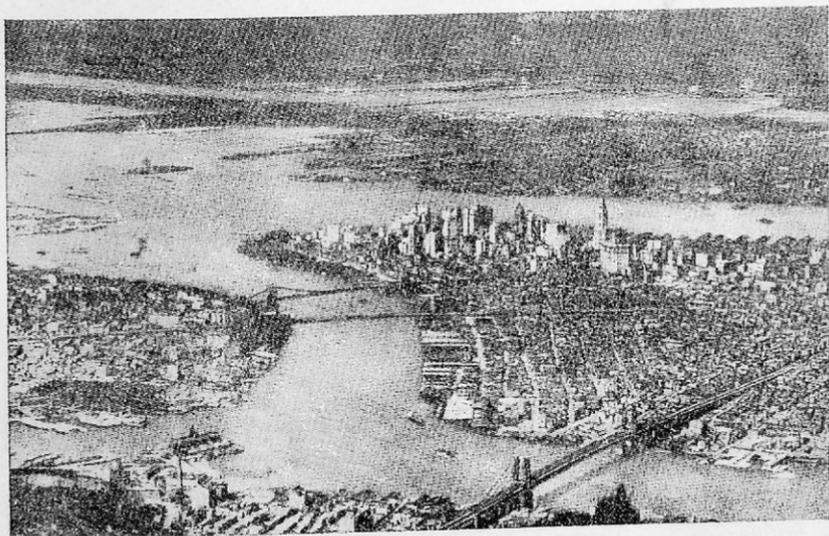
Ἀπὸ τὰς ἀκτὰς μέχρι τῶν Ἀππαλαχίων ὄρέων ἐκτείνεται *πεδιάς*, πλήρης ἀπὸ φυτείας καπνοῦ καὶ βάμβακος. Εἰς τὴν χαμηλοτέραν βαθμίδα τοῦ ὄρους οἱ πολλοὶ ποταμοί, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ τὰ Ἀππαλάχια, σχηματίζουν καταρράκτας· οὗτοι εἶναι χρήσιμοι διὰ τὰς βιομηχανικὰς πόλεις, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκονται πλησίον.

β) Τὰ *Ἀππαλάχια* εἶναι ὄρος ἀρχαῖον διαβρωσιγενές, ὅμοιον πρὸς τὴν Ροδόπην τῆς Ἑλλάδος. Τὰ ὑψηλὰ αὐτῶν μέρη συνίστανται ἀπὸ ὄμαλās θολοειδεῖς ράχεις· αὗται πρὸς Ν ἢ ἔχουν μεγαλοπρεπῆ δάση, ἢ φέρουν σιταγρούς. Πολλὰ γραφικὰ καὶ κοιλάδες χωρίζουν τὸ ὄρος εἰς διάφορα τμήματα καὶ εὐκολύνουν τὴν συγκοινωνίαν τῆς πεδιάδος μετὰ τὰς λοιπὰς περιοχάς. Ἡ κυριώτερα γραμμὴ εἶναι ἡ διὰ τοῦ ποταμοῦ Οὐδσωνος. Τὰ βορειοδυτικὰ Ἀππαλάχια εἶναι πλουσιώτατα εἰς θησαυροὺς ὀρυκτῶν. Ἐδῶ εὐρίσκονται αἱ μεγαλύτεραι ἀνθρακοφόροι περιοχαὶ τῆς γῆς. Ὡσαύτως τὸ ὄρος κρύπτει πετρέλαιον, σίδηρον κ. ἄ.

Αἱ πόλεις.—Ὁ πλοῦτος οὗτος τοῦ ὑπεδάφους, ἡ εὐκόλος μετὰ τὴν ἀκτὴν συγκοινωνία καὶ ἡ σχετικῶς μικρὰ ἀπόστασις ἀπὸ τὴν Εὐρώπην συνετέλεσαν, ὥστε ἡ περιοχὴ αὕτη τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν νὰ ἀναπτυχθῇ ὡς μεγίστη μεταλλοφόρος καὶ βιομηχανικὴ περιοχὴ τῆς γῆς. Διὰ τοῦτο εἶναι καὶ πολὺ πυκνὰ κατοικημένα καὶ ἔχει πολλὰς καὶ μεγάλας πόλεις.

Εἰς τὰς ὑπωρεῖας τῶν Ἀππαλαχίων κεῖται ἡ *Πίττσβουργ* (670), τὸ κέντρον τῆς μεταλλουργίας καὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου. Εἰς τὴν παραλιακὴν ζώνην εἶναι ἡ *Βαλτιμόρη* (820), ἡ σπουδαιότατη διὰ τὴν βιομηχανίαν τοῦ καπνοῦ καὶ τῶν κονσερβῶν, ἡ μεγάλη βιομηχανικὴ *Φιλαδέλφεια* (2 ἐκ. κ.), ἡ μεγίστη πόλις τῆς γῆς *Νέα Ὑόρκη* καὶ ἄλλαι.

Ἡ **Νέα Ὑόρκη** (1^ο ἑκατ. κ) κατὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Οὐδ-
 σωνος κειμένη, ἔχει κατοίκους περισσοτέρους ἀφ' ὅσους ἔχει ἡ
 Ἑλλάς ἢ ἡ Σουηδία. Ὅπως ὅλοι σχεδὸν οἱ πόλεις τῆς Ἀμε-
 ρικῆς καὶ ἡ Νέα Ὑόρκη ἔχει ὁδοὺς κανονικὰς, διασταυρουμέ-
 νας καθέτως (ἡ κεντρικὴ λέγεται Μπρόντ-γουαίη) ἢ ρυμοτομία
 ὅμως αὕτη παρέχει εἰς τὰς ἀμερικανικὰς πόλεις μονότονον ὄψιν.
 Εἰς τὸ τμήμα τῶν ἐμπορικῶν καταστημάτων ὑψώνονται οἱ «ὐ-
 ρανοξύσται», ὑψηλαὶ οἰκίαι μὲ 20—60 πατώματα Ὀλόκληρος ἡ
 πόλις ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα τμήματα (Νέα Ὑόρκη, Μπρου-

93. Ἀποψις τῆς Νέας Ὑόρκης.

κλιν, Νέα Ὑερσέη κ. ἄ.). Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος ἴσταται ἐπὶ
 ὑψηλοῦ βάθρου τὸ ἀγαλμα τῆς Ἐλευθερίας καὶ ἡ εἰς τὸν λιμέ-
 μένα κίνησις εἶναι ζωηροτάτη. Πλὴν τῶν Ἀμερικανῶν κατοι-
 κουνέδῳ καὶ διάφοροι ἄλλοι Εὐρωπαῖοι Ἴταλοὶ κατοικοῦν ὄσοι
 καὶ εἰς τὴν Ρώμην, Ἕλληνες δὲ περὶ τὰς 200 χιλ. (πρὸ τοῦ πο-
 λέμου περισσότεροι). Πλὴν τῶν λευκῶν κατοικοῦν καὶ Νιγηρῆται
 (ἐκ τῆς Ἀφρικῆς μεταφερθέντες ἄλλοτε ὡς δοῦλοι καὶ ἀργότε-
 ρον ἐλευθερωθέντες).

Τὰ Ἀππαλάχια ἐκτείνονται καὶ βορειότερον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἀλλ' ἐκεῖ εἶναι χαμηλὰ καὶ καταπίπτουν ἀποτόμως εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἁγ. Λαυρεντίου. Τὰ ὄροπέδια, τὰ ὁποῖα εἶναι διεσχισμένα ἀπὸ τοὺς πάγους τῆς παγετώδους ἐποχῆς, ὡς καὶ αἱ ξηραὶ βραχώδεις ἐπιφάνειαι τῆς νήσου Νέας Γῆς, ἐνθυμίζουν τὰ Σκανδιναιικὰ τοπία. Ταῦτα ἔχουν κλίμα ψυχρὸν καὶ συχνὰ προσβάλλονται ἀπὸ ἀγρίας θυέλλας. Ἐπὶ πέντε μῆνας οἱ ποταμοὶ μένουν παγωμένοι καὶ ὁ μόνος ἐλεύθερος πάγων λιμὴν εἶναι ὁ *Χάλιφαξ*, ὁ ὁποῖος ἀνήκει εἰς τὸν Καναδαν.

Πίναξ 11. Ἀριθμὸς κατοίκων πόλεων τινων εἰς διάφορα ἔτη (κατὰ χιλιάδας).

Πόλεις	1800	1880	1938
Ἀθῆναι	10	40	600
Βερολῖνον	700	900	4.300
Λονδῖνον	1.500	4.000	8.200
Νέα Ὑόρκη	60	1.850	10.000
Σικάγον	δὲν ὑπῆρχε	300	4 000
Τόκιο	—	6	5.400

Πλησίον τῆς Νέας Γῆς συναντᾶται τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ Κόλπου μὲ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα τοῦ *Λαβραδόρ*, τὸ ὁποῖον παραοῦρει καὶ βουνὰ πάγου. Ἀποτέλεσμα τῆς τοιαύτης συναντήσεως εἶναι πρῶτον ἡ πυκνὴ ὁμίχλη, ἡ ὁποία μαζὺ μὲ τὰ παγόβουνα εἶναι μέγας κίνδυνος διὰ τὰ πλοῖα, καὶ δεύτερον ἡ ἀφθονία τῶν ἰχθύων κατὰ τὸ τέναγος τῆς Νέας Γῆς. Ἡ ἀφθονία αὕτη προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι οἱ ἰχθύες τοῦ βορρᾶ ἀποφεύγουν τὸ θερμὸν ρεῦμα καὶ συναθροίζονται πρὸ αὐτοῦ. Τὸ τέναγος τοῦτο εἶναι τὸ πλουσιώτατον τῆς γῆς ἀλιευτικὸν πεδῖον εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν (βακαλάοι, σολωμοί, ρέγγες, ἀστακοί).

"Αφιξις εἰς Νέαν Ὑόρκην. -Τὸ ὑπερωκεάνειον, μὲ τὸ ὁποῖον κατεπλεύσαμεν εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην, εἶχε πλευρίσει βαθεῖα μέσα εἰς τὴν πόλιν, ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Χοῦδσον, ὃ ὁποῖος χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴν Νέαν Ὑερσέην. Διὰ τὴν ἐξοδὸν ἔπρεπε νὰ περιμένωμεν τὴν σειρὰν μας, ὅπως ὑποβλήθωμεν εἰς ἔλεγχον. Ἀπὸ τὸ κατάστρωμα καθ' ὄλον τὸ ἀπόγευμα, ἐβλέπομεν τὴν κίνησιν εἰς τὴν 49ην ὁδὸν καὶ εἰς τὴν παρλιακὴν 11ην λεωφόρον. Αὐτοκίνητα πηγαينوήρχοντο, περισσότερα εἰς ἀριθμὸν ἀπὸ τοὺς πεζοὺς. Καὶ αὐτοὶ καὶ ἐκεῖνα προσπερνοῦσαν βιαστικά. Δὲν ἐστάθη κανεὶς περιέργος νὰ ἴδῃ τὸ μεγαλοπρεπὲς ὑπερωκεάνειον, τὸ ὁποῖον μὲ τὰ πολλὰ του πατώματα ἐφαίνετο ὡς συνέχεια τῆς συνοικίας τῶν οὐρανοξυστῶν.

Ἀπὸ τὸ ὑπερωκεάνειον ἐξήλθωμεν ὅταν πλέον εἶχε νυκτώσει. Τὰ ταξί, ὄλα κιτρινοῦ χρώματος, ἤρχοντο μὲ σειρὰν πρὸ τῆς ἐξόδου ἐκ τοῦ τελωνείου καὶ παρελάμβανον τοὺς ἐπιβάτας. Ὅσοι ἦσαν ἐλεύθεροι ἀποσκευῶν, ἤμποροῦσαν νὰ κινηθοῦν πεζῇ, ἔστω καὶ ἂν πρώτην φοράν ἤρχοντο εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην διότι ἡ ὀνομασία τῶν ὁδῶν μὲ ἀριθμοὺς προσανατολίζει ἀμέσως ἕκαστον. Ὅταν εὐρίσκομαι εἰς τὴν 49ην ὁδὸν καὶ τὸ ξενοδοχεῖον μου εἶναι εἰς τὴν 59ην, γνωρίζω ἀμέσως ὅτι ἀπέχω ἀπ' αὐτὸ δέκα τετράγωνα. Κατὰ τοιοῦτον τρόπον ἔχει διαιρεθῆ ὄλον σχεδὸν τὸ κεντρικὸν τμήμα τῆς Νέας Ὑόρκης. Φαντασθῆτε ἕνα μακρόστενον ἐπίπεδον· χαράξατε κατὰ μῆκος ἔνδεκα γραμμὰς καὶ ὀνομάσατε τὰς λεωφόρους, 1ην, 2αν κλπ. μέχρι 11ης. Χαράξατε κατόπιν κατὰ πλάτος 238 γραμμὰς καὶ μὲ κάθε ἀριθμὸν ὀνομάσατε κατὰ σειρὰν τὰς ὁδοὺς· τοιοῦτοτρόπως θα ἔχετε τὴν ρυμοτομίαν τοῦ **Μανάταμ**. τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς Νέας Ὑόρκης. Ἄν καὶ ἦτο νύξ, τὸ ἄφθονον φῶς τῆς πόλεως μᾶς ἔδιδε τὴν ἐντύπωσιν ἡμέρας. Πολλὰ φωτισμένοι οἰκίαι μοῦ ἐφαίνοντο μετέωροι. Τοῦτο συνέβαινε, διότι κατὰ τύχην ἦσαν σκοτεινὰ τὰ χαμηλότερα πατώματα καὶ ἐφωτίζοντο τὰ ὑψηλότερα· λόγου χάριν, ἂν ἐφωτίζοντο ἀπὸ τὸ 40δὸν πάτωμα μέχρι τοῦ 50οῦ ἢ καὶ ἄνω, ἐβλέπομεν τὰ ἄνω πατώματα νὰ ἀποτελοῦν ἕνα δεκαώροφον ἢ εικοσαώροφον οἰκοδόμημα μετέωρον!

Τὸ ξενοδοχεῖον εἰς τὸ ὁποῖον μεταβαίνω εἶναι τοῦ συμπατριώτου μας Γ. Ταβουλαρίδου, ἀπὸ τὴν Θράκην, καὶ ἔχει 34 πατώματα. Μὲ καλοδέχεται καὶ ἐρωτᾷ μὲ ἐνδιαφέρον νέα ἀπὸ τὴν πατρίδα. Ὁ ἀνεγκυστήρ μὲ ἀναβιβάζει εἰς τὸ 29ον πάτωμα μὲ ταχύτητα ρουκέτας καὶ ὀδηγοῦμαι εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 2933 δωμάτιον. Ἐρωτῶ τὸν ὑπηρετήν, τὸν «γκρούμ», ἂν τὸ ξενοδοχεῖον ἔχει καὶ σκάλα.

— Βέβαια, ἔχει, μοῦ ἀπαντᾷ. Γιατί ρωτᾶτε;

— Νὰ ξεύρω πῶς ἤμπορῶ νὰ κατέβω ἀπ' ἐδῶ, ἂν χαλάσῃ τὸ ἀσανσέρ.

— Δὲν χαλᾷ κύριε ποτέ. Μόνον ἂν γίνῃ ἀπεργία τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ἀσανσέρ, ὅποτε πάλιν θὰ ἤμπορεῖτε εὐκόλα νὰ καταβῆτε. Δὲν θὰ

· κάμετε ἐπάνω ἀπὸ δέκα λεπτά, διὰ νὰ ἀναβῆτε δὲ θὰ θέλετε μόνον ἓνα τέταρτον ἕως εἴκοσι λεπτά. Δὲν εἶναι περισσότερα ἀπὸ ἑξακόσια σκαλοπάτια...

(Κατὰ τὸν Α. Ἀσημακόπουλον)

4. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΜΙΣΙΣΙΠΗ ΚΑΙ ΤΟ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΤΩΝ ΛΕΙΜΩΝΩΝ

Μεταξὺ τῶν Ἀππαλαχίων καὶ τῶν πρὸς Δ πλευρικῶν ὀρέων κείται γιγαντιαῖον λεκανοπέδιον, ἴσον πρὸς τὴν Εὐρώπ. Ρωσίαν, τοῦ ὁποῦ τοῦ κέντρον κατέχει ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισιπῆ. Τὸ νότιον αὐτοῦ μέρος εἶναι βαθύπεδον ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ Πάδου. Ἡ ἰλύς, τὴν ὁποίαν φέρει ὁ ποταμὸς μὲ τοὺς μεγάλους αὐτοῦ παραποτάμους Μισσουρήν καὶ Ὀχιο, προσχώνουν τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ ἐκβολὴ του κατ' ἔτος προχωρεῖ εἰς τὴν θάλασσαν 80 μ. Ἐπειδὴ δ' αἱ πηγαὶ του εἶναι μόλις 450 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης καὶ ρεεῖ εἰς τεράστιον μῆκος (ἴσον πρὸς τὸ τοῦ Νεῖλου), δὲν σχηματίζει κανένα καταρράκτην. Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ λεκανοπεδίου ὑψώνεται κατὰ πλατείας βαθμίδας μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὀρέων καὶ πρὸς Β μέχρι τοῦ Καναδά. Ἡ περιοχὴ αὕτη λέγεται **Πραιρί**, δηλ. **λειμῶνες**, διότι ἕως ἐδῶ φθάνουν ἀκόμη ἀρκετὰ βροχαί, ὥστε νὰ φυτρῶνῃ χόρτος. Δυτικώτερον ὅμως ἡ βροχὴ εἶναι ὀλίγη καὶ αἱ ὑψηλότεραι ἐδῶ βαθμίδες εἶναι στέππαι μὲ πτωχὸν χόρτον. Ἡ περιοχὴ τοῦ Μισισιπῆ πάσχει τὸν χειμῶνα ἀπὸ χιονοθύελλας, τὸ δὲ θέρος ἀπὸ φοβεροῦς ἀνεμοστροβίλους, οἱ ὁποῖοι ἔρχονται ἀπὸ νότου.

Ἡ τεραστία αὕτη λεκάνη εἶναι ἡ μεγαλύτερα **γεωργικὴ** καὶ **κτηνοτροφικὴ** περιοχὴ τῆς Βορ. Ἀμερικῆς. Ἐξαιρετικῶς πλουσία εἶναι ἡ σιτοπαραγωγὴ κατὰ τὸ βόρειον μέρος, εἰς τὴν **Βορειαν Δακότα** καὶ τὴν γειτονικὴν Καναδικὴν ἐπαρχίαν **Μανιτόμπαν**, διότι ἐδῶ ἡ ὑγρασία εἶναι μεγαλύτερα. Εἰς τὰς νοτιωτέρας περιφερείας, ὅπου μεγαλύτερα ἡ θερμοκρασία, εὐρίσκονται αἱ μεγαλύτεραι **καπνοφυτεῖαι** καὶ **βαμβακοφυτεῖαι** τῆς γῆς· τὰ παράλια τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου κατέχουν **ὄρουζῶνες**.

Πλὴν τῶν γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων ἀξιό-

λογος είναι και η εξαγωγή πετρελαίων και γαιανθράκων εις τὸν Ἄνω Μισισσιππὴν καὶ εις τοὺς Πραιρί.

Ὁ πληθυσμὸς εις τὴν ἀγρονομικὴν λεκάνην τοῦ Μισισσιππὴ δὲν εἶναι τόσοσν πυκνός, ὅσον εις τὴν βιομηχανικὴν περιοχὴν τῶν Ἀππαλαχίων. Ἰδίᾳ πρὸς Δ ὀλιγοστεύει ὁ ἀριθμὸς τῶν πόλεων. Αἱ πόλεις κατὰ τὸ πλεῖστον εὐρίσκονται εις τοὺς ποταμούς, ὡς βιομηχανικὰ ἢ μεταφορικὰ κέντρα. Ἡ *Ὀδιννιπέγη* (285) εἶναι τὸ σπουδαιότατον συγκοινωνιακὸν κέντρον καὶ ἡ σιταγορὰ τοῦ Καναδά. Ἡ διπλὴ πόλις *Ἅγιος Παῦλος - Μιννεάπολις* ἔχει πολυαριθμοὺς ὑδροπρίονας καὶ ἀλευρομύλους. Ὁ *Ἅγ. Δουδοβίκος* (Σαιν Λουί, 840) ἀνεπτύχθη εις μεγίστην βιομηχανικὴν πόλιν. Ἡ *Νέα Ὁρλεάνη* εἶναι ἡ δευτέρα τῆς γῆς, κατὰ τὸ ποσὸν τῆς ἀγορᾶς τοῦ βάμβακος. Ἡ *Κάνσας Σίνου*, εις τὸ ἄκρον τῶν λειμώνων, εἶναι κέντρον ἀγορᾶς ζώων.

Ἡ παρακειμένη χερσόνησος *Φλωρίς* ἔχει κατὰ μέγα μέρος παραλλαν ἐλώδη καὶ περιβάλλεται ἀπὸ ταινίαν κοραλλιογενῆ. Οἱ Ἀμερικανοὶ χρησιμοποιοῦν μερικὰ μέρη τῆς παραλίας διὰ λουτρά.

5. Η ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

Ἡ δυτικὴ περιοχὴ εἶναι παμμεγίστη ὀρεινὴ χώρα, τῆς ὁποίας αἱ μακρὰ ὀροσειραὶ εἶναι συνέχεια τῶν Ἀσιατικῶν ὀρέων. Τὸ νησιωτικὸν τόξον τῶν *Ἀλιούτων* εἶναι λείψανον τοῦ ἄλλοτε δεσμοῦ τῶν δύο ἡπείρων καὶ, ὅπως αἱ Σουνδαῖται νῆσοι, εἶναι γεμᾶται ἀπὸ ἡφαίστεια.

Τὸ βορειοδυτικὸν τμήμα, ἡ *Ἀλάσκα*, εἶναι ἀπὸ τὰς πλουσιωτέρας εις παγετῶνας χώρας τῆς γῆς. Ἄν ἐξαιρέσωμεν τὰ πρὸς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν μέρη, αἱ πρὸς τὸν Μέγαν ὠκεανὸν φιόρδοι ἐπηρεάζονται ἀπὸ τὸ θερμὸν ρεῦμα *Κουρσίβο* καὶ διὰ τοῦτο εις αὐτὰς ὠριμάζονται τὰ σιτηρά. Ἐδῶ ζοῦν ἀρκετοὶ Εὐρωπαῖοι· εἶχον ἔλθει ἐδῶ διότι προσήλκυσαν τούτους τὰ χρυσορυχεῖα τῆς χώρας, τὰ ὁποῖα σήμερον ἔχουν ἐξαντληθῆ.

Νοτίως τῆς Ἀλάσκας ἡ ὀρεινὴ χώρα διακρίνεται εις τρεῖς περιοχάς. Πρὸς Α διακλαδίζονται τὰ *Βραχώδη ὄρη*, τὰ ὁποῖα

ἀποτελοῦν τὴν σπονδυλικὴν στήλην τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Πρὸς Δ δύο παράλληλοι ὄροσειραὶ σχηματίζουν τὰ δυτικὰ πλευρικὰ ὄρη. Μεταξὺ δὲ τῶν δυτικῶν τούτων ὁρέων καὶ τῶν Βραχωδῶν ἐκτείνεται τρίτη περιοχὴ, ἡ ὁποία εἶναι κλεισμένον ὑψίπεδον. Εἰς τοῦτο ρέουν οἱ ποταμοὶ **Κολομβίας** καὶ **Κολοράδο**.

α) Τὰ **Βραχῶδη** ὄρη, ἴσα κατὰ τὸ ὕψος πρὸς τὰς Ἴαλιπεις, εἰς μὲν τὸν Καναδᾶν, ἐπειδὴ εἶναι πλησίον τοῦ ὠκεανοῦ καὶ δέχονται πολλὰς βροχὰς, ἔχουν μεγαλοπρεπῆ δάση καὶ διὰ τὴν βορείαν αὐτῶν θέσιν ἐκτεταμένους παγετῶνας. Ἴαλιπεις εἰς τὰς Ἰνωμένες Πολιτείας, ἐπειδὴ ἀπέχουν πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν, εἶναι πτωχὰ εἰς βροχὰς καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουν ὀλίγα δάση. Τὰ πετρώματα αὐτῶν κρύπτουν πλοῦτον μετάλλων, τὰ ὁποῖα προέρχονται ἀπὸ ἠφαιστειώδεις ἐκρήξεις. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν σχηματίζονται πολλαχοῦ λεκάναι, αἱ ὁποῖαι χαρακτηρίζονται διὰ τῶν περιέργων βράχων τῶν καὶ τῶν θερμῶν πηγῶν. Ἐκ τούτων γνωστοτέρα εἶναι ἡ λεκάνη περὶ τὴν λίμνην Ἰελλοστόουν, ἔχουσα περισσοτέρας τῶν 3.000 θερμῶν πηγῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ θερμοπίδακας (Γκέυζερ).

β) Τὸ **ἑσωτερικὸν ὑψίπεδον** εἶναι στεππῶδες καὶ ἔρημον, διότι τὰς βροχὰς δέχονται τὰ ὑψηλὰ ὄρη. Μόνον εἰς μερικὰ μέρη ὑπάρχουν ὀλίγα δάσεις. Εἰς μίαν ὄσιν ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐρήμου εἶναι ἡ **Πόλις τῆς Ἀλμουῶς λίμνης**.

Ὁ ποταμὸς Κολοράδο ἔχει διαβρῶσει τὸ ἔδαφος διὰ φάραγγος, βάθους σχεδὸν 2.000 μέτρων καὶ 300 χιλιομ. μήκους. Τοιαῦται φάραγγες, με ἀποτόμους, ὄχθας, λέγονται **Κανιῶν** (δηλαδὴ σωλῆνες).

γ) Τὰ **δυτικὰ** πλευρικὰ ὄρη διακρίνονται εἰς τὰς θαλασσίας **Ἰαλιπεις** (6.000 μ.) καὶ τὰ **Κασκάδια** ὄρη (4.400 μ.). Τὰ πρῶτα εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ὑγροῦ δυτικοῦ ἀνέμου. Αἱ ἀκταὶ διασχίζονται ὑπὸ φιορδῶν, ὁμοίων με τὰς φιορδας τῆς Νορβηγίας. Εἰς ἓνα τοιοῦτον φιορδ εἶναι οἱ λιμένες **Βανκούβερ** (εἰς τὸν Καναδᾶν) καὶ **Σήιτλη** εἰς τὰς Ἰνωμένες Πολιτείας. Πρὸς νότον, εἰς κλειστὸν λιμένα, εἶναι ὁ **Ἀγ. Φραγκίσκος**, ἀρχαιοτάτη πόλις τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, ἡ ὁποία κατὰ τὸ 1906 εἶχε κατὰ μέγα μέρος καταστραφῆ ὑπὸ σεισμοῦ. Νοτιώτερον,

Ώπου τὸ κλίμα γίνεται θερμότερον, ὅμοιον πρὸς τὸ μεσογειακόν, ἀνεπτύχθη ἐσχάτως τὸ Λὸς Ἄντζελες εἰς μεγάλην πόλιν (1300). Αὕτη καλύπτεται ὑπὸ κήπων μὲ φοίνικας καὶ λεμονέας, παρὰ τοὺς ὁποίους, ὡς τεράστια δένδρα, ὑψοῦνται εἰς τὴν θάλασσαν οἱ διατρυπητικοὶ πύργοι τοῦ πετρελαίου. Περιφνημος δὲ εἶναι ἡ πόλις τῶν κινηματογραφικῶν ταινιῶν, ἡ *Χόλλυγουντ*, προάστειον τοῦ Λὸς Ἄντζελες. Ὁλη ἡ δυτικὴ αὕτη χώρα λέγεται *Καλλιφορνία*. Ἡ ἐξαιρετικῶς ξηρὰ χερσόνησος τῆς Καλλιφορνίας (πρὸς Ν) ἀνήκει εἰς τὸ Μεξικόν. Εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἡμέρημος καὶ κατοικεῖται μόνον ὑπὸ 50 χιλ. κατοίκων.

Τὰ Βραχώδη ὄρη.—Ἀπὸ τὰς βαθυῖδας τῶν Πραιρί, τὰ Βραχώδη ὄρη δὲν παρουσιάζουν τὴν μεγαλοπρέπειν τῶν Πυρηνίων ἢ τῶν Ἄλπεων, διότι τὸ ἔδαφος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου στηρίζονται, εἶναι ἤδη ἀρκετὰ ὑψηλόν. Γενικῶς δὲν φέρουν παγετῶνας, εἰμὴ πρὸς Β. Ὅτε μὲν τὰ ὄρη ὀρθοῦνται μὲ ἀποτόμους βράχους ἀνωθεν τῆς κοίτης τῶν κλειστῶν χειμάρρων, ἄλλοτε δὲ ὑψοῦνται δι' ὄμαλῶν κλιτύων, αἱ ὁποῖαι φέρουν δάση πιτύων καὶ κέδρων. Τὸ βαθὺ χρῶμα τούτων κατὰ τὰς φάραγγας συγγέεται μὲ τὸ βαθυγάλανον τοῦ βύθους, πρὸς τὸν οὐρανὸν δὲ τὸ δασικὸν ὄριον τελευτᾷ κάτω ἀπὸ τὰς κορυφάς, ὅπου αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ ἐπιδράσεις λαξεύουν τὰ δημιουργήματα τῶν. Αἱ κορυφαί, αἱ ὁποῖαι ἐγυμνώθησαν ἐκ τοῦ βεσάλτου ἢ τοῦ γρανίτου, λάμπουν εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου μὲ τοὺς ἐκρηγιγενεῖς ἐρυθροῦς, κυανοῦς ἢ πρασίνους βράχους τῶν.

Κατὰ τὴν διέλευσιν τοῦ σιδηροδρόμου, διὰ μέσου τῶν Βραχώδων ὄρέων, ἀπὸ τῶν Μεγάλων Πραιρί μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ, ἐν εὐθείᾳ παρουσιάζεται εἰς τὸν περιγητήν μίαν ἐκ τῶν μεγαλοπρεπῶν καλλονῶν τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπὶ πενήκοντα ὥρας (πλὴν βεβλῶς τῶν ἀναποφεύκτων νυκτῶν) ὑπέροχα τοπία ἀνελλισσονται πρὸ τῶν ὀρθάλμων τοῦ αἰ ἐκπλήξεις καὶ αἱ τέρψεις ἐκαστοτε ἀνανεοῦνται. Τὸ ἐκπληκτικώτερον εἶναι ὅταν, μετὰ τὴν πρωινήν ἔγερσιν εἰς τὴν κλινάμειξαν, διὰ τῆς πυρόχρου ὑελλίνης θυρίδος, ἡ ὁποία εὑρίσκεται εἰς τὸ ὕψος τῆς κεφαλῆς του ἐν τῇ κλίνῃ, παρατηρεῖ τὸ ἐξωτερικὸν θέμα τὰ δάση, τὰ ὁποῖα κατέρχονται εἰς τὰ βάθη τῶν κλιτύων, τοὺς καταρράκτας, τοὺς ὁποίους ἡ ἀμαξοστοιχία φίνεται ὅτι ὑπερπηδᾷ, τὰς βραχώδεις ἐπάλξεις, τὰς πυρκαμίδας τῶν πρηῶνων. τοὺς ἀφρίζοντες χειμάρρους, οἱ ὁποῖοι μὲ πηδήματα καὶ θόρυβον ἀκολουθοῦν τὴν κατάβασιν τῆς ἀμαξοστοιχίας εἰς τὴν κοιλάδα. Κατὰ τὴν ἡμέραν, ἐν ὄχημα - παρατηρητήριον εἰς τὴν οὐρὰν τῆς ἀμαξοστοιχίας, ἐπιτρέπει εἰς τοὺς περιγητάς, καθημένους εἰς ἀναπαυτικὰ καθίσματα, νὰ βλέπουν τὰ φεύ-

γοντα τοπία, τὰ ὁποῖα ἀκαταπαύστως ἐπανερχονται καὶ ἀνασυντιθενται ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς των. Νομίζει τις ὅτι διέρχεται χώραν Τιτάνων, ἢ ὁποῖα, ἀνατρεπομένη ἄλλοτε διὰ γιγαντιαίων ἀγώνων, ἐπαγιώθη τέλος εἰς μίαν χαώδη σύγχυσιν ὑπερτάτης ὀραιότητος.

(Κατὰ τὸν Charles Cestre)

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΙΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

1. ΚΑΝΑΔΑΣ

Ὁ *Καναδάς* ἢ ἡ Βόρειος Βρεττανικὴ Ἀμερικὴ εἶναι κτήσεις Βρεττανικῆ, ὅπως καὶ αἱ Βρετταν. Ἰνδία, ἡ Αὐστραλία καὶ ἡ Νέα Ζηλανδία. Εἶχε καταληφθῆ κατὰ τὸ 1854 ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἀλλὰ κατὰ τὸν «ἑπταετη πόλεμον» περιήλθεν εἰς τοὺς Ἕλληνας. Τὴν γαλλικὴν κατοχὴν ἐνθυμίζουσι ἀκόμη αἱ πολυάριθμοι πόλεις καὶ περισσότερο ἢ γλῶσσα καὶ ἡ θρησκεία τοῦ ἐνὸς τρίτου σχεδὸν τῶν κατοίκων (Φραγκοκαναδοί).

Ἀποτελεῖ ὁμοσπονδία ἐξ ἑννέα αὐτονομῶν κρατῶν, τῶν ὁποίων κοινὴ πρωτ. εἶναι ἡ *Ὀυτάβα* (130). Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 9 ½ ἑκατ. τ. χ. Εἰς τὴν ἕκτασιν ταύτην, ἴσην σχεδὸν πρὸς τὴν Εὐρώπην, κατοικοῦν μόνον 11 ἑκατ. κάτ. διὰ τὸ ψυχρὸν κλίμα. Ἐπειδὴ δὲ μέρος αὐτῆς εἶναι εὐφορον καὶ ὁ πληθυσμὸς ἀραιός, περισσεύει σῖτος πολὺς, ὁ ὁποῖος ἐξάγεται πρὸ πάντων εἰς τὴν Εὐρώπην. Ἰδιαιτέρως στεναὶ εἶναι αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις αὐτῆς μὲ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας. Πλὴν τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας καὶ τῆς ὑλοτομίας, μέγας εἶναι καὶ ὁ πλοῦτος τῶν δερμάτων καὶ γουναρικῶν, τῶν ἰχθύων καὶ τῶν μετάλλων. Σήμερον ὁ Καναδάς ἀποφέρει τὰ 90 ἑκατοστὰ τῆς ὅλης ἐν τῇ γῆ παραγωγῆς τοῦ νικελίου, προσέτι χρυσόν, ἄργυρον, ἀλουμίνιον, σίδηρον, χαλκόν, γαιάνθρακα κλπ.

Ἐνεκα ἑλλείψεως πολλῶν χειρῶν, ἡ βιομηχανία δὲν εἶναι πολὺ ἀνεπτυγμένη. Σπουδαιότερα εἶναι ἡ τῆς κατασκευῆς γεωργικῶν μηχανῶν εἰς τὸ Τορόντον.

Λιμένες τῆς ἐξαγωγῆς εἶναι εἰς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν οἱ τοῦ Ἀγ. Λαυρεντίου καὶ ἡ Χάλιφαξ, εἰς δὲ τὸν Εἰρηρικὸν ἡ Βαν-

κουβερ. Εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τὸν Καναδᾶν ἔρχονται σίτος καὶ βακαλάος.

Οἱ σιταγοὶ τοῦ Καναδᾶ καὶ ἡ γλακτοκομία.—Οἱ μεγάλοι λειμῶνες (Πραιρί) τοῦ δυτικοῦ Καναδᾶ, οἱ ὅποιοι ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς Οὐϊννιπέγης μέχρι τῶν Βραχωδῶν ὄρέων, περιλαμβάνουν πλεον τῶν ἑκατὸν ἑκατομμυρίων ἑκταρίων καλλιεργησίμου γῆς. Ἡ γῆ αὕτη εἶναι δύο εἰδῶν· ἡ τῶν ὑψηλῶν λειμῶνων, κατάλληλος διὰ καλλιέργειαν σίτου καὶ ἄλλων δημητριακῶν καὶ ἡ τῶν χαμηλῶν λειμῶνων, ἡ ὅποια λόγῳ τοῦ αὐτοφοοῦς χόρτου, χρησιμοποιεῖται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Ὅταν φαντασθῇ τις εὐρείας πεδιάδας, εἰς ἑκτασιν χιλιάδων χιλιομέτρων, μεῦ ὑψηλὸν χόρτον, αἱ ὅποιοι νὰ διακόπτῳνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἀπὸ ποτάμια καὶ μεμονωμένα ἀλσύλλια, θὰ λάβῃ ἀμυδρὰν ἰδέαν τῶν καναδικῶν Πραιρί. Ἐδοφος μαῦρον ὡς πίσσα, ἐξαιρετικῆς εὐφορίας, δύο ποδῶν πάχους φυτικῆς γῆς, κοπρόχωμα ἐκ σαπισμένων φυτῶν ἐπικαθήμενον ἐπὶ βάθρου ἀργιλλοτιτανώδους, ἰδοῦ ἡ σύστασις τῆς θαυμασίας ταύτης γῆς.

Ἐκαστος κάτοικος καλλιεργεῖ ἰδιοκτησίαν τουλάχιστον 65 ἑκταρίων· ὑπάρχουν ὅμως καὶ συνεταιρισμοὶ διὰ τῶν ὁποίων ἡ καλλιέργεια καὶ ἡ μεταφορὰ τοῦ προϊόντος εὐκολύνεται. Πρὸς τοῦτο οἱ ἐξαγωγεῖς τοῦ σίτου καὶ οἱ μεγαλέμπυροι φροντίζουν νὰ ἰδρῦνουν σιδηροδρομικὰς διακλαδώσεις μέχρι τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς.

Εἰς ἕκαστον σιδηροδρομικὸν σταθμὸν ὑπάρχουν μεγάλαι σιταποθῆκαι, εἰς τὰς ὁποίας τὰ ὄχηματα τοῦ σιδηροδρόμου πλησιάζουν καὶ φορτώνονται αὐτομάτως μετὴν βοήθειαν σωλῆνων.

Ἐκτὸς τῆς καλλιέργειας εἰς τὰ πλεῖστα χωρία ὑπάρχουν διὰ τὴν ἐπεξεργασίαν τῶν κτηνοτροφικῶν προϊόντων τυροκομεῖα καὶ βουτυροποιεῖα, ὑφίστανται ὡσαύτως τοιαῦται ἐγκαταστάσεις καὶ εἰς τὰς πόλεις καὶ οἱ ἐνταῦθα βιομήχανοι ἐνεργοῦν καθ' ἑκάστην τὴν μεταφορὰν τοῦ γάλακτος ἐντὸς μεγάλων μεταλλίνων ὑδριῶν, σιδηροδρομικῶς ἐξ ἀποστάσεως πολλᾶκις 30 ἕως 50 χιλιομέτρων.

(Κατὰ τὸν Edmond Ruron)

2. ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ

Γενικά.—Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς ἦσαν ἄλλοτε ἀποικίαι Ὀλλανδῶν, Ἀγγλῶν καὶ Ἰσπανῶν. Αἱ Ἀγγλικαὶ ἀποικίαι, κατὰ τὸ τέλος τοῦ 18ου αἰῶνος, ἐκηρύχθησαν ἀνεξάρτητοι καὶ ἀπετέλεσαν πολιτείας, αἱ ὅποιοι σήμερον ἀνέρ-

χονται εἰς 48 καὶ ἀποτελοῦν δημοκρατικὴν ὁμοσπονδίαν. Πρωτὴ αὐτῆς εἶναι ἡ *Οὐάσιγκτων*, μεγίστη ὅμως πόλις ἡ *Νέα Ὑόρκη*.

Ἀπὸ τοῦ 19ου αἰῶνος μετανάσται ἐκ διαφόρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης ἠῤῥησαν τὸν πληθυσμὸν εἰς πολλὰ ἑκατομμύρια, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου οἱ παλαιοὶ Ἰθαγενεῖς κάτοικοι, οἱ *Ἰνδιάντι*, ἐξετοπίσθησαν εἰς ὠρισμένα μέρη καὶ σήμερον ἀριθμοῦνται εἰς ὀλίγας χιλιάδας. Μεταξὺ τῶν μεταναστῶν ἦσαν καὶ Ἕλληνες, οἱ

94. Οὐάσιγκτων. Τὸ μέγαρον τοῦ Κοινοβουλίου.

ὅποιοι ἐργαζόμενοι ἀπέκτων περιουσίας καὶ ἐπέστρεφον εἰς τὴν πατρίδα των. Σήμερον, ὅποτε ἔχει περιορισθῆ ἡ μετανάστευσις, μένουσιν ἐγκατεστημένοι πολλοὶ Ἕλληνες. Μετὰ τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς ἔρχεται ὁ ἀριθμὸς τῶν *Νιγηριῶν* (11 ἑκατ.) Οὗτοι εἶχον μεταφερθῆ ἄλλοτε ἐδῶ ὡς δοῦλοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, διὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν θερμῶν νοτίων πολιτειῶν καὶ ἔχουν πολὺ πλεονασθῆ. Διὰ τοῦτο τοὺς χαρακτηρίζουσιν ὡς «μαῦρον κίνδυνον». Πρὸς Δ ζοῦσιν ὀλίγοι μετανάσται *Ἰάπωνες* καὶ *Κινέζοι* (200χιλ.). Ὅλοι οἱ Ἄμερικανοὶ ἐμψυχώνονται μὲ τὴν μανίαν νὰ

βελτιώσουν τὴν οικονομικὴν τῶν καταστάσεων. Τοῦτο δεικνύεται ἀπὸ τὴν κατεύθυνσιν πάσης ἐργασίας καὶ ἐπιχειρήσεως, ἢ ὅποια προκαλεῖται ἀπὸ τὸν ἀμύθητον πλοῦτον τοῦ ἐδάφους τῆς. Διὰ τοῦτο αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἔχουν γίνεи σπουδαιοτάτη **οἰκονομικὴ ἀποθήκη** ὅλου τοῦ κόσμου.

Ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται σήμερον εἰς 130 ἑκατ. καὶ διαρκῶς αὐξάνει. Εἶναι ὅμως ἀκόμη σχετικῶς ὀλίγος εἰς ἐπιφάνειαν ἐκτάσεως 7 800.000 τετρ. χιλιομ. Ἡ μέση πυκνότης εἶναι μόνον 16 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ.

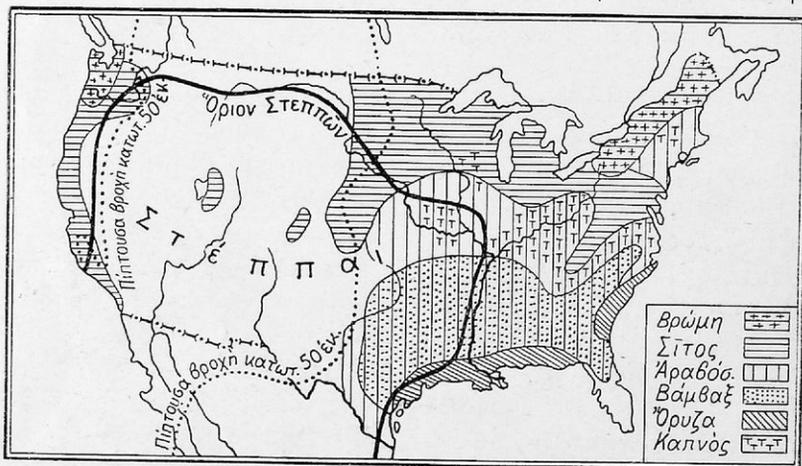
Ἡ διανομὴ τοῦ πληθυσμοῦ καὶ αἱ πόλεις.—Ὁ πληθυσμὸς εἶναι διανεμημένος ἀνίσως. Εἰς περιοχὰς μεταξὺ τοῦ Μισσιππὴ καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ὅπου αἱ φυτεῖαι καὶ αἱ μεγάλαι βιομηχαναίαι, παρουσιάζεται πολλὰκις πυκνότης 200 κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλιομ. Τουναντίον αἱ δυτικαὶ πολιτεῖαι μὲ τὰ ἐρημικὰ μέρη, ἔχουν πυκνότητα μόλις τοῦ 1 ἢ 2 κάτ. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι προσέτι πυκνὸς καὶ εἰς τὴν νέαν οἰκονομικὴν περιοχὴν, πρὸς τὸν Εἰρηνικόν.

Πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ εἰς πόλεις, ἐκ τῶν ὁποίων ἄνω τῶν ἑκατὸν ἔχουν κατοίκους ὑπὲρ τὰς 100 χιλ. Ἡ τοιαύτη ἀνάπτυξις πόλεων ἐπῆλθεν ἀπὸ τὴν τάσιν τῶν κατοίκων πρὸς τὴν βιομηχανίαν. Πολλὰ κέντρα, συσταθέντα πέριξ ὄρυχείων ἢ μεταλλείων, ἀνεπτύχθησαν εἰς μεγάλας πόλεις τόσον ταχέως, ὥστε αἱ αὐξανόμεναι αὐτῶν ὁδοὶ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γνωσθοῦν μὲ ὄνομα καὶ ἐδηλώθησαν μὲ ἀριθμοὺς.

Ἡ πρωτ. τῆς ὀμοσπονδίας Οὐάσιγκτων ἐπροστατεύθη δι' αὐστηρῶν μέτρων ἀπὸ τῆς βιομηχανικῆς εἰσβολῆς καὶ εἶναι πόλις τῶν μαρμαρίνων οἰκοδομῶν, τῶν λεωφόρων καὶ κήπων. Αἱ ἑκατομμυριοῦχοι πόλεις κατὰ τάξιν πληθυσμοῦ εἶναι: ἡ Νέα Ὑόρκη, τὸ Σικάγον, ἡ Φιλαδέλφεια, τὸ Νητηρόιτ, τὸ Λὸς Ἄντζελες καὶ ἡ Κλήβελανδ.

Ἡ γεωργία.—Ἄν καὶ ὑπάρχουν εἰς τὰς Ἠνωμ. Πολιτείας ἐκτάσεις ἄγονοι, ὡς παρὰ τὰ Βραχώδη ὄρη καὶ κατὰ τὰ Ἀππαλάχια, ἐν τούτοις ὑπάρχουν ἀχανεῖς πεδιάδες εἰς τὸ κέντρον

καί εἰς τὰ ἀτλαντικά παράλια καί μάλιστα ἐδάφη, τὰ ὅποια καλλιεργοῦνται ὄχι πρὸ πολλοῦ καιροῦ καί διὰ τοῦτο δὲν ἔχουν ἀνάγκην λιπασμάτων. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γεωργία ἐκτείνεται εἰς διάφορα κλίματα, αἱ καλλιέργειαι εἶναι εὐκράτων κλιμάτων ἢ τροπικῶν. Ἔνεκα τοῦ ἀραιοῦ πληθυσμοῦ τῶν ἀγροτῶν οἱ Ἀμερικανοὶ μεταχειρίζονται μηχανάς διὰ νὰ καλλιεργήσουν μεγάλας ἐκτάσεις, ὥστε νὰ ἔχουν μεγάλας ἀποδόσεις· ἡ καλλιέργεια αὕτη ὀνομάζεται *ἐκτατική*, κατὰ τὴν ὁποίαν διακρί-

95. Χάρτης γεωργικῆς παραγωγῆς τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

νεται ἡ ζώνη τοῦ οἴτου, ἡ ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου κλπ.

Ἄλλοτε, ὅτε ὁ πληθυσμὸς ἦτο ὀλίγος, αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ἐξήγον εἰς τὴν Εὐρώπην πολλὰ γεωργικὰ προϊόντα, ἐνῶ σήμερον ἐξάγουν μόνον ὀλίγα ἄλευρα.

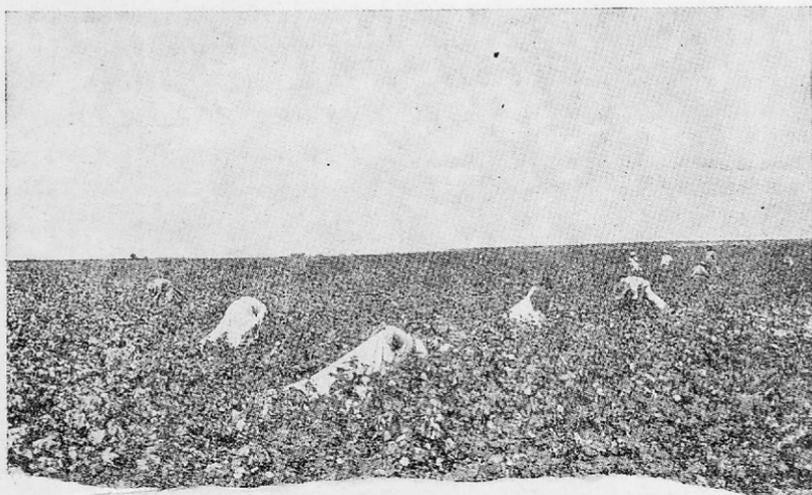
α) Αἰ πρὸς τροφήν καλλιέργειαι.— Ἡ ζώνη τοῦ *σίτου* εἶναι εἰς τὰ Πραιρι προέκτασις τῆς τοῦ Καναδά. Ἄν καὶ ἡ ἀπόδοσις ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως εἶναι μετρία, ἡ παραγωγή τοῦ σίτου κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ (τὸ ἕκτον τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς). Παρὰ τὴν ζώνην ταύτην καλλιεργεῖται ἀκόμη κριθὴ καὶ βρώμη.

Μεγαλυτέραν ἕκτασιν κατέχει ἡ ζώνη τοῦ *ἀραβοσίτου*, ὁ

ὁποῖος εὐνοεῖται ἐξαιρετικῶς εἰς τὰ θερμὰ καὶ ὑγρὰ μέρη τοῦ μέσου ροῦ τοῦ Μιισιπιῆ. Χρησιμοποιεῖται ὡς τροφή ἀνθρώπων, ζώων (ἰδίως χοίρων) καὶ εἰς παραγωγήν οἴνοπνεύματος.

Ἡ νοτία ζώνη, ὅπου αἱ πολιτεῖαι Φλωρίς, Γεωργία καὶ Καρολίνα, εἶναι προωρισμένη διὰ τὴν *ὄρυζαν*.

Πλὴν τῶν δημητριακῶν καλλιεργοῦνται ἐν ἀφθονίᾳ τομάται καὶ ἄλλα κηπαῖα, ὡς καὶ ποικίλαι ὀπώραι. Ὡς πρὸς τὴν πα-

Ἡ Βόρειος Ἀμερική ὡς πρὸς τὴν φυσικὴν διάπλασιν ἔχει διαφορὰς ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, ὡς καὶ ὁμοιότητας. Αἱ διαφοραὶ εἶναι αἱ ἐξῆς: Τὰ πτυχωσιγενῆ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ οὐχὶ ὅπως εἰς τὸν Παλαιὸν κόσμον ἐκ Δ. πρὸς Α.

Ὡς ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης διαφέρει καὶ τὸ κλίμα. Δὲν λαμβάνει, ὅπως ἡ Εὐρώπη, βροχὰς ἐκ τῶν δυτικῶν ἀνέμων καὶ θερμότητα ἐκ Δ. διὰ θερμοῦ ρεύματος, ἡ δὲ ποσότης τῶν βροχῶν γενικῶς ἐλαττώνεται ἀπὸ Α. πρὸς Δ. Ἡ Ἀμερική ἔχει μεγάλα βαθύπεδα καὶ ἐκτεταμένους λειμῶνας, πρὸ πάντων δὲ μεγαλύτερον πλοῦτον τοῦ ὑπεδάφους ἢ ἡ Εὐρώπη. Κυριωτέρα δὲ ὁμοιότης εἶναι ἡ ἐξῆς: ὅπως ἡ Βόρειος Εὐρώπη, οὕτω καὶ

σιμοποιοῦν εἰς τὰ ὑφαντουργεῖα, τὰ ὅποια διαρκῶς αὐξάνουν. Ὡσαύτως αἱ Ἑν. Πολιτεῖται εἶναι ἡ πρώτη χώρα καὶ εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ *καπνοῦ*, τοῦ ὁποίου αἱ φυτεῖαι εὐρίσκονται εἰς τὴν νοτιάν περιφέρειαν τῶν Ἀππαλαχίων.

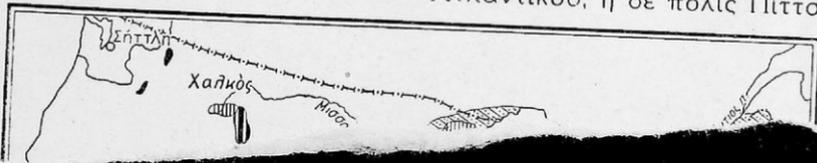
✓ **Ἡ κτηνοτροφία.**— Παρὰ τὸ ἠπειρωτικὸν κλίμα, αἱ Ἑν. Πολιτεῖται ἔχουν μεγάλην κτηνοτροφίαν, τῆς ὁποίας προϊόντα περισσεύουν πρὸς ἐξαγωγὴν, οὐχὶ βεβαίως σήμερον πολλά, ἔνεκα τῆς ἐγχωρῆς καταναλώσεως Ἐκεῖ ὅπου ἄλλοτε περιεφέροντο ἄγριοι βόνασοι, ὡς καὶ εἰς τὰς κεντρικὰς πεδιάδας, τρέφονται ἀγέλαι *βοῶν* καὶ *ἀγελάδων*. Εἰς τὴν ζώνην τοῦ ἀραβοσίτου περιορίζονται οἱ *χοῖροι*, εἰς δὲ τὰς ξηρὰς στέππας τῆς δύσεως τρέφονται *πρόβατα*.

• Τὰ ζῶα ταῦτα ὀδηγοῦνται εἰς ὠρισμένας πόλεις, ἰδίως εἰς τὸ Σικάγον καὶ τὴν Κάνσας Σίτυ, πρὸς σφαγὴν, ὅπου γίνεται καὶ ἡ παρασκευὴ κατεψυγμένου κρέατος, κονσερβῶν καὶ ἐκχυλίσματος κρέατος.

✓ **Ἡ ἀλιεΐα.**— Ἡ πρὸς τὴν Νέαν Γῆν ἀκτὴ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι πλουσία εἰς βακαλάους, ἀρέγγας καὶ σκόμβρους. Ἐν τούτοις αἱ Ἑν. Πολιτεῖται ἀναγκάζονται νὰ ἀγοράζουσιν ἰσχυρὰν τὸν Καναδᾶν.

τῆς Νέας Ὑόρκης, τῆς Φιλαδελφείας, τοῦ Πίττσβουργ κλπ. Προσέτι αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι κατέχουν καὶ φρέατα πετρελαίου εἰς τὸ Μεξικὸν καὶ τὴν Κεντρικὴν Ἀμερικὴν, μεταφέρεται δὲ καὶ τοῦτο εἰς τὰ ἐργοστάσιά των πρὸς καθαρισμόν.

Ἡ βιομηχανία.— Ἡ *μεταλλουργία* συγκεντρῶται μεταξύ τῶν Καναδαίων λιμνῶν καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ δὲ πόλις Πίττσ-

Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία.—Πλήθος πλοίων διαπλέουν τοὺς ποταμοὺς τῆς μεγάλης πεδιάδος, οἱ ὅποιοι διὰ διωρύγων συνδέονται μετὰ τῶν μεγάλων λιμνῶν. Εἰς τὰς λίμνας ταύτας λιμένες εἶναι τὸ Σικάγον, ἡ Κλήβελανδ, τὸ Ντητρόιτ κ. ἄ. Τέσσαρες σιδηροδρ. γραμμαὶ συνδέουν τὰς περιοχὰς τοῦ Ἀτλαντικοῦ μετὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ· ἡ ταχεῖα ἀμαξοστοιχία ἐκτελεῖ τὴν διαδρομὴν εἰς 2 1/2 ἡμέρας. Πρὸς τούτοις πολλαὶ ὁδοὶ χρησιμεύουν εἰς τὴν κίνησιν πλήθους αὐτοκινήτων διὰ τουρισμὸν καὶ ἔμπορεύματα. Ἐκαστον αὐτοκίνητον ἀντιστοιχεῖ πρὸς ὀκτῶ Ἀμερικανοὺς (εἰς τὴν Ἑλλάδα 1 αὐτοκίνητον πρὸς 200 Ἑλ.

Ἡ Βόρειος Ἀμερική ὡς πρὸς τὴν φυσικὴν διάπλασιν ἔχει διαφορὰς ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, ὡς καὶ ὁμοιότητας. Αἱ διαφοραὶ εἶναι αἱ ἑξῆς: Τὰ πτωχωσιγενῆ ὄρη τῆς Ἀμερικῆς διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν. καὶ οὐχὶ ὅπως εἰς τὸν Παλαιὸν κόσμον ἐκ Δ. πρὸς Α.

Ὡς ἐκ τῆς διατάξεως ταύτης διαφέρει καὶ τὸ κλίμα. Δὲν λαμβάνει, ὅπως ἡ Εὐρώπη, βροχὰς ἐκ τῶν δυτικῶν ἀνέμων καὶ θερμότητα ἐκ Δ. διὰ θερμοῦ ρεύματος, ἡ δὲ ποσότης τῶν βροχῶν γενικῶς ἐλαττώνεται ἀπὸ Α. πρὸς Δ. Ἡ Ἀμερική ἔχει μεγάλα βαθύπεδα καὶ ἐκτεταμένους λειμῶνας, πρὸ πάντων δὲ μεγαλύτερον πλοῦτον τοῦ ὑπεδάφους ἢ ἡ Εὐρώπη. Κυριωτέρᾳ δὲ ὁμοιότης εἶναι ἡ ἑξῆς· ὅπως ἡ Βόρειος Εὐρώπη, οὕτω καὶ

της γραμμῆς τῶν ὄριων μεταξύ των πολιτειῶν.
μεν εἰς τὸν χάριτην; Ποῦ ἄλλοῦ γνωρίζομεν τοιαῦτα ὄρια; —4. Ποίαν
διαφορὰν βλέπεις μεταξύ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Δυτικῶν πολι-
τειῶν; —5. Ὄνόμασε τὰ ἀφθονώτατα προϊόντα τῆς Ἀμερικῆς. —8. Τα-
ξίδευσε νοερῶς ἀπὸ Πειραιᾶ εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην καὶ τὸν Ἅγιον
Φραγκῖσκον.

ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Γενικά.— Ὁ κόλπος τοῦ Μεξικοῦ, ὁ ὁποῖος βρέχει τὰ δυ-
τικά παράλια τῆς Φλωρίδος καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Μεξικοῦ,
πλησιάζει κατὰ τὴν τροπικὴν ζώνην τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν,

ᾧπου σχηματίζεται ὁ ἰσθμὸς τοῦ *Τουαντεπέκ*. Ἐκεῖθεν τῆς Φλωρίδος ἄρχεται μακρὰ σειρά νήσων, αἱ καλούμεναι Δυτικάι Ἰνδίαι, αἱ ὁποῖαι προσεγγίζουν τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ ἀποκλείου τὴν *Καραϊβικὴν* θάλασσαν. Ἡ θάλασσα αὕτη πλησιάζει ἔτι μᾶλλον τὸν Εἰρηρικὸν καὶ σχηματίζεται ὁ ἰσθμὸς τοῦ *Παναμᾶ*. Τὸ μὲν ἠπειρωτικὸν τμήμα ἢ Μέση Ἀμερικὴ διατείνεται ὡς γέφυρα ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν εἰς τὴν Νότιον. Αἱ δὲ Δυτικάι Ἰνδίαι, εἰς παλαιὰν γεωλογικὴν ἐποχὴν, ἦσαν μεγάλη ὄρεινὴ χώρα, ἢ ὁποία συνεδέετο μετὰ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, κατεβύθισθη δὲ τὸ μεγαλύτερον τμήμα αὐτῆς καὶ τὴν θέσιν του κατέλαβεν ἡ θάλασσα.

Ρήγματα κατὰ τὴν πλευρὰν πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ εἰς τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας, συνοδεύονται ὑπὸ πολυαριθμῶν ἠφαιστειῶν. Σήμερον ἀκόμη ἐκρήξεις ἠφαιστειῶν καὶ σεισμοὶ προξενοῦν τρόπον καὶ μεγάλας καταστροφάς. Κατὰ τὸ ἔτος 1902 ἔκρηξις ἠφαιστείου εἰς τὴν Γουατεμάλαν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, ἐσκέπασε μὲ στάκτην ἔκτασιν ἴσην μὲ τὸ μέγεθος τῆς Θεσσαλίας. Τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς τὴν νῆσον Μαρτινίκαν νέφος δηλητηριῶδους ἀερίου, ἀπὸ ἔκρηξιν ἠφαιστείου, κατέστρεψε τὴν πόλιν Ἀγιον Πέτρον μὲ 30 χιλ. ἀνθρώπους.

Α΄ ΜΕΞΙΚΟΝ

Τὸ *Μεξικὸν* ἀποτελεῖ εἶδος γεφύρας μεταξὺ τῆς Βορείου καὶ τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Εἶναι γενικῶς ὑψίπεδον, τὸ ὁποῖον περιβάλλεται μὲ ὄρη ὑψηλὰ καὶ μεγαλοπρεπῆ ἠφαιστεια, ἰδίως πρὸς Ν. Αἱ πλευραὶ πρὸς τοὺς ὠκεανοὺς καταπίπτουν ἀποτόμως καὶ ἀφήνουν μόνον στενὰ παράλια βαθύπεδα. Οἱ ὕγροι ἔτησια ρίπτουν πολλὰς βροχὰς εἰς τὰς ἐξωτερικὰς πλευρὰς καὶ ἰδίως εἰς τὰς ἀνατολικὰς. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικά θερμὰ βαθύπεδα ἔχουν τροπικὰ δάση καὶ μαστίζονται ἀπὸ πυρετούς. Κατὰ τὰ μέσα τῶν ὄρεινῶν κλιτύων τὸ κλίμα εἶναι γλυκὺ· ἐν γένει δὲ τοῦτο, ὡς καὶ ἡ βλάστησις, ἀπὸ τὴν θάλασσαν μέχρι τοῦ ὑψιπέδου, ποικίλλει καὶ διακρίνεται εἰς τρεῖς διαφόρους ζώνας. Ἡ

κατωτέρα, δηλ. ή θερμή, είναι σχεδόν άκατοίκητος. Η μέση (600 - 1800 μ. ύψ) φέρει τροπικές φυτείες, ίδια καπνόν και όπώρας. Το δέ όροπέδιον έχει κλίμα εύκραές, διότι με το ύψος όλιγοστεύει ή τροπική θερμότης. Το έδαφος είναι γενικώς ξηρόν, κυρίως πρòς τόν κόλπον τής Καλλιφορνίας, όπου αύξάνουν αί ιδιόμορφοι κάκτοι και άγάβαι, έχει όμως γίνει καλλιεργήσιμον διά τής τεχνητής άρδεύσεως. Από άρχαιοτάτων χρόνων έδω οι Ίνδιάνοι έκαλλιέργουν δημητριακούς καρπούς, όπως και οι πληθυσμοί εις τήν Αίγυπτον, τήν Μεσοποταμίαν και τήν Κίναν. Ότε οι Ίσπανοί τήν 16ην έκατοντ. ήλθον έδω, ζητούντες πολύτιμα μέταλλα, το άκμάζον κράτος τών **Αζτέκων** υπετάγη άμέσως, διότι ούτοι κατετρόμαξαν από τά όλίγα πυροβόλα τών Ίσπανών. Σήμερον πλήν τών Ίνδιάνων υπάρχουν και μικταί φυλαί. Απόγονοι τών Ίσπανών και κύριοι τής χώρας είναι οι **Κρεολοί**.

Το Μεξικόν άποτελείται από ήνωμένης πολιτείας (27 τόν αριθμόν), όπως και αί Ήνωμένοι Πολιτεΐαι. Άλλ' αί πολιτεΐαι του Μεξικου δέν δύνανται νά προσδεύσουν, όπως εκείναι, διότι το Μεξικόν διαρκώς τaráσσειται από έμφυλίους πολέμους· διά τουτο δέ και ο πληθυσμός τής είναι όλίγος. Εις έκτασιν 2 εκατ. τετρ. χιλιομ. κατοικοϋν μόνον 18 1/2 εκατ. κατ. Τής άνωμαλίας ταύτης έπωφελούνται αί Ήνωμένοι Πολιτεΐαι και ή εις αυτό έπιρροή των διαρκώς αύξάνει, διότι ένδιαφέρονται διά τά όρυκτά πλούτη του έδάφους του, ίδια διά το πετρέλαιον. Το Μεξικόν είναι πλούσιον εις όρυκτά, κατέχον τήν πρώτην θέσιν έν τω κόσμω εις τήν έξαγωγήν του άργύρου (τά 45 ο/ο), και τήν τρίτην εις το πετρέλαιον. Εις τά έν τω όροπεδίω άργυρωρυχεΐα και το εύκρατον κλίμα όφείλει τήν άκμήν τής ή πρωτ. πόλις **Μεξικόν** (960).

Ός παράλια πόλεις του έμπορίου εύρίσκονται εις τόν Μεξικανικόν κόλπον ή **Βερακρούς** και το **Ταμπίκον**.

Β'. Η ΛΟΙΠΗ ΣΤΕΡΕΑ ΤΗΣ ΜΕΣΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Η λοιπή στερεά τής Μέσης Άμερικης είναι όρεινή χώρα

στενή, ἡ ὁποία συνέχεται μὲ παραλίους πεδιάδας κατὰ τὴν χερσονήσον *Ύουκατάνην* καὶ τὴν *Νικαράγουαν*. Ἡ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀκτὴ διὰ τῶν βορείων ἐτησίων δέχεται πολλὰς βροχὰς, ἰδίως τὸ θέρος. Διὰ τοῦτο τὰ ἀνατολικά βαθύπεδα εἶναι ὑγρὰ καὶ θερμὰ καὶ φέρουν τροπικά δάση μὲ πολύτιμον ξυλείαν. Ἐπὶ τοῦ ἡφαιστειογενοῦς καὶ εὐφόρου ἐδάφους φθάνουν αἱ καφέαι μέχρι 1800 μ. ὕψους· αὗται ἀποφέρουν τὸ κύριον προϊόν

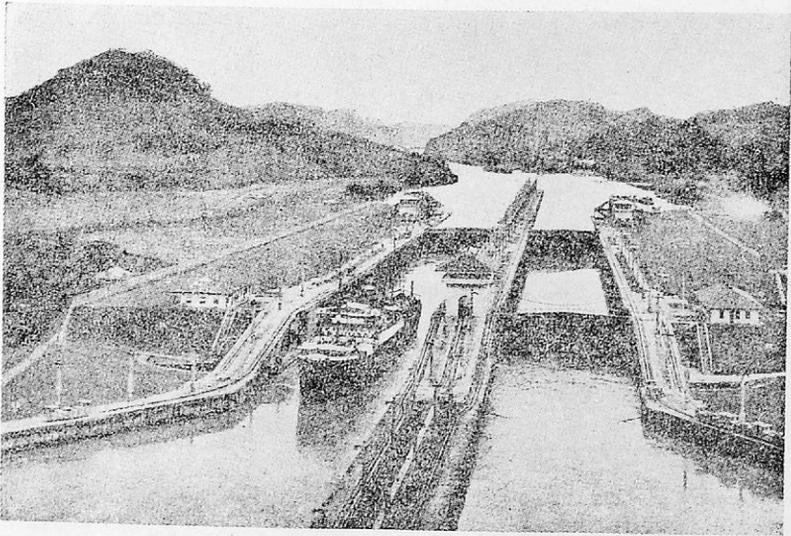

98. Συγκομιδὴ βανανῶν εἰς Κωσταρίκαν.

τῆς Μέσης Ἀμερικῆς. Καλὴν εὐδοκίμησιν ἔχουν καὶ ὁ βάμβαξ, τὸ σακχαροκάλαμον, τὸ κακάον καὶ αἱ βανάναι. Τὴν ἐργασίαν ἔχουν οἱ Ἰνδιάνοι, πλὴν τῆς ἀνατ. ἀκτῆς, ὅπου ἐργάζονται Νιγηρῆται. Μικτὸς λαὸς Ἰνδιάνων καὶ Νιγηρῶν λέγεται *Ζάμπο*. Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ζητοῦν νὰ ὑπαγάγουν τὰ πολλὰ ἐδῶ κρατίδια ὑπὸ τὴν οἰκονομικὴν τῶν ἐξάρτησιν.

Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι κατέχουν τὸν ἰσθμὸν μετὰ τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ. Τοῦτο εἶναι μέγα κέρδος, διότι διὰ τῆς διώ-

ρυγος δύνανται νά συγκοινωνοῦν πολὺ γρηγορώτερα μὲ τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ ἐν καιρῷ πολέμου νά μεταφέρουν ταχέως τὸν στόλον ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν εἰς τὸν Εἰρηνικόν. Ἡ κατασκευὴ τῆς διώρυγος, ἡ ὁποία ἐτελείωσε τὸ 1914, συνήνητσε μεγάλας δυσκολίας. Εἰς τὰ στόμια τῆς διώρυγος εἶναι αἱ πόλεις Κολὸν καὶ Παναμᾶς. Ἀπὸ τὴν Κολὸν (εἰς τὸν Ἀτλαντικόν) ἕως τὸν Παναμᾶν (εἰς τὸν Εἰρηνι-

99. Ἡ Διώρυξ τοῦ Παναμᾶ.

κὸν) ἡ ἀπόστασις εἶναι 80 χιλιόμετρα. Τὸ διερχόμενον πλοῖον ἀνεβαίνει μὲ σειρὰν δεξαμενῶν μέχρις ὕψους 26 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Σκέπτονται ἀκόμη οἱ Ἀμερικανοὶ νά ἀνοίξουν καὶ ἄλλην διώρυγα εἰς τὸν ἰσθμὸν τῆς Νικαράγουας.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ κεντρικὴ Ἀμερικὴ διανέμεται εἰς ἕξ δημοκρατίας· εἶναι δ' αὗται :

1) ἡ **Γουατεμάλα** μὲ 2.600.000 κατ. καὶ πρωτ. ὁμώνυμον (165 χιλ.).

- 2) ἡ *Σαλβαδόρ* με 1.600.000 κατ. καὶ πρωτ. ὁμώνυμον (100 χιλ.).
- 3) ἡ *Ὀνδούρα* με 900.000 κατ. καὶ πρωτ. τὴν Τεγουσιγά-
παν (47).
- 4) ἡ *Νικαράγουα* με 900.000 κατ. καὶ πρωτ. τὴν Μανά-
γουαν (32).
- 5) ἡ *Κοσταρίκα* με 550.000 κατ. καὶ πρωτ. τὸν Ἅγιον
Ἰωσήν (60).
- 6) ὁ *Παναμαῆς* με 490.000 κατ. καὶ πρωτ. ὁμώνυμον (75).

Γ'. ΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαὶ εἶναι νησοσυστὰς ὁμοία πρὸς τὰς Ἐνα-
τολικὰς Ἰνδικὰς νήσους. Διαιροῦνται εἰς τὰς νήσους Βαχάμας,
τὰς Μεγάλας Ἀντίλλας καὶ τὰς Μικρὰς Ἀντίλλας.

1. Αἱ Βαχάμαι εἶναι αἱ βορειόταται κοραλλιογενεῖς νῆσοι
τῆς γῆς· εἰς μίαν τούτων εἶχε φθάσει τὸ πρῶτον ὁ Κολόμβος.
Μεταξὺ τούτων καὶ τῆς χερσονήσου Φλωρίδος ρέει τὸ ἀπὸ τοῦ
κόλπου τοῦ Μεξικοῦ ἀρχόμενον Μεξικανικὸν ρεῦμα τῆς θαλάσ-
σης, τὸ ταχύτερον τῆς γῆς. Ἀπ' αὐτὸ ἀναπτύσσεται τὸ θερμὸν
ρεῦμα τοῦ Κόλπου. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι τῶν νήσων, οἱ Ἰνδι-
ανοὶ *Καραΐβαι*, οἱ ὅποιοι κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κολόμβου ἦσαν
πολυάριθμοι, δὲν ὑπάρχουν πλέον. Σήμερον ὑπερτεροῦν οἱ *Νι-
γηται* καὶ οἱ *Μουλάττοι*, δηλ. μικτὴ φυλὴ μεταξὺ τῶν Νιγητῶν
καὶ τῶν λευκῶν.

2. Αἱ Μεγάλαι Ἀντίλλαι εἶναι τέσσαρες ἡ *Κούβα*, ἡ *Γαμαϊκὴ*,
ἡ *Αἶτη* καὶ τὸ *Πορτορικόν*. Ἡ μεγαλυτέρα Κούβα, ὅπως καὶ τὸ
Πορτορικόν, ἔχει τὸ πλεῖστον λευκὸν πληθυσμὸν. Εἶναι ἡ πρώτη
χώρα τῆς γῆς εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς σακχαρέως καὶ τοῦ ἐκλε-
κτοῦ καπνοῦ. Ἡ πρωτεύουσα *Αβάνα* (500) εἶναι μεγάλη ἐμπο-
ρικὴ πόλις τῶν Δυτ. Ἰνδιῶν. Ἡ *Γαμαϊκὴ* παράγει βανάνας,
σάκχαριν καὶ ρῶμι. Ἡ *Αἶτη* ἀποτελεῖ δύο δημοκρατίας, τὴν
Αἶτην, ἀποτελουμένην ἀπὸ Νιγητίας καὶ τὸν Ἅγιον *Δομίνικον*
ἀποτελούμενον ἀπὸ Μουλάττους. Ἡ νῆσος παράγει καφέν, κα-
κῶν, βάμβακα καὶ ξυλεῖαν.

3. Αἱ Μικραὶ Ἀντίλλαι εἶναι ἠφαιστειώδεις καὶ ἐκτείνονται ὡς σμήνος ΝΑ, 67 τὸν ἀριθμὸν. Καὶ τούτων τὰ προϊόντα εἶναι τροπικῆς βλαστήσεως.

Πολιτικῶς αἱ Δυτικαὶ Ἰνδία εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κτήσεις ἀποικιακαί. Αἱ δημοκραταὶ τῆς Κούβας καὶ τῆς Ἀίτης εἶναι ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Μετὰ τὴν τομὴν τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ πολλαὶ νῆσοι, ὡς προκειμέναι αὐτοῦ, ἀπέκτησαν σημασίαν στρατηγικὴν.

Πίναξ 12. Δυτικαὶ Ἰνδία.

Νῆσοι ἢ κράτη	Ἐπιφάν. εἰς τετρ. χιλίόμε.	Κάτοικοι κατὰ χιλ.	Κάτ. εἰς 1 τετρ. χιλ.	Πρωτεύουσαι καὶ μεγάλαι πόλεις	Σπουδαίοντα προϊόντα
Βαχάμαι νῆσοι	11.000	63	5	Νάσσαου (22)	σπόγγοι καπνός
Κούβα	115.000	4000	35	Ἀβάνα (500)	σάκχαρις καπνός ὄπῳραι
Ἰαμαϊκὴ	12.000	1000	84	Κίνγκστον (100)	βανάναι σάκχαρις
Δημ. Ἀίτης	26.000	2300	83	Λ. Πρίγκηπος (120)	καφῆς
Δημ. Ἀγ. Δομ.	50.000	1200	24	Ἀγ. Δομίνικ. (35)	βάμβαξ χρωστικὴ ζυλεία
Πορτορικόν	9.000	1600	178	Ἀγ. Ἰωάννης (115)	σάκχαρις
Μικρ. Ἀντίλλαι	—	—	—	—	—
Ἀμερικανικαὶ	360	26	76	Ἀγ. Θωμᾶς (8)	σάκχαρις
Βρετανικαὶ	4.300	470	110		βανάναι
Γαλλικαὶ	3.100	500	178		καφῆς
Ὀλλανδικαὶ	1.000	72	82		κακάον

Ἀσκήσεις.— 1. Σχεδιάσε χάρτην τῆς Μέσης Ἀμερικῆς καὶ χρωμάτισε τὰς εἰς αὐτὴν ἀποικίας.— 2. Σύγκρινε τὴν μορφήν τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ πρὸς τὴν τοῦ Σουέζ.— 3. Παρακολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν διαδρομὴν τοῦ Ρεύματος τοῦ Κόλπου διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ.

3. ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Είσαγωγή. Ἡ Νότιος Ἀμερική κείται, ὅπως καὶ ἡ Ἀφρική, κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ δὲ νοτιώτατον

100. Φυσικὴ διάρσεις τῆς Ν. Ἀμερικής.

αὐτῆς ἀκρωτήριον, τὸ *Χόρν*, εὑρίσκεται εἰς νοτιώτατον γεωγρ. πλάτος ἢ τὸ τῶν Βελονῶν τῆς Ἀφρικής. Ὅπως ἡ θέσις, οὕτω καὶ τὸ σχῆμα τῆς ὁμοιάζει πρὸς τὴν Ἀφρικήν. Κατὰ τὴν μορ-

φὴν ὅμως τοῦ ἐδάφους ὁμοιάζει πρὸς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Καὶ ἐνταῦθα ἐπανευρίσκομεν τὰς τρεῖς φυσικὰς ζώνας, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἐκ Β. πρὸς Ν., δηλ. πρὸς δυσμὰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη **Ἄνδεις** ἢ **Κορδιλλιέρας**, εἰς τὸ μέσον ἐκτεταμέναι πεδιάδας καὶ πρὸς Α. τὰς ὄρεινὰς χώρας τῆς Βραζιλίας καὶ Γουαϊάνης.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ δὲν ἔχει τὸν μέγαν πλοῦτον τῆς Βορείου, διὰ τοῦτο καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι ὀλιγώτερος, ἀνερχόμενος εἰς 90 ἑκατομμύρια.

Α'. ΑΙ ΑΝΔΕΙΣ ἢ Ἡ ΔΥΤΙΚΗ ΟΡΕΙΝΗ ΧΩΡΑ

Αἱ Ἄνδεις ἢ Κορδιλλιέραι (δηλ. ἀλύσεις) εἶναι νέα πτωχὴ-σιγενῆ ὄρη εἰς τὰ ὁποῖα, ὡς καὶ εἰς τὰ ὄρη τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, ὑψοῦνται πολυάριθμα ἠφαίστεια ἐν μέρει ἐνεργά. Μερικαὶ περιοχαὶ αὐτῶν πάσχουν ἀπὸ δυνατοῦς σεισμοῦς. Διὰ τὴν μακρὰν ἔκτασιν αὐτῶν διακρίνονται εἰς Βορείους, Κεντρικὰς καὶ Νοτίους Ἄνδεις.

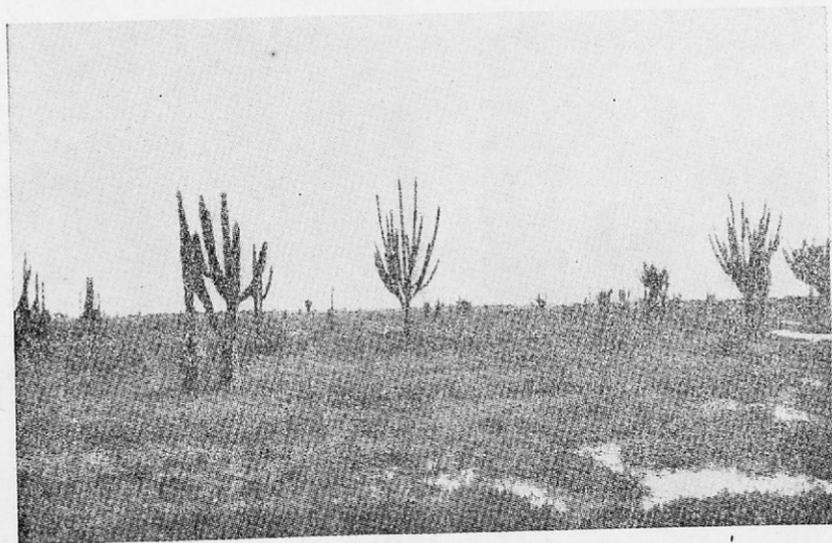
1. ΑΙ ΒΟΡΕΙΟΙ ΑΝΔΕΙΣ

Αἱ Βόρειοι Ἄνδεις συνίστανται ἀπὸ τρεῖς ὄροσειράς, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐκτείνονται μακρὰι κοιλάδες. Ἐπειδὴ εὐρίσκονται εἰς τὸ τροπικὸν κλίμα, δέχονται πολλὰς βροχὰς καὶ αἱ ἀκταὶ εἶναι θερμαὶ καὶ ὑγραί. Ἐπαναλαμβάνονται καὶ ἐνταῦθα αἱ αὐταὶ κλιματικαὶ βαθμίδες, συμφώνως πρὸς τὸ ὕψος τοῦ ἐδάφους, ὅπως καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, αἱ δὲ ὑψηλαὶ κορυφαὶ φέρουν παγετῶνας. Ὁ πληθυσμὸς ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ Ἰνδιάνους, Νιγρῆτας καὶ μιγάδας (Βεστίκους).

Τὰ Κράτη τῶν Βορείων Ἄνδεων. Εἰς τὰς βορείους Ἄνδεις ἀνεπτύχθησαν τρία κράτη· ἡ Βενεζουέλα, ἡ Κολομβία καὶ ὁ Ἐκουαδὸρ.

Ἡ Βενεζουέλα ἐκτείνεται καὶ ἀνατ. τῶν Ἄνδεων, εἰς τὸ βαθύτερον καὶ τὴν Γουαϊάναν. Τὸ τροπικὸν αὐτῆς δάσος διακό-

πτεται από φυτείας καφέ, κακάου και βανανεών. Πολύ σπουδαιότεροι είναι οι θησαυροί του υπεδάφους και πρό πάντων το *πετρέλαιον*. Ο πληθυσμός της είναι $3\frac{1}{2}$ εκατ., πρωτ. δὲ ἡ *Καρακάς* (140). Εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ὀρενόκου ἐκτείνονται αἱ «Λάνος», δηλ. πεδιάδες· ἐπειδὴ δὲ δὲν φθάνουν ἐδῶ πολλὰ βροχαί, αὐταὶ χαρακτηρίζονται ὡς σαβάνναι ἢ ὡς στέππαι, αἱ ὁποῖαι εἶναι κατάλληλοι διὰ κτηνοτροφίαν. Συνήθη δένδρα εἰς τὰς στέππας εἶναι παράξενοι *κάκτοι*.

101. Ἀποψὶς «λάνου» τῆς Βενεζουέλας κατὰ τὴν βροχερὰν ἐποχὴν.

Πρὸ τῆς Βενεζουέλας εἶναι καὶ ἡ Βρετανικὴ νῆσος *Ἁγία Τριάς*· ἀπὸ μίαν λίμνην ταύτης οἱ Ἕλληνας λαμβάνουν *πετρέλαιον*.

Ἡ Κολομβία κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄροσειρῶν καὶ τῶν ποταμῶν εἶναι μᾶλλον κράτος τοῦ Ἀτλαντικοῦ ($8\frac{1}{2}$ εκατ. κατ.). Εἰς τὴν ὑψηλοτέραν ζώνην (ἕως 300 μ.), εἶναι ἡ πρωτ. *Βογοτὰ* (270), εἰς εὐφορον περιοχὴν βανανεῶν. Ἔχει πλούσια

κοιτάσματα μετάλλων και πετρελαίου. Τὸ τρίτον τῶν κατοίκων κατάγεται ἀπὸ Ἰσπανούς,

Ἡ Ἐκουαδὸς (δηλ. Ἰσημερινός) λέγεται οὕτως ἐκ τῆς θέσεώς του (2 1/2 ἑκατ.). Ἐπὶ ὄροπεδίῳ, ἄνωθεν τοῦ ὁποῖου ὑφοῦνται τὰ ἠφαίστεια Χιμποράσον καὶ Κοτοπάξι, κεῖται ἡ πρωτ. **Κίτο** (100). Αἱ μεγαλοπρεπεῖς ἐκκλησίαι καὶ τὰ μοναστήρια αὐτοῦ ἐνθυμίζουν τοὺς ἰσπανικοὺς χρόνους. Ἐπίνειον εἶναι ἡ **Γουαγιακίλ**.

102. Λάμαι τῶν κεντρικῶν Ἄνδεων.

2. ΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΑΙ ἈΝΔΕΙΣ

Νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ αἱ Ἄνδεις κατ' ἀρχὰς στενεύουν, ἔπειτα ὅμως διακλαδίζονται καὶ περικλείουν ὑψίπεδον, τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὸ Μεξικανικόν, εἶναι ὅμως κατὰ πολὺ ὑψηλότερον (4.000 μ. ὑψ.). Εἶναι καὶ τοῦτο πτωχὸν εἰς βροχὰς καὶ καλλιεργήσιμον διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως. Πέριξ ὑφοῦνται γιγαντιαῖα ἠφαίστεια, ἐν τῷ μέσῳ δὲ σχηματίζονται πολλαὶ λίμναι, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ἡ μεγάλη λίμνη **Τιτικάκα**, ὑπὸ πολλῶν ἀτμοπλοίων διασχιζομένη. Ἄλλοτε ἐδῶ

οι Ιθαγενείς **Ίνκας** είχαν ιδρύσει μέγα κράτος, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν πλοῦτον τοῦ ἀργύρου του κατεστράφη ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν. Ἐρείπια ἐνθυμίζουν τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν οἰκοδομημάτων τῶν Ἂνκας. Σήμερον εἰς τοὺς ξηροὺς λειμῶνας βόσκουν πρὸ πάντων **λάμα**.

Ὡσαύτως πτωχὴ εἰς βροχὰς εἶναι καὶ ἡ δυτικὴ ἀκτὴ τῶν κεντρικῶν Ἄνδεων, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ νοτιοδυτικὴ τῆς Ἀφρικῆς ἔρημος Νάμιπ. Εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Περουβίας κεῖνται μικραὶ νῆσοι, εἰς τὰς ὁποίας ἡ κόπρος θαλασσιῶν πτηνῶν διὰ μέσου τῶν αἰῶνων συνεσωρεύθη εἰς ὀγκῶδη στρώματα· εἰς τοῦτο συνετέλεσε καὶ ἡ ξηρασία. Ἡ κόπρος αὕτη, ἡ ὁποία λέγεται «Γκουάνο», εἶναι ἀρίστη διὰ λίπασμα. Ἡ ἀνατ. πλευρὰ εἶναι τουναντίον βροχερά, ἄν καὶ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν θάλασσαν· τοῦτο συμβαίνει διότι συνεχεῖς ἄνεμοι (οἱ ἀληγεῖς) διέρχονται ἀνεμποδίστως καθ' ὄλην τὴν λεκάνην τοῦ Ἀμαζονίου, ὅταν δὲ φθάσουν εἰς τὰ ὕψη τῶν ἀνατολικῶν ἀποκλιμάτων ψύχονται καὶ ἀφίνουν ἀφθόνους βροχὰς. Δι' αὐτὸ κατὰ τὴν ΒΑ πλευρὰν τῶν κεντρικῶν Ἄνδεων ἐκτείνεται τροπικὴ δασικὴ βλάστησις. Ἀπὸ τὰ δάση ταῦτα ἐλάμβανον ἄλλοτε οἱ Ἰνδιάνοι τὸν φλοιὸν τῆς κινίνης, ἐνῶ σήμερον λαμβάνεται οὗτος διὰ τὸ ἐμπόριον κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Ἰάβαν.

Α'. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΑΝΔΕΩΝ

Ἡ Περουβία (ἢ Περοῦ) εἶναι παλαιὸν κράτος μὲ πολλὰ μεταλλεῖα καὶ πηγὰς πετρελαίου (6 1/2, ἑκατ. κατ.). Ἡ πρωτ. **Λίμα** (400) μὲ τὰς μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομὰς ἐνθυμίζει τὴν ἐποχὴν τοῦ ἰσπανικοῦ πλοῦτου. Ἐπίνειον ἔχει τὸ **Καλιάνο**. Ἡ χώρα διὰ τὸ ὀρεινὸν τοῦ ἐδάφους αὐτῆς εἶναι πολὺ δύσβατος, διὰ τοῦτο ἐμποδίζεται ἡ ἐκμετάλλεσις τοῦ ὑπεδάφους. Ὀλίγοι σιδηρόδρομοι ὑπάρχουν καὶ ὡς ὑποζύγιον χρησιμεύει ἡ λάμα.

Ἡ Βολιβία εἶναι ὡσαύτως παλαιὰ μεταλλοφόρος χώρα. Σήμερον ἀποφέρει κασσίτερον καὶ πετρέλαιον. Οὐδαμοῦ βρέχεται ὑπὸ τοῦ ὠκεανοῦ. Ἀριθμεῖ 3 ἑκατ. κ. καὶ πρωτεύουσαν

ἔχει τὴν *Δαπαξ* (δηλ. ἡ Εἰρήνη, 155), τὴν ὑψίστην τῶν μεγαλοπόλεων (ὑψ. 3700 μ.).

3. ΑΙ ΝΟΤΙΟΙ ΑΝΔΕΙΣ

Αἱ Νότιοι Ἴνδεις ἐνοῦνται εἰς μίαν μακρὰν καὶ κυρίαν ὄροσειράν. Νοτιώτερον τῶν 37° ν. π. προσβάλλονται ὑπὸ τοῦ δυτικοῦ ἀνέμου, ὁ ὁποῖος φέρει πλουσιωτάτας βροχάς· αἱ ἄκται αὐτῶν ἀνήκουν εἰς τὰς βροχωρωτάτας περιοχάς τῆς γῆς, διὰ τοῦτο ὑπάρχουν ἐδῶ δάση γιγαντιαίων δένδρων καὶ πυκνὴ βλάστησις. Οἱ παγετῶνες τῆς παγετώδους ἐποχῆς ἔχουν διαμελίσαι τὴν ἄκτὴν εἰς πολυαρίθμους φιορδας, ὅπως εἰς τὴν Ἰνδοκίαν καὶ τὴν Νορβηγίαν. Αἱ Νότιοι Ἴνδεις εἶναι λίαν διαμελισμένοι καὶ παρουσιάζουν ὄχι πολὺ ὑψηλὰς ὑπερβολὰς (διόδους). Παλαιότερος *ὑπερᾶνδειος σιδηροδρόμος* ἀπὸ τὸ Μπουένος Ἄιρες εἰς Βαλπαραΐζο διέρχεται τὰς Ἴνδεις εἰς ὕψος 3.200 μ. διὰ σήραγγος.

ΤΟ ΚΡΑΤΟΣ ΤΩΝ ΔΥΤΙΚΩΝ ΑΝΔΕΩΝ

Χιλή. Τὸ κράτος τοῦτο, τὸ ὁποῖον πάσχει ἀπὸ σεισμούς, ὡς πρὸς τὸ σχῆμα εἶναι μακρόστενον, ὁμοιάζον πῶς μὲ τὴν Νορβηγίαν. Ὅπως εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ἐνῶ τὸ ἐν ἄκρον αὐτῆς αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, τὸ ἄλλο πλησιάζει τὴν ψυχράν. Διὰ τοῦτο ἡ οἰκονομία καὶ ὁ χαρακτήρ τῶν κατοίκων διαφέρει κατὰ τὰ διάφορα μέρη.

Ὁ κύριος πλοῦτος τῆς βορ. Χιλῆς εἶναι χαλκός καὶ νίτρον. Κατὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ χαλκοῦ ἡ Χιλή κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὸν κόσμον (τὴν πρώτην αἱ Ἰνδοκίαι).

Ἐπειδὴ πολλαὶ ἐκτάσεις αὐτῆς εἶναι ἀκατοίκητοι, ὁ πληθυσμὸς τοῦ κράτους εἶναι ὀλίγος (4 1/2 ἑκατ.). Καταλληλότερον μέρος δι' ἐγκατάστασιν πληθυσμοῦ εἶναι ἡ μέση Χιλή· ἰδίως εἰς μίαν μακρὰν κοιλάδα νοτίως τοῦ Σαντιάγο ὑπάρχει καλὴ κτηνοτροφία, ἐκτεταμένοι σιταγραοί, ἀμπελῶνες καὶ κῆποι ὀπωροφόρων δένδρων. Ἐδῶ εἶναι καὶ ἡ πρωτεύουσα *Σαντιάγο* (750),

ἡ μεγίστη πόλις τῶν Ἴνδων. Τὸ ἐπίνειόν της *Βαλπαραΐζο* εἶναι ὁ κύριος λιμὴν τῆς δυτ. ἀκτῆς τῆς Νοτ. Ἀμερικῆς. Νοτιώτατα εἶναι ἡ *Πούντα Ἀρένας*, ἡ νοτιωτάτη πόλις τῆς γῆς. Πρὸ τῆς τομῆς τοῦ Παναμά ἦτο σπουδαιότερα ὡς σταθμὸς τῶν πλοίων, τὰ ὁποῖα περιέπλεον τὴν Νότιον Ἀμερικὴν.

Τὴν νοτιωτάτην ἄκραν τῆς ἠπείρου σχηματίζει ἡ *Γῆ τοῦ Πυρός*. Αὕτη εἶναι συστάς νήσων μὲ πολλὰ ὠραῖα τοπία. Διὰ τὸ

103. Κάτοικοι τῆς Γῆς τοῦ Πυρός.

ψυχρὸν κλίμα οἱ εἰς ταύτας παγετῶνες φθάνουν ἕως τὴν θάλασσαν, ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου εἰς μέρη, τὰ ὁποῖα προστατεύονται ἀπὸ ψυχροὺς ἀνέμους, ὑπάρχουν ἀειθαλῆ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα ζοῦν κολύβρια καὶ παπαγάλοι. Οἱ κατὰ τοὺς κόλπους αὐτῆς ζῶντες κάτοικοι τρέφονται κυρίως, ὅπως καὶ οἱ Ἑσκιμῶι, ἀπὸ θαλάσσια προϊόντα.

Ἀσκήσεις.— 1. Σύγκρινε διὰ τῆς βοήθειάς τοῦ ἄτλαντος τὰς νοτίους ἀκτὰς τῆς Χιλῆς μὲ τὴν Ἀλάσκαν καὶ τὴν Νορβηγίαν.—

2. Ὀνόμασε καὶ ἄλλας σεισμοπαθεῖς χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.— 3. Ποίας ἄλλας περιοχὰς γνωρίζεις ὁμοίας κατὰ τὸ κλίμα μὲ τὴν ὀρεινὴν χώραν τῶν Ἄνδεων;— 4. Περιγράψε διὰ τῆς βοήθειάς τοῦ χάρτου σου τὴν ὁδὸν τῶν ἰστιοφόρων, τὰ ὁποῖα μεταφέρουν τὸ νῆτρον ἀπὸ τὴν Χιλὴν εἰς τὴν Εὐρώπην.— 5. Εἰς τί χρησιμεύει τὸ νῆτρον;

Β'. ΤΑ ΒΑΘΥΠΕΔΑ ΚΑΙ ΑΙ ΟΡΕΙΝΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

1. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΛΑΠΛΑΤΑ ΚΑΙ Η ΠΑΤΑΓΩΝΙΑ

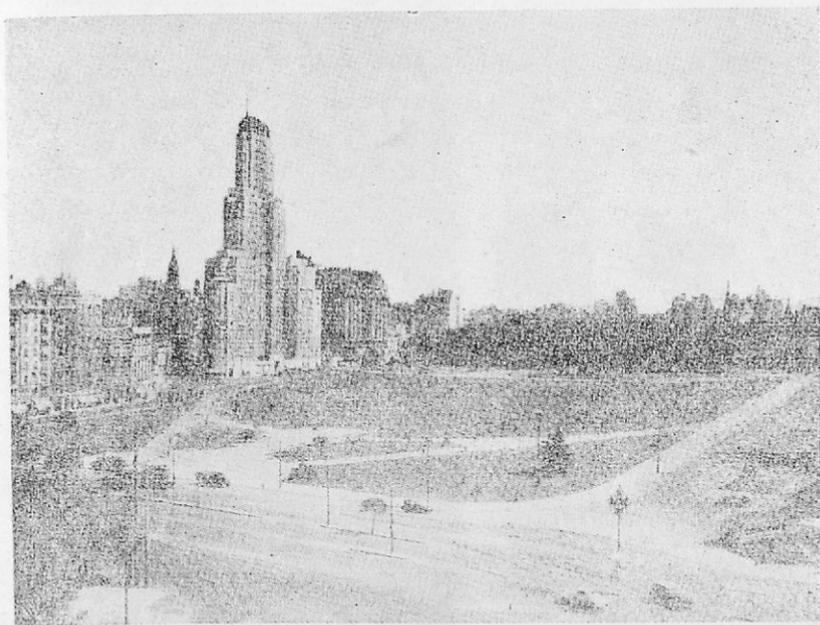
Τὸ βαθύπεδον τοῦ *Λαπλάτα* ἐκτείνεται ὡς μεγάλη πεδιάς μεταξύ τῶν Ἄνδεων καὶ τῶν Βραζιλιανῶν ὀρέων. Ὁ ποταμὸς Λαπλάτα (δηλ. ἀργυρορρόος) μὲ τοὺς παραποτάμους του ὁμοιάζει πρὸς τὸν Πάδον καὶ τὸν Μισισσιπὴν ὅπως καὶ αὐτοί, προσχώνει βαθμηδὸν τὸ βαθύπεδον. Τὸ ἔδαφος αὐτοῦ εἶναι εὐφορος χοῦς, ὃ ὁποῖος σκεπάζεται μὲ χόρτον καὶ ὀνομάζεται «πάμπας». Ἐκατομμύρια βοῶν καὶ προβάτων βόσκουν εἰς τὰ ἀπέραντα αὐτὰ λειβάδια καὶ ἀναρίθμητοι ἀνεμόμυλοι ἀντλοῦν ὕδωρ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς γῆς. Τὸ εὐκρατον κλίμα τοῦ μέσου καὶ νοτίου τμήματος τοῦ βαθυπέδου προσελκύει ἐδῶ πολλοὺς λευκοὺς. Τὸ εὐφορώτερον μέρος τῆς ἀνατολικῆς πάμπας ὁ ἄνθρωπος ἔχει μεταβάλει εἰς «σιτοβολῶνα τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς».

Βορειοανατολικῶς, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι θερμότερον καὶ αἱ βροχαὶ πλουσιώτεραι, αἱ χλοεραὶ στέππαι φέρουν καὶ θαμνώδη δάση. Βορείως ἐκτείνεται τὸ *Μέγα Τσάκον*, ὅπου ὑποτροπικὰ δάση καὶ καλλιέργεια βάμβακος, σακχαροκαλάμου, καπνοῦ καὶ ἀραβοσίτου.

Ἡ τραπεζοειδῆς χώρα *Παταγωνία*, ἡ ὁποία ἀπὸ τῆς 40° ν.π. φθάνει μέχρι τῆς νήσου Γῆς τοῦ Πυρός, ὑψώνεται κατὰ βαθμῖδας ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ἕως τὰς Ἄνδεις. Ὁμοιάζει πρὸς χαλικώδη ἔρημον, εἰς τὴν ὁποῖαν ὑψώνονται μεμονωμένοι ὄρσειραὶ. Ἀπὸ τὰς πολλὰς βροχάς, τὰς ὁποίας φέρνουν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι εἰς τὰς Ἄνδεις, μόλις ὀλίγα φθάνουν μέχρις ἐδῶ. Διὰ τοῦτο τὸ ἐσωτερικὸν φέρει ἀκανθώδη φυτὰ ἢ θάμνους κα-

ταλλήλους διά προβατοτροφίαν. Εἰς τὰς ἀκτὰς ἔχουν εὐρεθῆ πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίων.

Τὰ Κράτη τοῦ Λαπλάτα. Τὸ βαθύπεδον τοῦ Λαπλάτα καὶ ἡ τραπεζοειδῆς Παταγωνία κατέχονται ὑπὸ τῆς Ἀργεντινῆς δημοκρατίας. Εἰς τὰ βορειανατολικά κεῖνται καὶ τὰ κράτη Παραγουάη καὶ Οὐραγουάη.

104. Μερικὴ ἄποψις τοῦ Μπουένος Ἄυρες.

1. Ἡ Ἀργεντινὴ (2.800.000 τετρ. χιλ.) κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔγινε τὸ πλουσιώτατον κράτος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Ὀλίγοι μόνον εἶναι ἐδῶ οἱ μὴ λευκοὶ κάτοικοι. Βάσις τῆς οἰκονομίας εἶναι ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα κατοικεῖται ἀκόμη ἀραιῶς (13 ἑκατ.), μεγάλα ποσότητες *σίτου*, *ἀραβοσίτου* καὶ *λιναροσπόρου* ἔρχονται ἀπὸ τὴν πάμπας εἰς τὴν Δυτικὴν καὶ Κεντρικὴν Εὐρώπην. Πλὴν αὐτῶν ἔρχονται ἀπὸ τὰς

νομάς *ξρια, κατεψυγμένα κρέατα και δέρματα*. Είς τὰς ἀκτάς, εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν χροανοειδῆ ἐκβολὴν τοῦ Λαπλάτα ὑπάρχουν μεγάλα ἐμπορικαὶ πόλεις. Μεταξὺ αὐτῶν τὸ *Μπουένος Ἄυρες* (δηλ. Εὐάερος, ὑπὲρ τὰ 2 ἑκατ.) ἀνεπτύχθη εἰς πρωτεύουσαν καὶ ἐμπορικὴν πόλιν τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

Τὸ Μπουένος Ἄυρες εἶναι ἀρχὴ σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκτινοειδῶς διακλαδίζονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ὡς καὶ εἰς τὸν νοτιώτερον λιμένα *Μπαχία Μπλάνκα*.

2. Ἡ *Παραγουάη* κατοικεῖται ἀραιῶς (870 χιλ.). Εἶναι χώρα τῆς κτηνοτροφίας, καθότι κατέχει καὶ μέρος τοῦ Μεγάλου Τσάκου. Εἰς τὰ ἀνατολικά δάση φύεται ὁ θάμνος Μάτε, ἀπὸ τὰ φύλλα τοῦ ὁποῖου παρασκευάζεται τὸ Μάτε-σαΐ, τὸ κύριον ποτὸν τῶν νοτίων Ἀμερικανῶν. Ἔως τὴν πρωτεύουσαν αὐτῆς, τὴν *Ἀσουνσιὸν* (100), ἀναπλέουν μεγάλα ποταμόπλοια.

3. Ἡ *Οὐραγουάη* εἶναι ἡ μικροτάτη κατ' ἑκτασιν δημοκρατία τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς (2 ἑκατ. κατ.). Ἔχει πολλὰ ποίμνια, εἰς δὲ τὸ ὑποτροπικὸν αὐτῆς κλίμα παράγονται μεγάλα ποσότητες σιτηρῶν, οἴνου, ἐλαίων καὶ καπνοῦ. Πρωτεύουσα εἶναι τὸ *Μοντεβίδεο* (600).

2. ΤΟ ΒΑΘΥΠΕΔΟΝ ΤΟΥ ΑΜΑΖΟΝΙΟΥ ΚΑΙ Η ΒΡΑΖΙΛΙΑ

Τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ ἀποτελεῖ τὴν μεγαλύτεραν ποταμίαν χώραν καὶ περιέχει τὰ μεγαλύτερα τροπικὰ δάση τῆς γῆς. Καθ' ἡμέραν ἐδῶ ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν, πίπτουν τεράστια ποσότητες βροχῆς καὶ πλημμυροῦν τὴν λεκάνην τοῦ ποταμοῦ. Ὡσαύτως αἱ ἀπότομοι ἀνατολικά ἀκταὶ τῆς ὄρεινης Βραζιλίας καὶ τῆς ὄρεινης χώρας τῆς Γουάνας λαμβάνουν ὑγρασίαν ἀπὸ τοὺς ΒΑ ἀληγεῖς βάνεμους. Διὰ τοῦτο εἰς τὰς ὄρεινὰς αὐτὰς χώρας τὸ ἀειθαλὲς πυκνὸν δάσος περιορίζεται πρὸς τὰς ἀκτάς.

Τὰ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα ρέει ὁ Ἀμαζόνιος, λέγονται Σέλβας καὶ εἶναι δύσκολον νὰ εἰσχωρήσῃ τις εἰς αὐτά. Οἱ ὀλίγοι Ἴν-

διάνοι πλέουν εις τούς ποταμούς με λέμβους και συλλέγουν άγριον καουτσούκ, πολύτιμον ξυλείαν και φαρμακευτικά ή άρωματικά φυτά. "Απειρα δέ άγρια ζῷα ζοῦν ἐδῶ, ἀλλιγάτορες, βόαι, παπαγάλοι και πολύχρωμα άλλα πτηνά.

Εἰς τὰ παράκτια μέρη ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἐγκαταστήσει φυτείας ἀπὸ σακχαροκάλαμον, κακάον, καπνὸν και βάμβακα. Ἡ καφεοφυτεία εἰς τὴν ἐρυθρὰν γῆν τοῦ ἐσωτερικοῦ, ἡ ὁποία εὐ-

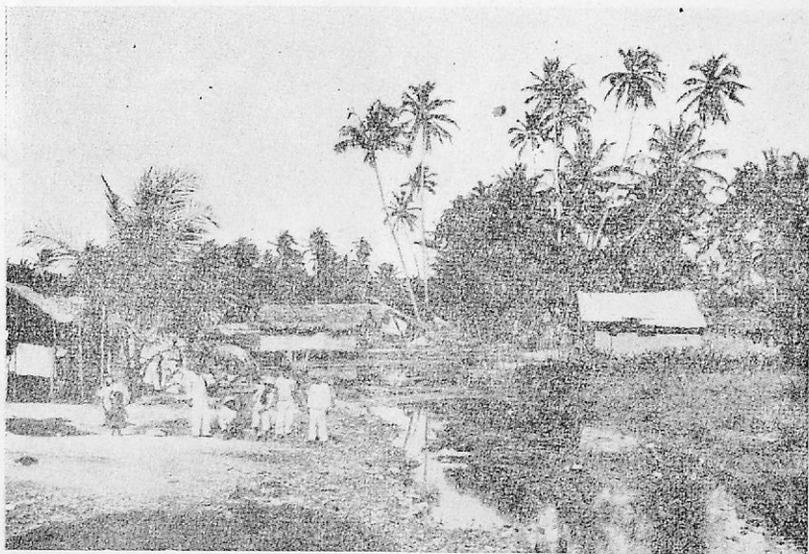
105. Τοπίον τῆς ὄρεινης Βραζιλίας.

κόλως ἀποσαθροῦται, παρέχει τὴν πλουσιωτάτην συγκομιδὴν τοῦ καφέ ὅλης τῆς γῆς. Ἡ ὄρεινὴ Βραζιλία εἶναι ἐπίσης πλουσία και εἰς μέταλλα, πρὸ πάντων εἰς σίδηρον και μαγγάνιον.

Πολιτικῶς ἡ **Βραζιλία** περιλαμβάνει ὄλας σχεδὸν τὰς περιοχὰς τοῦ μεγάλου βαθυπέδου και τῆς ὄρεινης χώρας και ἀποτελεῖ τὰς «Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Βραζιλίας» (45 ἑκατομ.). Ἐπειδὴ δὲ τὸ κλίμα εἰς ταύτας γενικῶς εἶναι ὑγρὸν τροπικόν, οἱ λευκοί, οἱ ὁποῖοι κυρίως ἀποτελοῦνται ἀπὸ Πορτογάλους, και Ἴταλούς, ζοῦν εἰς τούς λιμένας και τὰς πλευράς τῆς ἀνα-

τολικῆς ὀρεινῆς χώρας, πρὸ πάντων εἰς τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι ὑποτροπικόν.

Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἀποδημοῦν κατὰ μεγάλους ἀριθμοὺς οἱ Ἰάπωνες. Εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὑπάρχουν καὶ αἱ μεγάλαι οἰκῆσεις. Τὸ *Περγανμποῦκον* καὶ ἡ *Μπαῖα* (ἡ Σάν Σαλβαδόρ) εἶναι οἱ λιμένες τῆς ἐξαγωγῆς τῶν τροπικῶν προϊόντων. Τὸ *Ριον Ἰανέϊρον* εἶναι ἡ πρωτ. (1. 1/2 ἐκ.) καὶ μία τῶν ὠραιωτάτων

106. Χωρίον τῆς Βραζιλίας.

πόλεων τῆς γῆς με θαυμάσιον φυσικὸν λιμένα. Ὁ Ἅγιος Παῦλος (1 ἐκ.) καὶ ὁ πρὸς Δ. λιμὴν αὐτοῦ Σάντος εἶναι οἱ μεγάλοι ἐξαγωγεῖς τοῦ καφέ. Τοὺς τόπους τούτους, οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἦσαν ἐστίαί πυρετοῦ, ὁ ἄνθρωπος με μεγάλους κόπους κατώρθωσε νὰ ἐξυγιάνῃ. Ἀπὸ τὸν καφὲν τῆς Βραζιλίας προμηθεύεται καὶ ἡ Ἑλλάς.

Ἡ ὀρεινὴ Χώρα τῆς Γουάνας. Ἡ Γουάνα ὁμοιάζει

πρὸς κυματοειδῆ ὄρεινὸν ὄγκον, ἄνωθεν τοῦ ὁποίου ὑψοῦνται μεμονωμένα τινὰ ὄρη ποικίλης μορφῆς, εἰς τὸ ὕψος τῆς ἑλλη- νικῆς Πίνδου. Ὅπως καὶ εἰς τὴν ὄρεινὴν Βραζιλίαν, τὰ ἀνατο- λικά τῆς χώρας εἶναι ὑγρά μὲ τροπικὰ δάση. Εἰς τὰς νοσηρὰς ἀκτὰς καλλιεργοῦνται ἡ καφέα, τὸ σακχαροκάλαμον καὶ τὸ κα- καόδενδρον. Αἱ ἐργασίαι γίνονται ἀπὸ τοὺς Νιγηρῆτας, τοὺς Μουλάττους καὶ ἄλλους ἐγκατεστημένους ἐδῶ Ἰνδοὺς καὶ Κι- νέζους. Πολιτικῶς εἶναι διαμοιρασμένη εἰς κτήσεις, τὴν *Βρετα- νικὴν Γουβάναν*, τὴν *Ὀλλανδικὴν* καὶ τὴν *Γαλλικὴν Γουβάναν*. Ἡ τελευταία εἶναι ἀποικία διὰ καταδικαζομένους ἐγκληματίας. Ἐν γένει αἱ τρεῖς αὗται ἀποικίαι ὑπολείπονται ἀπὸ οἰκονομικῆς ἀπόψεως ἀπὸ τὰς ἄλλας δημοκρατίας τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Καφεοφυτεία. Ἐπὶ μίλλια ἐκτείνονται αἱ φυτεῖαι τῶν μεγάλων κα- φεῶνων. Μόνον εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ Ἁγίου Παύλου τῆς Βραζιλίας ἀριθμοῦνται ἔν δισεκατομμύριον καφέαι. Περισσότερον ἢ καφέα εὐδο- κιεῖ εἰς τὰ ἀποψιλωμένα μέρη τῶν παρθένων δασῶν κατὰ τὰ μέτρια ὕψη τῶν τροπικῶν μέχρις ὕψους 1800 μ. Ἀγαπᾷ τὴν πολλὴν ὑγρασίαν καὶ τὴν θερμότητα. Βλάπτουν αὐτὴν τὸ ψύχος, οἱ μεγάλοι καύσωνες καὶ ὁ ξηρὸς ἄνεμος. Ἐπειδὴ δὲ αἱ φυτεῖαι εἶναι λίαν εὐαίσθητοι εἰς τὰς καιρικὰς μεταβολὰς, προφυλάσσουν πολλὰκις αὐτάς, μέχρις ὅτου ἀναπτυχθοῦν, διὰ σκιερῶν δένδρων. Πέντε ἢ ἕξ ἔτη μετὰ τὴν σπορὰν ὁ θάμνος, ὁ ὁποῖος ἤδη ὑψοῦται εἰς ὀλίγα μέτρα, παράγει τοὺς καρ- πούς του ὁμοίους πρὸς κεράσια. Εἰς ἴδια ἐργαστάσια οἱ κόκκοι τοῦ καφέ ἐξάγονται ἐκ τοῦ καρποῦ, πλύνονται, ξηραίνονται καὶ ἐκλεπίζον- ται. Ἡ Βραζιλία προμηθεύει τὸ ἥμισυ τοῦ ὄλου καφέ, ὁ ὁποῖος παρά- γεται εἰς τὸν κόσμον. Μόνον εἰς ἓν ἔτος ἀπὸ τὸν λιμένα Σάντος ἐξά- γεται τόσος καφές, ὅσος θὰ ἐγέμιζε 50.000 σιδηροδρομικὰ ὀχήματα. Τὸ ἥμισυ τῶν μεγαλεμπόρων τοῦ καφέ εἰς τὸ Σάντος εἶναι Γερμανοί.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἐνῶ εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν βλέπομεν δύο μεγάλας πο- λιτικὰς ἐπικρατείας, εἰς τὴν Μέσην καὶ τὴν Νότιον βλέπομεν πολλὰ κράτη, ἄλλα μικρὰ καὶ ἄλλα σχετικῶς μεγάλα. Τὰ κράτη τῆς *Μέσης* καὶ *Νοτίου Ἀμερικῆς* εἶναι δημοκρατίαι. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ 19ου αἰῶνος κατεῖχετο ὅλη ἡ Μέση καὶ Νότιος Ἀμερικὴ ἀπὸ Εὐρωπαϊκὰ κράτη, ὅπως καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν εἶναι ἡ μικρὰ Γουβάνα. Πρῶ-

τοι κάτοχοι τῆς ἡπείρου, ὅπως καὶ τῆς Ἀφρικής, ἦσαν οἱ Ἴσπανοὶ καὶ οἱ Πορτογάλοι. Οἱ δύο οὗτοι λαοὶ ἔδωσαν εἰς τὸν πληθυσμὸν τῆς Μέσης καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν καὶ τὸν πολιτισμὸν των. Ἡ γλῶσσα γενικῶς πρὸς Α εἶναι πορτογαλική, πρὸς ΝΔ δὲ καὶ Β ἰσπανική.

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ εἶναι κατὰ μέγα μέρος τροπικὴ ἡπειρος. Τοῦτο δυσκολεύει τὴν εἰς αὐτὴν ἀποίκησιν τῶν λευκῶν κατὰ μεγαλυτέρας καὶ περιεκτικωτέρας περιοχάς. Μόνον πρὸς Ν, εἰς τὰς περιοχάς τοῦ εὐκράτου καὶ ὑποτροπικοῦ κλίματος, ὡς καὶ εἰς τὰ ὑψίπεδα, κατοικοῦν περισσότεροι. Πανταχοῦ ἄλλοῦ ἐπικρατεῖ ὁ ἀριθμὸς τῶν Ἰνδιάνων καὶ ΒΑ τῶν Νιγηρῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων οἱ λευκοὶ ἔχουν ἀσθενῆ ἐπικυριαρχίαν. Πλὴν τούτων ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ μιγάδες. Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ὑπολείπεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κατὰ πολὺ τῆς Βορείου. Τὰ μᾶλλον σχετικῶς προσδευμένα κράτη εἶναι τὰ εἰς τὴν εὐκρατον ζώνην κείμενα Ἀργεντινὴ, Βραζιλία καὶ Χιλή. Ἀποτελοῦν μίαν ἀντίστοιχον δύναμιν πρὸς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς· αὗται ὅμως κατόπιν τοῦ ἀνοίγματος τοῦ Παναμαῦ καὶ τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἀπέκτησαν δύναμιν ἐπὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἀμερικῆς.

Πίναξ 13. Ἡ αὐξησης τοῦ πληθυσμοῦ τῆς γῆς κατὰ διαφόρους ἐποχάς (κατὰ ἑκατομ. κατ.).

Ἡ π ε ι ρ ο ι	1800	1830	1870	1910	1933
Εὐρώπη	172	230	306	447	520
Ἀσία	320	450	670	859	1.150
Ἀφρική	73	82	100	127	160
Ἀμερικὴ	21	38	85	180	260
Αὐστραλία καὶ Ὠκεανία	1	1	3	7	10
Ὅλος ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς	587	801	1.164	1.620	2.040

Αἱ οἰκονομικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς εἶναι ἀξιόλογοι. Ἀπαραίτητοι διὰ τὸν πληθυσμὸν τῆς Εὐρώπης εἶναι αἱ σιταποθῆκαι καὶ ἡ κτηνοτροφία τῶν κρατῶν τοῦ Λαπλάτα, ὡς καὶ τὰ προϊόντα τῶν τροπικῶν δασῶν τῶν καφεῶν καὶ τῶν κακαοδένδρων τῆς Βραζιλίας καὶ τοῦ Ἐκουαδὸρ. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν στέλλονται ἀπὸ τὴν Εὐρώπην βιομηχανικὰ προϊόντα. Ἐπειδὴ εἶναι ἀραιῶς κατοικημένη δέχεται ἀκόμη Εὐρωπαίους κυρίως μετανάστας καὶ τοιουτοτρόπως ἡ Εὐρώπη εὐρίσκει εἰς αὐτὴν διέξοδον τοῦ ἀύξανομένου πληθυσμοῦ τῆς. Εἰς τὴν Ἀργεντινὴν, Χιλὴν καὶ Βραζιλίαν δύνανται ἀκόμη νὰ μεταναστεύσουν ἑκατομμύρια Εὐρωπαίων.

Ἀσκήσεις.— 1. Σχεδίασε τὴν Νότιον Ἀμερικὴν καὶ θέσε τὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς κυριωτέρας πόλεις.— 2. Ἀπομνημόνευσε τὰ κράτη τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς μὲ τὰς πρωτευούσας καὶ ἀνάφερε τὴν θέσιν καὶ τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν.— 3. Ποῖα κράτη εἶναι καταλληλότερα δι' ἀποίκησιν Εὐρωπαίων;— 4. Πότε περίπον ὠριμάζει ὁ σῖτος εἰς τὴν Ἀργεντινὴν;— 5. Ποίας ἄλλας τεύφορους χώρας γνωρίζεις;— 6. Ἀνάφερε ἄλλας σιτοφόρους χώρας πλὴν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.— 7. Δεῖξε τὸ μέρος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ μὲ ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ὅσον καὶ αἱ Ἀθῆναι.— 8. Τί παρατηρεῖς ὅσον ἀφορᾷ τὴν πυκνότητα τῶν κατοίκων;— 9. Ταξίδευσε νοερώς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς Ρίον Ἰανέιρον καὶ τὸ Μπουένος Ἄγρες.

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

Γενικά.— Αί πολικαί χώραι διακρίνονται εἰς Βόρειον περιοχὴν (Ἄρκτις) καὶ εἰς Νότιον (Ἄνταρκτις). Ἐκτείνονται ἀπὸ τούτους πολικοὺς κύκλους περίπου ἕως τούτους πόλους.

107. Ὁ ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου εἰς Σπιτοβέργην.

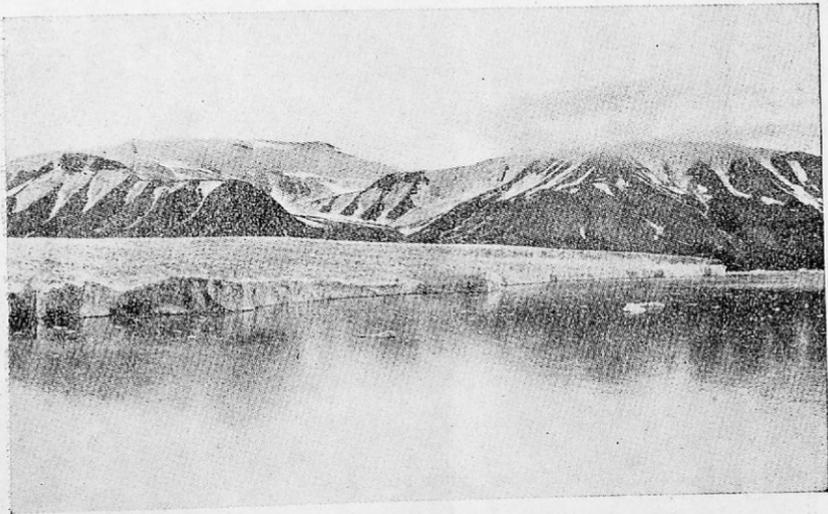
Εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ἡ ἡμέρα εἰς ὠρισμένης ἐποχᾶς διαρκεῖ πλέον τῶν 24 ὥρων· εἰς βορειότερα μέρη συμβαίνει ἡ ἡμέρα νὰ διαρκῆ ἑβδομάδας καὶ μῆνας. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν νύκτα. Λοιπὸν ἡ Ἄρκτις κατὰ τὸ ἰδικόν μας θέρος φωτίζεται καθ' ὅλον τὸ ἡμερονύκτιον ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ὃ ὁποῖος φαίνεται περιφερόμενος ὀλίγον ὑψηλότερον τοῦ ὀρίζοντος χωρὶς νὰ δύῃ. Ὀνομάζεται ὁ ἥλιος, ὅταν κατὰ τὴν ὥραν τοῦ μεσονυκτίου εἶναι ἄνωθεν τοῦ ὀρίζοντος. «ἥλιος τοῦ μεσονυκτίου».

Θὰ φαντάζεται τις ὅτι μὲ

τὴν διαρκῆ αὐτὴν ἡμέραν ἡ θερμοκρασία θὰ ὑψώνεται πολὺ· τοῦτο ὅμως δὲν εἶναι ἀληθές· ἐπειδὴ ὁ ἥλιος εὐρίσκεται πάντοτε πλησίον τοῦ ὀρίζοντος καὶ ρίπτει τὰς ἀκτῖνας πλαγίως, κατὰ μέγα μέρος αὗται ἀπορροφῶνται ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν. Καὶ κατ' αὐτὴν ἀκόμη τὴν μεσημβρίαν ὁ ἥλιος δὲν ἔχει μεγάλην λάμψιν, καὶ αἱ πολικαὶ χώραι εὐρίσκονται ὑπὸ ἡμίφως. Ἡ *πολικὴ ἡμέρα*

εἰς τὸν Βόρειον Πόλον διαρκεῖ 186 ἡμέρας (6 μῆνας καὶ πλεόν), εἰς 80° β.γ.π. διαρκεῖ 134 ἡμέρας καὶ εἰς 70° (ἐν τῇ πόλει Χάμμερφεστ) 94 ἡμέρας. Κατὰ τὸν χειμῶνα τοῦναντίον διαρκεῖ τόσον ἡ *πολικὴ νύξ*, ἡ ὁποία ὅμως πολλακίς φωτίζεται ἀπὸ τὸ «βόρειον σέλας». Εἰς τὴν Ἐνταρκτίδα ἡ πολικὴ νύξ συμπίπτει κατὰ τὸ ἰδικὸν μας θέρος, ἐνῶ ἡ πολικὴ ἡμέρα εἶναι κατὰ τὸν ἰδικὸν μας χειμῶνα (ἀντιστρόφως πρὸς τὴν Ἄρκτιδα).

Καὶ αἱ δύο πολικαὶ χῶραι καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα καὶ κατὰ

108. Ἄρκτικὴ ἀκτὴ.

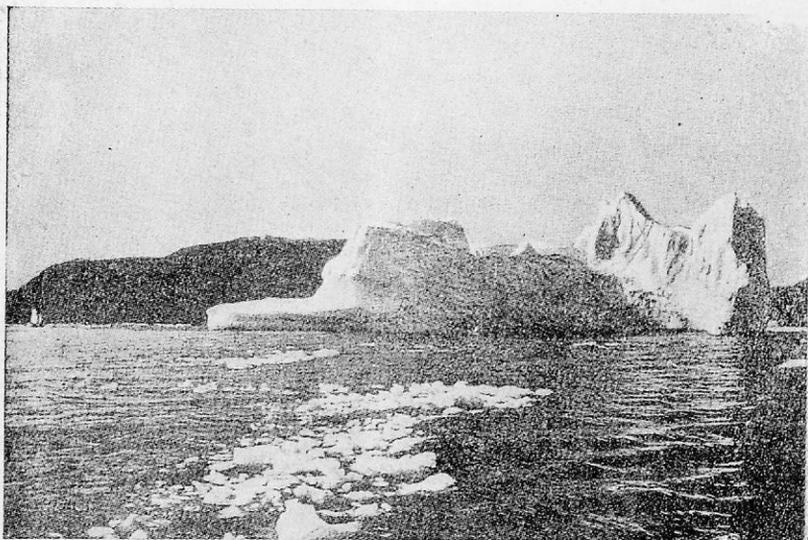
τὸ θέρος ἔχουν δυνατὸν ψῦχος καὶ ἀγρίους ἀνέμους. Σφοδρότεροι ἄνεμοι εἶναι εἰς τὴν Ἐνταρκτίδα, ἀλλὰ ὄχι πολὺ χιονώδεις ὅπως εἰς τὴν Ἄρκτιδα.

1. ΑΡΚΤΙΣ

Ἡ Ἄρκτις κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι βαθεῖα θάλασσα, ἡ ὁποία γύρω κλείεται ὑπὸ τριῶν ἡπείρων. Αὕτη λέγεται Ἄρκτικὴ θάλασσα ἢ Βόρ. Παγωμένος ὠκεανός. Εἰς ὀλίγα μέρη εὕρισκον-

ται ἔξοδοι εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανόν. Κατὰ τὸν χειμῶνα εἶναι σκεπασμένος μὲ στρώμα πάγου πάχους ἑνὸς μέτρου, τὸ ὅποιον κατὰ τὸ θέρος ἐν μέρει λυώνει. Τότε τεμάχια πάγων εὐρίσκονται διαρκῶς εἰς κίνησιν ἀπὸ τὰ ρεύματα τῆς Ἀρκτικῆς θαλάσσης. Οἱ ὀγκόπαγοι αὐτοὶ πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Εὐρασίας καὶ τῆς Βορ. Ἀμερικῆς ὑψώνονται ὡς ὄρεινά προχώματα.

Πολλοὶ τολμηροὶ ἄνδρες ἔπλευσαν διὰ τὴν ἐξευρεύνησιν τῶν

109. Παγόβουνα παρὰ τὴν Νέαν Γῆν.

ἀρκτικῶν χωρῶν. Τῷ 1878—79 ὁ Νορβηγὸς Νόρντενσκαιλντ ἔπλευσεν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν κατὰ μῆκος τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς ἕως εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμὸν καὶ ἀνεκάλυψεν τὴν εἰς τὸν Εἰρηρικὸν διέξοδον. Ὁ Νάνσεν κατὰ τὰ ἔτη 1893—1896 μὲ πλοῖον, τὸ ὅποιον κατεσκευάσθη διὰ τὸν σκοπὸν αὐτόν, ἐπροχώρησεν ἀπὸ τὴν Σιβηρίαν εἰς τοὺς πάγους καὶ προσεπάθησε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Βόρειον Πόλον. Ἐπειδὴ τὸ πλοῖον του ἀπεκλείσθη ἀπὸ τοὺς πάγους, ἐπροχώρησε μὲ ἔλκυθρα, τὰ ὅποια ἐσύροντο μὲ

κύνας πέραν τῶν 86°. Ὁ Νορβηγὸς Ἄμοϋνδσεν κατάρθωσε κατὰ τὰ ἔτη 1903—1906 νὰ διαπλεύσῃ τὴν πρὸς τὴν Ἀμερικὴν πλευρὰν. Πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν εἰς τὸν Βόρειον Πόλον, εἶναι ὁ Ἀμερικανὸς Πῆζν κατὰ τὸ 1909. Ἐσχάτως καὶ ἄλλοι ἐπέρασαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Πόλον μὲ ἀεροπλάνον καὶ μὲ ἀερόπλοιοι.

Ὅλοι αὐτοὶ μᾶς ἔπεισαν ὅτι περὶ τὸν Πόλον δὲν ὑπάρχει ξηρὰ, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ εἶναι ἡ παγωμένη θάλασσα.

Οἰκονομικὴν ἀξίαν αἱ πολιτικαὶ χῶραι ἔχουν μόνον διὰ τὸ κυνήγιον τῶν λευκῶν ἄρκτων, τῶν φωκῶν, τῶν φαλαινῶν καὶ ἄλλων, ἀπὸ τὰ ὁποῖα λαμβάνονται δέρματα καὶ ἰχθυέλαιον Ἐπίσης κυνηγοῦν καὶ διατρέφουν ταράνδους. Διὰ τοὺς σκοποὺς αὐτοὺς εἶναι ἰδρυμένοι εἰς μερικὰς νήσους σταθμοί.

Ἡ Γροιλλανδία εἶναι ἡ μεγίστη νῆσος τῆς γῆς. Σκεπάζεται πανταχοῦ ἀπὸ τεράστιον παγετῶνα, ὑπόλοιπον ἐκείνου, ὁ ὁποῖος κατὰ τὴν παγετώδη ἐποχὴν ἐκάλυπτε καὶ ὄλην σχεδὸν τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Μόνον στεναὶ λωρίδες εἰς τὰς ἀκτὰς εἶναι ἐλεύθεραι πάγου. Εἰς τὰς πολυαριθμοὺς φόδρας ὁ παγετῶν, ὁ ὁποῖος γλυστρᾷ σιγά, φθάνει εἰς τὴν θάλασσαν καὶ προχωρεῖ εἰς αὐτήν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ πάγος εἶναι ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος, φέρεται πρὸς τὰ ἐπάνω καὶ ἀποκόπτεται.

Τὰ ἀποκομμένα ταῦτα παγόβουνα, τῶν ἐποίων μόνον τὸ

110. Νεαὶ τῆς Γροιλλανδίας.

ἐν ἑβδομον ἐξέχει τοῦ ὕδατος, παρασύρονται ὑπὸ τῶν ρευμάτων, τὰ ὁποῖα διευθύνονται πρὸς Ν. Πρὶν τακοῦν, φθάνουν πλησίον τῆς Νέας Γῆς, ὅπου πλέουν τὰ πλοῖα τῆς βορείου ἀτλαντικῆς γραμμῆς. Διὰ τοῦτο τὰ πλοῖα, ἀπὸ τὸν Ἰανουάριον ἕως τὸν Αὐγουστον, πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς κινδύνου παρεκκλίνουν ἀπὸ τὴν γραμμὴν τῶν νοτιώτερον.

111. Χειμερινὰ κατοικίαι τῶν Ἑσκιμῶν.

Ἑσκιμῶι (δηλ. ἄγριοι ἄλιεῖς). Ἀπὸ τὰ θαλάσσια ζῶα, τὰ ὁποῖα ἀλιεύουν, ἰδίως τὰς φώκας, προμηθεύονται κρέας, λίπος ἰχθυέλαιον καὶ δέρματα. Διὰ τὸ κυνήγιον τοῦτο μεταχειρίζονται μὲ μεγάλην ἐπιδεξιότητα ἀκάτιον ἰδικῆς των κατασκευῆς, τὸ «Καγιάκ». Κυνηγοῦν ἀκόμη πολικούς λαγούς, πολικὰς ἀλώπεκας, πολικὰς ἄρκτους, τaráνδους καὶ πτηνά, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ θέρος ἔρχονται κατὰ σμῆνη εἰς τὰς ἀκτάς. Τρέφουν **τaráνδους**, οἱ ὁποῖοι μαζί μὲ τοὺς κύνας εἶναι ἀπαραίτητα οἰκιακὰ ζῶα. Κατοικοῦν τὸν χειμῶνα εἰς καλύβας καὶ τὸ θέρος εἰς σκηνάς. Διὰ

112. Θερινὴ κατασκήνωσις Ἑσκιμῶν.
(Ἡ σκηνὴ εἶναι κατασκευασμένη ἐκ δέρματος τaráνδου).

θέρμανσιν καὶ φωτισμὸν μεταχειρίζονται τὸ ἔλαιον, τὸ ὁποῖον ἐξάγουν ἀπὸ τὰς φώκας, τὰς ὁποῖας ἀλιεύουν ἐν ἀφθονίᾳ. Τὸν χειμῶνα μαζεύονται μέσα εἰς τὴν καλύβην των, ἢ ὁποῖα εἶναι χωμένη εἰς τὰ χιόνια. Ἄν καὶ δι' ἡμᾶς ὁ βίος αὐτὸς φαίνεται πολὺ σκληρὸς, ἐν τούτοις οἱ Ἑσκιμῶι φαίνονται πάν-

τοτε εὐχαριστημένοι. Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ἤρχισαν νὰ ἐγκαθιστοῦν ξυλίνας οἰκίας καὶ νὰ τὰς θερμαίνουν μὲ θερμάστρας. Ὁ βίος τῶν Ἑσκιμῶων μᾶς διδάσκει, πῶς ὁ ἄνθρωπος καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Β. Ἀμερικὴν ἔζη κατὰ τὴν παγετώδη ἐποχὴν.

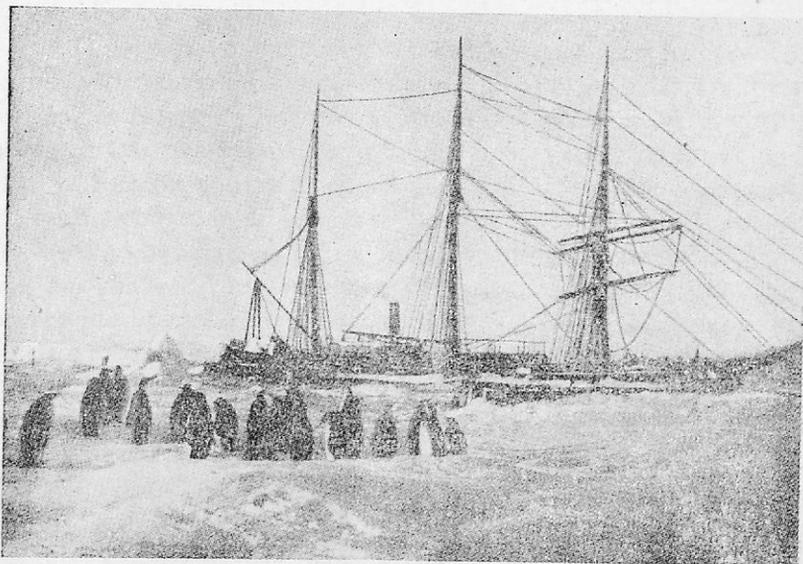
Ἡ Γροιλανδία πολιτικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Δανίαν· εἰς τὰ δυτικὰ αὐτῆς παράλια ἔχουν ἰδρυθῆ μικροὶ συνοικισμοὶ Δανῶν, οἱ ὁποῖοι προσεπάθησαν νὰ ἐκπολιτίσουν τοὺς Ἑσκιμῶους.

Μετὰ τῆς Δανίας συνδέεται καὶ ἡ νῆσος **Ἰσλανδία**, δηλ. χώρα τῶν πάγων, ἀποτελεῖ ὅμως αὐτόνομον κράτος (100 χιλ. τετρ. χιλ. 110 χιλ. κατ.). Εἶναι πλήρης ἠφαιστειογενῶν πετρωμάτων, εἰς πολλὰς δὲ θέσεις ἀναπηδοῦν θερμαίνοντα πηγαί, τὰς ὁποίας ὀνομάζουσι Γκέυσερ. Τὰ ἠφαιστειογενῆ ταῦτα φαινόμενα παρουσιάζονται συχνὰ καὶ μέσα εἰς τοὺς πάγους καὶ τὰς χιόνας, μὲ τὰς ὁποίας σκεπάζεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νήσου. Εἰς μερικοὺς κόλπους οἱ παγετῶνες φθάνουσι μέχρι τῆς θαλάσσης. Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς νήσου εἶναι ἄδενδρον καὶ ἔρημον, σκεπαζόμενον μὲ λίθους καὶ στάκτην. Μόνον πρὸς Ν καὶ ΝΔ, ὅπου φθάνει τὸ Ρεῦμα τοῦ Κόλπου, ὑπάρχουσι ἔλη καὶ λειβάδια. Εἰς τοιαύτην πεδιάδα εὐρίσκεται ἡ πρωτεύουσα **Ρέουκιαβικ** (δηλ. Κόλπος τοῦ Καπνοῦ). Τὸ ὄνομα τοῦτο προέρχεται ἀπὸ τὰς θερμὰς πηγὰς πρὸ τῆς πόλεως, τῶν ὁποίων τὸ ὕδωρ μεταχειρίζονται αἱ γυναῖκες διὰ πλῦσιν. Ἡ Ρέουκιαβικ (25) ἐξάγει ἰχθὺς καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Παγωμένη εἶναι καὶ ἡ **Σπιτσβέργη** καὶ μόνον αἱ κορυφαὶ τῶν βουνῶν τῆς ὑψώνονται ὑπεράνω τῶν πάγων. Ἡ νῆσος εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς ἀλιείας φαλαινῶν καὶ ἀνήκει εἰς τοὺς Νορβηγούς. Πολυτιμότερα εἶναι τὰ κοιτάσματα τῶν γαιανθράκων, τὰ ὁποῖα ἔχουσι μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὴν ἀτμοπλοῖαν εἰς τὸν Παγωμένον ὠκεανὸν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς Νορβηγίας, τῆς ὁποίας τὸ ὑπέδαφος δὲν ἔχει. Δι' αὐτὸ κατοικεῖται ἀπὸ 1200 περίπου ψυχὰς.

2. ΑΝΤΑΡΚΤΙΚΗ

Κατ' αντίθεσιν πρὸς τὸν Βόρ. Παγωμένον ὠκεανόν, εἰς τὴν Ἄνταρκτίδα ὑπάρχει ξηρὰ σκεπασμένη ἀπὸ πάγον, ἡ Ἄνταρκτική, ἡ ὁποία θεωρεῖται ὡς ἕκτη ἢ ἑβδόμη ἥπειρος. Τὸ μέγεθος τῆς ὑπολογίζεται μεγαλύτερον τῆς Εὐρώπης (14 ἑκατ. τετρ. χιλ.). Μόνον μικρὰ λωρίς, περὶ τὸ 1 ἑκατ. τετρ. χιλ., εἶναι γυμνὴ πά-

113. Πιγκουῖνοι εἰς τὴν Ἄνταρκτίδα.

γων. Εἰς ὄλην τὴν ἕκτασίν τῆς ἐπικρατεῖ φοβερῶτατον ψῦχος, θύελλαι δέ, συνοδευόμεναι πολλάκις μὲ πυκνὴν χιόνα, ἐπιπίπτουν μὲ μεγάλην ἀγριότητα. Ἡ μέση ἐδῶ εἰησία θερμοκρασία εἶναι ἡ χαμηλοτάτη τῆς γῆς (-25°). Μόνον αἱ ἄκται τῆς γλυκαίνονται ὀλίγον ἀπὸ τὴν θάλασσαν, ὅπου ὁ παγετώδης φράκτης σταματᾷ μὲ πολλὰ παγόβουνα τραπεζοειδῆ. Πλησίον τῆς ἀκτῆς εὐρίσκονται καὶ ἐνεργὰ ἠφαιστεία, ὡς ὁ Φόβος καὶ ὁ Ἔρεβος. Εἰς τὰ παράλια πετοῦν πολλὰ θαλάσσια πτηνά, ἰδίως

οί περιέργοι καί άστείοι πιγκουίνοι. Ὑπάρχουν ἀκόμη φάλαι-
 ναι καί φῶκαι. Εἰς ταῦτα τὰ παράλια ἐγκαθίστανται σταθμοί
 τῶν ἀλιέων, οἱ ὅποιοι πλέουν ἐδῶ διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν ζῶων
 τούτων. Ἡ περαιτέρω διεΐσδυσις εἰς τὴν Ἀνταρκτικὴν εἶναι
 πολὺ δύσκολος.

Πρῶτος ἀπὸ τοὺς ἐξερευνητὰς ἔφθασεν εἰς τὸν Νότιον Πόλον
 τῷ 1911 ὁ Ἀμοῦνδсен, ὁ ὅποιος παρετήρησεν, ὅτι εὐρίσκεται
 εἰς ἓνα ἐκτεταμένον καί ἐντελῶς παγωμένον ὄροπέδιον ὕψους
 3000 μ.

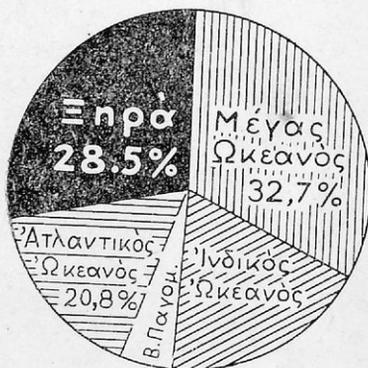
**Πίναξ τῶν Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι διαμένουν ἐν τῇ ἀλλεδαπῇ (πλὴν τῆς
 Εὐρώπης) ὡς ὑπήκοοι ξένου κράτους ἢ ὡς μετανάσται (Ἀπογρ. 1928).**

Ἕπειροι καὶ χῶραι	Ἑλληνες κάτοικοι	Ἕπειροι καὶ χῶραι	Ἑλληνες κάτοικοι
ΑΣΙΑ	376.150	Ἀβησσυνία	2.000
Δωδεκάνησα	96.704	Μαδαγασκάρη	102
Κύπρος	271.668	Νοτιοαφρ. ἔνωσις	1.500
Συρία	5.500	ΑΜΕΡΙΚΗ	432.750
Παλαιστίνη	1.747	Ἑνωμ. πολιτεία	400.000
Μεσοποτ. (Ἰράκ)	40	Καναδάς	10.000
Βρετανικαὶ Ἰνδία	111	Μεξικόν	1.600
ΑΦΡΙΚΗ	112.012	Κούβα	2.500
Αἴγυπτος	100.044	Βραζιλία	3.000
Κυρηναϊκὴ	151	Οὐραγουάη	400
Τριπολιτικὴ	586	Χιλή	800
Ἀλγέριον	148	ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ	20.000
Τυνησία	463	Νέα Ζηλανδία	160
Μαρόκον	780	<i>Εἰς ὄλην τὴν γῆν ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος</i>	1.160.000
Σουδάν	3.000		
Κόγγον	2.000		
Πορτογαλικά ἀποικία	2.000		

Η ΘΑΛΑΣΣΑ ΚΑΙ Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑ

Εισαγωγή.— Ἡ ξηρά καὶ ἡ θάλασσα δὲν εἶναι ἐξ ἴσου διανεμημένοι. Τὸ ἐν τέταρτον περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς (28,5"/.) ἀποτελεῖται ἀπὸ ξηράν, τὰ δὲ τρία τέταρτα καλύπτονται ὑπὸ θαλάσσης. Ἄν ἐξαίρεσωμεν τὸν Βόρειον Παγω-

μένον ὠκεανόν, μεταξὺ τῶν ἡπείρων ἐκτείνονται τρεῖς ὠκεανοὶ μετὰ πολυαρίθμων θαλασσῶν, κόλπων καὶ πορθμῶν. Οἱ τρεῖς οὗτοι ὠκεανοὶ εἶναι ὁ Μέγας ἢ Εἰρηνικός, ὁ Ἀτλαντικός καὶ ὁ Ἰνδικός (ἴδ. σχῆμα 114).

114. Ἡ ξηρά καὶ ἡ θάλασσα ἐπὶ τῆς γῆινης ἐπιφανείας (510 ἑκατ. τετρ. χιλ.)

1. Οἱ τρεῖς ὠκεανοὶ. Ὁ Μέγας ὠκεανὸς εἶναι ὁ μεγαλύτερος, ἴσος πρὸς τοὺς δύο ἄλλους ὁμοῦ. Εἶναι προσέτι καὶ ὁ πλέον τρικυμιώδης, ἐπομένως κακῶς ἐπονομάζεται Εἰρηνικός ὠκεανός. Διὰ τὴν γιγαντιαίαν αὐτοῦ

ἐκτασιν ἢ ὑπερωκεάνειος συγκοινωνία εὐρίσκει δυσκολίας. Πλὴν τούτου ἡ ἀμερικανικὴ ἀκτὴ διὰ τὴν ἀπότομον καὶ ὄρεινὴν πρὸς ταύτην πλευρὰν ἐμποδίζει τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῆς ἐνδοχώρας· διὰ τοῦτο ὀλίγους λιμένας ἔχει πρὸς χρῆσιν. Ὅλγαι εἶναι καὶ αἱ ἀτμοπλοϊκαὶ γραμμαὶ, αἱ ὁποῖαι ἀπὸ τῆς Βορείου Ἀμερικῆς διὰ τῶν νήσων Χαβάι φέρουν εἰς τὴν Ἀνατ. Ἀσίαν. Τὴν συγκοινωνίαν αὐτὴν ἔχουν εἰς χεῖρας τῶν ἐταιρείαι

ἀγγλικαί, ἀμερικανικαί, αὐστραλικαί καὶ ἰαπωνικαί. Διὰ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ ἀνταγωνίζονται αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἰαπωνία.

Ζωηρὰ κίνησις ἔχει ἀναπτυχθῆ εἰς τοὺς δυτικούς πορθμούς, διὰ τῶν ὁποίων συνδέεται ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανός. Μόλις τὰ 15 ἑκατοστὰ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἀναλογοῦν εἰς τὸν Μέγαν ὠκεανόν.

Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς εἶναι σήμερον ὁ σπουδαιότατος διὰ τὴν συγκοινωνίαν. Τὸ πλάτος αὐτοῦ δὲν εἶναι μέγα, ὅπως τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ. Ἐκτεταμένα βαθύπεδα παράκεινται εἰς τε τὰ ἀνατολικά καὶ δυτικά παράλια καὶ μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ ἐνώνουν τὴν θάλασσαν μὲ ἐνδοχώρας ἀπομεμακρυσμένας. Πλούσιος παραλιακὸς διαμελισμὸς καὶ εὐνοϊκοὶ ἄνεμοι ἐνδοῦν τὴν συγκοινωνίαν περισσότερο εἰς τὸ βόρειον τμήμα, ὅπου βρέχονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης πυκνοκατῶκημένα καὶ βιομηχανικὰ κράτη. Τεράστια ποσὰ τροφίμων, πρώτων ὑλῶν καὶ βιομηχανικῶν προϊόντων ἀνταλλάσσονται μεταξὺ τοῦ ἐνὸς μέρους τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ ἄλλου. Πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ἀνοίγονται καὶ αἱ σπουδαῖαι θάλασσαι τῆς Εὐρώπης, ἰδίᾳ ἡ Μεσόγειος. Οὕτως ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη συγκοινωνιακὴ κίνησις τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ 75 ἑκατοστὰ τῆς παγκοσμίου θαλασσίας συγκοινωνίας. Εἴκοσι μεγάλοι θαλάσσιοι λιμεῖς διὰ τὰ ὑπερωκεάνεια εἶναι εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ἐνῶ εἰς Μέγαν μόνον τέσσαρες. Ὑπερωκεάνειον γραμμὴν ἔχει καὶ ἡ Λὰς διὰ τῆς «Νέας Ἑλλάδος», ἡ ὁποία δεικνύει τὴν Ἑλληνισμαίαν εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μας ἐν τῇ Νέᾳ Ὑόρκῃ.

Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς εἶναι ὁ μικρότερος καὶ ὁ πτωχότερος. Β καὶ Δ φράσσεται ὑπὸ ἀποτόμων καὶ ὀρεινῶν παρα- Πρὸς Ν ἀνοίγεται εἰς τὴν Νότιον θάλασσαν, ἡ ὁποία εἰ κινδύνους εἰς τὴν ναυτιλίαν. Παράκεινται τροπικαὶ πε- ἀραιῶς κατοικοῦμεναι, ἐξαιρέσει τῆς Ἰάβας, καὶ κράτη ιηχανικά. Διὰ τοῦτο αἱ ἐνταῦθα ἀτμοπλοῖκαὶ γραμμαῖ πουν κυρίως εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῆς Εὐρώπης μετὰ

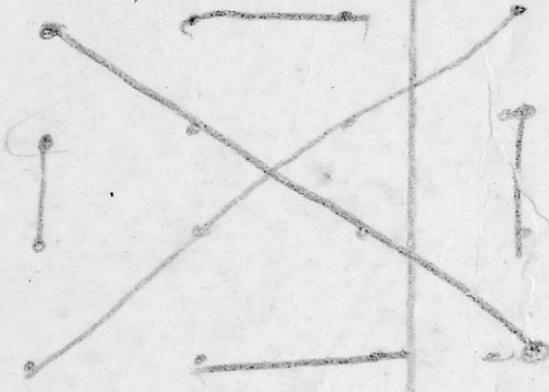
της Ἀνατολ. Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Χάρις εἰς τὰς διώρυγας τοῦ Σουέζ καὶ τοῦ Παναμᾶ ὑπάρχει σήμερον ἀτμοπλοϊκὴ γραμμὴ, διὰ τῆς ὁποίας ἐκτελεῖται ὁ γύρος τῆς γῆς χωρὶς νὰ ἀπομακρυνώμεθα πολὺ ἀπὸ τοῦ Ἴσημερινοῦ.

2. Ἡ κατὰ ξηρὰν παγκόσμιος συγκοινωνία. Ἡ κατὰ ξηρὰν παγκόσμιος συγκοινωνία τελεῖται διὰ τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῶν ἠπείρων. Πολλαὶ σιδηροδρομ. γραμμαὶ ἐν Εὐρώπῃ φέρονται ἐκ Β πρὸς Ν καὶ ἐκ Δ πρὸς Α. Τοιαύτην ἐκ Δ πρὸς Α διεύθυνσιν ἐν Ἀσίᾳ ἔχει ὁ *σιβηρικὸς σιδηρόδρομος*, τοῦ ὁποίου συνέχεια εἶναι ὁ *μαντζουρικὸς* καὶ ὁ *κινεζικὸς*. Συνέχεια τῶν Εὐρωπαϊκῶν γραμμῶν εἶναι οἱ *ἀνατολικοὶ σιδηρόδρομοι*, μετὰ τῶν προεκτάσεων ἀφ' ἑνὸς εἰς τὴν Βαγδάτην καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν Μέκκαν, ὡς καὶ ὁ *ὑπερκάσπιος*. Εἰς τὰς Ἰνδίας μεγάλη γραμμὴ φέρει ἐκ τοῦ Καρατίσι εἰς Καλκούταν. Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον μεμονωμένας γραμμάς ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παραλιακάς. Μία ἠπειρωτικὴ γραμμὴ, ἡ ὁποία ὅμως δὲν ἔχει ἀκόμη ἀποπερατωθῆ, βαίνει ἀπὸ Κεῖπτάουν εἰς Κάιρον. Ὡσαύτως καὶ ἡ Αὐστραλία ἔχει πολλὰς μεμονωμένας γραμμάς, καὶ μία μόνον φέρει κατὰ τὰ νότια τῆς ἠπείρου ἐκ Σίδνεϋ εἰς Πέρθην.

Ἐν τῇ *Βορείῳ Ἀμερικῇ* τὴν μεταξὺ τῶν ὠκεανῶν συγκοινωνίαν ἐκτελοῦν πολλαὶ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ. Ἐν τῇ *Νοτίῳ Ἀμερικῇ* ὁ ὑπεράνδειος σιδηρόδρομος ἐκ τοῦ Μπουένος Ἄυρες εἰς Βαλπαραιζον ἀνέρχεται εἰς τὸ ὑψηλότερον σημεῖον ἐξ ὄλων τῶν ὑψηλῶν σιδηροδρομικῶν διαβάσεων (3.186 μ.).

3. Ἡ ἐναέριος συγκοινωνία. Αὕτη ἔχει ἀναπτυχθῆ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη δι' ἀεροπλάνων μεταξὺ ὄλων τῶν ἠπείρων, προορίζεται ὅμως διὰ βιαστικούς ἐπιβάτας καὶ διὰ τὴν ταχεῖαν μεταβίβασιν τῆς ἀλληλογραφίας. Ἡμπορεῖ κανεὶς σήμερον διὰ τοῦ ἀεροπλάνου νὰ κάμνη τὸν γύρον τῆς γῆς μὲ τοὺς ἀπαρατήτους σταθμούς εἰς διάστημα 17 ἡμερῶν.

1	7	1
1	1	1
2	2	2

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΡΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ ΠΡΩΤΟΕΥΣΤΑΤ.

ΤΡΥ. 26.—

ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣ ΔΡΧ. 29.60